دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
کتێبی ژمارە (٢٤٢)

فەرهەنگی کوردی - ئینگلیزی

وشەو زاراوەی هاوواتا

دانانی
شوکت اسماعیل حسن

بەشی یەکەم (ئ)

کۆماری عیراق
وەزارەتی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن
دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
کتێبی ژمارە ٢٤٢

بغداد ———————— ١٩٨٩

A KURDISH - ENGLISH DICTIONARY

OF

SYNONYMOUS WORDS, EXPRESSIONS....

BY

SHAWKAT ISMAIL HASAN

VOLUME ONE

(A)

Table of Contents

Foreword and Explanatory Note

This book of synonymous words, expressions.... will prove a good companion to the function of the dictionary on the reference shelf.

It will prove the best companion to it, and useful guide to every one who wishes to speak or write vigorously and clearly. 12

It is written to help those who use it in finding the exact words they need to express their written and spoken thoughts, with a minimum expenditure of time and effort, and a maximum reward in efficiency and accuracy. 12

All key words are arranged in alphabetic sequence, as the words in any new method of vocabulary arrangement adopted, with their synonyms or polysemantics following them en bloc.

This Dictionary may well serve as a model for further specialized dictionaries of modern Kurdish usages, it consists of a carefully selected lists of miscellaneous words, terms, expressions and proverbs.... commonly used in daily relations or for instant use in the appropriate situation.

So the main design of this Dictionary is to provide a ready means of assistance when one is at a loss for a word or an expression that best suits a particular turn of thought or mood of the mind. 1

Finally,

a synonym, in this Dictionary, will always mean one of two or more words which have the same or very nearly the same essential meaning, 11

i.e. the same meaning as or a meaning very nearly the same.

In preparing this Dictionary, free use has been made of the following works:

* A Kurdish - English Dictionary, by: Taufiq Wahbi and C.J. Edmonds;
* A Dictionary of English synonyms and synonymous Expressions, by: Alfred Dwight Sheffield;
* Persian - English Proverbs, by: S.Haim:
* The penguin Dictionary of proverbs, beside other reference works in English being mentioned in the reference table.

Shawkat Ismail Hasan
Sulaimaniyah - 22/4/1988

پێشەکی

بەردی بناغەی فەرهەنگ وشەیە، وشە کەرەسەی دارشتنی زاراوەو ڕستەیە، بە لێکدانی وشە ڕستە پێك دێت و ڕستەش بیرو واتای تەواو بە مرۆڤ دەگەیێنێت.
بێ گومان جیهانی زمان فراوانە و بووەیەکی زیندوە و هەمیشە لە پەرەسەندن وگەشە کردنایە لەگەل ئەوەشا بنچینە و بنەڕەتی نەگۆڕە.

ناومرۆکی ئەم فەرهەنگە بریتیە لەوشە و زاراوەو هاوواتاکانیان و هەندێ ڕستەی سازو ئامادە و هەندێ لە پەندی پێشینان.

✱ وشە

بریتیە لە کورتە زاراوەیەك، واتە: کورتە ڕاز و مەبەستێکی درکاوە و هۆی گەشە کردن و پەرەسەندنی زمانە و هەر کاتێك توانیمان واتای وشە چاك تێ بگەین ئەوا بێ ناتەواوی دەتوانین هەستی خۆمان دەربرین بەئاخاوتن یان نووسین. تا گەنجینەی وشە فراوانتر بێت بواری بیرکردنەوە و درکاندن قوڵتر و گەشە دارتر دەبێت.
هەمو ئەو وشانەی لەم فەرهەنگەدان لە بەشە سەرەکیەکانی ئاخاوتندا هاتون، بەوێنە:
نلو، ئاوەڵناو، کردار، ئاوەڵکردار.... تاد.

✱ زاراوە

زاراوە لە ڕێزماندا بەشێکی تایبەتی نیە لە بەشەکانی ئاخاوتن، بەڵام کەڵێنێکی دیاری داگیرکردوە لە وشەسازیدا.
بیری نوی پێویستی بە وشەی نوێ و لەیاد نەکردنی وشە و زاراوەی کۆنە ئەگینا دەربڕینی مەبەست ناتەواو دەردەکەوێت.
زوربەی ئەو وشە نوێیانەی ئەمرۆ لە پێویستی ژیان و باسەکانی چەرخەوە دێنەکایەوە بریتین لە زانیاری و تەکنەلۆژی و دەرون ناسی وڕامیاری... تاد.
بیری نوێ بە هۆی دارشتنی زاراوەی نوێ وە دەردەبرێت و زاراوەش بە لێکدانی دوو یا سێ یا زیاتر لەو وشانەی لە ئارادان پێك‌دێت و سودی تەواو دەبەخشێت.

لە وانەیە دەیان وشە و زاراوە بەرچاو بکەون کە لەوەپێشتر نەگونجاو بون و لاخراون بەڵام ئەمرۆ لە نوسیندا بەکاردێن و کەڵێن پردەکەنەوە. لەبەر چۆنیەتی و تایبەتی زاراوە باشتر وایە بە شێوەیەکی گشتی تێی رامێنین و فێری بین و لە باری گونجاودا بەکاری بێنین و هەوڵ بدەین لە چوارچێوەی دەستوری رێزمان دەرنەچین.

زاراوەش سەرمایەی زمانە، بێ زاراوە ئاخاوتن و نوسین وەبەرنایەت و زاراوەش زۆر شێوازی هەیە؛ هەندێکی نارێکە بەڵام واتاکەی رون و رەوانە و هەندێکیشی لە شێوازێکی رێك و پێکدان بەڵام واتاکەی نادیار و شاراوەیە وکۆمەڵی سێهەمی شێوازەکەی ساناو سوکەڵەیە لەسەرزمان بەڵام واتاکەی نەگونجاوە.

زوربەی زارلوکان لە لێکدان و پێك‌بەستنی ناو وئاوەڵناو پێك‌دێن و بەشێکی دیکەشیان لە لێکدان و پێك‌بەستنی کردار و پرپۆزیشن (ئامرازی وەپاڵ‌خستن) یان بەشەکانی دیکەی ئاخاوتن لەگەڵ (پارتیکڵ) دا پێك‌هاتون. واتە: زاراوە یان ئیدیۆم، چەند وشەیەکی لێکدراوە، ئەگەر وێکرا بەکار هێنرا واتایەك دەبەخشێت جیاوازە لەگەڵ واتای هەر وشەیەك لە وشەکانی ئیدیۆمەکە.

● هاوواتا:

مەبەست لە (هاوواتا) ئەوەیە کە وشەیەك یەك یا دوو یان زیاتر وشەی لە هەمان واتای دەقاودەق و گونجاوی خۆی هەبێت و بەرامبەری دابنرێن یان واتایەکی زۆر نزیك لە خۆی بۆ دیاری کرابێت.

● پەندی‌پێشینان:

بێژەیەکی سوکەڵە و سانایی سەرزمانە بۆ مەبەستی ئامۆژگاری و وریاکردنە وەو پێش بینی و سەرنجدان و تێ راماان یان شی‌کردنەوەی هەڵوێست بەکار دەهێنرێت و هەندی پەند وتەیەکی فۆلکلۆری‌یە و هەندێکی دیکەیان پتەوترە و فەلسەفەیە. بێگومان پەند دەماودەم لە باوو باپیرانەوە بۆمان ماوەتەوە و زۆریشیان لە تێکستە کلاسیکیەکانەوە دەستاو دەست پێیان‌گەیشتون و پێوەندیی نیوانیان پتەوە.

● رستەی ساز و ئامادە:

مەبەست رستەی کوردیی سازکراو ورەوان و پاراو و نەستەقە و لە وانەیە لە داهاتودا هەندێکیان بچنە ریزی پەندەوە.

چۆنیەتی بەکارهێنانی ئەم فەرهەنگە:

دارشتنی ئەم فەرهەنگە لە سەر چۆنیەتی هەموو ئەو فەرهەنگانەی لە وەپێشتر دانراون هێنراوەتە کایەوە و ناوەڕۆکەکەی وشەبەوشە یان زاراوەبەزاراوە. . . تاد یەك لە دوای یەك بە گوێرەی زنجیرەی ئەلفوبێ ی ئیستا نوسراونەتەوە.

هەر وشەیەك یان زاراوەیەك سەرنامەی زنجیرەی واتاکانی خۆیەتی و ئەگەر (فرەواتا) شی هەبێت لە شوێنی خۆیدا دوابەدوای نوسراونەتەوە. واتە: هەر وشەیەك سەروتاری (واتا) یا (هاوواتا) یا (فرەواتا)ی خۆیەتی و خوێنەری هێژا دەتوانێ یەکسەر بێ گیروگرفت بەگوێرەی داخواز بەکاریان بێنێت.

جا ئەگەر ئەم فەرهەنگە کەلێنێك لە کتێبخانەی کوردیدا بگرێت و ببێتە جێ ی ڕەزامەندی خوێنەری بەرێز ئەوا دەبێتە مایەی شانازیم.

دانەر
سلێمانی ١٩٨٨/٤/٢٢

Reference works in English connected with the synonymous words, expressions etc, of this dictionary:

1 . A Dictionary of English Synonyms and Synonymous Expressions.
by: Alferd Dwight Sheffield.
London, Fredric warne and Co. LTD. w.c.2 1961.
2 . A Kurdish - English Dictionary.
by: Taufiq wahbi and C.J. Edmonds.
Oxford University Press - Ely House, London, w.1.-1966
3 . Persian - English Dictionary.
by: S. Haim. Tehran 1956.
4 . The Penguin Dictionary of Proverbs.Rosalind Fergusson
Market House Books Ltd. 1983
5 . Webster's New world Dictionary of The American Language. The world Publishing Company Cleveland and New York -1987
6 . The English Duden Pictorial Dictionary
G. Harrap and co. Ltd. 182 High Holborn, London, w.c.1 - 1960
7 . English Idioms and How to use them
by: Jennifer Seidl and w. Mckordie
Oxford University Press, 2 11 Ansary Road
Daryaganj, New Delhi, 11002 - 1980.
8 . A Dictionary of Foreign words and Phrases in Current English.
by: A. J. Bliss
Routledge and Kegan Paul
London, Boston and Henley - 1980.
9 . Oxford Dictionary of Current Idiomatic English.
volume 1: verbs with Prepositions and Particles
by: A.P. Cowie and R. Mackin
Oxford University Press, Oxford. 1982.

10 . A Dictionary of Modern written Arabic
Arabic - English
Hans wehr.
Edited by J. Milton Cowan
Librairie Su Liban - Beirut 1960.
10 . A Dictionary of Synonyms and antonyms by
Joseph Deviin
First warner books printing 1982.

سەرچاوە سەرەکی‌یە کوردی‌یەکان

١ . قاموسی زمانی کوردی ـ بەرگی یەکەم (ء) ـ کوردی ـ کوردی
دانەری: عبد الرحمن محمد امین زەبحیی
چاپخانەی کۆڕی زانیاری کوردی ـ بەغدا ـ ١٩٧٧ز
٢ . ئیدیوم لە زمانی کوردیدا. کوردی ـ کوردی
دانەری: جەلال محمود عەلی
چاپخانەی حسام ـ بەغدا ١٩٨٢ز
٣ . فەرهەنگی خاڵ (جزمی یەکەم). کوردی ـ کوردی
دانەری: شێخ محمدی خال
چاپخانەی کامەران ـ سلێمانی ـ ١٩٥٩/٨/٣٠ز
٤ . پەندی پێشینان.
دانەری: شێخ محمدی خاڵ
چاپخانەی کامەران. سلێمانی ـ ١٩٦٩/٦/٢ز
٥ . فەرهەنگی مەردۆخ. (بەرگی یەکەم) کوردی ـ فارسی ـ عەرەبی.
دانەری: ئایەتوڵلای کوردستانی شێخ محمد مەردۆخ
چاپخانەی ئارتەشی ـ تاران ـ ١٩٥٦ز
٦ . فەرهەنگی مەهاباد. کوردی ـ ئارەوی.
دانەری: گیو موکریانی
چاپخانەی کوردستان ـ هەولێر ـ ساڵی ١٩٦١ز
٧ . رابەر. فەرهەنگی قوتابخانەیی. عارەبی ـ کوردی.
دانەری: گیوموکریانی
چاپخانەی کوردستان ـ هەولێر ـ ساڵی. ١٩٥٠ز
٨ . فەرهەنگا کوردی ـ کوردی
دانەری: جگەرخوێن
چاپخانەی إرشاد ـ بەغدا ـ ١٩٦٢ز
٩ . فەرهەنگی کشتوکاڵ. (بەرگی یەکەم). کوردی ـ کوردی
چاپخانەی دارالسلام ـ بەغدا ـ ١٩٧٢ز
١٠ . فەرهەنگی زانیاری:

بەرگی یەکەم عەرەبی ـ کوردی ۱۹۷۳ز چاپخانەی کامەرانی.
بەرگی دووەم عەرەبی ـ کوردی ـ انگلیزی ۱۹۸۳ز چاپخانەی میناء ـ بەغدا
دانەری: کەمال جەلال غەریب
۱۱ . پەندی بەراوردکاری لە نێوان ئینگلیزی و عارەبی و کوردی.
ئامادە کردن و لێکۆڵینەوە: کەریم شارەزا.
چاپخانەی سمیرامیس ـ بەغدا ـ ۱۹۸۳ز

المراجع العربية

١ . الهدية الحميدية في اللغة الكردية. معجم كوردى - عربي.
تأليف: ضياء الدين باشا الخالدي المقدسي
حققه وقدم له مع دراسات لغوية: الاستاذ الدكتور محمد مكرى.
مكتبة لبنان - بيروت - ١٩٧٥م.

٢ . الفرائد الدرية. معجم عربي - انكليزي.
تأليف: ج. گ. هاڤا
المطبعة الكاثوليكية - بيروت - لبنان. شهر تموز ١٩٦٤م

٣ . المورد. قاموس انكليزي - عربي.
تأليف: منير البعلبكي
طبع على مطابع نصر الله - بيروت - دار العلم للملايين - ١٩٨٣م

٤ . القاموس الفلكي. انكليزي - عربي.
تأليف: منصور حنا جرداق
المطبعة الاميركانية بيروت ١٩٥٠م.

سوپاس

سوپاسی کاك پێرس عبد الله کریم ئەکەم کە بە دەستنوسێکی جوان لاپەڕەکانی ئەم فەرهەنگەی سەرلەنوێ نوسیوەتەوە بۆ خستنە ژێر چاپ.

دانەر

لیستەی ئەو کورتە وشەو نیشانانەی لەم فەرهەنگەدا بەکار هێنراون

List of abbreviations and symbols used in this dictionary

ABBREVIATIONS — کورتە وشەکان

art.	Article	ئامراز	ئـ
zool.	Zoology	ئاژەڵ (ئاژاڵ ـ ئاژاڵناسی)	ئا
adv.	Adverb	ئاوەڵکردار	ئاك
adj.	Adjective	ئاوەڵناو	ئان
un.ob.	Unrestricted object	ئاوەڵناوی پێکراو	ئانپ
c.adj.	Compound adjective	ئاوەڵناوی لێکدراو	ئانل
conj.	Conjunction (Compulative particle)	ئامرازی پێوەندی	ئپ
id.	Idiom	ئیدیۆم	ئد
Astron.	Astronomy (Astrology)	ئاسمانەوانی (ئەستێرەوانی)	ئس
interj.or int.	Interjection (particle of surprise and interjection)	ئامرازی سەرسوڕمان وبانگهێشتن	ئسب
Mus.instr.	Musical instrument	ئامرازی مۆسیقا	ئم
def.art.	Definite article	ئامرازی ناسیاوی	ئن
indef.art.	Indefinite article	ئامرازی نەناسیاوی	ئنن
see.	See	بڕوانە	ب
E.E.	English Equivalent (s)	بەرامبەرەکەی بە ئینگلیزی	بئگ
i.e.	idest, it means, (that is to say), that is.	بەمانای	بم
Prep.	Preposition (annexation particle)	پرێپۆزیشن (ئامرازی وەپاڵخستن)	پ
suf.	Suffix	پاشبەند (پاشگر)	پا
interrog.	Interrogativ	پرسیار	پر
Pvb.	Proverb	پەند	پن
N.B.	Nota bene (Note well)	تێبینی	ت
Mod.	Modern (new Kurdish root)	تازەداتاشراو	تد
Pron.	Pronoun	جێناو	ج

inse.	Insects (s)	جروجانەوەر (مێروو)	جج
infin.	Infinitive	چاوگ	چ
Metaph.	Metaphor	خوازە	خ
Meto.	Metonimy	درکە	د
S.	Sentence	ڕستە	ر
Rhet.s.	Kurdish Rhetorical Sentence	ڕستەی سازوئامادە(لە زمانی کوردی دا)	رس
Bot.	Botany (Plants)	ڕووەك (ڕووەك ناسی)	رو
Mil.	Military	سوپا	س
excl.	Exclamation	سەر سوڕمان	سر
sth.	Something	شتێ	ش
Ter.	Term (expression)	شێوە ڕستە	شر
Phr.	Phrase (brief expression)	فرێز	ف
v.	verb	کردار	ك
abbr.	abbreviation	کورتە وشە	کو
vt.	verb Transitive	کرداری تێپەڕ	کتپ
vi.	verb intransitive	کرداری تێنەپەڕ	کتن
pass.	Passive	کرداری کارابزر	ککب
S.O.	Some one (sb-some body)	کەسێ	کە
T.	Translation	گۆڕین	گە
Lit.	Literally (word by word)	گۆڕینی ڕاستەوخۆ(وشەبەوشە)	گر
F.T.	Free translation	گۆڕینی سەربەخۆ	گس
Lat.	Latin	لاتینی	ل
B.	Bird (fowels)	مەل (پەلەوەر)	م
Fru.	Fruits	میوە	می
n.	Noun	ناو	ن
n.pl.	Noun-plural	ناوی کۆ	نك
infin.n.	Infinitive Noun	ناوی چاوگ	نچ
dis.	Disease.	نەخۆشی	نخ
c.n.	Compound Noun	ناوی لێکدراو	نل
a.th.	Anything	هەچ شتێ	هش
a.o.	Any one	هەچ کەسێ	هك

SYMBOLS

نیشانەکان

1 . (-)

Minus (-), in the beginning of a line, stands for the repetition of the synonyms of the preceding word. i.e. One series of synonyms is marked with a minus.

١ . (-)

نیشانەی، تەقەڵ، لە سەرەتای دێرەوە بۆ دووبارەوە سێبارە . . . تاد کردنەوەی هاوواتای هەمان وشەی سەرەوەیە، واتە: یەك زنجیرە وشەی هاوواتا بـە، تەقەڵێك، دەسنیشان کراوە.

2 . (*)

The asterisk (*), in the begining of a line, stands for a new word or idiom.

٢ . (*)

گوڵە ئەستێرە لە سەرەتای دێرەوە مانای دەس پێکردنی وشە یان زاراوەیەکی نوێیە.

3 .

The serial numbers 1, 2, 3,..... etc are used of polysemantic words.

٣ .

زنجیرە ژمارەی ١، ٢، ٣، ٤ . . . . . تاد بۆ وشەیەکی فرەمانا بەکار ئەهێنرێ کە ماناکانی بۆ مەبەستی جۆراوجۆربن.

4 . ( )

The brackets, are used to show optional words, idioms.... etc.

٤ . ( )

بەکار هێنانی کەوانەی داخراو بۆ مەبەستی سەرپشکی کردنە لە نێوان وشەکان یان زاراوەکاندا . . . تاد.

5 . (=)

Means: the same thing as, is equivalent to, is equal to, equals.

٥ . (=)

بە مانای: چوونیەك، وەكیەك، بەرامبەر . . . . تاد بەکار ئەهێنرێ.

(ء) | ء

(ء) هەمزە

پیتێکی بێ لایەنە، بێدەنگە یان دەنگدارە بەگوێرەی ئەویزوێنەی کە لەدوایەوە بەکاردێت و بەم جۆرە دەنوسرێت (ئـ) لە سەرەتای وشەوە.

Hemze:
A neutral letter, either silent or sounded according to the accompanying vowel; and marked thus (ئـ) at the beginning of a word).

ـ ئا (ئاك) | ء

١ . ئارێ؛ ئەریی؛ ئەرێ؛ ئیێ؛ هەرێ؛ هەریی؛ بەڵێ.

1 . Ay, aye, yea, yes, o.k., adv.

٢ . وایە، راستە، بەو جۆرەیە (ئد).

2 . It is so, it is true, so it is., id.

٣ . ئێ؛ چی؛ وریـابـە!؛ وابـزانم، چی ئەڵێی؟؛ چی بووە؟؛ چی ئێژیی؟؛ چی ئەیژیی؟.
(ئـ . بۆ سەرسوڕمان، گومان، پرسیار.... تاد).

3 . I see!, what?, Be careful!, Not actually!, what do you say?, what is going on, what do you mean?, what do you intend to say, so do I think, what is up, Behold!., excl. doubt, interj.

٤ . ئەهادەی!؛ بێ وەرێوە!؛ دا، دادەی!؛ دەی. (ئـ . بۆهاندان).

4 . Used to surpass a.o. in courage. Now then!, come on!, Hurry on!, Cheer up!, off!, Away!.

٥ . وا!؛ وای!؛ واج! (ئـ . بۆزویری، سەرسامیی، نارەحەتیی، تەوس.... تاد.)

5 . (expressive of grief, wonder, bitterness, sarcasm.... etc)., Alas!, Halloo!., interj.

٦ . بـە راستیی!؛ بـە راستی‌یـەکـەی؛ بەحروستی! (ئاك)

6 . In tuth, really, admittedly, truly, indeed, honestly., adv., interj.

٧ . کورتە وشەی (ئاغا) یە. بـ . (ئاغا).

7 . abbr. of. (Agha). n.

ئال (ئان) | ء

١ . نارەوا؛ ناهەق؛ نابەجێ؛ نادروست؛ نلپەسەند.

1 . Unworthy, undeserving, unapt, unsuitable, inappropriate, not proper.; adj.

٢ . نالایەق؛ نافرەجا.

2 . Unseemly, indicorous, unbecoming.; adj.

٣ . چەوت؛ خوار؛ ناراست.

3 . Inaccurate, incorrect, erroneous.; adj.

٤ . خراپ؛ هیچ و پوچ؛ بێ بەها؛ بێ‌نرخ؛ بێ قیمەت (خ).

4 . Bad, blameworthy, mean; worthless, of no value, good - for - nothing. ; metaph.

ئاڵۆ بوون (کتن)
نارەوا بوون؛ نابەجێ بوون؛ لە جێی خۆیدا نەبوون.

*
1 . Be inapposite, be out of place; be not to the point or purpose.; v.i.

ئاڵۆیی (نچ/ن)
١ . نارەوایی؛ نابەجێیی؛ ناپەسەندیی.
٢ . نالایەقیی؛ نافرەجایی.
٣ . چەوتیی؛ خواریی؛ ناراستیی.
٤ . خراپیی؛ هیچ‌وپوچیی؛ بێبەهایی؛ بێنرخیی؛ بێقیمەتیی.
٥ . ناهەقیی؛ نادروستیی.

*
1 . Undeservedness, unmeritedness, inappropriateness, inpropriety, unsuitableness.; infin. n.
2 . Unseemliness, indecorum, indecorousness.;n.
3 . Inaccuracy, incorrectness, inexactness.;n.
4 . Badness, mischievousness; worthlessness, valueless, absurdity.;n.
5 . Unequity, unreasonableness;n.

ئابلدی (ن)
نامە؛ نوسراو؛ كاغەز؛ قاقەز؛ پسوولە.

✱
Letter, message, sheet (of paper), foliage, prescript, prescription.; n.

ئابالبوون (كتن)
گەڕان یان گەڕانەوە (بەرەودواوە)؛ هاتن یان هاتنەوە(بۆدواوە)؛ گێلان؛ گێلانەوە؛ بادانەوە؛ چەرخانەوە؛ خزان(بۆدواوە)؛ ڤەزوڕین؛ زڤران؛ زڤڕین.

✱
Return, come back, turn back; go back, get back, come again, reappear, revisit, recur, backslide, advene, draw near, tend hitherward.; v.i.

ئابان (ئس/ن)
كەلووی دووپشك؛ بورجی دووپشك؛ جووتەی هەنجیران.

✱
Scorpio (zodiacal sign), Scorpius.; Astron.n.

ئابجی (ن)
١ . خوشك؛ خویشك؛ واڵە؛ واڵا؛ واڵێ؛ خیشك؛ خوشك.

✱
1 . Sister, soror, sibling, nun.;

٢ . باجی؛ خوشكی گەورە؛ دادە؛ داد؛ دێد؛ میمی.

2 . Nonna, grand sister, big sister, old - lady (title.; n.

ئابخانە (نل)
ئاودەس؛ ئاودەست؛ ئابدەست؛ ئابدەستخانە؛ ئاودەستخانە؛ ئاڤدەست؛ ئاڤرێژ؛ ئاڤرێژن؛ ئەدەبخانە؛ ئەبخانە؛ پێشاو؛ كەناراو؛ كەنشت؛ كەبیل.

✱
Water - closet (w.c)., toilet, privy, necessary, jakes, latrine, lavatory, back - house.; c.n.

ئابروو (نل)
١ . ئاوروو؛ ئاوی ڕوو؛ ئاڤروو؛ ڕەونەقی ڕوو؛ ورشەو گەشەی دەموچاو.

✱
1 . (Brightness of the face), honour veneration, esteem, exalted looks, respectfulness of appearance, majestic appearance. ; c.n.

٢ . شەرم؛ حەیا؛ حورمەت؛ ڕووسووریی؛ نامووس؛ ڕووسپێتی؛ شوورەیی؛ ئینی.

2 . Magnanimity, shame, pudency, chargin, abashment, manly virtue, probity, nobleness of mind, honesty, womanly honour, good - name, high feeling of obligation, sense of honour, high feeling of responsibility, nice sense of justice. ; n.

ئابروو بران (ككب/كتن)
بێ‌ڕێزبوون؛ بێ حورمەت بوون.

●
Be disgraced, be abased, be brought shame or reproach upon.; pass. /v.i.

ئابروو براو (ئاتل)
ڕیسواکراو؛ ناوزڕاو؛ بەدناوکراو؛ ئەتك‌کراو.

●
Disgraced, disreputed, obloquy, that deserves reproach,; c. adj.

ئابروو بردن (كتپ)
١ . ڕیسواکردن؛ ناوزڕاندن؛ بەدناوکردن؛ ئەتك‌کردن؛ سووك‌کردن.

●
1 . Disgrace, debase, humble, bring shame upon, bring a stain upon, dis- honour or strip of honours,; v.t.

٢ . ناوو ناتۆرە شوێن‌خستن (لێ‌هەڵدان)؛ سووك‌و چرووك‌کردن؛ بەیتوبالۆرە شوێن‌خستن.

2 . Cast aspersions on s.o.'s honour, make dead set at s.o., tarnish, sully, dismiss from favor.; v.t.

٣ . ناموس بردن؛ ناموس شکاندن؛ شەرەف‌بردن؛ بەپەندکردن (كتپ)

3 . Put out of favor, strip of homage, disrepute, revile, discredit.; v.t.

٤ . بێ‌بن‌کردن (کچ، بەزۆر)، بن‌پڕاندن.

4 . Deflower, take away the verginity of (a girl), rob of virginity.; v.t.

ئابروو‌بەرە (ئان)
١ . حەیابەرە؛ چەتاومڕوو؛ مایەی‌ڕیسوایی. (کەسێ).

●
1 . Brazen, brazen. faced, saucy, impudent, turbulent, fretful, fidgety. adj.

٢ . کردموسووك؛ کارگەند؛ کارگەنگ؛ نامەرد؛ ناپیاو.

2 . Indicorous, unprincipled, without dignity, ungentlemanly, unladylike, ill-bred, undignified: adj.

ئابرووتکاو (ئان)
١ . ئابرووچوو؛ حەیاچوو؛ ئاورووچووگ؛ ناوزڕاو.

●
1 . Dishonorable, disreputable, discreditable, disgraceful, scandalous, opprobrious, derogatory, of bad reputation, of bad character; defamed, adj.

٢ . بێناموس؛ پایەنزم؛ نزم.

2 . Devoid of honour, run down, blackened, degraded, infamous; adj.

ئابروو چوون (کتن)
ئابرووتکان؛ حەیاچوون؛ ئاوزران؛ سووکبوون؛ ریسوابوون؛ بەدناوبوون؛ بێ قەدروحورمەتبوون؛ پەردەلەسەر حەیانەمان.

* Be dishonoured, be contemptible, be despecable, get disgraced, be disreputable, be infamous, be opprobrious, be derogatory, be insignificant, become inconsiderable, get of little consequence; v.i.

ئابروودار (ئان)
ئابرووەمەند؛ سەنگین؛ گران؛ بەرێز؛ راستگۆ.

* Estimable, esteemed, equitable, of high rank, admirable, trustworthy, as good as one's word; adj.

ئابرووەمەند (ئان)
بـ (ئابروودار)

*

ئابرووەمەندی (نچ/ن)
بە حورمەتیی؛ بەرێزیی.

* Respectability, estimableness, respectableness; infin. n.

ئابشار (ن)
ئاورێژ؛ ئیۆر؛ تاڤگە؛ قەڵبەز؛ قەڵۆمزە؛ کەڵومز؛ کەڵبەز؛ سوولاڤ؛ سۆلاڤ؛ پرژ؛ رێژاو؛ شۆراوە؛ شۆش؛ شیپ؛ شیپ ۆ؛ تاف.

* Waterfall, fall, cataract, cascade, linn; n.

ئابك (ن)
قسڵ؛ ئاژە.

* (chemistry) Quick - lime; n.

ئابلۆقەدان (کتپ)
١ . گەمارۆدان؛ دەورودان؛ دەورمدان؛ دەورگرتن؛ چواردەورلێگرتن؛ بەگیرهێنان.

* 1 . Siege, surround, encircle, environ, encompass, hem; v.t.

٢ . گەلەکۆمەکێ لێ کردن و هێرش بردنەسەر (دوژمن)

2 . Convoke (a tribe) to war and attack (an enemy or a.o.); v.t.

ئابلۆقەدراو (ئان/ن)
چواردەورگیراو؛ لە هەر چوار لاوە لەباوەش گیراو (زەوی؛ ناوچەی وڵاتێ..)

*
Enclave, locked in, enclosed, (land, territory surrounded by a specified country.); adj., n.

ئاب‌وتاب (نل)
١ . زرنگی؛ سایەقە؛ کراوەیی؛ ڕووناکی.

*
1 . Brightness, illustriousness, brilliance, brilliancy; c.n.

٢ . زرنگی (بیر)؛ کراوەیی (هـۆش، تێفکرین) (خ).

2 . Smartness, sharpness of mind, mind sharpness, liveliness; n., metaph.

٣ . نەستەق (قسە)؛ ڕازاوەو بە ڕەونەق؛ ئاودار (گفتوگۆ)؛ خۆش (ووتە)؛ بەڕێوجێ (ڕا).

3 . Turgid talk, swelling or pompous phraseology, grandiloquence, bombast,bombastic style, inflated style.; n.

٤ . تاووتوێ‌وگەرما؛ گەرمایەکی بە تین؛ تاوو هەوای گەرم.

4 . Violent heat, hot weather, torridity.; n.

ئابوور (ن)
١ . پاکی؛ داوێن‌پاکی.
٢ . حەیا؛ حورمەت؛ شەرەف.

*
1 . Chastity, chasteness, decency, purity; n.
2 . Modesty, honour, propriety, unobtrusiveness.; n.

(بە) ئابوور (ئان)
کارامە؛ خەخوار (بۆدەسکەوت)؛ دەس‌پێوەگر (بۆ داهات‌و نـەختینە)؛ ژنی‌مـاڵ (ماڵ ئـاوەدانکەر)؛ مـاڵداریکـەر؛ بەکـردویزان (ژن).

*
Economic, economical, household; house - wife, providen, frugal.; adj.

ئابووري (ن/تد)
مـاڵـداري؛ پـاشـەکـەوتی؛ چـاودێـریی پاشەکەوت.

*
Household management, household economy, house wifery, frugality, thrift, thriftiness.; n.; mod.

(زانستی) ئابووریی (نل)
زانستی مـاڵـداری؛ زانـستی سـامـان؛ ئابوورزانی؛ ئابووریی ڕامیاري؛ ئابووریی گشتی.

*
Economics, science of wealth, plutology, political economy, public economy, method of developing (public) wealth.; c.n.

ئابووریی زان (ن/ئان)
١ . ئابووری‌ناس (ن).
٢ . بەئابوور، دەس‌پێوەگر.
٣ . دەست قــووچــاو؛ دەستگــرتــوو؛ دەستگرتیی ؛ چرووك؛ پیسکە؛ پوولەکیی .

•
1 . Economist, a specialist in economics; n.
2 . Economic, economical, household, housewifely, thrifty, scrimpy; adj.
3 . Close - handed; close fisted, stingy, miserly, niggardly, parsimonious, free from lavishness, penurious; adj.

ئابووری کردن (کتپ)
پاشەکەوت کردن؛ پاش ڕۆژی کردن؛ دەس پێوە گرتن (داهات، نەختینە، ئازووقە).
•
Economize, save, manage, frugally, use prudently, expemd without waste, vt.

ئابوونە (ن)
١ . مانگانە یان ساڵانە (پارە)؛ ئەو پارەیەی ئەندام مانگانەیان ساڵانە ئەیدات بە یانە . . .
٢ . پێشەکی (ئەو پارەیەی ئەدرێ بە خاوەن ڕۆژنامە. . . .تاد، بەرامبەر ناردنی ڕۆژنامە).

•
1 . Abonnement, momonymy, subscription, an amount of money subscribed (for a club, party,....); n.

2 . Subscription (to enter one's name for a newspaper.... etc.; n.

ئاپیدە (ن)
پەیکەر؛ ڕواڵەت؛ کۆتەڵ.

•
Statue, statuette, figurine, image (in stone, metal,.... etc);n.

ئاپ (ن)
١ . ئاپۆ؛ هاپۆ؛ ئام؛ مام؛ مامۆ؛ مامك؛ ئاتك؛ باوکبرا؛ برای باوك/
٢ . مامەکە! ناونیشانی ڕێز (بۆبانگ‌کردنی یەکێ لە خۆ گەورەتر).

•
1 . Uncle, the brother of one's father.;n.

2 . Elderly man: a term of address (respectfully).

ئاپەتەر (ن)
١ . شـەیتان؛ سـەتەن؛ سـەتان؛ پەری‌ڕەشك پەری‌میرگ؛ مـرگ؛ دێو؛ ئـەهریـمـەن؛ ئەهرمەن.

•
1 . Satan; devil, Lucifer, Belial, Apollyon, Demon, goblin; evil spirit, Deuce; the Evil One, old Harry; n.

٢ . بەڵا؛ دوژمن؛ ناحەز؛ تەوق (خ).

2 . Trial, the enemy, the adversary, Archenemy, the Foul Fiend, the Old Serpent; metaph.

٣ . شێت؛ پەتەریی؛ پەتیارە؛ دین؛ دێوانە (ئان).

3 . Mad, insane, crazy, lunatic, delirious, maniac, maniacal, demented, deranged, out of one's head, out of one's wits, unsound; adj.

ئاپەرگە (نل)
شێتخانە.

*

Madhouse, Bedlam, Lunatic hospital, Lunatic asylum, hospital for the insane.; c.n.

ئاپەریی (نچ)
١ . فێڵبازیی؛ فێڵ و فەرەج؛ فێڵ وفەنگ؛ حیلەو حەواڵە؛ ساختەچیتی.

*

1 . Trickery, deception, fraud, knavery, deceit, deceitfulness, chicane, chicanery; infin.n.

٢ . دووزمانیی، دووڕوویی.

2 . Double - dealing, crooked - ways, duplicity, deceitfulness; n.

ئاپەری کردن (کتپ)
١ . فێڵبازیی کردن؛ فڕوفێڵ کـردن؛ فێڵ و فـەرەج کـردن؛ حیلە وحـەواڵـەکـردن؛ دەس بـڕیـن؛ فـێڵبـازی لێ کـردن؛ فڕوفێڵ لێ کردن؛ ساختە لێ کردن.

*

1 . Defraud, over - reach, cheat, cozen, trick, dupe, gull, deceive, swindle, hood_wink, chouse; v.t.

٢ . دووزمانیی کردن؛ دووڕوویی کردن.

2 . Double deal, double cross; slander, malign, be double - tongued; v.t.i.

٣ . بۆ تێ چاندن؛ پیکوڵ تێ چاندن؛ لەناڵ ویزماردان (ئد).

3 . Inveigh against, speak ill of, reflect upon, impose upon, disparage, underpraise; id.; v.t.

ئاپوو (م/ن)
١ . کوندەبەبوو؛ کونەپەپوو؛ پوو؛ هەپوو؛ بوو؛ کوند؛ بایەقوش.

*

1 . Owl; an owl; B., n.

٢ . بەیەکیکی (ناشیرین) یان (بەدبەخت) دەووترێ (خ)

2 . Applied figuratively to a person of (ill - shapen features) or ill - luck); metaph.

ئاپۆ (ن)
خاڵ؛ برای‌دایك.

Maternal uncle, the brother of one's mother.; n.

ئاپۆر (ن)
١ . بـ (ئاپۆره ١، ٢، ٣)
٢ . بێگانە؛ بیانی؛ نەناسیاو.

1 . see (apore 1, 2, 3); n.
2 . Strange, foreign, outlandish, exotic, alien.; n.

ئاپۆره (ن)
١ . ئاپووره؛ قەڵەبـاڵغی؛ كۆمـەڵەپیـاو؛ كۆمەڵو جەماوەری خەڵك.

1 . Crowd, throng, multitude, concourse, a great number of men, the populace, circle (of men); n.

٢ . تەنگانە؛ تەنگەو چەڵەمە؛ تەڵەزگە؛ سەختڵەتی؛ سەختیی؛ وەی؛ مەینەت؛ نەگبەتیی.

2 . Hardship, difficulties, trouble, reverse, calamity, misery, trial, catastrophe, visitation, affliction, ill - luck, disaster, ruin, adversity, mishap, sufferance, unluckiness, misfortune, a serious transmutation; n.

٣ . ریز؛ سەره، كیوو.

3 . Series, succession, concatenation, queue.; n.

ئاپۆرهاڵ (ئان)
فەقیرحاڵ؛ داماو.

Hard up, badly off; adj.

ئاتاج (ئان)
دەس‌كورت؛ دەس‌تەنگ؛ داماو؛ هەژار؛ هەژیر؛ نەبوو؛ نەدارا؛ ژار؛ ڕەش‌و ڕووت؛ ئاوسەركەم، پێداویست؛ بێ‌پوول وپاره؛ بێ‌سامان؛ بێ‌پاره؛ بێ‌خەرجیی.

Indigent, needy, necessitous, destitute, narrow, poor, pinched, penniless, insolvent, moneyless, distressed, in want, out of money, in need, short of money, out of cash, out of pocket.; adj.

ئاتاجی (ن)

دەستکورتی ؛ دەستتەنگی ؛ داماویی ؛ هەژاریی ؛ نەبوونیی ؛ نەداریی ؛ ڕەش‌وڕووتیی ؛ ئاوسەرکەمیی ؛ پێداویستیی ؛ بێ‌پوول‌وپارەیی ؛ کەمو کورتی ؛ بێ‌پارەیی ، کەمایەسی ؛ کەمایەتی .

*

Indigence, need, necessity, destitution, privation, poverty, pauperizm, penury, impecuniosity, mendicancy, distress, pressing want, pauper state, needfulness, exigency, straits; n.

ئاتر (ن)

ئاگر؛ ئاوور؛ ئازەر؛ ئاهێز؛ ئاهیر.

*

Fire, combustion, blaze, conflagration, ardor, fervor, fervour, ardour;n.

ئاتوون (ن)

*

١ . بـ (ئەتوون /١)

٢ . کڵ؛ کوورەی خشت سوورکردنەوە؛ کوورەی بەردی قسڵ یان گەچ سووتاندن.

2 . kiln, culinary, a furnace for baking bricks or burning lime or gypsum stones; n.

٣ . ئوسا؛ مامۆستا (ژن)؛ گۆشکەر؛ بەخێوکەر؛ خێو (ئافرەت).

3 . Teachress, misterss, instructress, dame, amie, female teacher; n.

ئاتەشخانە (نل)

*

١ . ئاتەشخان؛ ئاگرخانە؛ جێگای ئاگر (لە ناوەراستی سەماوەردا)؛ ئەولوولەیەی لە ناوەراستی سەماوەردایەو خەڵوزی تێ دەکرێ. . . . . تاد.

1 . The fire holder (in a samovar), a central cylinder of tea - urn containing charcoal... etc.; n.

٢ . ئاتەشگا؛ ئاتەشگەدە؛ ئەو شوێنەی پێرەوانی ئاینی زەردەشت ئاگریان تیادا ئەکردەوە.

2 . Fire - temple (of zoroastrian religious system); n.

ئاتەشەك (ن/نخ)

فەرەنگی؛ ئاوڵە فەرەنگی؛ (هەوڵە فەرەنگی؛ هاڵە؛ ئاگرە؛ سیفلیس.

*

Syphilis, tertiary syphilis; n., dis.

ئاتەك (ن/ئان)

تەنیشت؛ تەنشت، تەك؛ لاتەنیشت؛ لا؛ پاڵ؛ قەد؛ قەدپاڵ، ڕەخ، کن.

*

Side, verge, margin, edge, border, flank; direction, course, bearing, quarter; n.; Sideling, sloping, sidelong, adj.

ئاتێ.

ئاتەگ (ن)
١. ئەتەگ؛ شاقەل؛ تەنوورە.

*
1. Costume skirt, waist petticoat (half petticoat); n.

٢. ژێرکراس (ژنانە)

2. Lady's chemise, Lady's vest, n.

٣. بنار؛ داوێن؛ دامێن؛ لای خوارەوەی شاخ یان گرد.

3. Lap, skirt, extent, scope, foot of mountain, the foot of a mountain, mountain slope, foot of hill;n.

ئاتۆ (ن)
ئاڵتون، زێڕ

*
Gold, Aurum, gilding, gilt; n.

ئاجگی (ئان)
١. بەرچاوتەنگ؛ چاوبرسی؛ چاوتێرنەخۆر؛ بەخیل؛ پوولەکی؛ پیسکە؛ پارەپیس؛ رژد؛ رەزیل؛ دەس‌گرتوو؛ کوند؛ گر؛ دەس‌گرتی.

*
1. Avaricious, stingy, grasping, greedy (of gain), sordid, niggardly, parsimonious, grudging, miserly, covetous, illiberal, close, close - fisted, hard - fisted, eager for gain (for the sake of hoarding it), narrow hearted, enviously desirous; adj.

٢. چاوپیس؛ چاوونەفەس‌پیس (کەسێ)

2. Having evil eye (one); adj.

ئاجوڕ (ن)
ئاجووڕ؛ ئاگوڕ؛ کەرپووچ؛ خەرچان؛ زەنگۆڵ؛ تۆپ؛ خشتی سوور.

*
Brick, fire - brick, the solid brick, building brick, the building material, oblong clay blocks baked by fire, bricks collectively, adobe; n.

ئاجیل (ن)
چەرەز؛ چەرەس؛ چوورو؛ دەم‌چوورو؛ شەوچەرە.

*
Dried seeds, nuts, fruit..... etc; n.

ئاچەر (ن)
١. هاچەر؛ کلیل؛ کلێل؛ هەڵپچڕێنەر (سەرقاپی شووشە، تەنەکە... تاد)

*
1. Opener, key, lock opener, any device for opening bottles, cans,..... etc; n.

٢ . جەڕ بادەر؛ جەڕدەر؛ جەڕوەکەر؛ جەڕتوندکەر (تونکەر).

2 . Screw - driver, screw - tightener, screw-loosener, screw - turner; n.

٣ . سپانە.

3 . Spanner, socket spanner; n.

ئاحێل (ئان/ن)

●

١ . پیر؛ بەساڵاچوو؛ بەساڵداچوو؛ بەتەمەن؛ بەعومر؛ تەمەن‌درێژ.

1 . Old, old one, aged, elderly, passé, of advanced age, advanced in years; adj.; n.

٢ . پەك‌كەوتە؛ لێكەوتە، عەمەل‌مەندە (مەنگە).

2 . Senile, doddered, anile, timeworn, worn - out, unfit for service, superannuated.

٣ . خەڵەفاو؛ خەرەفاو؛ مناڵ‌بووەوە.

3 . Imbecile, dotard, driveller, doting, second - childhood, doting old man; adj.; n.

ئاخ (ن)

●

١ . خاك؛ خۆڵ؛ گڵ؛ ئەرد؛ عەرد؛ ئەرز؛ زەوی؛ هەرد؛ بەژ؛ ستەك؛

1 . Soil, earth, clay, ground, turf, sod, loam, humus; n.

٢ . تۆز؛ گەرد.

2 . Dust; powder; n.

٣ . نیشتمان؛ نیشتگە؛ مەڵۆەند؛ مەڵبەند؛ وەتەن؛ خاکی باووباپیر؛ زید.

3 . Fatherland, home, Domicile, habitat, residence, dwelling, Mother country, native land, abode, one's country, place of abode, abiding - place, Mother land; n.

٤ . جیهان؛ گێتی؛ دنیا.

4 . World, globe, planet, terrestrialball, terraqueous orb; n.

٥ . ئا! ئاە!؛ ئاخ‌وداخانم!؛ داخ!؛ ئۆف!؛ خۆزگە!؛ بریا؛ کاشکی!؛ شەڵلا! (ئسب).

5 . Och!, Ah!, oh!, Alas!, woe!, woe is me!, would that...!, it is to be regreted that...!; interj.

ئاخ [کێشان] (کتن/کتپ)

●

١ . بـ (ئاخ هەڵکێشان).

٢ . خوّل گواستنەوە؛ خوّل بارکردن؛ ئاخ ڕاگویّزتن؛ گڵ گویّزانەوە لە شویّنیّکەوە بوّ شویّنیّکی تر (کتب)

2 . Transport earth or soil, carry loam or humus from one place to another, take, cart or truck earth; v.t.

ئاخافتن (کتن) *

١ . ئاخافتەن؛ (پیّکڤە) ئاخەفتەن؛ ئاخیّوتن؛ ئاخوّتن؛ ئاخڤاندن؛ ئاخاوتن؛ گفتوگوّکردن؛ ووتوویژ کردن؛ گوتن؛ گـوّتن؛ دوان؛ دواندن؛ یەکتردواندن.

1 . Speak, talk together, talk; tell, address, utter, prate, palaver, converse, dispute, argue, plead, orate, discourse, make mention, harangue, declaim, announce, declare, deliberate together, interchange views, treat; v.i.

٢ . پرس پیّ کردن؛ تەگبیرو ڕاویّژ پیّ کردن.

2 . Consult with, confer, take counssel, take counsel together, illuminate, give insight, reason, compare notes; v.i.

ئاخافتەر (ن) *

ئاخاوتەر؛ ئاخەفتیار؛ بیّژەر؛ بویّژ؛ بیّژەندە؛ ڕاویّژکەر؛ گفتوگوّکەر؛ قسەکەر.

speaker, talker, discourser, elocutionist, prolocutor, orator, spokesman, presiding officer, chairman; n.

ئاخلوتن (ئاخیّو).[کتب] *

١ . ڕام کردن؛ پشت گرتن (وڵاخ)؛ لنگدان (وڵاخ)؛ لنگدان و گیّران (وڵاخ).

1 . School (horse), discipline, bring under subjection, habitute to practise; v.t.

٢ . ڕاهیّنان؛ ڕاسەرکردن؛ ڕەفتارفیّرکردن؛ دەرس داداان؛ مەشق پیّ کردن.

2 . Train, tame, exercise, break in, master, tutor, drill, exercise in tactics, train in material exercises, prevail on, rule, get set down in writing, get set down in black and white, get carry into execution, function, set to work, preside over, give lesson to (a learner), deliver a lecture to; v.t.

ئاخایۆك (ئان/ن/م)
١ . تـرزل؛ فیزل؛ فیـزدار؛ بەفیـز؛ بەهەوا؛ لە خۆبایی بوو؛ یەکێ حەزی لە گەورەیی بێ، پێ ئەوەی لێ ی بێت.

*
1 . Haughty, boastful, boasting, vaunting, bragging, braggart, vaporing, blustering, exulting, thrasonical, cock - a - hoop, vain - glorious; adj.

٢ . هەڵۆ (بچووك)؛ جۆرێکی بچووك لە هەڵۆ. (ن/م).

2 . Eaglet, buzzard, sparrow hawk;

ئاخبان (ن)
گڵەبان.

*
Upper lay of earth (spread on roof); upper course of earth (of roof); n.

ئاخپۆل کردن (کتپ)
قوڕ هەڵشێلان (بۆسواغ و قوڕەکاریی)؛ قوڕ گرتنەوە (بۆخشتی کاڵ یان سواغ دان...)؛ گرتنەوەی گڵ و ئاو و کا بۆدروست کردنی خشتی کاڵ یان سواغ دانی دیوار.

*
Mix mud - plaster and press into a mass for coating walls; roofs..... etc; prepare a pasty mixture of earth, straw and water for adobe, coating walls.... etc; v.t.

ئاختە (ن/ئا)
ئەختە؛ یەختە؛ بارگیر؛ بارگین؛ بەرگیر؛ بارە بەر؛ یابوو.

*
Pack - horse, draft - horse, horse of burden, nag, sumpter, a horse used for carrying baggage; n. Zool.

ئاخترمە (ن)
تالآنیی (دزین و بردنی وڵاخی بەرزە).

*
Prey, booty, horse - theft; n.

ئاخدار (ئان)
١ . ئاخ هەڵکێش؛ دەم بەگلەیی؛ نووزە نووزکەر.

*
1 . Lamentable one, deplorable person, mournful. adj.

٢ . خەفەتبار؛ خەمبار؛ هەناسە سارد؛ دڵ بریندار.

2 . woeful, baleful, sorrowful, heart - sore.

٣ . نەگبەت؛ بەدبەخت؛ بێوڵەت؛ چارە رەش.

3 . Ill - fated, ill - starred, luckless, unlucky, unhappy, unfortunate.

ئاخر (ئاك/ئان/ن)

١ . ئەنجام؛ سەر ئەنجام؛ سەرەنجام؛ سەبان؛ پاشین؛ دوایی؛ دەمایی؛ کۆتایی.

*

1 . Conclusion, last, result, accomplishment, deduction, inference; n.

٢ . دوارۆژ؛ دواجار.

2 . In future, in the end, but - still, end.

٣ . ئیتر؛ سا؛ دەسا (ئاك/ئپ)

3 . Any longer, anymore, in that sitiuation, so., adv. conj.

٤ . پاشان؛ دواگیین؛ لەپاشدا؛ دوای هەموان.

4 . After all, upon the whole, when all has been considered, when all is said, aft soons, afterwards, there after, in the sequel., adv.

٥ . ئەویتر؛ ئەوی دیکە (ئان)

5 . Other, another, else, final, that one, additional, not the same., adj.

ئاخربوون (کتن)

دوایی هاتن؛ سەرە ونگوون بوون؛ خراپ بوون؛ هەڵپێچان؛ نوغرۆ بوون.

*

Come to an end, come to a close, wind up, go wrong, annihilate, fade away, vanish, be no more, pass away., v.i.

ئاخر خێر (ئانل)

١ . چاکە لێ وەشاو (مرۆڤ)؛ بێ وەی.

*

1 . Commendable (person), deserving, harmless, innoxious, worthy, respectful, deferential, dutiful.

٢ . خاوەنی دوا رۆژ یکی باش (چاك)؛ بەکێ کە کاروبار و ژیانی بەچاکی و خۆشی دوایی بێت.

2 . One having a good end (of life), one having a prosperous or fortunate end of life, ending well, well to do, well off.

٣ . پیاو چاك؛ بە دین؛ دیندار؛ پیاوی خوا؛ نە خواترس؛ کەسێ کە دوایی تەمەنی بە دینداری بەرێتە سەر.

3 . Pious, filial, godly, saintly, reverential, righteous, devout, one who dedicates one's last period of life to heavenly mindedness; adj.

ئاخر زەمان (نل)
١ . دوامین خولی دنیا؛ نزیك بوونەوەی ئەو ـ دنیا.

✱
1 . End of the world, crack of doom; the life to come, the other life; n.

٢ . ڕۆژگاری ناخۆش و پڕ ئاژاوە (خ)

2 . Miserable course of living, unhappy manner of life, bad social manners, behaviors out of ordinary mode of living; metaph.

ئاخر شەڕ (ئانل)
١ . بەدکار؛ خراپ (مرۆڤ)؛ کەسیٚ کە لە تەمەنی پیری دا دەستی دابێتە کاری پێچەوانەی دین.

✱
1 . A depraved one, graceless person, vile wretch, corrupted, vicious; wicked, profligate; c. adj.

٢ . لەڕێی ڕاستلاچوو (کەسیٚ).

2 . Having come to bad end (of a person), one who developped in a criminal way and sufferes the consequences; adj.

٣ . چارەڕەش؛ کەسیٚ کە لەدوایی تەمەنی خۆیدا تووشی بەلاو ناخۆشی و هەژاری هاتبیٚ (خ).

3 . Wretched, broken - hearted, unhappy (as respects the course of things), one who leads one's end of life in great unhappiness; metaph.

ئاخرکە (ن/جج)
ئاخویرك؛ هوورە؛ جۆرە مێشوولەیەکی ووردی بە ئالۆشە.

✱
Gnat, mosquito, a small stingy insect; n., inse.

ئاخر و ئۆخر (ئاك)
١ . ئاخری و ئۆخری؛ دوایی (کار)؛ دواجار.
٢ . دوای هەموان.
٣ . دوماهکیی؛ لە کۆتایی دا (ئاك).

✱
1 . In the end, the last time, ultimately.
2 . After all the rest, last, adv.
3 . In conclusion, finally; adv.

ئاخر هاتن (کتن)
دوایی هاتن؛ تەواو بوون.

✱
Come to a conclusion, come to an end, come to a close, sease, terminate, end, close; v.i.

ئاخره مین (ئانل)

*

١ . هەره دوایی؛ دوای هەموان؛ دواترین (شت)، پاش هەموان؛ دوامین؛ دواگین.

1 . Very last, most recent, after all the rest, extreme; c. adj.

٢ . دوورترین؛ پەڕ ترین؛ ئەولا ترین.

2 . Outermost, utmost, farthest, uttermost, most distant, most remote; adj.

٣ . زلترین؛ گەوره ترین (ئان).

3 . Greatest, biggest, Herculeane, Cyclopean; adj.

٤ . بالاّ ترین؛ بەرزترین؛ بێوێنه ترین (خ).

4 . Highest, of the highest degree, of the rarest kind; metaph.

ئاخریی (ئان/ئاك)

*

١ . دوامین (شت).

1 . Hindmost, hindermost, utmost, the last (thing); adj.

٢ . له ئەنجامدا؛ له دواییدا (ئاك).

2 . Finally, in the end, at last; adv.

ئاخریی و ئۆخریی ساڵ (ف)

*

کۆتایی ساڵ.

Back end of the year, phr.

ئاخریی و عاقیبەت (ف/ئاك)

*

دوایی؛ دوامین؛ ئاخریی یەکەی.

At the end, in the last, at last; phr.; adv.

ئاخزه (ن)

*

ئاغزه؛ ئەغزه؛ ئەغزه جگەره؛ ئەغزەی جگەره؛ دممه؛ زمانه.

Stiff tip of cigarette - paper, hollow stem of a cigarette or butt, cigarette end.

ئاخش! (ئسب)

*

ئۆخەیش!؛ ئۆخەی!

Hurrah!, Huzza!; interj.

ئاخگه (ن)

*

١ . ئاهگه؛ ئاگه

1 . Turn, remainder, substitute, stage of a journey; n.

٢ . قەیران.

2 . Conjunction of two things coincidence; n.

٣ . ئاستانە؛ پێش دەرگە؛ دەر ماڵ.

3 . Sill, audience, threshold; n.

ئاخڵ (ن)
ب. (ئاخڵە/٢)

*

ئاخڵە (ن)

*

١ . خەرمانە؛ خەرمانەی مانگ؛ خەرمانەی دەوری مانگ.

1 . Ring (of light), Halo (of the moon), n.

٢ . ئاخڵ؛ ئاخوڕ؛ کەلارە؛ لادە؛ شوێنی کا وگژوگیا و ئالیکی وڵاخ؛ شوێنی ئالیکی وڵاخ کە لە قوڕ دروست کرابێ؛ ئاوەڕ؛ ئاوەڕە؛ دەمگە؛ باکۆل؛ ئاهویر؛ کۆلیت.

2 . Manger, stable, crib, rack, feeding - place, fodder - bin, provender - bunker made by putting together mud, hay, water.... etc; n.

٣ . جۆی خوێن؛ جێ خەرمان؛ جۆی خێن؛ جووخێنە.

3 . Trashing place, threshing floor.

٤ . ئاخەڵ؛ تەوخ؛ پشتیر؛ زاخە؛ گەووڕ؛ گەلە خان؛ کەوڕك؛ کۆتان؛ تاوڵە؛ تەویلە؛ پانگە.

4 . Fold, pen, pinfold, pound, sty, hutch, stall, paddock, corral, under ground stable for flocks; n.

٥ . پووش، پاوان؛ گژوگیای وشکەوە بوو؛ گیای وشکەوە بوو؛ کا. (ن).

5 . Dry - grass, grazing, withered, grass, hay.

ئاخلەدان (کتن)

*

١ . خەرمانە دان (مانگ)؛ خەرمانە لە دەوری مانگ دروست بوون.

1 . Form a halo (around the moon), encircle with a halo; v.i.

٢ . پێچ خواردن (مار... تاد)؛ ئەڵقەدان؛ پەپکە خواردن (مار... تاد)؛ پەپۆکەدان؛ خۆلوولدان؛ لوول بوون.

2 . Wind, loop; curl, convolute, gather into coil, form spiral rings, form a ring circle, lay into a spiral, come together, collect; v.i.

ئاخلێفینگ (ن)

*

تاوە؛ رمپێشك؛ رمپێژ؛ رۆن پێژ؛ رۆن پێژ.

Frying - pan, metal pan; n.

ئاخ .

ئاخنران (کتپ)

ئاخنلران؛ داگیران (دۆشەك . . . تـاد) بە . . . .

*

Fill up, stuff (a cushion....) with....; v.t.

ئاخنراو (ئانپ)

ئاخنلراو؛ هەڵاخنراو؛ تێ پەستراو؛ تێ ترنجاو؛ تێ هەڵاخنراو.

*

Stuffed, crammed, plugged, squeezed, stowed, fill - fulled, well packed; un. ob.

ئاخنین (کتپ)

١ . ئاخاندن؛ تێ پەستاوتن؛ تەپاندنەناو؛ کـردنەنـاو؛ پـەستـاوتن (شتێ لـە نـاو شتێکی تردا)؛ داگرتن (بار، گوێنی . . . . تاد) .

٢ . پڕکردن؛ سەرلێوانی کردن .

٣ . ئەنبارکردن؛ داکردن؛ کۆکردنەوە (شت لەناوئەنباردا) .

٤ . تێ ترنجاندن؛ تێ تەپاندن؛ تێ خستن (شتێ بۆناو شتێکی تر بە ناڕەحەت) .

٥ . کون بڕکردن؛ قەپـات کردن (بـە تۆپەوانە . . .) .

*

1 . Stuff, stow, wad, cram, fill, press into; v.t.

2 . Fill up, overfill, surcharge; v.t.

3 . Store away, store up, stow away, heap up, lay up; lay by.

4 . Squeeze into, fix into, press closely, insert, intercalate, v.t.

5 . Close up, shut up, stop up, stuff (with a wad); v.t.

(تێ) ئاخنین (کتپ)

١ . تێ پەستاوتن، پەستاوتن؛ داگرتنەوە؛ ئاخنین (لە دەمەوە بۆ ناوەوە)؛ ناوئاخن کردن؛ ناواخن کردن؛ تێ ئاخاندن .

٢ . تێ تڕاندن؛ زۆر خواردن (ئد)

*

1 . Set in, place in, put in, insert into, inject with, compress (into a bundle), make full, interpolate, plug, foist in, interpose.

2 . Gormandize, gorge, stuff, eat greedily; v.t., id.

(خۆتێ) ئاخنین (ئد)

خۆتێ هەڵقورتاندن؛ خۆتێ هەڵقورتان .

*

Insert one's self to (into); id.

(هەلّ) ئاخنین (کتپ)

١ . هەلاخنین؛ قەلا پەچن کردن؛ کەلّەکەکردن بەسەر یەکدا (شت).

1 . Amass, heap up, collect into a heap, load up, put together (in close order); v.t.

٢ . کون برکردن؛ گرتن (کون؛ ریگە؛ .... تاد).

2 . Close up, block up (a hole or a passage); v.t.

٣ . پرکردن؛ تەژی کرن؛ مالامال کردن.

3 . Fill, fill to overflowing, make choke - full, make full; v.t.

ئاخنینەوە (کتپ)

١ . بـ (ئاخنین).

٢ . بـ (ق ئاخنین)/١.

ئاخوا (ئپ) [بۆ پێشکەش کردنی پرسیارێکی لابەلا]

ئاخۆ؛ داخۆ؛ داخوا؛ داخودا.

(Used to introduce an indirect question), whether, if, either, in case, if it be the fact that, in either case that, as the sitiuation would be if; conj.

ئاخ و تف کردن (کتن)

تف کردنەوە؛ تف رۆکردن؛ تف فرێدان؛ تف وەکردن؛ تفە وکردن.

Salivate, drivel, slobber, spit out, spawl, splutter, spatter, expectorate.; v. i.

ئاخ و داخ (ئپ)

ئاخ و واخ؛ ئاە ونالّە؛ ئاهوواە.

Lamentation, wailing, moaning, uluation, plaint, hubbubboo, groaning, sighing and sobbing, sighing and groaning. conj.

ئاخور (ن)

ب (ئاخلّە/٢)

see (axile/2); n.

ئاخوربەرز (کەسێ) [خ/ئان]

لووتبەرز؛ ترزل؛ بەفیز؛ فیزدار؛ بەدەعیە؛ بەهەوا؛ لەخۆبایی بوو (کەسێ)؛ خۆبەشت زان (کەسێ).

The term is used of persons and means: Self - conceited, opinionated, self - sufficient, overweening, haughty, boastful, opinionative, egotistical, hoity - toity, arrogant. metaph; adj.

ئاخورچەور (خ/ئان)
سامانداری؛ تێر و تەسەل؛ کۆك؛ دەوڵەمەند؛ بووە (کەسێ).

*
Rich, well - off, in good condition, well to do, prosperous, in easy circumstances, propertied, possessed of a competence; metaph.; adj.

ئاخور خوار (کەسێ) [خ/ئان]
١ . تەڵەکەباز؛ دەس‌بڕ؛ ناپاك؛ بەدغەك؛ چەپ‌ئەنداز؛ تەفرەدەر؛ فریوباز؛ چەوت؛ چەوت و چەویل؛ چەوت و چەواشە.

*
1 . Deceitful, deceptive, misleading, delusive, illusive, angular, insincere, disingenuous, disfigured, uncandid, disimulating, ungrateful, without gratitude, unthankful, dishonorable, tricky, wily, guileful, knavish; metaph., adj.

٢ . دووڕوو؛ دووزمان (ئان).

2 . Double - faced, double - tongued, double - hearted, double - dealing; adj.

ئاخوری خۆی لێ تێك چووە (یان گۆڕاوە) [رس]
واتە: هەرکەسە دەبێ بزانێ خۆی چی‌یە و چۆن دەژی.
بەیەکێکی (لەخۆگۆڕاو؛ لەخۆبایی بوو؛ ترزۆ؛ بەفیز؛ بەدەعیە) دەووترێ.

*
T. The ass has lost its manger. i.e. Every one must know enough about his own way of living. Rhet. S. Used of a person who is (haughty, Lofty, proud, contemptuous, supercilious, lordly, disdainful).

ئاخومەند (ئان)
هونەرمەند؛ زانا؛ کارزان.

*
Skilful, learned, proficient, skilled, qualified, masterly, adroit, expert, dexterious, scholar - like; adj.

ئاخومەندی (ن)
١ . هونەرمەندی؛ زانایی؛ کارزانی.

*
1 . Skilfulness, interpidity, attainment, preference, priority, precedence.

٢ . پیاوەتی؛ مەردایەتی؛ مروڤایەتی.

2 . Manliness, nobleness, interpidity.

٣ . ئازایەتی؛ چالاکی؛ خورتی؛ دلێری.

3 . Bravery, courage, heroism, boldness, firmness; n.

ئاخۆڕان (ن)

١ . ئاژاوە؛ ئاشەڤ؛ بگرمویەردە؛ پشێویی؛ شپرێویی؛ شێواویی؛ شلەژان؛ شپرزەیی؛ فرکان فرکان؛ نائارامیی؛ هەلا هەلا؛ هەراهەرا؛ هەرا و هوریا؛ هەرا و بگر؛ هەرا و زەنا.

1 . Confusion, disorders, disarray, derangement, disarrangement, demoralization, hullabaloo, hubbub, outcry, conflic, outbreak, faction, racket, want of principle, general disturbances, expanded riots; n.

٢ . تاوتوی؛ وەیشومە؛ تاووتۆف؛ ڕەشەبای قایم (بەباران‌وتەرزە یان بەفرەوە).

2 . Gale, squall, violent wind (usually accompanied with rain, hail or snow); n.

ئاخۆڕان و باخۆڕان (نل/ئان)

١ . ئاخۆڕان و بخۆڕان؛ ئاخۆڕان بخۆڕان؛ هیچ بەسەر هیچەوە نەماو (چۆنیەتیی ڕادەی‌پشێویی کۆمەلایەتیی).

1 . Wide - spread disorders (the state of uncontrollable social condition); c.n.; adj.

٢ . نیگەرانیی؛ ڕۆمەڵغەزا.

2 . Molestation, fuss; unsettlement, much ado about nothing; n.

٣ . شپرزەیی؛ هەراوبگر.

3 . Chaos, row - de - row; n.

٤ . خۆخۆیی؛ خۆپەرستیی؛ من منۆکێ.

4 . Egotism, egoism, selfishness, selfassertion, self - esteem, self - commendation, bumptiousness, extravagant self - love; n.

٥ . ئاڵۆز، نائارام (ئان).

5 . Rebellious, unpredictable, ungovernable, unruly; adj.

ئاخۆرە (ن/جج)

ئاخومرە؛ پێشکە؛ پێشوو؛ پێشووکورك؛ پەخشە؛ تەپۆ؛ تۆفانە؛ خاکە؛ شەو سوتکە؛ کەلێش؛ کور کورۆك؛ گمۆرە؛ مۆر؛ مەشوولە؛ مێشوولە؛ هورە؛ هوردە؛ وردە؛ وردە مێشوولە.

Mosquito, midge, bug, bed- bug, gnat; n.; inse.

ئاغە (ن)

ئاغە؛ ئاغا؛ قەفتان؛ گەورە؛ سەرۆك؛ سەرۆك عەشیرەت.

Agha, chief, chieftain, principal, leader, master, tribalchief; n.

ئاخەبان (نل)
١ . گلەبان؛ ئەوگلەی دەکرێتە سەرتەختی سەربانی خانوو.
٢ . هاوولات؛ هاونیشتمان؛ هاووەتەن.
٣ . هاوشار.

*
1 . Top - layer of earth (of a house - roof), earth layed on flat top of a house c.n.
2 . Compatriot, countryman, fellow - countryman.
3 . Fellow - citizen; n.

ئاخەفتەر (ن)
بـ (ئاخافتەر).

*
see (axafter); n.

ئاخەلێوە (ن/ئانل)
ئاخلیفە؛ ئاخلێف؛ خاکەلێوە؛ سەرەتای بەهار؛ هەرمێ پشکوان؛ یەکەم مانگی بەهار.

*
Vernal equinox, vernal season, spring - tide, early - spring, March - April, 21st - March, New year's day (Nauroz), seed - time; n.; c. adj.

ئاخ هەڵکێشان (کتن)
ئاخ کێشان؛ هەناسە هەڵکێشان؛ کرووزانەوە؛ ئاخین.

*
Sigh, wail, snivel, whine, whimper, cant, grumble, complain meanly,; v.i.

ئاخی باروت (نل)
خاکی باروت؛ خاکەباروت؛ شۆرە.

*
Nitre, natron, nitrate, sodium nitrate, potassium nitrate, native soda; c. n.

ئاخیرەت (ن)
١ . لەمەوپاش؛ لەمەودوا.

*
Futurity, future life, the future, time to come, here - after, events to come, what may occur here - after; n.

٢ . ئەزەل؛ ڕۆژی ئەزەل (ن/ئان)

2 . Eternity, everlasting, abiding for ever, without beginning or end, superior to time or cause; n.; adj.

٣ . ڕۆژی هەڵسانەوە (قیامەت)؛ ڕۆژی حەشر.

3 . Day of the resurrection, rising, revivication; n.

٤ . کۆتایی ژیان؛ دوایی ژیان؛ کۆچی دوایی؛ کۆچی مالاوایی،ڕێی هەموان؛ مردن؛ نەمان.

4 . End of life, decease, demise, dissolution, departure, exit, debt of nature, death, dying; n.

٥ . ژیانیداهاتوو (فر).

5 . The other life, the life to come,; phr.

ئاخیر (ن)

هەرخان؛ ئەوشوێنەی بۆ حەواندنەوە و بە خێوکردنی وڵاخی بەرزە یان مەڕوماڵات تەرخان کراوە.

Cattle - shelter, horses - shelter, sheep - fold, sheep - pen, sheepcote, sheepcot, sheep - enclosure, winter - stable, a building where horses or cattle are kept and fed; n.

ئاخین (کتن)

١ . بڕ (ئاخ هەڵکێشان)

٢ . خەمگین بوون؛ خەفەت خواردن؛ سووڵ بوونەوە؛ پەرۆشدار بوون.

2 . Grieve, mourn, lament; v.i.

ئاخێز (ن)

١ . خێزان؛ جووڵان (بەرموپێشەوەی ڕاستبوونەوە).

1 . Appropriate motion, change of place (generally without rising up), n.

٢ . هەستان؛ هەڵسان؛ ڕاستەوەبوون (ن/کتن).

2 . Rise, arise, stand up, move upward, get up; n.; v.i.

ئاخێزکردن (کتپ/کتن)

١ . بزووتن؛ بزڤان؛ جمان؛ لە جێگەی خۆ جووڵان بەنیازی هەڵسانە سەرپێ.

1 . Move, posture, proceed, try to rise on high, be about to stand; v.i.

٢ . هەستان؛ هەڵسان؛ هەڵستان؛ ڕاستەوە بوون؛ ڕاسەوە بوون.

2 . Get up, stand up, rise on high, rise up; v.i.

٣ . بڵندبوونەوە؛ ڕاست بوونەوە (کتن).

3 . Jut out, protrude; v.i.

٤ . هەستان (لەکۆبوونەوە)؛ خستنە کاتێکی تر؛ (کۆبوونەوە) (کتپ).

4 . Adjourn (a meeting), move away (of meeting....); v.t.

٥ . دیارنەمان؛ ڕۆیشتن؛ بەجێ هێشتن (شوێن....)؛ هەستان و چوون بۆ شوێنێك.

5 . Set out, disappear, change place, pass out of sight, leave off, depart - from, go away from; v.i.

ئاخیە (ن)

سنگە؛ مێخ ئاخوڕ؛ مێخ زنجیر؛ مێخ سندان؛ ئەو سنگەی وڵاخی پێوە دەبەسترێتەوە .

Pile, peg, horse lock, stake to which a beast is tied; n.

ئاد (ج)
ئەو؛ وی؛ وێ.

*
He, she, that fellow (chap, person or personage); pron.

ئادا (ن)
١ . نەنك؛ داپیر؛ داپیرە؛ دایكی باوك یا دایكی دایك.
٢ . نەنە!؛ نەنكێ!؛ ناز ناوی رێزە بۆ ژنیكی پیر.

*
1 . Grandmother, ancestress, the mother of one's father or mother; n.
2 . A term of respect to an old woman; n.

ئاداب (ن)
١ . داب و دەستوور؛ ویڵ و ماریفەت؛ رێ و شوێنی هەستان و دانیشتنی ناو كۆمەڵ؛ ئەتیكێت.
٢ . كێم؛ كەم، چڵك؛ زووخ؛ زۆخ؛ ئاشۆ.

*
1 . Formalities, mode of action, manner of life, habit of majority, prescribed forms (of behavior), forms of good breeding, etiquette; n.
2 . Pus, purulence, humor, dirt, ordure, pollution, squalor, matter, purulent matter, n.

ئادان (ئان)
١ . بەردار (درەخت)؛ دابەر؛ پڕێژ.
٢ . سوود بەخش؛ بەكەڵك؛ بە بەهرە.
٣ . بەپیت و فەڕ (زەوی).

*
1 . Fruitful, bearer, abounding in fruit; adj.
2 . Useful, serviceable, wholesome, helpful, beneficial, good for one's advantage, advantageous, salutary; adj.
3 . Fertile (soil), productive (land); adj.

ئادانی (ن)
سوود؛ كەڵك؛ بەرهەم.

*
Benefit, advantage, avail, gain, good, utility; n.

ئادگار (ن)
ڕوخسار؛ ڕەنگ و ڕوخسار؛ سەر و شكڵ.

*
Feature, cast of the face, turn of expression; n.

ئادوودە (ن)
ئادۆدە؛ قامیشێكی درێژە ئاسنێك بە نووكە كەیەوە یە بنمیچی خانووی پێ پاك ئەكرێتەوە.

*
Ceiling - cleaner stick (at the end of which is a piece of metal); n.

ئادەكردن (كتب)
پاككردنەوە؛ نەهێشتن (شت).

Clear off, clear away, clear up; v.t.

ئادەم (ن)
١ . بابە ئادەم؛ باوە ئادەم؛ یەكەم مرۆڤ كەهاتۆتە سەر زەوی (بەگوێرەی قورئان وئینجیل)
٢ . مەردوم؛ مرۆك؛ مرۆو؛ مەریتە؛ مێرا؛ پیاو.

1 . Adam, the first man (in Quran and in the Bible); n.

2 . People, mankind, persons, humanbeing, a human being, the bulk of mankind, the a human race; n.

ئادەمی (ن/ئان)
١ . زەلام؛ رۆح لەبەر؛ گیان لەبەر؛ خەڵك؛ كەس.
٢ . هەرشتێ پێوەندیی بە مەردومەوەبێ.

1 . Human, living soul, person, individual.,n.

2 . Men's, of man, belonging to man; adj.

ئادەمیزاد (نل)
١ . ئادەمیزا؛ ئادەمزا؛ ئادەمزاد؛ بنیادەم.
٢ . ئافەریدە.

1 . Man, humankind, personage, one; c.n.
2 . Mankind, folk, the public, the community; n.

ئادەنە (ن)
١ . ئاوێنە؛ خۆدیی؛ قۆدی.
٢ . ژن؛ ئافرەت.

1 . Mirror, looking-glass, reflector, n.
2 . Woman, female human being, the character of being female; n.

ئادەی (ئسب/ئاك)
دادەی!؛ دەی!؛ دا؛ برۆبەولاوە؛ لاچۆ.

Nowthen, go ahead, move forward, get along, Be gone!, Get you gone!, Be off!, off!, Away!, let us go!, Avaunt!; interj., adv.

ئادێ (ج)
ئەوان؛ وان.

They, the persons (previously mentioned); pron.

ئار (ئـسـب/ن)

١ . بریا؛ بریی؛ خۆزگە؛ خۆزیی؛ خۆزیا؛ خۆزمی؛ دەبا؛ کاشکی؛ کاشکا؛ کاشکای؛ کاشك.

٢ . ئارد.

٣ . ئاگر.

٤ . گەرمی.

•

1 . (expressing desire). Would that, I wish, O! that, I would, I could. as n. Expectancy, trustful longing, desire, wish, will, aspiration, waiting under the possibility of fulfilment; sense of possible fulfment; interj.

2 . Flour; n.

3 . Fire; n.

4 . Heat; n.

ئارا (ن)

١ . نلوچە؛ ناو؛ ناوەند؛ مەیدان.

٢ . بەین؛ مابەین؛ نێوان.

٣ . سەروسەکوت؛ سەر و سەخت؛ پەیوەندیی؛ ناسیاویی.

٤ . حەز؛ ئیشتیا؛ دڵچوونەسەر.

•

1 . Field, scope, range, sphere of activity; n.

2 . Relation, rapport, connection, propinquity.

3 . Familiar knowledge, familiarity, attachment, connexion, devotedness, friendship, predilection, acquaintance, intimacy; n.

4 . Covetousness, avarice, hungering, longing, craving, long, inordinate desire.; n.

ئاراستن (کتپ/کتن)

گوێ نەدان؛ دانەپشت گوێ؛ خستنە پشتگوێ؛ کەمتەرخەمی کردن؛ تەمەڵی کردن؛ سستی کردن.

•

Forsake, neglect, quit, cast off, put aside, lay aside, leave off a th., be neglectful of; vt., i.

ئارام (ن/ئان/ئاك)

١ . ئاسایش؛ ئاسایشت؛ ئۆقرە؛ سرموت؛ ستارە؛ سەبر.

٢ . بێدەنگ؛ لەسەرخۆ؛ هێمن؛ سەنگین (کەسێ)؛ گران. (ئان)

٣ . کڕ؛ کپ؛ خامۆش؛ کشومات؛ هێومر؛ بێ هەست و خوست (ئان).

•

1 . Peace, ease, rest, endurance, quiescence, repose, relaxation, patience, composure, leniency, indulgence, forbearance., n.

2 . Quiet, gentle, silent, calm, halcyon, serene, serious, mild, contented; adj.

3 . Tranquil, placid, unperturbed, unruffled, peacefil, undisturbed, composed, noiseless, soundless, taciturn, reticent, dormant, sedate; adj.

٤ . نەرم؛ نیان؛ قشت (ئان)

4 . Soft, tender, subtile, subtle, musky, fleecy, nice, fine pleasant.

٥ . توانا؛ بەتوانا؛ تاووشت؛ تابشت.

5 . Powerful, mighty, potent, puissant, able - bodied; adj.

٦ . هێدی هێدی؛ هێواشیی؛ بەیەواشیی؛ بە ئەسپایی؛ بە کاووخۆ؛ بە نەرمیی؛ بە شێنەیی.

6 . Calmly, silently, placidly, peacefully, patiently, noiselessly, without haste, without disturbance.; adv.

ئارام بوون (کتن)

1 . ئۆقرەگرتن؛ سرموت بوون؛ ستارە گرتن؛ سەبر گرتن؛ سرموتن؛ وەقرە گرتن؛ ئارام گرتن.

1 . Stand still, sit still, be calm, compose, be lulled; v.i.

٢ . بێ دەنگ بوون؛ مات بوون.

2 . Become tranquil, be unru ffled, subside, be silent; v.i.

٣ . کربوون؛ کپ بوون؛ خامۆش بوون؛ کشومات بوون؛ بێ هەست و خوست بوون.

3 . Become quiet, be placid, be peaceful, be composed, be noiseless; v.i.

٤ . دامەکنان؛ داکاسیان؛ لە جوولە کەوتن.

4 . Rest, repose, be quiet, be at rest, be tranquil, v.i.

٥ . دامرکان؛ دامرکیان؛ دابیین بوون؛ ڕق و تووڕەیی نیشتنەوە.

5 . Die down (disturbances), come to an end (one's anger), become mollified, calm down, v.i.

٦ . ئێش و ئازار نەمان؛ دامرکانەوە (ئێش و ئازاری دەرد و نەخۆشیی)؛ وورینگ گرتن.

6 . Sooth, allay (pain), have been relieved, become calm by gentle treatment, be appeased (pain), be calm (sick person).; v.i.

ئارام دان (کتپ)

١ . دامرکانـدن؛ داسەکنـاندن؛ شێنـەیی کردن؛ دامرکانەوە.

1 . Calm down, allay, lull, becalm, tranquilize; v.t.

٢ . بێدەنگ کردن؛ ژیرکردن (منداڵ).

2 . Silence, pat, check. a. o., lull (a... child), quell; v.t.

ئارام کردن (کتپ)

١ . ئیفاقە پێدان؛ ئێش یا ئازار نەهێشتن.

1 . Assuage (pain, a passion....), mollify, moderate, alleviate, soften, palliate., vt.

٢ . تینوێتیی شکاندن.

2 . Assuage one's thirst, quench thirst; v.t.

ئارامگا (ن)
١ . ئارامگە؛ گۆڕ؛ گلکۆ؛ قەبر.

*

1 . Grave, tomb, sepulcher, sepulchre, mausoleum, burial place, pit (for a dead body), long - home, charnel - house, narrow - house, ossuary; n.

٢ . تەختەبەند؛ تەختی نوستن؛ نوستنگا؛ جێگەی نوستن.

2 . Wooden - bench, bedstead, trundle bed, resting place, couch, berth, residence; n.

٣ . ئۆقرەگا؛ وەقرەگا؛ بارەگا، ستارگا.

3 . Base, headquarters, place of safety.; n.

٤ . دالـدە؛ داڵدە؛ پەنـا؛ حەشـارگـە؛ حەوانگە.

4 . Refuge, asylum, hiding - place, covert, haven, ark, sanctuary, shelter, retreat; n.

ئارام گرتن (کتن)
١ . ب (ئارام بوون/١)
٢ . دان بە خۆداگرتن.
٣ . هێدی بوونەوە (کتن)

*

1 . see (arambun/1); vi.

2 . Sit patiently, wait calmly, stand fortitudely, keep quiet; vi.

3 . Quiet down, find comfort, be easeful; vi.

ئارام لێ بران (کتن)
ئۆقرە نەمان؛ ئۆقرە لەبەر هەڵگیران؛ نارەحەت بوون (هەست).

*

Be uneasy, feel restless, feel grieved, have the consciousness of being sorry; be conscious of being hurt; vi.

ئارام لێ برین (کتپ)
نارەحەت کردن؛ بێزار کردن؛ هەراسان کردن؛ هەراس کردن.

*

Bother, cause trouble to, harass, tire out, torment, drive from piller to post.; vt.

ئارام لێ هەڵگرتن (کتپ)
١ . جاڕس کردن؛ سەر لێ سەندن؛ تووڕە کردن.
٢ . ب (ئارام‌لێ‌برین).

*

1 . Disturb, disquiet, molest, annoy, ruffle; vt.

2 . see (aram lê birîn); vt.

ئارام لێ هەڵگیران (کتن)
زویر بوون.

*

Loose peace of mind, be troubled, be vexed, vi

ئارام نەگر (ئان)
١ . ئارام لێ هەڵگیراو؛ نارەحەت؛ بێ ئۆقرە.
٢ . بێ خەو؛ خەو زڕاو؛ خەولێ زڕاو.
٣ . پەرێشان؛ بێ هەدا؛ بێ ئارام؛ شپرزە.
٤ . بێ ستارە؛ سرموت لەبەر براو؛ سرموت لێ براو.
٥ . گەرۆك؛ گەڕیدە؛ ڕیتاڵ.

*
1 . Restless, unquiet, uneasy, unresting, disquieted, adj.
2 . Sleepless, sleepingless, with no sleep.,adj.
3 . Unsteady, irresolute, worried, perturbed, impatient, ill at ease, twitchy; adj.
4 . Flurried, flusterred, defuddled, mystified, embarrassed; adj.
5 . Roving, wandering, active, astatic, in motion, on the move; adj.

ئارامی (ن)
١ . بێدەنگی؛ هێمنی؛ بێ هەست و خوستی.
٢ . بێ شەڕ وشۆڕی؛ بێ تەقەوڕەقەیی؛ دنجی
٣ . نەرمی؛ شێنەیی.

*
1 . Calmness, tranquility, peacefulness, stillness, placidity, quietness; n.
2 . Public tranquility, security, safety, freedom from war; n.
3 . Tolerence, endurance (without complaint), long suffering, long vital spark, long breath of life; n.

ئارامیدەر (نل/ئان)
دامرکێنەر؛ دامرکێن؛ چارەکەر؛ چارەسەرکەر؛ تەسەلاپێدەر.

*
Tranquilzer, sanative, curative, remedial, calming, that heals, restorative, giving ease or relief, soothing; c.n.; adj.

ئارامی دڵان (نل)
١ . ژن؛ خانم؛ خانمخاس؛ خاتوون.
٢ . هاوڕێی ژیان؛ هاودەمی ژیان (شەوان، شەوێ).
٣ . کچیانوو؛ کەچیانوو؛ (دەنك؛ جەرگە . . . تد).

*
1 . Mistress, lady, wife, matron, wellbred woman; n.
2 . Spouse, mate, consort; n.
3 . Lass, lassie, damsel, miss, maiden; maid, [Mod] girl, true friend, intimate girl friend; n.

ئاران (ن/ئان/کتپ)
١ . دەشت؛ تەختانی؛ تەختایی؛ زەویی بێ گردو تەپۆڵکە.

*
1 . Plain, level, plateau, prairie, champaign; n.; adj.

٢ . نەرمان (زەویی)؛ گۆشتەزەویی (کەبۆکشتوکاڵ دەس بدات) .	2 . Low - land, plowable land, table - land, elevated plain; adj.
٣ . چیمەن؛ بژوێن؛ بژوون؛ لەوەڕگا؛ لەوەڕگە .	3 . Grassland, sward land, meadow, mead; Lea; n.
٤ . سارا؛ هەرد؛ دەشت‌ودەر؛ بیابان . ،	4 . Desert, desolote, deserted - region, wilderness, barren - lands, untilled., n, adj.
٥ . لەبار؛ ساز؛ هەموار؛ نەرمەنیشك .	5 . Temperate, moderate, convenient, fit, suitable, equitable, equidistant, just, average; adj.
٦ . بزواندن؛ پاڵ پێوەنان؛ تاودان؛ جووڵاندن؛ قاودان؛ گاڵدان؛ هاندان (کتپ) .	6 . Encourage, embolden, stimulate, incite, instigate , urge on, countenance, foster, inspirit, enheaten, hearten, help forward; vt.

ئەڕاندن (کتپ) ●

١ . ئازار دان؛ ئێش بردنەدڵ (کەسێ)؛ ئێش پێ گەیاندن؛ ژان بردنەدڵ .	1 . Hurt, give pain to, give mental or physical pain to; vt.
٢ . بریندار کردن؛ زامدار کردن .	2 . Injure, harm, damage, do harm to, inflict - injury upon; vt.
٣ . زویر کردن؛ دڵ ئێشاندن؛ هەست بریندارکردن .	3 . Grieve, afflict, pain, wound (one's feelings), wound the feelings of, offend.; vt.

ئەڕاو (نل) ●

ئاراڤ؛ کەفاو؛ سابووناو؛ کەفاو و سابوزوناو کە جل و بەرگی تێدا دەشۆرێ .	Soap - suds, soapy water (especially when stirred into a foam), water - containing soap (made ready usually for washing clothes); c.n.

ئەڕایش (ن) ●

١ . ئارایشت؛ سوورا و سپیاو؛ تاس و لووس؛ لاو لووسە .	1 . Face make up, bedecking, beautifying, visagism, n. Lit. Rouge and ceruse, rouge and white lead, the care of the face, beauty treatment, tricking out.
٢ . جوانیی؛ تەنتەنە؛ تەدارەك؛ ڕێکوپێکی .	2 . Beauty, garnish, ornament, wellarrangement, embellishment; n.

(خۆ) ئارایش دان (کتپ/کتن)
خۆ ئارایشت دان؛ خۆ جوان کردن؛ خۆ رازاندنەوە؛ خۆ رازانینەوە؛ خۆ تاسولووسدان؛ دەس بەخۆداهێنان.

●
Make up face, trick one self up, put cosmetics on, put rouge and ceruse on one's face (wom - an); apparel exaggerately, dress up, put on over - refuried cosmetics and costume, make one's self neat and shaven, adorn one's self; vt.; i.

(بە حەوت قەڵەم ـ خۆ) ئارایش‌دان (ئد/کتپ/کتن)
خۆ جوان کردن و نەخشاندن؛ خۆ لە تەل‌دان بەحەوت جۆرە بابەتی ئارایش (ئافرەت):
١ ـ سووراو ٢ ـ سپیاو ٣ ـ کل ٤ ـ خەنە ٥ ـ وسمە ٦ ـ خاڵ (دەسکرد) ٧ ـ میل.

●
Lit. Put seven cosmetics on, put on all the required cqstume, cosmetics.... etc; id., vt.
Put on the following seven cosmetics (beauty treatments): 1 - Rouge 2 - Ceruse 3 - Kohl or Collyrium 4 - Henna 5 - Woad 6 - Beauty - Spot 7 - Tattoo. [Ladies cosmetic preparations used in kurdistan].

ئارایش کردن (کتپ)
١ . ئارایشت کردن؛ سووراووسپیاو کردن؛ (خۆ) رازاندنەوە؛ نەخشاندن؛ رێك و پێك کردن؛ (خۆ) جوان کردن.
٢ . دەموچاو هەڵگرتن (روومەت، برۆ. . . . تاد)؛ تاسولووسدان (خۆ یان یەکێکی تر).

●
Cover with a deck, array, dress up, enrapture, adorn, decorate, set off, set out, trick out; vt.

2 . Depilate (a part of the body). vt.

ئارایشگەر (ن)
١ .ئارایشتگەر؛ تاسولووسدەر (خۆ یان یەکێکی دیکە)؛ ئەو ئافرەتەی کە ئارایشی خۆی یا ئافرەتێکی تر بدا .
٢ . دەموچاو هەڵگر (ژن).

●
1 . Coiffeur, coiffeur de dames, a woman's hair - dresser, a hairdresser (woman).; n.

2 . Depilator, a person that removes hair, a woman that removes hair from ladies' faces; n.

ئار پەشك (ن)
پەلە پیتکەی تفەنگ؛ پیتکەی تفەنگ؛ پیلکەی تفەنگ.

●
Gunlock, fire lock, hammer (gun), cock (rifle); n.

ئارتوون (ن)

١ . جەهەنەم؛ جەهەندەم؛ دۆزەخ؛ دۆژە.

1 . Hell, Gehenna, Erebus, Tartarus, sheol, Tophet, Hades, Limbo, abyss; under world, inferno; n.

٢ . جەهەنەمی حەمام، توون؛ ئیتوون، کووره‌ی گەرماو؛ ئیتۆن؛ ئیتوون؛ ئارگوون.

2 . Bath - furnace; n.

٣ . تەنوور؛ تەنووری نان کردن.

3 . Oven, baking - chamber, kiln, a pitcher - shaped sunken oven; n.

ئارج (ن/رو)

حەیزەران؛ قەد یا قامیشی حەیزەران.

Bamboo, stalk or cane of bamboo; n.; bot.

ئارچەن (ن)

چەناگە؛ ئەرزینگە؛ ئەرزەن؛ شەویلاگەی خوارەوە.

Chin, lower jaw; n.

ئارد (ن)

١ . ئار؛ ئەرڤان؛ هارد؛ کوییز.

1 . Flour, grinded and sifted wheat...etc, n.

٢ . هارراوە (دانەوێڵە)؛ دانەوێڵەی هارراو.

2 . Finely powdered grain; n.

٣ . خاکە؛ وردە؛ هووردە؛ تۆز.

3 . Powder, midge, fine, crumbs, dust, pulverized substance; n.

٤ . خاکەرۆك؛ خاکەرۆ (ن)

4 . That which is gleaned from thrashing flour; n.

ئاردباف (ن)

ئەرومەند؛ تەفرە؛ تەڵە؛ تەشقەڵە؛ داو؛ فریو؛ فێڵ، فێڵ و فەرەج؛ گۆبەند؛ گزمونیی؛ گز.

Artifice, chicanery, crooked - ways, cheat, commotion, caper, deception, deceit, deadfall, device, fraud, gambol, gin, hocuspocus, imposture, juggle, stratagen, trickery, trepan, pitfall, prank, trick, trap, wile.; n.

ئارداویی (ئاتل)

تۆزی ئارد لێ نیشتوو؛ بە ئارد داپۆشراو.

Floury, covered with flour, adj.

(شانی‌خۆ ئاراداویی کردن (ئد)
خۆ تووش کردن؛ خۆ تێوه گلاندن (لەکرداریکی خراپ، تاوان، چەرمەسەرە..).

*
Give one's self up to (a bad doing, crime, mischievousness,... wtc.), yield to, give way to, give a loose rein to; id.

ئاراداوێژ (نل)
١ . ئاردە شان؛ ئاردی پرژاو؛ ئەو ئاردەی بەرداش لە سوورانەوەدا فرێی ئەدات (ئاشی‌ئاو).
٢ . قسە و باس؛ گفتوگو؛ دەم وگفت؛ دووان (خ)
٣ . هەلمق و مەلمق (قسە)؛ پروپووچ (ووتە) (خ).

*
1 . Flour split from mill (water - mill); c.n.
2 . Talk, speech, conversation, plaver; parley, colloquy, dialogue; metaph.
3 . Nonsense, folly, absurdity, talks of no consequence or importance; metaph.

ئارداوێژی خۆشە (رس)
بەکار دەهێنرێ بۆیەکێکی:
١ . قسە خۆش؛ خۆش دوو؛ ووتەخۆش؛ سەروزمان شیرین؛ زمان‌شیرین؛ دەراوی قسەخۆش.
٢ . میهرەبان؛ رۆح سووك (ئان)

*
Rhet. s. Used of persons and means:
1 . Lit. A man whose talk excites much attention, full of wit, amusing talker, fair - spoken, complaisant person, of witty remarks.
2 . Affectionate, pleasing (person), kind, gentle, modest, congenial, amiable, gemutlich, easy to get on with, adj.

ئارد بێژانەوە (کتپ)
ئارد لە هێلەك‌دان.

*
Sift flour; vt.

ئارد کێش (ن)
١ . قەراش؛ کۆڵ هەڵگر (تەنهاباراش).
٢ . ئارد کۆوەکەر؛ دارێکی درێژە تەختەیەکی پانی بەسەرەوەیە ئاشەوان ئاردی پێ رادەکێشێتە دواوە.

*
1 . Mill - employee, mill - workman, the miller's boy, the baker's boy, porter, carrier, bearer; n.
2 . A spade - like wooden implement with a broad, flat head used for collecting flour in water - mill house (factory); n.

ئارد ماڵك (ن)
خاكەنازی ئارد كۆكردنەوە (ئاشی ئاو).

The flour draw spade (water - mill); n.

ئاردن (كتپ)
هاوردن؛ هانین؛ هێنان.

Bring, convey, bear, fetch; vt.

ئاردی بێژراوە (خ)
١ . سازاو؛ ئامادەكراو؛ پوختەكراو؛ خەملاو (شت).
٢ . ساز؛ ئامادە؛ پوختە؛ لەبەردەس (شت).

1 . Used of things and means: ready - made, ready for use, in readiness, fitted; metaph.
2 . Available, ready, handy, at hand, near, metaph.

ئارد و ڕۆن (ئل)
ئاردەوا؛ ئارد خاو؛ ئارخاف؛ ئاردیی؛ پەلۆڵە؛ پەلوو؛ حەلۆا؛ حەڵوای زەیستان؛ میوانیی.

Starch - paste, flour mixed with oil, gruel of flour cooked with butter and honey; gruel of flour with ghee and syrup of grapes for a confined woman; c.n.

ئاردوو (ن/ كتن)
١ . چیلكە و چەواڵ؛ قرش و قاڵ.
٢ . ئاگركەوتنەوە (كتن).

1 . Twigs, twigs and thorns, kindlings and prickles; n.
2 . Break forth (fire), break out general fire.; v.i.

ئاردەبارە (ئل)
ئاردەوارە؛ قرمزە؛ ئارد بەهرە؛ مزەی ئاش؛ هەق یان كرێی باركردنی ئارد یا لێ كردنی باراش... تاد.

Miller's charge, the amount of flour or money paid to miller for some service or privilage, n.

ئاردەبێژ (ئائل)
والآبێژ؛ لە بەڵەك دراو؛ بەبەڵەكدا كراو؛ بەبێڵەك بێژراوەوە؛ زۆر وورد (وەك ئارد).

Sifted, pulverulent, powdery, fine, mealy, farinaceous; c. adj.

ئاردمیچ (ئل)
١ . حەلوا.
٢ . مارمارۆکە؛ گاڵگاڵێ.

●
1 . Angel cake, ashcake; c.n.
2 . Poppy stick, caraway stick; the croissant; n.

ئاردەڵ (ن)
١ . ئەردەڵ؛ یاساوڵ؛ پاسەوان؛ وەردیان؛ حەس حەس؛ کێشکچی.
٢ . گزیر؛ پێش خزمەت.

●
1 . Guardian, watchman, keeper, warden; preserver; n.
2 . Servitor, attendant, henchman, domestic servant; n.

ئاردەلووکە (ئل)
١ . بەفرە لووکە؛ ووردە کلووی بەفر.
٢ . ئاردی ناو قووڵکەی ئاش (ئاشی ئاو).

●
1 . Powdery snow, powdery snow - fall, dusty crystal of snow; c.n.
2 . A pile of flour in the mill - barn or flour - pit (water - mill); n.

ئاردی نە بێژراو (ئل)
ئاردی لە هێڵەك نەدراو؛ ئاردی کەپەکاویی؛ ئاردی نەتەقیاگە.

●
Unsifted flour, unwinowed flour; c.n.

ئارزان (ئان)
هەرزان؛ کەم بەها؛ کەم نرخ.

●
Cheap, inexpensive, low - priced; adj.

ئارزەن (ن)
١ . ئێسقانی چەناگە
٢ . چەناگە و ریش؛ چەناگە و ئەوریەکە ریشەی کەپۆوبەتی.

●
1 . Mandible, lower - jaw; n.
2 . The vandyke beard; n.

ئارزی (ن)
ماڵخوێ؛ ماڵاخوێ؛ ماڵی خوێ؛ خاوەن ماڵ

●
(The house) owner or possessor; n.

ئارسم (ن/نخ)
١ . باهۆر؛ پەتا؛ پەسیو؛ پەرسیف؛ پەرسیو؛ تراو؛ درم، دمەنیی؛ ساف؛ فرفینگ، مرك؛ هەلامەت.
٢ . مقاو؛ مەقاو؛ سەقاو؛ ئووفە؛ مرخە؛ پسکە؛ پزوو (هەلامەتی ئاژەل)

*
1 . Influenza, flu, coryza, grippe, common cold, catarrh, rheum; n.; dise.

2 . Glanders, pneumonia, catrrh; n.

ئارگا (ن)
ئاگرگا؛ ئاگردان؛ موغەیریی.

*
Fire - place, fire - bed, receptacle for fuel; n.

ئارگۆن (ئان)
١ . ئاگریی (رەنگ)
٢ . ئاگرئاسا؛ وەك ئاگر؛ چۆن ئاگر.
٣ . ب (ئارگا).
٤ . ب (ئارتوون/٢)

*
1 . Fiery, like fire, heat colour; adj.
2 . Glowing, fervid, of fire; adj.
3 . see (arga); n.
4 . see (artun/2); n.

ئارماز (ن)
بەکرە؛ خولخولۆکە؛ خریلە؛ خرخرە؛ خەینەت؛ غەرغەرە؛ قرقرە؛ گرگرە؛ لوولەیەکی ناو بۆشە، دەزوو، تەل... تاد، لەسەر هەلدەکرێ.

*
Spool, pulley, reel, bobbin, disk, prin, wheel; hollow rod or cylinder upon which thread, wire, etc. is wound; n.

ئارمانج (ن)
١ . ئامانج؛ مەبەست.

٢ . نیشانە (ن)

*
1 . Aim, purpose, intention, design, scheme, reason; view, object, objective, end, scope, drift; n.
2 . Target, mark, goal, point, final course; n.

ئارنگ (ن)
بریسکە، بریقە؛ بریسك، بریق و باق؛ باق و بریق.

*
Glitter, glister, gleam, brightness; brilliancy, coruscation, sparkle, splendor, shine, scintillation, luster, radiance; n.

ئاروانه (ن/ئا)
ئارڤانه؛ ئارموانه؛ دەڤە، شوتومر؛ حیشتر؛ حوشتر؛ ووشتر.

Camel, she camel; n; zool.

ئارووشك (ن)
١ . باوێشك.
٢ . پژمه.

1 . Yawn; n.
2 . Sneez, sternutation; n.

ئارووی برکێکن (رس)
١ . میرووی کونیکن؛ لەهەمان رەگەزن؛ لەیەك رەچەڵەکن؛ لەرەچەڵەکێکن.
٢ . هەمان شت

1 . Rhet. s. Lit. They are cucumbers of the same stem.
i.e. Ants od the same colony, (they are) of the same nature, of the same root or stock.
2 . The thing itself, the very thing.

ئاروین (ن)
ئازموون؛ ئەزموون؛ زمین.

Test, experiment, trial, ordeal, attempt, examination; n.

ئاروین کردن (کتپ)
١ . ئازموون کردن؛ ئەزموون کردن؛ تاقی کردنەوە.
٢ . بەراوردکردن (لەگەڵ)؛ بەرثاووردکردن.

1 . Test, experiment upon, make trial of, examine; vt.
2 . Compare with, collate with, estimate relatively; vt.

ئارۆ (ن)
ئەمڕۆ؛ ئیمڕۆ.

Today, this day, the present day; n.

ئارهان (کتن)
١ . کـولانەوە؛ ئێشـانەوە؛ چـووزانـەوە؛ هاتنەوەژان؛ وەژان هاتنەوە (برین).
٢ . برژانەوە؛ سووتانەوە (برین)

1 . Smart, itch, burn, tingle, feel itchy, have an itching sensation, feel sharp pain, be painful, have lancinating pain; vi.
2 . Burn with sharp pain (wound); vi.

ئارهاندن (کتپ)
ئاگرپێومنان؛ داخ کردن؛ سووتاندن.

*

Burn, mark (with a hot iron), mark (as a criminal); vt.

ئارهایی (ن)
ئازاری هەمیشەیی (لەئەندامی لەشدا)

*

An everlasting suffering (in a part of the body); n.

ئارەزوو (ن)

١ . ئارزیی؛ ئارۆزە؛ کەوژ؛ خۆەستەك؛ مەیل (بۆخواردەمەنیی).

*

1 . Longing, craving, fruition, hankering, appetency, appetite, stomach; pruriency; strong - desire, desire of food.

٢ . حەز؛ ویست؛ هەوەس؛ هێڤی؛ خواست؛ خواس؛ خواز؛ مرخ.

2 . Desire, wish, want, request, intention, relish, lust, whim, gust, gusto, zest, will, aspiration; n.

٣ . ئاوات؛ ئومێد؛ هومێد؛ هیوا؛ هییوا.

3 . Hope, liking, possibility of good, chance of a favorable result, chance of the desired end; n.

٤ . کام؛ ڤیان؛ ئەڵما.

4 . Earnest, caprice, freak, crotchet, maggot, quirk; n.

٥ . کەڵکەڵە؛ سەودا؛ هەوا؛ هەڵپە.

5 . Greed; avidity, notion, concept, odd fancy, striking - thought; n.

٦ . سەرکێشیی؛ سەرچڵیی (ن). سەرکێش؛ سەرچڵ (ئان)

6 . Obstinacy, doggedness, cocksure, opinionated, opinionative, stiff in opinion, n.

٧ . خۆشەویستیی؛ هەڤینیی؛ ئەوین.

7 . Love, affection, fondness, passionate affection; n.

٨ . بەکەڵیی؛ بەتەڵەبیی؛ بەبا(یی)؛ ئارەزووی جووت گرتن (مێی ئاژەڵ... تاد)

8 . Rut, estrous cycle, the sexual heat of female mammals; n.

ئارەزووبزووتن (کتن)

١ . مەیل جووڵان.

*

1 . Long ardently, desire earnestly, have a longing for; vi.

٢ . هەوەس هەڵسان؛ حەز لە سەرجێیی کردن (پیاولەگەڵ ژن)

2 . Long ardently to cover, have desire to copulate with (the female); vi.

ئارەزووبوون (کتن) ●

١ . ئیشتیا بوون؛ تامەزرۆبوون؛ تاسەمەند بوون؛ ویستن.
٢ . ئاواتە خواز بوون.

1 . Wish, crave, covet, desiderate, fancy, want; vi.
2 . Solicit, request, ask earnestly, have avidity; vi.

ئارەزووپێدان (کتپ) ●

١ . هەوەس پێ هەڵسان؛ هەوەس پێ جوولان؛ مەیل بۆجوولان.
٢ . هاندان؛ گاڵدان؛ تیژکردن (کەسێ)؛ پاڵ پێوەنان.

1 . Show eagrness to obtain, show a craving for, inspire to a.o. the desire of, show earnest desire for; vt.
2 . Instigate, buoy up, urge on, enhearten; vt.

ئارەزووکردن (کتپ) ●

١ . مەیل بۆچوون (خواردەمەنی)؛ حەزکردن (لەشت)؛ دڵ بۆچوون؛ ئیشتیاکردن
٢ . ویستن؛ خواستن؛ گاڤین.
٣ . رەچاوکردن ؛ قرم لێ خۆش کردن ؛ دڵ لە دووی شتێ بوون.

1 . Long for, wish for, covet, long restlessly for, pine for, hanker for; vt.
2 . Stand in need of, have need of, be lacking in respect of, require; vt.
3 . Aspire after, hanker after, feel the want of, yearn for; vt.

(بە) ئارەزوو گەیشتن (ئل) ●

بەئارەزووگەیین؛ بەئاوات گەیشتن؛ ئاوات وەدی هاتن؛ ئاوات هاتنەدیی.

Get the best of it, get possession of, make way to, arrive at (one's desire); id.

ئارەزوومەند (ئان) ●

تاسەمەند؛ تاسەمەن؛ ئاواتەخواز؛ تامەزرۆ؛ تامازرۆ.

Desirous, desiring, eager, solicitous, hopeful, wishful, avid, pining, hankering, longing, craving, yearning; adj.

ئارەزوومەندیی (ن) ●

١ . ب (ئارەزوو /١، ٢، ٣، ٧).
٢ . چێشکەی سەرجێی؛ ئیشتیای جووت بوون (نێرومێ).

1 . see (arezu/1, 2, 3, 7); n.
2 . Sexual love, sexual passion; n.

(١) ئارەق (ن)
ئارەقە؛ خوویە؛ خوو؛ خۆ؛ خووەی.

*
Sweat, prespiration, exudation, excretion; cutaneous excretion, sweating; n.

ئارەق ڕشتن (کتن)
١ . ئارەق دەردان (کردنەوە).
٢ . ب (ئارەقی ڕەش و شین دەردان ١ و٣).

*
1 . Sweat (excessively), vi.
2 . see (areqi reš u šin derdan/1,3); vi.

ئارەقی ڕەش و شین دەردان (کردنەوە؛ ج کردن؛ ڕشتن). [ئد].
١ . ماندوو بوون؛ هیلاك بوون.
٢ . تەریق بوونەوە؛ شەرمەزاربوون (ئد).
٣ . خۆ هیلاك کردن؛ خۆماندووکردن.

*
1 . Become tired, get fatigued, sweat because of weariness, exude sweat because of over - work or fatigue; id.
2 . Be shamed, perspire from blushing.
3 . Labor hard, exert one's self, do heavy menial service, work hard; id.

(٢) ئارەق (ن)
١ . ئـەرەق؛ عـەرەق؛ مـەی؛ بـادە؛ خواردنەوەیەك سەرخۆشیی بدات.
٢ . گـولاو؛ ئاو یـا جەوهـەری گـوڵ (هەروەهاهەندێ گژ وگیا.)

*
1 . Araq, spirit, liquor, wine, any distillated liquor, hard drinks; n.
2 . Rose - water, a preparation consisting of water and oil of roses or fresh herbs; n.

ئارەقاویی (ئان)
١ . یەکێك (زۆر) ئارەقی کردبێتەوە.
٢ . شتێ بۆنی ئارەقی لێ بێت.

*
1 . Sweaty, prespiring, sweating; adj.
2 . Giving out the oder of spirit or alcohol; adj.

ئارەق پێ کردن (پێ کردنەوە) [ئد. کتپ]
١ . شەرمەزارکردن؛ خەجاڵەت کردن.

*
1 . T. Make a.o. to sweat, cause s.o. to perspire; id.
i.e. put s.o. to the blush, put to shame, make ashamed, put out of countenace.

٢ . تەریق کردنەوە (ئد).

2 . Abash (a person), shame, mortify, take down; id.

٣ . ترساندن؛ تۆقاندن؛ زراو بردن (ئد)

3 . Scare, frighten, terrify, make afraid, put in fear, horrify with terror, petrify with terror; id.

٤ . پارەسەندن لەكەسیٚ بەنادڵیی (نیوەزۆرونیوەخوایشت) بۆمەبەستیٚ یان شتیٚك.

4 . Make s.o. pay through the nose for something; id.

ئارەقچن (ن)
ئارەخچن؛ ئارەقچین؛ تەپلە؛ تەقیلە؛ كڵاو؛ كڵاو مەنگوڕ.

Hat, cap, skull - cap, felt - cap, woolen - cap, conical bonnet, cotton cap (worn under a turban); n.

ئارەق چنیاگ (ئان)
ئارەق چنیاو؛ قاڵ؛ قاڵبوو؛ خەلەستوو.

Refined, purified, clarified, accomplished, stylish, courtly, finished, adj.

ئارەقخور (ئان/ن)
مەیخۆر؛ كەسیٚ كەئارەق خواردنەوەی كردبیٚ بە خوو.

Drinker, tippler, toper, intemperant, drunkard, wine - bibber, habitual drinker; adj.; n.

ئارەق دەردان (كتن)
ب (ئارەقڕشتن).

ئارەق فرۆش (نل)
مەیخانەچیی؛ مەیفرۆش؛ كەسیٚ كە پیشەی ئارەق فرۆشیی بیٚ.

Taverner, wine - seller, the proprietor of a wine - shop; c.n.

ئارەق كردن (كردنەوە) [كتن]
١ . ئارەق دەردان؛ ئارەق ڕشتن.
٢ . شەرمەزار بوون؛ خەجاڵەت بوون؛ بەخۆدا شكانەوە (ئد).
٣ . پەشۆكان؛ ئاڵۆزان؛ شڵەژان (ئد).

1 . Sweat, resperate, perspire; vi.
2 . Become confound, sweat for a shame, feel ashamed, be put - out of countenance; id.
3 . Be perplexed, be perturbed, be flustered, get ruffled, be flurried; id.

ئارەق کێشان (گرتن؛ دەرهێنان) [کتپ]
ئارەق دروست کردن؛ چکاندن؛ چۆڕاندن؛ جەوهەر گرتن یان دەرهێنان (میوە؛ گژوگیا... تاد).

*
Distill, give off in drops, make alcoholic liquor by distilling; vt.

ئارەقە گرتن (کتپ)
ب (ئارەق کێشان).

*

ئارەقگیر (ند)
١ . نەرمەزین؛ تەکەڵتو؛ ژێرزین؛ ئارەقەی ژێر زینی وڵاخ؛ پارچە لبادی ژێر زین.
٢ . فانیلە؛ ژێرکراس؛ ژێرجل.

*
1 . Pad, nomda, numnah, saddle - cloth, saddle - felt, horse - cloth; c.n.
2 . Sweater, under - garment, under - vest; n.

ئارەقە (ن)
١ . عارەق؛ جۆرە مەیێکی ڕۆژهەڵاتی یە لەحۆشاوی خورما، شەربەتی تری، یان برنج و شەکر دەردەهێنرێ.

*
1 . Arak; araq, arrack, raki, an oriental ardent spirit distilled from the sap of dates, grapes or from rice and sugar.... etc; n.

٢ . دێمك؛ تیرتۆی دیوار؛ کۆڵەکەی ناودیوار (بۆڕاگرتنی)
٣ . ئارەقەی لەش
٤ . هەوسار؛ قەراسە؛ هەڤسار؛ قەوچە؛ جڵەو؛ دەستەوسار، لغان؛ مەهاری وڵاخ.
٥ . شێ؛ شە؛ تەڕایی؛ ڕەو؛ نم.
٦ . ماندوێتیی؛ هیلاکیی؛ مانەگیی.

2 . Stays, supporting mast, a piece of wood inside a wall to steady it; n.
3 . Sweat; n.
4 . Halter, moorings, stays, guy, leading rope; n.
5 . Ooze, reek, exuding moisture.
6 . Labor, toil, drudgery; n.

ئارەوەن (ن/ڕو)
سەروو؛ داری سەروو.

*
Cedar, cypress, bald cypress, n.;Bot .

ئاریا (ئاان)
سەرەك؛ سەراك؛ سەرۆك؛ سەرکردە؛ سەردار؛ سالار؛ سان؛ باخوە؛ خودان؛ مەزن؛ گەورە (پلە).

*
Prime, paramount, grand, chief, cardinal, supreme, first, headmost, lord, master, vital, most important, great, vital one, adj.

ئاری (نچ/ئان)
١ . هـاری؛ هاریکـاری؛ ئالیکـاری؛ هاەمیاری؛ یاریدە؛ یارمەتی؛ کۆمەك.
٢ . خۆڵەمێش؛ خۆڵەکەوە؛ خەڵەکوو؛ خۆڵی؛ مشکی؛ مۆڵك؛ رتام.
٣ . گەورە؛ مەزن؛ پایەبڵند؛ پایەبەرز (ئان).
٤ . کاری (سەرکەوتن؛ وەسەرکەوتن؛ بردنەوە) [نچ].
٥ . هیندوئەورووپی (زمانەکان)؛ هیندوئێرانی (ئێلەکان)؛ نەژادی ئاری (زمانەکانیان وئێلەکانیان) [ئان].

*

1 . Aid, assistance, alms, help, helping hand, support, subsidy, succor, co - operation, good - offices, furtherance, patronage, infin. n.; adj.
2 . Ashes, remains (of what is burned), grayish powder remaining after a thing has been burned, n.
3 . Majestic, noble, of reat dignity, lofty, great, August, princely, pompous, adj.
4 . Victory, triumph, win, an act of winning, mastery, infin. n.,
5 . Aryan, Indo - Europeah (languages), Indo - Iranian (tribes), of the Aryans (languages and tribes), adj.

ئاریباری (ن/می)
ئاڵۆباڵۆ؛ ئالووجە؛ هەڵوچکە؛ هەڵۆوچە؛ هەڵووژە؛ هەرووگ؛ زەردەڵوو.

*

Plum, cherry - plum, small - plum, black - cherry; n.; fru.

ئاریدانك (ن)
١ . سەرەنوێلك؛ کەلاوە (پرلەریخ)؛ سەرەنوێلکی خۆڵ عەمەلە.
٢ . تەنەکەی خۆڵ.

*

1 . Dung - heap, dunq - hill, midden; refuse - heap, kitchen - midden, n.
2 . a. Sweeping - basket, waste - basket, waste - paper basket; n.

ئاریش (ن)
بیر؛ هۆش؛ ویر؛ فر؛ هوییر؛ یاد؛ بیراهی.

*

Mind, sense, memory, intelligence, wisdom, principle, intellectual powers, intellectual faculties, common sense, consideration, brains, intellect, understanding, reason, thinking; n.

ئاریشەن/(ن)
وورە.

*

Morale, morals, morality; n.

ئاریکار (ن)

١ . هاریکار؛ یاریدەدەر؛ یارمەتیدەر؛ ئالیکار.
٢ . هاوپشت؛ پشت.
٣ . گالدەر؛ هاندەر؛ هەشدەر؛ هەلخراندەر؛ تێژووکەر.
٤ . نۆکەر؛ ئیشکەر؛ بەندە؛ بەنی؛ کارکەر؛ کارەکەر؛ کۆلە؛ دەستوپێوەند؛ بەردەستیکەر.
٥ . کارەکەر؛ کەنیزەك

*

1 . Helper, aider, partner, help - mate, help - fellow, coadjutor, auxiliary; n.
2 . Collaborator, co - operator, co-aid, ally, n.
3 . Abettor, abetter, promoter, instigator; n.
4 . Servant, servitor, attendant, retainer, subordinate - helper, hench man, underling, dependant, subaltern, hand- maid; n.
5 . Maid - servant, maid, female - servant, house - maid, servant - girl, biddy; n.

ئاریکاری (ن)

هاریکاری؛ یاریدە؛ یارمەتی؛ ئالیکاری؛ هاری؛ زبارە؛ کۆمەگ؛ هاوپشتی.

*

Help, aid, assistance, succor, support, lift, relief, furtherance; n.

ئاریکاری خواستن (کتب/کتن)

داوای یاریدەدان (لەکەسێ)؛ داوای هاریکاری کردن؛ داوای کۆمەگ کردن.

*

Ask favor of s.o., ask help, prefer a petition for aid; vt., i.

ئاری کردن (کتب)

هاریکاری کردن؛ یاریدەدان؛ یارمەتی دان؛ زبارەکردن؛ کۆمەگ کردن؛ یاریەدان؛ دەستی یارمەتی بۆ (کەسێ) درێژکردن.

*

Help, assist, support, aid, second, back, sustain, abet, co-operate with,
take part with, wait on or upon; vt.

ئاریلە (ئان)

ژنانیلە؛ ژنانی (پیاو)؛ سەرژنانی؛ پیاوێك خووڕەوشتی ژنانەبێ.

*

Womanish, timorous, unmanly, womanlike, effeminate (said of men); adj.

ئارێ (ئاك)

١ . ب (ئا ١ و ٢)
٢ . رەنگە، لەوانەیە، ئاها، تۆبلێێ (ئسب، ئاك)

1. Perhaps!, It may be, as luck may have it, look!, Lo! see!, Not really!. interj.; adv.

ئارینج (ن)
١ . دوومەڵ.
٢ . زیپکە؛ قنچکە؛ زیتکە؛ زپرکە؛ گرمژە.

*
1 . Imposthume, furuncle, pustule; n.
2 . Boil, gathering; n.

ئاراستە (ئان)
١ . رازاوە؛ خەملاو
٢ . ئامادە؛ چاك؛ دروست؛ دەبار.
٣ . بەسەروبەر؛ چلك؛ دەردەست؛ ڕێکخراو (لەشکر)؛ ساز.
٤ . بەدمق؛ ڕێك وپێك (کراو).

*
1 . Decorated, enriched, garnished, adorned, bedecked with jewelry; adj.
2 . Ready, good, right, correct, prepared, fitted, alert, punctual, in readiness; adj.
3 . Organized, arranged, systematized, arrayed, brought into order; adj.
4 . Well - arranged, well-placed, well-classifed; adj.

ئاراستە بوون (کتن)
ڕوو تێ کردن؛ بەرامبەر بوون.

*
Face, front, turn the face (to); vi.

ئاراستەکردن (کتپ)
١ . ڕوو تێ کردن؛ ڕوو لێ کردن؛ بەرامبەر کردن (شتێ بەرەو شتێکی دیکە بۆتێ گرتنی).
٢ . ڕێ پیشاندان؛ ڕێگا نیشاندان؛ ڕابەریی کردن (کەسێ).
٣ . تییلە و توانج تێ گرتن (لە یان بۆکەسێ)؛ بەندو باو بۆ هەڵبەستن؛ باسی کەسێ بەخراپە کردن یان بردن؛ هەڵە لێ دۆزینەوە (لەکەسێ).
٤ . ڕازاندنەوە؛ خەملاندن.
٥ . ئامادە کردن؛ ڕێکخستن؛ حازرکردن؛ شت باش ڕێکخستن.

*
1 . Aim at, cast, point to, direct (eyes or attention toward a place, object, etc.); vt.
2 . Guide, give directions, tell (a person) the way to a place; vt.
3 . Inveigh against, make insinvation against, find fault with, say slanderous words against s.o., speak ill of; vt.
4 . Dress out, dress up; vt.
5 . Prepare, regulate, put in order, get ready, put things in order, set upright, make straight, put things in good order; vt.

ئارفتە (ئان)
١ . ڕفتە؛ تێکدراو؛ ژێرەوژووربوو؛ نوغرۆ بوو.

*
1 . Overthrowned, overturned, subverted; adj.

٢ . ئاڕوفته؛ پواو؛ شڕو وڕ؛ چووه (تمزلویّ کەتان وپۆی دەرکەوتبیّ)

2 . Exhausted, jaded, used up, overused, worn out, worn to rags; adj.

٣ . ڕماو؛ ڕمیاگ؛ ڕووخاو؛ ڕوخیاگ؛ ـتمپیو.

3 . Pulled down, demolished, destroyed, delapidated, fallen; adj.

٤ . وێران؛ کاول؛ داڕوخاو.

4 . ruined, ravaged, devastated thrown down.

ئەمڕۆ (ئاك)

١ . ئەمڕۆ؛ لەم ڕۆژدا.

1 . Today, on the present day, during the present day; adv.

٢ . ئێستا؛ ئیسه؛ نوکه؛ نهه؛ نها؛ نهۆ؛ لەم کتانەدا؛ لەم کاتەدا.

2 . Now, nowadays, in the present time, in these days, in the present age, in this age.

هاڕین (کتپ)

هنڕین؛ هەڕین؛ وردوخاش کردن.

Grind, crush, triturate, pulverize, bruise, bray, crunch, grate, grit; vt.

ئاز (ئان / ج)

١ . ب (ئازا/١).

1 . see (*aza*/1); adj.

٢ . ئەو (ج).

2 . He, she; pron.

٣ . ڕاستگۆ؛ ڕاست (ڕەفتار).

3 . Truthful, correct, true, reliable, trustworthy; adj.

٤ . تەماعکار؛ چاو برسی؛ چاوتێرنەخۆر؛ هەڵپەهەڵپکەر؛ نوقورچ هاوێژ (بۆدەسکەوت).

4 . Covetous, avaricious, grasping, ambitious, rapacious, enviously desirous, inordinately desirous, greedy (of gain), eager of gain, with an itching palm; adj.

(١) ئازا (ئان/ ئاك)

١ . بەجەرگ؛ بڕکار؛ پۆزبەران؛ چاوسوور؛ چلوقایم؛ چاونەترس؛ دلاّرا؛ دلێر؛ نەترس؛ بەزات؛ بزراڤ؛ جەسوور؛ پڕدل؛ شێردل؛ پڕکێش؛ قارەمان؛ کورد؛ هەردیی.

1 . Brave, fearless, courageous, intrepid, daring, undaunted, dauntless, valiant, gallant, heroic, vigorous, hero, champion, stalwart, spirited, doughty, stout - hearted, lion - hearted, high - hearted, kurdish, hardy; adj.

٢ . مەرد؛ مێرخاس؛ جوانمەرد؛ جوامێر؛ پیلو؛ وەن؛ وەند؛ یارمەتیدەر.

2 . Manly, bold, manful, firm, noble, dignified, hearty, strenuous, helpful, aidful, magnanimous; adj.

۳ . خێرا؛ خۆشڕەو؛ گورج؛ بەگوڕ؛ بەتاو؛ پەیت؛ چابوك؛ چاپك؛ چوست؛ چالاك.

3 . Quick, brisk, prompt, mettled, mettlesome, efficacious, chivalrous, chivalric; adj.

٤ . زرنگ؛ زیرەك؛ زیخ؛ زاخ؛ وریا.

4 . Clever, smart, potent, able, energetic, brisk, agile, nimble, alert; adj.

٥ . ساغ؛ ساخلەم؛ باش؛ چاك؛ نەشكاو؛ هیچ لێ نەهاتوو (شت).

5 . Sound, good, correct, accurate, healthy, intact, unhurt, unbroken, hale; adj.

٦ . توانا؛ بەهێز؛ خورت؛ ئیشكەر.

6 . Efficient, efficacious, qualified, fitted, competent; adj.

۷ . بەپەلە؛ بەتالووكە؛ بەخێرایی؛ بەهەڵەداوان (ئاك).

7 . Hurriedly, quickly, precipitately, in a hurry, with celerity; adv.

(۲) ئازا (ن/نك) *

١ . ئەندام؛ ئەنام (كۆمەڵەیەك... تاد).

1 . Constituent, member (of a society....); n.

۲ . پەلوپۆ؛ ئەندامی لەش.

2 . The hands and feet, parts of human body, limb of the body; n.pl.

ئازاد (ئان) *

١ . ئازاسەر؛ سەربەست؛ سەربەخۆ؛ ڕزگار بوو؛ بەرخوەدار؛ خاوەن ئۆتۆنۆمی.

1 . Free, independent, bondless, unconfined, liberated, self - governing, autonomous; adj.

۲ . بێباك؛ بێپەروا؛ بازەڵە؛ پڕڕوو؛ جەسوور؛ گوساخ.

2 . Bold, pert, presumptuos, daring, interpid, reckless, fearless, dauntless; adj.

۳ . بێ تاوان؛ بێگوناە؛ بێ سووچ؛ بێ خەتا.

3 . Sinless, blameless, innocent, faultless, immaculate; adj.

٤ . بەرەڵا؛ بەردراو؛ بەرەڵا كراو؛ ڕاهیی؛ ئازادە؛ سەربەست؛ ئاوەڵا.

4 . Released, unrestrained, loose, manumitted, at liberty, free, untrammelled, unimpeded; adj.

٥ . بەدین؛ بەئیمان؛ دیندار؛ لەخوارترس؛ پیاوی خوا؛ پیاو چاك.

5 . Pious, religious, godly, holy, devout, God - fearing, saintly, reverential, righteous, filial, other - worldly, prayerful, pietistic, devotional; adj.

ئازادبوون (كتن) *

سەربەست و سەر بە خۆبوون (دوای دەس بەسەری یەكی لەوەوپێشتر)؛ لەدەس بێگانە ڕزگار بوون؛ خۆی بوون.

Become free (after previous restraint), have liberation from foreign restraint, be self governing; vi.

ئازادخوا (ئان)

١ . سەربەست؛ سەربەخۆ.

٢ . ب (ئازاد/١)

✱

1 . Free, independent, at libberty, unrestrained; adj.

2 . see (azad/1); adj.

ئازادکردن (کتپ)

١ . بەردان؛ بەرەڵاکردن؛ لەبەندرزگار و بەرەڵاکردن؛ ئازاسەرکردن؛ سەربەست و سەربەخۆکردن.

٢ . ڕوخسەت دان؛ دەستووردان .

٣ . ڕزگارکردن (وڵات) لەدەست بێگانە؛ ئازادکردن (وڵات)؛ وڵاتڕزگارکردن لەژێر دەستی بێگانە دوای ژێردەستی یەکی لەوەپێشتر.

٤ . کۆت و زنجیر داماڵین؛ بەندوداوی ئێخسیری داماڵین.

٥ . ڕزگارکردن؛ قوتارکردن.

✱

1 . Release, acquit, unloose, disengage, discharge, set free, emancipate, disinthrall, enfranchise, set at liberty; vt.

2 . Give permission to, grant leave to, allow one to; vt.

3 . Liberate the country from foreign restraint, set the country at liberty, free one's own country (after previous restraint); vt.

4 . Unshachle, unchain, unfetter; vt.

5 . Extricate, disencumber, disengage, ease, disembarrass; vt.

(گەردن) ئازاد کردن [کتپ /ئد]

خۆش بوون لەیەکێك کەمافێکی بەسەرەوە بێ یان شتێکی نارەوای کردبێ.

✱

Pardon s.o. for an offence, forgive deficiencies of s.o.; vt.

ئازادیخوا (ن)

ئازادیخواز؛ ئازادخوا؛ ئازادخواه؛ ئەوکەسەی لەپێناوی ئازادیداخۆی بەخت دەکات.

✱

Freedom - loving (person), liberal, liberalist, latitudinarian, struggler, a person who upholds the principles of liberalism; n.

ئازادیی (ن/نچ)

ڕزگاریی؛ سەربەستیی؛ سەربەخۆیی؛ ئازاهیی.

✱

Independence, liberation, freedom, emancipation, disencumberence, immunity, franchise, exemption from restraint, release (from threatened danger); n.

ئازار (ن)

١ . ئێش؛ ژان؛ ئۆف؛ ئێشی ئەندام (لەش).
٢ . نەخۆشی؛ دەردەسەری؛ دەردەساری.
٣ . دەرد (نەخۆشی گیاندارجگەلە ئینسان)؛ قڕ.
٤ . ئەزیەت؛ تەقەلا؛ ڕەنج؛ وەزەن.
٥ . خورتی؛ زرتەجۆیی؛ کۆتەك.
٦ . تالاو؛ پەژارە؛ خەفەت؛ خەم؛ مەینەت؛ ناخۆشی.
٧ . سزا؛ جەزرەبە.

*

1 . Pain, pang, ache, agony, suffering, gripe, throe, twinge; n.
2 . Illness, sickness, soreness, anguish, disease, ailment, contagious disease; n.
3 . Cattle - plague, any infectious disease of cattle, sheep, etc; n.
4 . Distress, trouble, uneasiness, affiction, toil, labour, effort, pains, endeavor, exertion; n.
5 . Oppression, hardship, misery, tyranny, severity, cruelty, injustice, persecution; n.
6 . Drudgery, distress, sorrow, grief, unhappiness, anxiety, worry, bitterness, wretchedness; n.
7 . Torture, blow, punishment, calamity, stroke, wallop, thwack, chastisement, mishap, castigation, disaster, mischance; n.

(بە) ئازار (ئان)

بەژان؛ پڕئۆف و ئێش؛ بەئێش و ئۆف.

*

Painful, rancorous, agonizing, racking, distressing, distressful; adj.

ئازار خواردن (کتن)

هەست بە ئازار کردن؛ هەست بە ئێش کردن؛ هەست بە ئێش و ئازار کردن.

*

Suffer pain, feel pain, agonize, smart, ache, groan; vi.

ئازاردان (کتپ)

١ . ئازار پێگەیاندن؛ ئێش پێ گەیاندن؛ ژان بردنە دڵ (کەسێ)؛ ئێش گەیان بە کەسێ.
٢ . هەست بریندارکردن.
٣ . چەوساندنەوە؛ چروساندنەوە.

*

1 . Hurt, pain, give pain, to, inflict injury upon; vt.
2 . Wound the feelings of, give mental pain to; vt.
3 . Oppress, exploit. weigh heavily upon, bear hard upon, over burden, tyranize over.

٤ . كێشمه كێش كردن؛ ئەو پەڕی هەوڵدان؛ هەوڵ و تەقەلادان؛ كۆشش كردن.

4 . Labor in distress, exert one's self, make an effort, do one's best; struggle; vt.

ئازاردراو (ئان)
ئازار پێ گەیاندراو؛ ئێش پێ گەیاندراو؛ دڵپڕ لەژانكراو؛ لێدراو؛ ئەزیەت‌دراو؛ ئێنەویەرەپێ كراو؛ رەنجاو؛ دڵ رەنجاو.

*
Chastised, castigated, whacked, cudgelled, punished (with stripes) or by whatever means; adj.

ئازاردەر (ئانل)
١ . ئێش پێ گەیاندەر؛ ئەزیەتدەر؛ ئێنەویەرە پێ كەر.
٢ . زیاندەر؛ زیانكار؛ بەدكار؛ بەدكردار؛ بەدكردەوە.

*
Torturous, tormentor, tormenter, anguisher; adj.
2 . Harmful, injurious, detrimental, mishievous, pernicious, sinner, malefactor, culprit, offender, dilinquent, evil - doer; wrong - doer; adj.

ئازار سی (نخ/ن)
ئازاری‌سی؛ سیل؛ دیق؛ دەردەبارییكە؛ نەخۆشی سی؛ باریكی و بنەسی (لەبەرنەبوونی خواردەمەنی).

*
Consumption, phthisis, marasmus, atrophy, tabes, emaciation (from want of nourishment), taberculosis; dise.; n.

ئازاسەر (ئان)
ب (ئازاد /٤).

*
see (azad/4); adj.

ئازاكردن (كتپ/كتن)
١ . خێرایی كردن؛ پەلەپەل‌كردن؛ رابوون؛ تالووكەكردن؛ پەیت كردن.
٢ . گەردن ئازادكردن؛ گەردن ئازا كردن؛ خۆش بوون لەهەق؛ چاوپۆشین لەماف.

*
1 . Go onward hurriedly, push on, press on, force onward, get a move on, move on in a flurry, act precipitately, be in a flutter; vt.; i.
2 . Pardon for an offence, declare free from (some charges), allow to go with olive branch; vt.

(خۆ) ئازاكردن (كتن/ئد)
١ . خۆبەئازا پیشاندان.

*
1 . Show one's self brave, feign to be brave; v.i.; id.

٢ . خۆگورج كردنەوە؛ كەوتنەخۆ؛ زەبر و زەنگ نواندن .

2 . Act strictly, take courage, behave rigorously; vi.; id.

ئازاكە! (رس)

خێراكە! ؛ زووكە! ؛ زووەوەرە بەرێوە؛ زوویە! ؛ گورجكە! .

Rhet.S. Hurry up!, move faster!; come on hurriedly, act with haste!, get started!, come on!.

ئازاگۆ؛ ئازامەیدان! (رس)

ئانەگورزو ئانەمەیدان؛ ئەمە ئەرز وئەوەگەز؛ خۆش گۆیندە؛ وەرەمەیدان؛ خۆهەڵكێش چی دەتوانی وەرە بییكە (چییت لەدەس دێت بی سەلمێنە!) .

Rhet. S.T. You, the babbler! here is the fied.
F.T. Here's the ball and here the field.
i.e. Now you have the opportunity to prove what you claim.

ئازاڵە (ن/نك)

تەپاڵە؛ سوخت؛ پشقل وتەپاڵە (بۆسووتەمەنی)؛ شیاكەی گاو مانگاو گامێش (دوای پانكردنەوەو ووشك كردنەوە بۆ سووتەمەنی بەكاردەهێنرێ بەتایبەتی لە گوندان) .

Dung, dried dung used as material for burning, waste matter from the bowels of ox, cow or bull and buffalo made into slabs and dried for fuel especially in the villages; n. pl.

ئازایانە (ئاك)

چاوقایمانە؛ دلێرانە؛ مەردانە .

Bravely, fearlessly, courageously, daringly, adv.

ئازایەتی (ن)

١ . پرکێشی؛ پرکێشان؛ خورتی؛ دڵگەرمی؛ توندوتیژی (لەكاردا)؛ نەترە .

1 . Bravery, fearlessness, courage, daring, interpidity, valor, audacity, boldness, mettle, spunk, cool; n.

٢ . پاڵەوانێتی؛ جوامێری؛ پاڵەوانی .

2 . Heroism, manhood, spirit, pluck, gallantry; n.

ئازایی (ن)

١ . بەجەرگی، بێباكی، توانایی؛

1 . Rigidity, strictness, austerity, striking char-

جوسووریی؛ زەبر و زەنگ؛ نەترسیی؛ تـیریی.
٢. ب (ئازایەتیی).
٣. شت لە دەس هاتن (دلێریی).

acter, hardhood, adventurousness, sterness, severity; n.
2. see (azayetyi/1); n.
3. Zeal, ardour; n.

تزایی کردن (کتپ/کتن)

حولمیریی کردن؛ پیاوەتیی لێوەشاندنەوە؛ چەکە لە دەس هاتن؛ دەس و دڵباش بوون؛ خیرخوایی کردن؛ سوود بەخش بوون؛ سوود ێ گمیاندن.

*
Be generous, be magnanimous, be openhanded, be free hearted, be bountiful, be munificent, do charity to s.o.; vt.; i.

تزایی لەدەس هاتن (کتن)

نیش لەدەس هاتن؛ بەتوانایی بوون؛ کلرامەبوون؛ شتلەدەس هاتن (کاری خێر).

*
Be operative, be active, be efficient, be great - souled; vi.

تزراندن (کتپ)

١. ئازار دان؛ ئەزیەتدان؛ ئەزیەت ێ گمیاندن؛ ئێش پێ گەیاندن.
٢. هەست بریندارکردن؛ وروووژاندن؛ حروشاندن (هەست).
٣. ئافەریدکردن؛ داهێنان؛ هێنانەدیی.

*
1. Hurt, harm, do harm to, inflict injury upon, give pain to; vt.
2. Wound the feeling of, give (mental) pain to, grieve, afflict, offend; vt.
3. Produce, originate, give rise to, raise, setgoing, call forth, put in motion.; vt.

تزریی (ن/نچ)

تودز؛ برینێکەکێمی تێزابێ.

*
Supporation, festering, purulence, maturation, generation of pus; n.; infin. n.

تزما (ئان)

١. رازاو؛ جوان؛ قەشەنگ؛ نەخشین؛ نەخشێنراو.
٢. ڕەنگاوڕەنگ؛ ڕەنگین؛ ڕەنگدار.

*
1. Foppish, petty, comely, fair, nice, affectedly nice, moderately beautiful, adj.
2. Multicoloured, many coloured, coloured; adj.

ئازمایشت (ن)

١ . ئازموون؛ ئەزموون .

٢ . پشكنین؛ لەدووگەران؛ لێ کۆڵینەوە (نچ).

٣ . دۆزینەوە؛ پەیخوازی؛ پەیجۆیی (نچ/ن).

*

1 . Test, examination, review, probation, catachism, trial by questions; n.

2 . Inspection, observation, investigation, infin. n.

3 . Inquiry, search, research, exploration, scrutiny, perusal; infin. n.

ئازمووکار (ن)

تاقی کەرەوە؛ پشكنەر؛ پەیخواز؛ پەیجۆ؛ دەرخەر؛ ئاشكراکەر.

*

Examiner, testifier, one who testifies, inspector, critic, censor, overseer, scrutinizor; n.

ئازموون کردن (کتپ/کتن)

١ . ئازمووتن؛ تاقی کردنەوە.

٢ . بەراووردکردنەوە؛ بەراوەرد کردن؛ پێك گرتن؛ هەڵسەنگاندن؛ بەرامبەر کردن.

*

1 . Examine, test, assay, analyze, make an assay of; vt.; i.

2 . Compare, collate with, bring into comparison, estimate relatively; vt.; i.

ئازنگ؛ (ن)

تەنیاماڵ؛ تاقە خانوو؛ تەنهاخانوو.

*

A detached - house, self - contained house.; n.

ئازووبازی تۆم بەمل (ئد)

ئازوو بەزەی تۆم بەئەستۆ؛ ئۆباڵت بەئەستۆم .

*

I accept full responsibility of your intentional fault or (sin); is.

ئازوو بەزە (نل)

ئازوباز؛ ئۆباڵ؛ وەباڵ .

*

Sin, wrong, delinquency, misdeed, unrighteousness, moral depravity, intentional fault; c.n.

ئازووخە (ن)

ب (ئازووقە).

*

see (azuqe); n.

ئازووشك (ن)

باوێشك؛ بهنژین؛ ژاژك؛ ئازۆشك؛ ئاژاژك؛ ئاژاژیی.

*

Yawn, oscitancy, stupor, gape, drowsiness, droop, gasp; n.

ئازووقە (نك)
ئازووخە؛ ئازۆخە؛ زاد؛ زەواد؛ زەخیرە؛ دانەویّر؛ دانەیرك؛ دانیلە؛ داناش؛ بژێو؛ بژێویی؛ پێ بژێیو؛ تفاق.

*
Provisions, supplies, reserve, grist, food, fare, victuals, provender, eatables, viands, stock, board, fund, resources, diet, rations, board, pabulum, cheer; n. pl.

ئازووقەدان (كتپ)
ئازووخەپێدان؛ بژێیوخستنە بەردەس.

*
Supply (provisions), afford, victual, provide with food, supply with victuals.; vt.

ئازو گوێزكردن (كتپ)
١ . گواستنەوە؛ گوێزاندنەوە؛ گوێزتنەوە؛ گۆزاندنەوە؛ راگوێزتن؛ گۆهازتن؛ گوێزانەوە؛ تاوتوێ كردن؛ سەنگەڵ بەنگەڵ كردن.
٢ . ب (ئاڵ و گۆڕ كردن/٥).

*
1 . Transport, transfer, convey, remove, cart, truck, ship,send, dispatch, transmit, hand over, pass on, deliver over, pass over, carry (from one place to another); vt.
2 . see (alugor kirdin/5); vt.

ئازوەر (ئان)
بەرچاوتەنگ؛ دەس گرتوو؛ مستداخراو؛ رژد؛ چەبخووس؛ چكۆس؛ كنووس؛ گزاف؛ كوند؛ مەندە مۆر؛ پیسكە.

*
Miserly, close - fisted, close - handed, parsimonious, stingy, penurious, niggardly, ungenrous, churlish, close, curmudgeonly, sordid, avaricious. adj.

ئازوەریی (ن)
بەرچاو تەنگیی؛ رژدیی؛ پیسكەیی.

*
Parsimony, stinginess, niggardliness, penuriousness, closeness, frugality, savingness, cheese - paring; n.

ئازە (ج)
ئەو؛ وێ.

*
She. pron.

ئازەب (ئان)
عازەب؛ گەنج؛ خورت؛ خۆرت؛ هەرزە؛ هەرزەكار؛ خورت و گەنج و بێ ژن.

*
Young, youthful, juvenile, green, immature, unmarried, remained unmarried, in one's teen; adj.

ئازەبە (ن)
عازەبە؛ زیپکەی پێست (بەتایبەتی دەموچاو).

*
Acne, disease of the skin (especially the face); n.

ئازەر (ن)
ب (ئاگر/١)

*
see (agir /1); n.

ئازیز (ئان/ن)
خۆشەویست؛ دۆست؛ دڵدار؛ دولبەر؛ دڵبەر؛ لاوك؛ هەڤین.

*
Dear, beloved, darling, much - loved, friend, dear companion, cordial, amicable; adj.; n.

ئازین (ن)
١ . شێوە؛ جۆر؛ چەشن؛ ڕەوت؛ ڕێباز؛ یاسا.
٢ . ڕەوشت؛ خوو؛ نەریت.

*
1 . Method, manner, way, mode, procedure, course, means, rule; n.
2 . Behaviour, deportment, comportment, bearing; n.

ئازێ (ج)
ئەوان؛ خۆیان (ئەو کەسانەی لەوەو پێشتر باسکراون).

*
They, the persons previously mentioned; pron.

ئاژاشکە (ن)
١ . موچڕك؛ تەزوو؛ چۆقە؛ جەمین.
٢ . ئاژاوە؛ ئاژاوەیی؛ ئاڵۆزیی؛ ئاژاوڵەیی؛ پشێویی؛ شەپرێویی؛ نارێکیی (بار یان دۆخ).

*
1 . Spasm, twitch, startle, panic, shiver, shudder, quiver, tremor, trembling; n.
2 . Disturbances, confusion, disorders, jumble, litter, disarray, topsyturvy, want of order; n.

ئاژاڵ (ن)
١ . ئاژەڵ؛ ماڵات؛ مەڕ و ماڵات؛ وڵس؛ وڵست؛ دەوڵەت؛ حەیوانات؛ گاوگۆتاڵ.
٢ . چوارپێ؛ چارموا؛ ڕەشەوڵاخ؛ ووڵاخ.
٣ . گیا؛ سەوزە؛ سەوزەگیا؛ گژوگیا.

*
1 . Flocks and herds, herd, collection (of sheep.... etc.), drove (of the large animals), dairy cattle; n.
2 . Beast, cattle, beeves, neat, bovine quadrupeds, dumb beasts; n.
3 . Grass, vegetation, plants, vegetable, vegetable growth, n.

٤ . چڵ و چێوە؛ چروچیلکە؛ ووردەدار.

4 . Lops, loppers, loppings, chips, brushwood, small timber, twigs, sprigs; n.

٥ . پووش و پەڵاش.

5 . Litter, shreds, sweepings, offscourings, fragment of straw, hay.... etc; n.

٦ . لەوەڕ؛ لەوەڕگا.

6 . Grazing, pasturage, grassland, range, grazing - ground or land, pasture - ground; n.

ئاژاڵدار (ن)

خاوەن ئاژاڵ؛ خاوەن مەڕ و ماڵات؛ مەڕدار (بەدەوڵەت؛ دەوڵەتدار).

*

Cattleman, drove - owner, owner of sheep; one who possesses flocks and herds, one who keeps collections of sheep (rich; wealthy); n.

ئاژاڵی دۆشەنی (ئان)

تەرمزەن؛ مەڕو ماڵاتی دۆشەندە (مەڕ، مانگا، . . . . . تاد).

*

Milker; ewe, cow or other animal that gives milk, adj.

ئاژاوڵە (ن)

ب (ئاژاوە).

*

See (ajawe); n.

ئاژاوە (ن)

*

١ . ئاژاوڵە؛ بێئارامی؛ نائارامی؛ ناکۆکی؛ شێواوی؛ پشێونە؛ پشێوە؛ سەخڵەتی؛ شڵۆقی؛ ئاشۆ؛ ئاشووب؛ ئاشێو؛ راوەدوو.

1 . Disturbance, confusion, confusedness, muddle, turmoil, perplexity, fuddle, fluster, unsettlement, convulsion, preturbation, molestation, discomposure; n.

٢ . هەرا؛ هەراهەرا؛ هەراوهوریا؛ هەراوزەنا؛ ئاشۆ؛ ئاشووب، ئاشێو.

2 . Brawl, brangle, bicker, jangle, wrangle, din, agitation, fuss, riot, tumult, uproar, row - de - dow; m.

٣ . شەڕ و شۆڕ؛ شەڕوکێشە؛ کێشەکێش؛ کاری تێکبەربوونی خەڵك یان بەگژ یەکداچوون.

3 . Broil, brawling, altercation, fracas, scuffle, fray, feud; n.

ئاژاوەچی (ن)

ئاژاوەگێڕ؛ ئاشۆبگێڕ؛ بزۆز؛ بزێو؛ دێماگۆگ؛ سەربەگێچەڵ؛ سەربەگۆبەند.

*

Agitator, incindiary, stirrer - up of strife, demagogue, unscrupulous agitator; n.

ئاژاوەگێڕ (ن)

ب (ئاژاوەچی).

*

ئاژاوەگێڕان (کتپ)
ئاژاوە خستنەوە؛ ئاژاوە نانەوە؛ ئاشوبگێڕان؛ شەڕ هەڵگیرسان؛ بەرپاکردن (ئاشووب؛ هەراوزەنا...).

Create disturbance, break in upon with noise, put out of order, make trouble, throw into disorder, organize dearangement, make unstable, cause a disturbance, run riot; vt.

ئاژاوە نانەوە (کتپ)
ب (ئاژاوەگێڕان).

ئاژاوەیی (ن/نچ)
ئـاژاوڵـەیی؛ شپــرزەیی؛ نیگــەرانی؛ پەرێشانی؛ شەپرێویی؛ پەشـۆکیی؛ بێ ئارامیی؛ ناثارامیی؛ نارەحەتیی.

Agitation, disquiet, vexation, commotion, disquietude, inequietude, restlessness, uneasiness; n.; infin. n.

ئاژداد (ن)
ئەژدادا؛ باوەباپیر؛ باووباپیران؛ باپیران؛ پشتاوپشت؛ پێشینان.

Ancestors, forefathers, forebears, progenitors, foregoers, line, lineage, parentage, descent; n.

ئاژنە (ن)
چەکوشی نەقاریی؛ چەکوشی بەرد شکاندن؛ چەکوشی بەرد چاك کردن.

The riving hammer, cleaving hammer, splitting hammer; n.

ئاژنی کردن (کتن)
مەلەکردن؛ خۆشتن (لەناوئاودا)؛ شەپۆلی ئاو؛ دڕین؛ خۆ بە دەم ئاوەوەوان و پەل هاویشتن.

Swim, bathe, buffet waves, propel one's self through water, vi.

ئاژنین (کتپ)
١ . چیلکەکردن بە بەینی دانندا؛ نێوان ددان پاك کردنەوە بەچیلکە... تاد.

1 . Pick (teeth), clear s. th. from the teeth; vt.

٢ . سووژن ئاژن؛ سووژن کردن بە شتێکدا؛ تێ چەقاندن (دەرزیی... تاد).

2 . Sting, nettle; vt.

٣ . (دەرگا) داخستن؛ (کەلەبەر) گرتن.

3 . Close up, shut (door.... etc), stop (an opening).

٤ . داکەندن (جل وبەرگ)؛ خۆرووت کردنەوە.

4 . Take off (clothes.. etc), divest one's self of, denude, vt.

٥ . تووڕەكردن؛ ڕق‌هەڵسان.
5 . Spur, goad, incite, urge, drive; vt.

٦ . زبركردن.
6 . Roughen, coarse, make rough; vt.

ئاژووان (كتپ) *
ب (ئاژۆتن).
see (ajotin); vt.

ئاژووتن (كتپ) *
ب (ئاژۆتن).
see (ajotin); vt.

ئاژووەر (ن) *
ئاژۆژ؛ ئۆتۆمبێلچی؛ ڕاننده؛ شـوفێر؛ لێخوڕ؛ ڕادەر.
Driver; propeller, chauffeur; n.

ئاژوین (كتن) *
پرشـو بلاو بوون؛ بـلاو بـوونـەوە (شتێك‌لەشوێنێ)؛ پەخش‌بوونەوە؛ پەرت و بلاوبوون.
Scatter, disperse, straggle, dissipate, go at random; vi.

ئاژو (ن) *
١ . كاری شوێن پێ هەڵگرتن؛ شوێن پێ دۆزینی؛ دەوس دۆزینی.
1 . Act of following the foot - steps of, trace, track, trail, following by a track or mark; n.
٢ . ئالیك؛ ئالك؛ دیـزیی؛ كاوجـۆ؛ گژوگیا.
2 . Fodder; forage, provender, feed, food (for cattle); n.

ئاژۆتن (كتپ) *
١ . ئاژووان؛ هاژۆتن؛ لێخوڕین (ئەسپ، ولاخ..).
1 . Urge onward, push forward, force to go,; vt.
٢ . لێخوڕین (ئۆتۆمبێل...)؛ ڕانن.
2 . Drive, direct the course of an auto-mbile..... etc; vt.
٣ . پێش خۆدان؛ پێخ‌دان (مەڕ... تاد)؛ خستنە سەر ڕێ.
3 . Drive forward, press together (sheep,..... etc), manage as to direction; vt.
٤ . فەرمانـداریی كردن؛ سـەركردایـەتی كردن.
4 . Command, lead, preside over, order, direct; vt.
٥ . ڕۆیشتن؛ ڕۆیـین؛ بەڕێـوە چوون؛ بەڕێگاوە ڕۆیشتن (كتن).
5 . Move, mend one's pace, go, proceed, march; vi.

ئاژۆتنە سەر (کتپ)
هەڵکوتانە سەر؛ هێرش بردنە سەر؛ چوونە سەر (سەنگەر).

*
Rush at, rush upon, make aggression on, ride full tilt against, set upon, fly at, cut at, have a cut at, attack, encounter; vt.

ئاژۆدان (کتپ)
١ . شەو ئاژوو کردن؛ ئاژەڵ لەوەڕاندن لەکێو (بەشەو)؛ ئاژاڵ لەوەڕاندن (لە شاخ یا لە دەشت) لە شەوانی بەهاردا.
٢ . شەبەیخوون؛ هێرش بردنە سەر (لەشەودا).

*
1 . Let flocks pasture freely at night, leave flocks out at night to graze in the mountain (as in spring nights), disperse by night in a pasture (cattle); vt.
2 . Surprise by night with an attack; vt.

ئاژۆکرن (کتپ)
شوێن پێ هەڵگرتن؛ دەوس‌دۆزی‌کرن.

*
Follow the foot - steps of; v.t.

ئاژین (ن/ئان)
١ . زبر؛ درشت؛ درن؛ کەماچ؛ گرنج؛ گرنج گرنج.
٢ . بەردەلان؛ بەردەلانی.

*
1 . Rough, coarse, harsh, crude, unpolished, rude.unrefined, scraggy, jagged; adj.
2 . Craggy, cragged, stony, stonyground; n; adj.

ئاژینە (ن)
چەقچەقەی ئاش (ئاشی‌ئاو).

*
The plansifter (the water - mill); n.

ئاس (ن/ئا)
زاڵ؛ گیاندارێکە لە خێزانی دەڵەك؛ پێستەکەی لە هاویندا قاوەیی و لە زستاندا سپی و سەر کلکی بەڵەك دەبێ.

*
Ermine, a kind of weasels whose fur is brown in summer but with a black - tipped tail in winter; n.; zool.

ئاسا (پا/ئان/ئاك/ن)
١ . بە شێوەی پاشبەند ئاوەڵناو و ئاوەڵکردار دروست ئەکات بەواتای ـ ئاسا . . . . . :
وەك؛ وەکوو؛ وەکی؛ چۆن.

*
1 . As suf. forming adj.s and adv.s. - like, just like, same, similar, likely, in the manner of, in the same manner as.

٢ . شێوه؛ جۆر (ن).

2 . Manner, custom, way, method, form, style, mode, route, course; n.

٣ . ئاسیا؛ ئاسیاو؛ ئاش، ئاشیئاو (ن).

3 . Mill, grist - mill, flour - mill, water - mill; n.

ئاسار (ن)

*

١ . ئاساڵ؛ بنچینه؛ بنەرەت؛ بنەوا؛ بناغە؛ بن و بنچینه.

1 . Foundation, ground - work, base, foundation of a building, layer, origin, base and support, basis; n.

٢ . نیشانه و شوێنەواری کۆن (نك).

2 . Ruins of old monuments, remnants of old monuments; n. pl.

ئاساری لە سەر پاداری نەماوە (رس)

*

١ . شیرازەی تێكچووه؛ هیچ شتێکی لە جێی خۆیدا نەماوە.

1 . Rhet.S. It has lost its base and support, It has lost its regularity or orderliness; be left in disorderliness, be destroyed utterly.

٢ . لەناوچووه؛ گومبووه؛ بزر بووه (شت)... تاد.

2 . Has come to nothing, it is forefeited or (missed, unredeemed, astray or not to be found.... etc).

٣ . بەیەکێکی: پیر؛ کۆماو؛ بەساڵدا چوو... دەووتری (ئد).

3 . Used of: an old man, aged, elderly, advanced in years, of advanced age, broken down; id.

ئاسان (ئان)

*

١ . سووك، بێئەرك؛ بێگیر و گرفت.

1 . Easy, effortless, without any obstacle, without difficulties, not burdensome, not difficult, without anxiety; adj.

٢ . سانا؛ ئاسوودە؛ هەدار.

2 . Tranquil, quiet, comfortable, at ease, free from pain, at rest; adj.

٣ . خۆش؛ باش؛ گەنگاز.

3 . Good, agreeable, pleasant, gratifying, cheering; adj.

ئاسان بوون (کتن)

*

سانایی بوون؛ سازان؛ شیان؛ دەسدان؛ لوان؛ گونجان.

Be doing, agree with, be suitable, suit, fit, be suited, be proper, be becoming, fall in with, tally with, chime in with; vi.

ئاسان كردن (كتپ)
١ . سووك كردن؛ ساناكردن؛ هەداركردن؛ گەنگاز كردن.
٢ . ريكخستن؛ خستنە جێی خۆی؛ لە جێی خۆ دانان (شت...).
٣ . ئەهوّن كردنەوه؛ دامركاندن؛ هێدی كرن.
٤ . فرەكردن؛ زۆركردن؛ مشەكرن؛ زەحف كرن.

*
1 . Facilitate, render easy, soothe, disburden, gratify; vt.
2 . Arrange, systematize, put into a systematic form, reduce to order, put in order; vt.
3 . Pacify, tranquilize, assuage; lull, restore harmony to; vt.
4 . Multiply, prosper, add to, bring much, increase a. th., make greater or more, vt.

ئاسانە
١ . ئاستانە؛ بەردەرگا؛ بەرماڵ؛ پێش دەرگا؛ پێشدەرگە؛ پێش خانوو؛ پێش خانە؛ دەرماڵ.
٢ . ژێر؛ بن (ن/پ/ئاك).
٣ . كەوشكەن؛ پاگە؛ جێی پێڵاو داكەندن.
٤ . بنكە؛ بارەگا؛ ئارامگا (س).
٥ . ژان (منداڵبوون)؛ دۆخی كەوتنە سەر مناڵ بوون (ژن).

*
1 . Sill, threshold, door - way, audience room gate, audience door - way, main gate of aristocratic families (house); n.
2 . Bottom, lowest part, down, below, beneath, underneath; n.; prep., adv.
3 . Antechamber, anteroom, lintel of the anteroom; n.
4 . Base, basis, headquarters; n. mil.
5 . Labor, childbirth, confinement, travail, parturition, delivery (woman); n.

ئاسانەی سووكە (ژن). [رس]
بەئاسانی منداڵی دەبێ (یالێی ئەبێتەوە) [ئافرەت].

*
Rhet.s. She has an easy confinement (woman).

ئاسانەی گرانە (ژن) [رس]
بە نارەحەت (زەحمەت؛ گران؛ درەنگ؛ ئەرك) مناڵی ئەبێت (یا لێی دەترازێ) [ژن].

*
Rhet.s. She has a laborious childbirth (woman). N. B. (giran) here means (difficult, fatiguing, hard, irksome).

ئاسانی (نج/ن)
سانایی؛ هاسانی؛ هەداری؛ بێ ئەركی؛ سووكی و بێ گیر و گرفتی كاروبار.

*
Ease, easiness, lightness, unconstraint, facility, knack, quiescence, readiness, dexterity, quiescence in doing anything; infin. n.

(بە) ئاسانیی (ئاك)
بەسانایی؛ بەسووکیی؛ بەکاووخۆ؛ بەبێ گیر و گرفت.

*
Easily, with ease, without effort, without discomfort, in a free manner; adv.

ئاساو (ن)
١ . بەرداش (ن).
٢ . ب (ئاسا/٣).

*
1 . Mill - stone; n.
2 . see (asa/3); n.

ئاساوان (ن)
ب (ئاشەوان).

*
see (ašewan), n.

ئاسایشت (ن)
١ . ئاسایش؛ ئارامیی؛ هێمنیی.
٢ . حەسانەوە؛ فەرعانیی.
٣ . هێومر؛ وورینگە.
٤ . ئاشتیی (گشتیی).
٥ . ئۆقرە؛ ئارام؛ ستارە.
٦ . شێنەیی؛ لەسەر خۆیی.
٧ . ئـاسـودەیی؛ ئـاسـوودەگـەریی؛ سەرڕەحەتیی.

*
1 . Quietness, quietude, calmness, stilness, silence, tranquility, peace; n.
2 . Rest, repose, comfort, quiescence, placidity, imperturbability; n.
3 . Amity, friendliness, harmony; n.
4 . Public tranquility, good order, freedom from war; n.
5 . Calmness, equantimity, tranquility; n.
6 . Composure, reconciliation, quietude.
7 . Ease, amicability, undisturbance, content; n.

ئاسایشت پەروەر (ئان/ن)
ئاسایش خواز؛ ئاشتیی خواز.

*
Peaceloving, peace - maker, pacificator; adj.; n.

ئاسایی (نج/ن/ئان)
١ . ڕەمەکیی؛ ڕەشۆکیی؛ هەڕەمەکیی؛ هەڕەمە.
٢ . هەمەچەشنە؛ هەمەڕەنگە.
٣ . هەمیشەیی؛ هەردەم؛ هەمووکات.

*
1 . Mixed, mingled, blended, joined, associated, mixed up, low grade; n., adj.
2 . Promiscuous, heterogeneous, of various kinds, adj.
3 . Usual, as usual, customary, ordinary, common, familiar, regular, general, frequent, wonted, normal, every - day, permanent; n., adj.

ئاست (ن)

١ . عاست؛ حەن؛ حانا.
٢ . ڕێڕەو؛ سەرەڕێ؛ سیلە.
٣ . سەنت؛ سەمت.
٤ . بەرامبەر.
٥ . تەراز؛ تەنیشت؛ ئاقار.
٦ . ئامادە؛ لەسەرپێ (ئان).

*

1 . Direction, course, aim, level; n.
2 . Line of motion, bearing; n.
3 . Quarter; n.
4 . Facing, over against; n.
5 . Border, side, location; n.
6 . Prepared, promt, in readiness; adj.

ئاستن (کتپ/کتن)

١ . هێشتن؛ هێلان؛ ماوەدان؛ مۆڵەت دان.
٢ . هێشتنەوە؛ گلدانەوە؛ پاشەکەوت کردن (پارە)؛ وەرگرتن (دیاریی).

*

1 . Leave, allow, admit, permit, let, grant leave to, give permission to; vt.
2 . Leave behind, keep back, save (money), accept (present), detain, hold, retain, restrain; vt.

ئاستەم (ن)

توز؛ تۆسقاڵ؛ کەم؛ نەخت؛ پیچ؛ زەرا.

*

A trifle, triviality, bauble, small quantity, thing of no moment, iota; jot, shadow of a shade; n.

(بە) ئاستەم (ف)

بە عاستەم؛ تۆزێك؛ تۆسقاڵێك؛ کەمێك؛ پیچەك؛ زەرایەك؛ نەختێك.

*

Just a little (in size or extent), just a small quantity or amount (of), a drop in the bucket, a bean, a trace, bagatelle, modicum, just a moderate amount, only a small quantity, phr.

(لە) ئاستی... (ف)

لەحانای؛ لەبەردەم..؛ لەڕووی..؛ ڕووبەڕووی...؛ لووتبەلووت..

*

In the direction (of), in the presence (of), in the face (of), in front of, face to face, cheek by jowl; phr.

ئاسرم (نخ/ن)

هەلامەت؛ پەتا.

*

Common cold, influenza; dis., n.

ئاسك (ن/ئا)
ئاسى؛ ئاهو؛ ئاهى؛ مامز؛ بانبز؛ وەرەماس؛
جەيران؛ خەزاڵ؛ مامز.

*
Deer, gazellē; n.; zool.

ئاسكوداری (ن)
سەرپێچ؛ سەربەست (ژنان).

*
Turban (of woman), head - covenng - turban-like of woman; n.

ئاسكی مێچكە (ن/ئا)
ئاسكی مێ.

*
Hind, female deer, deer of the stag, or red deer, n. zool.

ئاسكی نەگیراو ئەبەخشێ (پن)
بە یەكێك دەوترێ شتێك ببەخشێ هی خۆی نەبێ یان لە ژێردەستیانەبێ.
بنگە.

*
Pvb. T. He makes a present of the gazelle not yet caught.
i.e. to entrtain at no cost or to make a present of s.th. not yet in hand E.E.
a. To sell the bear's skin before the bear is caught.
b. Don't sell the skin till you have caught the bear.
c. It is ill fishing before the net.
d. Boil not the pap before the child is born.

ئاسمان (ن)
١ . ئەسمەن؛ عاسمان؛ عەسمان؛ ئاسموو؛
ئاسمیە؛ گەردوون.
٢ . چەرخ؛ حەوا؛ هەوا؛ ئەزمان؛ ئەزمین؛
عەزمان؛ فەلەك.

*
1 . Sky, heavens, firmament; n.

2 . Empyrean, canopy of heaven, celestial expanse, welkin, globe, celestial sephere; n.

ئاسمان دووروو زەویی سەخت (پن)
واتە: دەردی بێ دەرمان؛ تەنگو چەڵەمەی بێ چارە؛ (یەكێك دەڵێ كە لە تەنگانەیەكدا بێ و دەستی بە كەسدا نەگات).

*
Pvb. T. The heavens were far, the earth was solid or hard.
i.e. No remedy whatever could be imagined.

also: To have an unsolvable problem presented itself, to face question at issue, be in vexed question.

ئاسمان سەرەخەرێتی و زەوی ژێرەخەر (پن)
واتە: هەژار و ڕەچاڵە؛ دەس‌کورت و نەبووە.

*
Pvb. T. The sky is his coverlet and the earth his floor covering (or carpet).
i.e. He is indigent, having few things or nothing.

ئاسمان قووتی دا (رس/ئد)
ئاسمان هەڵی لووشی؛ گوم‌بوو؛ ڕەش ڕاهات؛ دیار نەما؛ نەما (شت؛ کەسێ....).

*
Rhet. S. T. Melt into thin air (not to be found, forfeited, missed, unredeemed.).

ئاسمانگەڕ (ن/ئس)
ئاسمانەوان؛ ئەستێرەوان.

*
Spaceman, astronaut; n.; astron.

ئاسمان و ڕێسمان (خ)
دوو شتی جیاوازو دوور لەیەکەوە؛ پرسیار دەربارەی ئاسمانەو وەڵام باسی گوریس ئەکات.
بنگە

*
T. Sky and rope. i.e. The question is about the sky and the answer deals with a rope; metaph.

E.E. a. Chalk and cheese.
b. Cock and bull story.

واتە:
١. نارێك؛ نالەبار (کار، ووتە...).
٢. قسەی بێ سەروبێ (کەسەروبنی پێکەوەنەگونجێ)؛ ناماقووڵ (خوو، نەریت).
٣. وەڵامێك پێوەندیی بە پرسیارەوە نەبێ.
٤. دووشتی جیاواز لەیەکتر.

1. Unintelligible, irregular, inconvenient, illegible, incomprehensible, meaningless; adj.
2. Illogical, inconclusive, inconsequent, culpable - conduct, uncommendable speech; adj.
3. An answer incongruous with its principles, reprehensible answer.
4. Two inconsistent things, two contradictory matters.

(چوون‌بە) ئاسماندا (ئاسمانا)، (بە) ئاسمانداچوون (ئد/کتن)

*

١ . فیشکاندن؛ رِقهەڵسان؛ هەستانە سەر پێ بەتوورەیی.

1 . Run away in a panic; stand up furiously, rouse with the sense of wrong and injustice, be indignant, id.

٢ . زۆر تووڕە بوون؛ شێت گیر بوون.

2 . Get angry very much, have a fit of anger; id.

٣ . بەرزبوونەوە؛ بڵندبوونەوە؛ سەرکەوتن؛ بەرمو سەرەوە چوون؛ بەربژ وورچوون؛ بەرمژ وورچوون (کتن).

3 . Rise, arise; take rise, spring up, tower up, go or move upward; vi.

ئاسمانە (ن) *

١ . ئاسمانەی دەم؛ مەلاشوو.

1 . Palate, roof of the mouth; n.

٢ . بنمیچ (ن).

2 . Ceiling, overhead, roof, canopy, above, aloft, n.

٣ . پۆشە؛ پۆش؛ لاسەر؛ لاسەرگ؛ سەرقاپ.

3 . Covering, overlay, tegument, integument, crust, also: bid, covercle, top, coverlid. or: screen, veil, cover; n.

٤ . پواز؛ زمانە.

4 . Mortise, wedge, tenon; n.

ئاسمان لەبەر چاوتاریك بوون (ئد) *

١ . پەست و تووڕە بوون.

1 . Lose one's temper, become wild with emotion; id.

٢ . زویربوون؛ پەست بوون؛ هەست بە نائومێدی کردن (کتن).

2 . Feel grief, be vexed, be upset, feel one's hope is stifled, be displeased, lose - hope.

٣ . بەیەکێك دەوترێ کە (نائومێد؛ هیوانەماو؛ بێهیوا؛ بێهێقیی) بووبێت (ئد).

3 . Uesd of a person's mood as: to lose one's hope or (anticipation; expectancy, chance of a favorable result), have a frenzy of despair; id.

٤ . بەیەکێکی (ڕووخاو؛ تەپیو؛ وورەبەرداو؛ بێوورە) ئەووترێ (ئد)

4 . Used of a person who is (demoralized, or one whose spirit is weakened), deprived of moral principle, Mil. Be deprived of courage or confidence, feel perplexity; id.

ئاسمانی (ئان/خ)
١ . عاسمانی (رەنگ)؛ شینی كاڵ؛ لاجیوەردیی.
٢ . شێت؛ پەتەریی؛ دین؛ دێوانە (خ).
٣ . حەوایی؛ هەوایی (ئان).

1 . Sky - blue, sky - coloured, cerulean, azure, saphir; adj.
2 . Mad, lunatic, crazy, demental, maniac, metaph.
3 . Heavenly, celestial, ethereal; adj.

(هێزی) ئاسمانی (نل/س)
فڕۆكەو سەربازی ئاسمانی؛ لەشكری ئاسمانی.

Air force, air power, air borne forces, c.n., mil.

ئاسن (ن)
ئاهە؛ هاسن؛ هەسن؛ هێسن؛ حەسن؛ كاراك.

Iron, ferrous, feric, ferrum; n.

ئاسنجاو (نك)
قاپ؛ دەوریی؛ حاجەت؛ قاپ و قاچاخ (مسین).

Vessels, utensils, plates, platters, copper - ware; n. pl.

ئاسندڕك (نل/س)
دڕكە ئاسنینە؛ تەلی دڕكاویی؛ پەیكوڵی ئاسن.

Barbed wire, trip wire, wire entanglement; c.n.

ئاسنسمە (نل)
ئاسن سم؛ ئاسن كونكەرە؛ ئاسن كونكەر؛ سمو.

Lathe, turning lathe, turning drill, c.n.

ئاسنفڕێن (ن)
ئاسنڕفێن؛ ئاهن ڕوا؛ موقناتیز.

Magnet, load - stone; n.

ئاسنكێش (ن/ئان)
ئاسنفڕێن؛ كانكێش؛ بەردی ئاسنفڕێن؛ بەردی موقناتیز؛ موقناتیزی سروشتیی؛ گەنی.

Lodstone, magnes, magnatis, magnetic - iron stone; adj.; n.

ئاسنگەر (ن/ئان)
ئاهینگەر؛ هاسنگەر؛ هاسنکەر؛ ئاسنکوت.

*
Black - smith, iron - smith; n.; adj.

ئاسنگەری (نچ)
١ . پیشەی ئاسنگەر؛ کاری ئاسنگەر.
٢ . تەقەتەقی زۆر (وەك حاجەت بە یەکدا دان) [خ].

*
1 . Blacksmithing, blacksmith's craft, blacksmith's trade; infin.n.
2 . Clutter, clatter, clattering, bustle, confused noise (like many plates being struck together); metaph.

ئاسنەڕێ (نل)
ڕێگای ئاسن؛ خەتی شەمەنەفەر؛ ترامومی.

*
Railway, railroad, tramway, tracks.; c.n.

ئاسنەواڵە (نك)
سەکراب؛ لەتو پەتی شتومەکی لە ئاسن (یان کان) دروست کراو؛ پارچە ئاسنی بێ کەڵك یاڕزیو.

*
Scraps of things made of metals, small parts left over, useless or worn out fragment, scraps; n. pl.

ئاسنی جۆش (ئان/ن)
حەوجۆش؛ ئاسنی خاو.

*
Pig - iron, crude iron; adj., n.

ئاسنی سارد ئەکوتێ (پن)
ئاسنی سارد مەکوتە؛ ئاسنی سارد بە فوو نەرم نابێ. ب (ئاسنی ساردکوتان)

*
see (asni sard kutan).; pvb.

ئاسنی سارد کوتان (پن)
کاری بێ ئەنجام کردن؛ خۆماندووکردن بەفیڕۆ؛ کات بە فیڕۆدان؛ خۆخەریك کردن بە کارێکەوە تیایداسەرنەکەوێ.

*
To strike cold - iron; pvb.
E.E. a. To gnaw a file.
b. To flog a dead horse.
i.e. Waste one's efforts in vain, spend in vain, muddle away one's time, burn the candle at both ends.

ئاسنی گونجاو (ن/ئان)
چلیك؛ ئاسنی بەرگەگر.

*
Soft - iron, wrought - iron; n., adj.

ئاسنین (ئاو/خ)

١ . له ئاسن دروستکراو (شت).
٢ . رەق (وەك ئاسن)؛ رقرقۆك؛ هەمیز؛ پتەو؛ توند؛ قایم.
٣ . بەهێز؛ بەقووەت؛ بەکێش
٤ . گران؛ قورس؛ سەنگین.

*
1 . Iron, something made of iron; adj.
2 . Hard (as iron), solid, stony, flinty, implastic, sclerotic, rigid, marble., met.
3 . Strong, vigorous, sturdy;.
4 . Heavy, weighty, hefty, difficut to lift;.

ئاس و پەلاس (ئاو/خ)

رووت و قووت؛ نەدار و پەریشان؛ رووت و رەجاڵ؛ نەبوو؛ هەژار.

*
Stripped off and unclothed, poverty stricken, out of pocket, out at the elbows, out at the heels, badly off; adj.; metaph.

ئاسۆ (ن)

١ . ئاسۆگ؛ ئاسوو؛ ئاسۆگە؛ سوو؛ سوی؛ ملە؛ کەلەمل؛ سیلە.
٢ . سنووری دووچۆنیەتیی کۆمەلایەتیی.
٣ . مەیدان؛ بەرینایی؛ پانایی؛ مەودا (زانیاریی)
٤ . تارمایی؛ تاپۆ.
٥ . رۆشنایی؛ سۆمایی؛ رووناکیی.

*
1 . Horizon, visible horizon, sensible - horizon, true horizon; n.
2 . Setting social limits of two communities (or societies).
3 . Field (of science...), detail statement, definit space, tract, circle, area; superficial mensuration; n.
4 . Phantom, spectre, ghost, airy spirit.
5 . Light, sight, brightness, clearness.; n.

ئاسۆك (ن)

سێبەر؛ سایە؛ سای؛ سایك؛ سێوەر؛ سیوەرە؛ سەی؛ سەهین؛ سیەی؛ سها؛ ساگات؛ نیسی؛ نیسێ؛ نسرم؛ چۆلك.

*
Shade, shadow, umbrage, dusk, duskiness, gloom; n.

ئاسۆگا (ئاسۆگە) [ن]

دیارگا؛ بینگا.

*
Aspect, visage, look, mien, air, expression; n.

ئاسۆیی (ئاو)

پۆیی؛ پانە و پان؛ ریکا و ریك.

*
Horizontal, flat and plane, level, parallel to the horizon; adj.

ئاسۆیانە (ئاك)
بە پۆیی.

*
Horizontally, flatly, planely, being paralled to the horizon; adv.

ئاسوو (ن)
١ . پیسی.
٢ . گەنگدیی؛ گەندیی؛ بۆگەن؛ بۆنی ناخۆش.

*
1 . Dirt, foulness, filth, foul matter, grime, muck, smut; n.
2 . Stink, stench, fetor, offensive odor, bad smell; n.

ئاسوودە (ئان)
١ . دڵنیا؛ حەساوەوە؛ سەرڕەحەت؛ سەرسووك؛ بارسووك.
٢ . یەواش؛ هێواش؛ لەسەرخۆ؛ بێ دەنگ؛ بێ قرە و برە.
٣ . دڵپاك؛ دڵساف؛ ساویلکە.
٤ . ئارام؛ هێمن؛ بێ دەنگ.
٥ . بێباك؛ بێخەم؛ بێ گیر و گرفت؛ دڵنیا.
٦ . دینج؛ مەشکێن.

*
1 . Eased, rested, resting, relaxed, recreated, taken rest, at ease, carefree, having no cares, having no obligation, rid of responsibility.
2 . Gentle, mild, quiet, modest, without any fuss, having no bustle, undemonstrative; adj.
3 . Hearty, whole - hearted, innocent, immoculate; adj.
4 . Quiet, tranquil, still, calm, placid, silent; adj.
5 . Without depression, without obstruction, under lock and key, certain, sure; adj.
6 . Undamaged, unscathed, unhurt, unharmed; adj.

ئاسوودەبوون (کتن)
١ . بارسووكبوون؛ گیر و گرفت لەکۆڵ بوونەوە.
٢ . پاڵدانەوە؛ ماندووحەسانەوە.

*
1 . Get unburdened, get rid of obstructions, have no cares; vi.
2 . Relax, take rest, come to a stand - still, be at ease, take one's ease.; vi.

ئاسوودە خۆم، کەرم نی‌یە، لەکاوجۆ خەبەرم نی‌یە (رس)
ئاسوودە کەسێ کەری‌نی‌یە، لەکا وجۆی خەبەری نی‌یە، ماڵی کەم و خەمی کەم؛

*
Rhet. S .F. T. Thanks God I don't posses an ass, or I should have to provide it with straw

یەکێك دەیلێ، کەسامانێکی ئەوتۆی نەبێ لەخولیای پاراستنیدابێ.

and barely.
T. He is at ease who has no ass. he need not know about its straw and barely.
i.e. Less properties less care.

ئاسوودەکردن (کتپ)

*

١ . گیروگرفت لە کۆڵکردنەوە؛ سەرفرازکردن.

1 . Rid of difficulties, raise on high, aggrandize; vt.

٢ . وچان پێدان؛ مۆڵەت پێدان؛ بارسووك کردن؛ حەساندنەوە.

2 . Give breathing - time to, give break to, unburden s.o. from responsibility and grant him rest; vt.

٣ . لەناوبردن (کەسێ)؛ کوشتن (یەکێ)؛ فەوتاندن (زەلام) (ئد).

3 . Kill, murder, despatch, put to death, do to death, smite down, make away with; id.

ئاسوودەیی (نچ/ن)

*

١ . کامەرانی؛ کامرانی؛ دڵخۆشی.

1 . Gayety, joy, merriment, lucky hit, light heartedness; infin. n.

٢ . بێ گیروگرفتی؛ بێ خەمی؛ بێ خەفەتی.

2 . Facility, easiness, readiness, unconstraint, care - free, free from anxiety, being free from worries; infin. n.

٣ . بێقرە و برەیی؛ بێ دەنگی؛ بێ شەڕ و شۆڕیی؛ ئارامیی؛ ئاشتیی.

3 . Placidity, placidness, peace, calm, quietness, good order, freedom from war.

٤ . وچان؛ پشوو.

4 . Breaking off, breath, desisting.; n.

ئاسووگە (ن)

*

١ . ب (ئاسۆگا).

1 . see (asoga); n.

٢ . گردۆلکە؛ گردۆلك؛ گرد؛ گوویك؛ گرا؛ تەپە؛ تەپۆکە؛ تەپۆلکە؛ تەپۆڵە؛ تەپلاك؛ تەپکە.

2 . Hillock, knoll, knob, mound, small hill, slight elevation, mount, eminence, ascent, rise, rising ground.; n.

ئاسوێنە (ن)

*

فەقیانە (کراس)؛ ئاوەستێ؛ ئەنگوچك؛ لەوەندیی؛ کەلانگوچك؛ کلکەنگوچك؛ سۆرانیەنەنگوچك.

Sleeve, skirt sleeve, suspended attached skirt sleeve of kurdish - national wear; n.

ئاسیده (ن) *
١ . پەلوولە؛ حەلوا؛ جۆرە شیرنیی‌یەکە لەئارد و رۆن و شەکر یا دۆشاوی تری دروست ئەکرێ.
1 . Sweetmeat, blanc - mange, a sweet - dessert made of flour, ghee and sugar or concentrated grape syrup; n.
٢ . دۆشاوی خورما.
2 . Date - paste; n.
٣ . پووشەخورما؛ خورمای داپەستراو؛ کۆکۆ؛ کوو کوو؛ کووکی.
3 . Stuffed - dates; n.

ئاسیم (ئان) *
١ . زۆرزان؛ هۆزان.
1 . Thoroughly learned, skillful (in genealogies... etc.); adj.
٢ . فێڵباز؛ فێڵەزان؛ فریوباز؛ تەڵەکەباز.
2 . Cunning, crafty, artful, deceitful; adj.

ئاسیو (ن) *
١ . ئازار؛ ئێش؛ هیش.
1 . Ache, pain, suffering; n.
٢ . ئاشی؛ کوێرەوەریی؛ نەهامەتیی؛ مەینەتیی؛ چورتم؛ چەپۆکی رۆژگار؛ ئاشێو.
2 . Toilsome, sufferance, misery, toiler, ignoble - tail, inconvenience; n.
٣ . تەشقەڵە؛ زۆرەملە؛ گێچەڵ؛ گەر.
3 . Calamity, false - claim, ruin, mishap, deceptive requistion, a demand not in tune, improper call, supposititious lien; n.
٤ . کەڵەك؛ فێڵ؛ بەند.
4 . Trick, cheat, artifice, stratagem; n.
٥ . قۆرت؛ کۆسپ؛ کۆسپە؛ کارەسات؛ تاوێر؛ تەوەرە؛ تەمەرە؛ رووشە؛ گل؛ تەڵە ـ زگە.
5 . Obstackle, obstruction, hindrance, impediment, snag, barrier, stumbling - block, check, difficulty, downfall, downcome, flop, plop, tumble, misfortune; n.
٦ . ناهەمواریی؛ گرداف؛ ئاهۆ؛ نەستێل.
6 . Calamity, stroke, catastrophe, disaster, blow; n.
٧ . نەخۆشیی؛ دەرد؛ بەڵا؛ وەی؛ دەرد و بەڵا.
7 . Disease, sickness, illness, ail, ailment, distemper; n.

ئاسێ (ئان) *
١ . توند؛ خورت؛ دژوار.
1 . Robust, sturdy, vigorous; adj.
٢ . نارەحەت؛ زەحمەت.
2 . Uneasy, fidget, twichy; adj.
٣ . چەپگەر؛ خوێن مژ؛ زۆردار.
3 . Unfarious, heinous, flagitious, unjust.; adj.

(١) ئاش (ن)
١ . ئاسیاو؛ ئاسیا؛ ئاساو؛ ئاساوا؛ ئاریش؛ ئاشی ئاو.
٢ . شۆ؛ ئاهار؛ سابوناو.

*
1 . Mill, water - mill, grist - mill, flour - mill, n.
2 . Starch, stiffnessor wash - water, lye; n.

(کۆنە) ئاش (ئانل/ن)[خ]
١ . بێ ڕەگ (مرۆڤ)؛ بێ دەمار؛ نامەرد؛ شلەژە؛ حییز (خ).
٢ . ئاشەکۆن؛ ئاشی وێران بوو.

*
1 . Lecher, ganymede, catamite; pederast, a boy used in pederasty, a homosexual individual; metaph., n.
2 . Demolished mill, dilapidated grist - mill; adj.

(٢) ئاش (ن)
١ . چێشت؛ خۆرشت.
٢ . پێخۆر؛ خۆراك؛ زاد؛ سەرنان؛ گرار؛ گیرمیی؛ چاشتیی (نك).

*
1 . Pottage, soup, slops, broth, dish of meat and vegetables; n.
2 . Cooked - food, food, provisions, victuals, viands, rations; n. pl.

ئاشاخە (ن/ئان)
١ . خراپ؛ خراو؛ داشاخە.

*
1 . Bad, spoilt, imperfect, illqualified, defective; adj.

ئاشبگیر کردن (کتپ)
١ . ئاش تالآن کردن؛ تالآن و چەپاو کردن (ئاش لەلایەن دز یان جەردەوە).
٢ . تالآن کردن؛ شتومەکی خەڵك بردن بەزۆر و ستەم (کتپ)
٣ . پەلاماردان؛ هێرش بردن؛ هەڵکوتانە سەر.
٤ . وێران کردن؛ رووت کردنەوە (خەڵك)؛ لەکاروان دان؛ جەردەیی کردن لەرێگە و باندا.

*
1 . Invade a mill, enter a mill in force and pillage property; vt.
2 . Invade, raid, sack, pillage, vt.
3 . Attack, set upon, have at, rush upon, raid a full tilt against; vt.
4 . Ruin, ransack, rifle a caravan, rove for plunder at high - road; vt.

ئاش بەبا ئەگێرێت (رس/ئد)
ئاش بەبا گێڕان؛ بە یەکێکی بێباك یا

*
Rhet. S.; He leaves off a mill be operated by

کەمتەرخەم دەوترێت. واتە:
گوێ نەدان؛ خستنە پشت گوێ؛ دانەپشت گوێ.

the wind.
Used of a (neglectful or heedless person). i.e. To be neglectful of, leave off a th., leave s. th out, leave a. matter over; id.

ئاش بەتاڵ! (ش)، (ئسب)

١ . ئاش دۆڵ؛ ئاش ئامادەیە بۆ باراش لێ کردن.
٢ . بانگەوازی ئاشەوان بۆ خەڵك لە ئامادەیی ئاش بۆباراش هارین (لەکاتێکدا ئاشەکەی دانی نەمابێ).

*

1 . Ter. Lit. Mill empty!, mill is ready (for grinding grain into flour).
2 . Miller cry to call custom (as the mill is vacant); interj.

ئاش بەتاڵ کردن (کتپ/ئد)

١ . وازلە کار هێنان؛ دەس لەئیش هەڵگرتن؛ ئاش بەتاڵ لێ کردن.
٢ . کشانەوە؛ پاشەکشەکردن؛ گەڕانە دواوە؛ کشانە دواوەوە؛ کشانە دواوە؛ مەیدان بەجێ هێشتن.
٣ . ڕوخان؛ تەپین؛ شکست‌خواردن؛ ڕمان؛ داتەپین؛ هەرفتن؛ وازهێنان لەکارێك یان جووڵانەوەیەکی ڕامیاری بەنیوە ناچڵی (نیوەچڵ).
(کتپ/ کتن/ ئد/ تد).
٤ . بێ‌ئیش بوون؛ بێ‌فەرمان بوون؛ گردەنشین بوون یا کەوتن.

*

1 . withdraw from work, draw off, give over, have done with, retire from...., discontinue; vt.
2 . Draw back, give way, move back, fall back, give ground, retreat, recede; vi.
3 . Collapse, fall in, fail utterly, break down, come to destruction, give way, declare downfall of a political movement, bring a political movement to a standstill incompletely; vt,i; mod.
4 . Get free from employment, become out of employment, remain without work to do, get idled, become unbusied, be crippled; vi.

ئاشپەز (ن)

ئاشچی؛ ئازچی؛ چێشتکەر؛ چێشت لێنەر؛ شێولێنەر؛ ئەو کەسەی چێشت و خواردنی خوان دروست ئەکات.

*

Cook, one who prepares food for the table; n.

ئاشپەزخانە (نل)

ئاشگە؛ مووبەق؛ مەدبەق؛ شوێنی چێشت لێنان.

*

Kitchen, cuisine, the cooking place; c.n.

ئاشت (ئان)
ڕێك؛ ساز، یەك گرتوو.

*

Conciliated, restored to friendship, reunited, adj.

ئاشت بوونەوە (كتن)
ڕێككەوتنەوە؛ ڕێكەوتنەوە؛ یەك گرتنەوە؛ ساز بوونەوە؛ یەك كەوتنەوە (جارێكی دیكە یا دوای ناكۆكی).

*

Go back to re-union, be brought into harmony, have restoration of harmony, re-store to friendship, have festive gathering (once again); vi.

ئاشتكردنەوە (كتپ)
ڕێكخستنەوە؛ یەك خستنەوە؛ پێكهێنانەوە؛ سازكردنەوە؛ سازكردنەوە (پێوەندیی نێوان دووكەس یادوولا).

*

Reconcile, conciliate, harmonize, bring into harmony, settle difference between; vt.

ئاشتی (نج/ن)
١ . برادەریی؛ ئاشتێتی؛ سازیان؛ ڕێكی و دۆستایەتی.
٢ . تەبایی؛ كۆكی؛ هەداریی.
٣ . نەبوون یان نەمانی شەڕ لە نێوان دوولادا؛ كاری ڕێكەوتن لە ڕادا.

*

1 . Friendliness, comradery, restoration of harmony, friendly terms.
2 . Appeasement, accordance, unanimity; n.
3 . Concurrence, consensus, concordance, pacification, freedom from war; n.

ئاشتیخواز (ن/ئان/تد)
١ . ئاشتی پەروەر؛ لایەنگیری ئاشتی؛ كەسێ حەزی لە ئاشتی بێت.
٢ . دۆستپەروەر(ئان).
٣ . سازندە؛ هێوەر (ئان).

*

1 . Peaceloving, peaceable, disposed to peace; n.; adj.; mod.
2 . Friendly, fraternal, amicable, cordial; adj.
3 . Mediator, intercessor, arbitrator, peace-maker; adj.

ئاشتی كتك و مشك، پرسەی بەقاڵە (پن)
یەك گرتنی دوو دوژمن بەرامبەر كەسێكی دیكە تیاچوونی تەنیا كەسەكەیە (سێیەم).

*

F.T. When the cat and mouse collude with each other, the grocer will be impoverished; pvb.

N.B. (pirse) means condolence. This term is used of the mutual enmity of two persons against another one (third).

ئاشخانه (نل)
لۆقته؛ لۆقەنته؛ چێشتخانه؛ شێوخانه.

*
Restaurant, eating - house, chop - house, cafeteria; c.n.

ئاشرمه (ن)
هێشرمه؛ پشتێنی زین.

*
Crupper, girth; n.

ئاشفته (ئان)
١ . پەرێشان؛ پەشۆکاو؛ گێژ؛ پشێو.
٢ . ئاڵۆز؛ شێواو؛ شڵەقاو؛ تێکەڵ و پێکەڵ.

*
1 . Distressed, disturbed, worried, giddy, anxious, amazed; adj.
2 . Confused, disorderly, untidy, completely intermingled, thrown into disorder, rendered uncertain, out of order, in bad order; adj.

ئاشقۆرت (ئان)
١ . لەر؛ لاواز؛ داڵ گۆشت؛ پووت؛ زراف؛ چەمچۆر؛ چیلاز؛ بزمۆك؛ رژیی.
٢ . بێتین؛ بێ هێز؛ کەم تین.
٣ . بێ تووك؛ بێ موو؛ لووس؛ حولیی.

*
1 . Weak, lean, thin, fleshless, pimping, slim; lank, lithe, lithesome, skinny, gaunt, unsound; adj.
2 . Weak - kneed, impuissant, powerless.
3 . Hairless, smooth, glossy, sleek.; adj.

ئاشقه و ماشقه (نل/خ)
١ . نێر و مێی مار کاتی چووت گرتنیان.
٢ . دۆستی یەکتر؛ دوو دولبەر پێکەوە؛ دوو دولبەر لەگەڵ‌یەك؛ جووته و جەیران؛ جووته جەیران؛ دڵداری یەکتر؛ دوو کەس کەدۆستایەتیان گەرم بێ و هەمیشە پێکەوە بن؛ ژن و مێردی گیانی بە گیانی.

*
1 . Mating serpents, coupling serpents, male and female serpents (when they are mating); c.n.
2 . Sweethearts, lovers (always a couple), dulcinea and suitor, inamorato and adorer, a couple who loves one another passionately, Acushla and Macushla, adorers, inseparable pair, man and wife, married pair, two of the same mood (couple), two inseparable friends

or couple; c.n.; metaph.

٣ . جووت گرتوو؛ جووت بوو.
3 . Being coupled, having formed a couple with; adj.

ئاشك (ن)
ئەشك؛ سك؛ زگ؛ ورگ؛ گەدە.
*
Abdomen, belly, paunch, ventral region, visceral region, visceral cavity or stomach; n.

ئاشکرا (ئان)
*
١ . ئاشکار؛ ئاشکارە؛ ئەشکەرە؛ روون؛ رووناك؛ راستە و راست.
1 . Clear, apparent, evident, plain, obvious, open, distinct, visible, indubitable, palpable, unmistakable, not to be mistaken, bright, light, pellucid, limpid, undeniable, true, straight - forward; adj.

٢ . کراوە؛ ڤالاّ؛ شتیار.
2 . Compicuous, bald, downbright, overt, indisputable, unqestionable.

٣ . بەڵگەنەویست؛ راست و دروست.
3 . Unarguable, that can not be argued about; adj.

٤ . بەرز؛ بڵند.
4 . Eminent, high, lofty, distinguished, exalted; adj.

٥ . گشتیی؛ میللی؛ ئەلەنیی.
5 . Public, common, general, popular.; adj.

(بە) ئاشکرا (ئاك)
*
١ . بێ پەروا؛ بێ پەردە؛ یەکەندەردوو؛ چاو قایمانە؛ بێ پێچو پەنا؛ بێدوو دڵیی؛ بێ دڵاودڵیی؛ بەدڵنیاییەوە.
1 . Outspokenly, frankly, promptly, fearlessly, openly, publickly, true - heartedly, unhesitatively, candidly, directly; adv.

٢ . بەتەواویی؛ بەتەواوەتیی (ئاك).
2 . Completely, perfectly, thoroughly, soundly; adv.

ئاشکرابوون (کتن)
*
١ . دەرکەوتن (نهێنی، کار، قسە، شت)؛ بڵاوبوونەوە؛ وەدیارکەوتن؛ وەبەرچاوکەوتن؛ پەردەلاچوون (لەسەر ئیشێکی نهێنی)؛ پەردە لەسەر لاچوون.
1 . Become known (secrets, affair, speech, s.th....), be unveiled, be revealed; vi.

٢ . روون بوونەوە؛ دیاربوون؛ شتیار بوون.
2 . Become clear (from doubts), become fair; vi.

٣ . نهێنی درکاندن؛ زەللەکردن؛ پەنهان کردن (نهێنی)؛ بەهەڵەداچوون.

3 . Leak out a secret (by negligence); fall into error, let the cat out of the bag, commit a fault, slip; vt.

(لێك) ئاشکرابوون (کتن)

*

١ . بۆیەکتر دەرکەوتن؛ دەس بۆ یەکتر کەوتنە روو (خستنەروو).

1 . Be recognized by each other as distinct; be characterized from each other vi.

٢ . یەکتر ناسینەوە؛ یەکتروە بیر هاتنەوە یان ومیاد کردنەوە.

2 . Know each other again, remember each other as formerly known; vt.

ئاشکراکار (ن/ئان)

*

ئاشکراکەر؛ دەرخەر؛ ودەرخەر.

Appearing, devulging, bringing out a. th; adj.

ئاشکراکردن (کتپ)

*

١ . دەرخستن (نهێنی) [کـار، قـسـه، شت...]؛ بلاو کردنەوە؛ ودەر نان.

1 . Leak out (secrets of) [a work, talk, thing-.....etc); make known, publish, announce, lay open, give forth; vt.

٢ . پەردە لەسەر نهێنی داماڵین؛ درکاندن؛ خستنەروو؛ پیشـانـدان؛ پـەرت کـردن؛ دەرخستن (شتی نادیار).

2 . Present a secret to view, bring into view, point out, set forth, bring to notice, offer for inspection; vt.

٣ . روون کردنەوە (هەڵوێست)؛ رۆشن کردنەوە.

3 . Make clear (posture or attitude), make plain, make out, explain; vt.

٤ . دەربڕین؛ لەدەم ترازاندن؛ ساتمەکردن.

4 . Express, slip by negligence, make public, spread abroad, slip from the tongue, labor under a mistake, do amiss. vt., i.

ئاشکرایی (ن/نچ)

*

بێ پێچویـەنـایی؛ خـاوێنی؛ روونیی؛ رووناکیی؛ سادەیی.

Freedom from curvature or tortuousness, clarity, plaindealing, clearness, limidity, brightness, limpidness, straightorwardness plainness, truthfulness.; n.; infin.n.

ئاشکرایە! (شر)

*

١ . دیارە!؛ وایە؛ روونە (چۆنیەتیی شت، قسە، هەڵوێست؛ چورتم.... تاد).

1 . The term means 'obvious' when referring to a thing, talk, situation, problem.....etc. (for

a like reason it is clear; it is indisputable (with equal reason) it is in the way that.

٢ . رەپ و ڕوونە! (بەشتێ یا کردارێکی ڕوون و ئاشکرا ئەووترێ).
(بنگە)

2 . Ter. It is obvious; easy to recognize., e.g. a situation, someone's intention.
E.E. It is as clear as the nose on your face.

ئاشگێر (ن)

١ . ئاش وەستا؛ وەستای ئاش؛ ئاش گەڕێن؛ ئاشگرێن.

*

1 . Mechanic miller, flour - mill - operator.; n.

٢ . خاوەن ئاش.

2 . A person who owns a mill; n.

٣ . ئەندازەیە لە ئاو کە ئاش بگێڕێ (ئاشی ئاو).

3 . Standard of flowing water - measurement good enough to drive a water - mill.

ئاش گەڕاندن (کتپ)

ئاش ئیش پێکردن؛ ئاش وەستایی کردن؛ ئاش گراندن؛ ئیش بە ئاش کردن.

*

Drive flour - mill, operate grist - mill.; vt.

ئاش لە خەیاڵێ، ئاشەوان لە خەیاڵێ (پن)

بە هیچ جۆرێ لە مەبەست تێنەگەیشتن.

The mill dreams of one thing, the miller of another.
or, The mill has fancies of which the miller has not one.
i.e. to misunderstand the intention totally; pvb.

ئاشپاست (نل)

دۆکولیو؛ دۆخەوا؛ دووخوا؛ دۆخاو (ماست، دۆیان کەشک کەلەگەڵ برنج یاساوەر لێ بنرێ).

*

A dish of dried - whey mixed with rice or groats; c.n.

ئاشنا (ن/ئان)

١ . ناسیاو؛ ئاوەڵ؛ هاوەڵ؛ هاورێ؛ هاوڕا؛ هاودەم؛ هاونشین.

*

1 . Acquaintance, friend, intimate, comrade, companion, fellow, circle known, in social relations with; n.

٢ . ئاشنایی؛ ئەڕوو؛ ئەرباب؛ دۆست؛ دەستیار.

2 . Crony, chum, associate, compeer.; n.

٣ . پێوەند؛ مەیل.

3 . Relation, liking, partiality, connection, nearness; n.

٤ . بەلەد؛ شارەزا؛ زانا؛ لێزان.

4 . Proficient (in), versed (in), learned, expert, familiar (with), person specially versed (in a given subject), acquainted (with); n.; adj.

ئاشنا پەیدا کردن (کتپ)
ئاشنایی گرتن؛ ناسیاو گرتن؛ ناسیاو پەیدا کردن؛ هاورێ گرتن؛ هاورێ پەیدا کردن؛ برادەر گرتن؛ برادەرپەیدا کردن.

*
Befriend, keep company with, consort with, make friends, take as a friend, keep company with, act as a friend to; vt.

ئاشناو رۆشنا (نل)
دۆست وبرادەرانی یەکتر؛ هاوەبەستی یەکتر؛ دۆست و ناسیاو؛ ئاشنایان؛ هاورێیان؛ شناسان.

*
Fellow - adherents, close acquaintances, fellow partisans, dear companions and acquaintances, adherents of the same cause, loved - associates, acquaintances; c.n.

ئاش نانەوە (کتپ/ئد)
١ . دروست کردنی ئاش؛ ئاش دروستکردن و خستنە گەڕ.
٢ . ئاش بۆ کەسێ نانەوە؛ گێرە و کێشە سازکردن (بۆکەسێ)؛ پیلان گێران؛ پیلان نانەوە.

*
1 . Install a mill, set up or establish a mill; vt.

2 . Install a mill for s.o., scheme especially for a bad purpose, plan for some mischief, make secret plans for some mischief against s.o., lay a plan, form a plot, concord an intrigue; vt., id.

ئاش و تەنوور بەنۆرە (رس)
ئاشە، تەنوورە، بەنۆرە؛ هەموو شت ئەبێ بەنۆرە بێ (یان بەسەرە بێ).

(بنگە)

*
Rhet.s.T. In the mill and oven one takes one's turn.
i.e. Everything must be in turn: in proper succession or by turns. also: turn and turn about.
E.E. (a) First come, first served.
(b) Turn and turn about, turn about is fair play.

ئاشنایەتی (نچ/ن)

١ . ئاشنایی؛ پێوەندیی؛ نزیکی؛ سەر و سەخت؛ سەر و ساخت؛ ناسیاویی؛ برادەریی؛ دۆستایەتیی؛ شناسیی و تێکەڵیی .

٢ . شارەزایی؛ بەڵەدیی؛ کارزانیی (ن)

٣ . گونجان؛ خونجان؛ راستکەتیی (ن)

٤ . ئارەزوو؛ ئیشتیا؛ حەز؛ خواز؛ خواست؛ ویست.

1 . Relation, connection, proximity, familiarty, acquaintance, proficiency, proficience, brotherliness, friendliness, close acquaintance, social relation, fellowship; infin.n.; n.

2 . Proficient, adept, master - hand; n.

3 . Fitness, aptness, passing mood, fit, suitableness, propriety, consistency.

4 . Desire, appetency, wish, will, lust, avirice, covetousness, inordinate desire, greed of gain, aspiration; n.

ئاشنایی گرتن (کتپ)

ب (ئاشنا پەیدا (کردن).

ئاشوو (ئان)

بەد؛ چەپەڵ؛ چەڵەم؛ پیس؛ خراپ؛ لیتۆکە؛ ناپاك؛ نالەبار.

Bad, base - minded, mean - wretch, defiled, low, baleful, insincere, uncandid, mean, unfriendly, malevolent, deceitful, paltry, rascal, knave, evil, baneful, noxious, mischievous, unwholesome; adj.

ئاشووب (ن)

١ . ب (ئاشۆ).

٢ . شەڕ؛ جەنگ؛ پشێویی؛ کێشە (نێوان میللەتان).

٣ . جۆش و خرۆش (نل)

1 . see (ašo); n.

2 . Battle, war, fight, contest of nations, armed conflict of powers, arbitrament of the sword; n.

3 . Strife and contrariety, disturbances and opposition; c.n.

ئاشووبگێر (ئان/ن)

کەسێ ئاشووب هەڵگیر سێنێ (- بنێتەوە؛ بەرپابکات).

One who creates disturbanes, people without chief, anarchist, anarchistic; adj., n.

ئاشووبگێڕان (کتن؛ کتپ)
ئاشووبنانەوە (ئاشوب هەڵگیرسان؛ - بەرپاکردن)؛ ئاژاوە نانەوە؛ تێك دان (پارتی...).

*
Defect, create or organize disturbances, forsake a party, disturb, throw into confusion; vi., t.

ئاشووپاشوو (یان ئاشۆپاشۆ؛ ئاشەوپاشە؛ ئاشووپاش؛ ئاشووپ وپاشوو) [ئانل]
١ . خەوی ناخۆش (- ئالۆز؛ - پشێو؛ میردەزمە.
٢ . تێکەڵ و پێکەڵ؛ هەڵیت و پەڵیت؛ هاتەران پاتەران؛ هەلەقومەلەق (قسە) [ن/ئان].

*
1 . Evil dreams, bad dreams, nightmare, incubus; c. adj.
2 . Pointless utterance, foolish expression, fatuous speech, jabber, inconsiderate speech; n.; adj.

ئاش وەستا (نل)
ئاشگێڕ؛ کەسێ لە میکانیکی ئاشی ئاو شارەزابێت؛ پسپۆری ئاشی ئاو.

*
Miller, proficient in mill - mechanic, a skilled mill operator (especially a flour mill); c.n.

ئاشۆ (ن)
١ . ئاشووب؛ ئاشوویە؛ ئاشێو؛ ئالۆزیی؛ پشێویی؛ ئاشەڤ.
٢ . کێم؛ جەراعەت؛ چڵك؛ چرك؛ زووخ؛ زۆخ؛ زووخاو، هەوا.

*
1 . Clamour, unsettlement, molstation, riot, hub - bub; n.
2 . Puss, purulence, humor, matter, dross, suppuration, purulent matter, waste - matter; n.

ئاشەوان (ن)
ئاساوان؛ ئاسیاوان؛ ئایشەوان؛ ئاشەڤان؛ ئاشفانچیی؛ ئارموانچیی؛ قەراش؛ کرێچ؛ لۆینە؛ خاوەن ئاش.

*
Miller, flour - mill operator, flour - mill owner; n.

ئاشی با (نل)
ئاشی هەوا.

*
Wind - mill, wind - operated - mill; c.n.

ئاشی قاوە (نل)
مەکینەی قاوە (هاڕین).

*
Coffee - mill, coffee - grinding machine; c.n.

ئاشی ناگەڕێت (رس/شد)
١ . ئاشی لەکارکەوتووە؛ ئاشەکەی دانەوێڵە ناهاڕێت. واتە: پیربووە؛ پەکی کەوتووە؛ بەساڵداچووە.
٢ . لەکار کەوتن؛ لە ئیش راوەستان.
٣ . تێکشکان؛ بێهێز بوون؛ لاواز بوون.
٤ . ئاوسەرکەم بوون؛ ئاتاج بوون؛ پێداویست بوون؛ دەست کورت بوون؛ هەژار کەوتن.

*

1 . Rhet. s. T. His mill is out of order. or His mill does not grind.
i.e. Has become or grown old, Has got elderly, Has got of advanced age.
2 . Become out of order, come to a standstill, break off; vi.
3 . Come to be worn out, get to be weak or laking vividness, grow anemic, break down; id.
4 . Become poor, become necessitous, stand in want of, be in want of, get poverty - stricken, become out of the elbows; is.

ئاشی نەزان خوائەیگێرێ (پن)
ئاشی نەزانا خودێ دگەڕێنت؛ بەخت لەدمرگای گەوجانە.
(بنگە)

*

T. God may operate fools' mill.
i.e. God sends fortune to fools.
E.E. Fortune favours fools, fools have merry lives, fools grow without watering.; pvb.

ئاشییت (ن)
خۆش گوزەرانیی؛ دەوڵەمەندیی؛ دەوڵەمەندیی؛ ساماندارییی؛ کاسەپڕیی؛ کۆکیی.

*

Luxuriance, sufficiency, affluence, opulence, exuberance, adequateness, adequacy, wealth, richness; n.

ئاشین (ن)
دوومەڵ؛ خەیارە؛ قونێر؛ کونێر؛ کولك؛ ڕیشك؛ سوورەکوان؛ مووچ؛ کرە.

*

Tumour, ulcer, fester, sore, abscess, pustule, gathering, boil, imposthume; n.

ئاشیف (ن)
بژار؛ پاچەکۆڵە.

*

Weeding out, ridding of weeds, freeing from noxious plants; n.

ئاشیف کردن (کتپ)
١ . بژار کردن؛ پاچەکۆڵەکردن؛ ئاشیف

*

1 . Weed, weed out, rid of weeds, free from

کرن؛ شینایی پاك کردنەوە لەگژ و گیای‌زەرەر ـ مەند.
noxious plants; vt.

٢ . هەڵکێشان؛ لەرەگ دەرهێنان؛ هەڵکەندن.
2 . Rid, root out, extirpate, eradicate, eliminate; vt.

ئاشێگە (ن)

رەقانی؛ رەقایی؛ رەقە؛ رەقان؛ رەقەن؛ رەقەنی؛ بەردەلان (زەوی)؛ سەخت (زەوی) ؛ زەوی‌یەك کە بەکاری کێلان نەبێت.

*

Hard place, bad land, stony ground, fallow ground, uncultivable area; n.

ئاغا (ن)

*

١ . سەروەر؛ سەردار؛ سەرك؛ سان؛ سەرکۆمار؛ گەورە؛ کاربەدەستی ئێڵ؛ باخێ.
1 . Agha, aga, sir, gentleman, master, chief, lord, leader, principal, tribal header; n.

٢ . خاوەن؛ خێو؛ خودان.
2 . Proprietor, possessor, owner, head; n.

٣ . سەرکار؛ ماڵخۆ.
3 . Overseer, master - hand; n.

٤ . کوێخا؛ خاوەن دێ؛ خاوەن موڵك؛ لەقەبێکی رێزلێ گرتنە ئەخرێتەسەر ناوی سەرۆك عەشیرەتو خاوەن موڵکەوە.
4 . Village chief, landowner, Mayor of a village, a title of respect for tribal chief or landowner; n.

٥ . یەکێکە لە ئەو (٢٤) داشەی یاریی دامە کە گەیانرابێتە ریزی هەرە دوایی بەرامبەر (هەرەئەوپەڕ).
5 . One piece of the (24) counters on one of the last rank squares on draughts' board; n.

ئاغاژن (نل)

*

١ . ژنی‌ئاغا؛ لەقەبێکی رێزلێ گرتنە بۆ ژنی ئاغا.
1 . Aga's madam or matron, Mistress of Agha, wife of tribal chief; c.n.

٢ . ژنێکی دیار (ئاغر؛ رەسەن؛ وەجاغزادە).
2 . A woman of distinction, woman of rank, well bred woman, woman of refinement; n.

ئاغایەتی (ن)

*

نەریت، ماف یا سەرانەی ئاغا.
Air, privileges or perquisites of Agha; n.

ئاغزونه (ن)
ئاوزوونه؛ ئالقه زوونه؛
ئاوزنگه؛ ئاوزێته؛ بەلەزوانه؛ بەرمزوانه.

*

Buckle, clasp, lock, brooch, broach, fibula; n.

ئاغزه (ن)
١ . ئەغزه؛ ئەغزه جگەره.
٢ . دمه؛ بنکه - جغاره؛ بنکەجگەره؛ قنگەجگەره.

*

1 . Reed, hollow stem of a cigarrette; n.
2 . butt, cigarette end, unburned end of a smoked cigarette.

ئاغلّەویك (ن)
١ . تاوه؛ ناولنگان.
٢ . تەله بەردی نان برژاندن (له جیاتی ساج).

*

1 . Frying - pan; n.
2 . Flat stone used as griddle; n.

ئاغوو (ن)
زەهر؛ ژەهر؛ ژار.

*

Poison, venom, bane, pest, virus, toxin, virulency, virulence, contagion, taint; n.

ئاغەڵ (ن)
١ . غەڵ.
٢ . تەویله؛ جێی داکردنی ئاژاڵ؛ کۆلیت (بۆداکردنی مەڕومالات).

*

1 . A yard for sheep; n.
2 . Sheep - cote, sheep - fold, an enclosure for sheep; n.

ئافتاوه (ن)
ئافتابه، کەموڵه؛ لوولێنه؛ لوولەهێن؛ حەوجۆش؛ خۆشلەمر؛ مەسینه.

*

Ewer, aiguiére, water carrier, water pitcher; n.

ئافتاوه و لوولێنەکاری یەك ئەکەن، بارمته نانیان حیسابه (پن).

بۆ هەڵسه نگاندنی دووکەس بەکار ئەهێنرێ کەیەکێکیان لەوی تریان به نرختر بێ له ناو خەڵکدا، له کاتێکدا بەرواڵەت وەك یەکن.

*

T. An earthen ewer and a copper aiguiére both serve the same purpose, but the real value of each is known when they are pawned.
Used of two people who are nearly indifferent in appearance, but very different in character and social life, compare findings with some one; pvb.

ئافتاوه و لەگەن (نل)
مەسینه و لەگەن؛ دەس‌شۆر و لەگەن.

*
Water - pot and basin, water - jug and wash basin, water pitcher and wash - bowl.; c.n.

ئافتووش (ن)
کاری خۆ هەڵقورتان له ئیشی مەردومدا؛ کاری خۆ تێ هەڵقورتان.

*
Intrusion, curiosity, inquisitiveness, inquiring-ness; n.

ئافراندن (کتپ)
چاككردن؛ چێكرن؛ دروست كردن؛ رێك و پێك كردن؛ راست كردنەوه.

*
Put to rights, set in order, set to rights, adjust, regulate; vt.

ئافرەت (ن)
١ . ژن؛ ژنك؛ ژەنی؛ پت؛ پتۆ؛ پتكۆ.
٢ . هاوسەر؛ كەیبانوو؛ ژنی مێردار؛ هاوری - ی ژیان.
٣ . خان؛ خات؛ خاتون؛ خانم؛ خانم خاس؛ یای.
٤ . موتولفە؛ جوانكە؛ جوانان (ن/ئان)
٥ . گەوره كچ؛ قەیره كچ (نل).

*
1 . Woman, wife; n.
2 . Partner, mate, spouse, consort, married woman, help - mate, better - half; n.
3 . Lady, matron, sweetheart, mistress; n.
4 . Fair - sex, gentlesex; n., adj.
5 . Grown - up girl, eldest daughter, advanced in age without marrying (girl), spinster; c.n.

ئافەرید (نك)
خەڵك؛ خەڵق؛ كەس.

*
People, persons, men, folks; n. pl.

ئافەریدە (ن/ئان)
مرۆڤ؛ مەریتە؛ بەشەر؛ دروستكراو.

*
People, human beings, created, originated, brought into being; n.; adj.

ئافەریدەكردن (كتپ)
دروستكردن (شت‌لەنەبوومەوە)؛ پەیداكردن؛ هێنانەدیی؛ خولقاندن؛ كردن.

*
Create, originate, procreate, bring into being, call into existence, produce, form, design, make; vt.

ئافەرین (ئسب؛ ئان؛ ن)
١ . ئافەرم!؛ باشە!؛ زۆرچاکە!؛ پەسندە؛ دەس خۆش!؛ دەم خۆش!
٢ . پەسند؛ باش؛ بەجێ (ن/ئان).

- 1 . Excellent!, well!, well done!, All right!, very good!, very well!, correct!, adequate!, How pleasing!; interj.
- 2 . Good, appropriate, favorable opinion, praise, likimg, adopted, suitable, approbation; n.; adj.

ئافەرین لێکردن (کتپ)
پەسندکردن؛ بەچاك زانین (کرداری کەسێ)؛ مەدح کردن؛ بەسەرو پۆتەلاکدا هەڵدان.

- Praise, applaud, extol, laud, compliment; vt.

ئافەریینەر (ن)
خوا؛ خودا؛ خوداوەند؛ یەزدان؛ خولا؛ خۆی؛ گەورە؛ خواوەند؛ خودێ؛ ئافەر - یدگار؛ پەروەردگار؛ یەزەتە؛ ئیزەد؛ یەکتا؛ کارساز؛ داوەر.

- God, providence, the creator, the Deity, Lord, The Most high, the Author of all things, Jehovah, The Maker, the Goodhead, the Infinite, the Eternal, the Omnipotent, the Supreme Being, the First Cause, the supreme Goodness, sovereign of the Universe; n.

ئاڤار (ن)
چەرم؛ مێش؛ تیماچ؛ قایش؛ سیرمە؛ سەختیان؛ شەقە؛ دووڵە؛ کەوڵ؛ پێستەی خۆشکراو؛ چەرمی گیراوەی ئاژاڵ؛ پێستەی دەباغکراو.

- Leather, cordovan, shagreen, chamois, tanned skin; n.

ئاڤپیاز (نل)
ئاووپیاز؛ پیازاو؛ چێشتی شلە کەلەپیازو رۆن و ئاو... تاد، دروست کرابێ.

- Onion - soup, a liquid food made by cooking onion, ghee,....etc. in water, etc; c.n.

ئاڤپەنگ (نل)
پەنگاو؛ باراناو؛ ئاوی باراناو؛ گۆمێ کەباراناوی تیادا کۆبووبێتەوە.

- Banked up water, rain - pool; bed of a stream; c.n.

ئاڤخیز (نل/ئان)
ئاویمەنگ؛ ئاوێ کە لە سەر خۆ بڕوا؛ ئاوی لەسەرخۆو قووڵ.

✱
Still and deep water; c.n., adj.

ئاڤدا (ن)
١ . هەڤدا؛ هەودا؛ هەوا (دەزوو)؛ تاڵ (دەزوو)؛ داو؛ تاڵە دەزوو.
٢ . پەنجەرە؛ دوودەریی؛ دەلاقە.

✱
1 . Thread, yarn, fiber, fibre, filament, small string, slender cord; n.
2 . Window, dormer, casement, oriel, fenestration; n.

ئاڤدانك (نل)
ئاودانگ؛ سەتڵ؛ دۆلکە؛ دۆڵچە؛ پەقرەج؛ بیدۆش.

✱
Bucket, pail, scoop, tub; c.n.

ئاڤدۆنگ (نل)
١ . ب (ئاڤدەنگ).
٢ . شەربەت؛ ئاویمیوە.
٣ . شلەمەنیی؛ زرنجقاو؛ تاماو؛ شلە.

✱
1 . see (avdeng), c.n.
2 . Sap, fruit - juice; n.
3 . Fluid, extract, liquid, fluid - part; n.

ئاڤدمك (نل)
ئاودمکە؛ مەتارە؛ دێکە؛ دمکە.

✱
Water - bottle, flask, jug, thermos, thermos - bottle; c.n.

ئاڤدەنگ (نل)
ئاڤدۆنگ؛ ئاودونگ؛ ئاووگۆشت؛ گۆشتاو؛ ئاگۆشت.

✱
Broth, soup (in which meat is macerated), stew, consomme, puree; ragout, stewed meat; c.n.

ئاڤدین (نج/ن/کتن)
١ . بزوان؛ بزاوتن؛ هەوەس هەڵسان؛ مەیل جووڵان.
٢ . تۆڵە؛ سزا (چاکەیان خراپە).

✱
1 . Lust, lust (after), (have) carnal desire (for), (be) (with) salacious eagerness; infin. n.; n, vi.
2. vengeance, revenge, retaliation, meed; n.

ئاڤراختن (کتپ)

١ . هـاندان؛ پـاڵ پێوەنـان؛ وورەبەرز کردنەوە؛ زات پێدان؛ قایم کردن؛ غیرەت دانەبەر؛ دڵ پتەوکردن.

1 . Encourage, embolden, inspirit, animate, enhearten, hearten, stimulate, incite, instigate, asure, reasure, strengthen, fortify, urge on, buoy up; vt.

٢ . پشت گرتن؛ پشت قایم کردن؛ پشتیوانی کردن؛ دەس گرتن؛ یارمەتی دان؛ چوونە ژێرباڵ؛ پشتگیری کردن.

2 . Support, aid, help, favor, countenance, further, advance, promote, foster, abet, patronize, help forward; vt.

٣ . خەڵەتان؛ خەڵەتاندن؛ هەڵخەڵەتـان؛ هەڵخەڵەتاندن؛ لەخشتە بردن؛ فریودان؛ تەفرەدان؛ لاسدان؛ دەست بەزاخاکردن؛ دەس‌بڕین؛ دەسخەڕۆ کردن؛ چاوبەست لێ‌کردن؛ خاپاندن؛ بەسەرداتێیە راندن.

3 . Deceive; dupe, delude, defraud, cheat, gull, beguile, befool, cozen, circumvent, chouse, hood wink, haox, hum bug, trick, overreach, outwit, impose upon, make a fool of, play a trick upon, pull wool over ones' eyes; vt.

ئاڤراز (ن)

هەوراز؛ ئەوراز؛ ئەڤراز؛ بـەرەوژوور؛ بەرژۆری؛ کووڕ؛ بەرەوژووریی؛ زەویی سەر بەرەو ژوور.

Acclivity, ascent, steep; ascension, ascending, mounting, upwardslope, rising ground, up - hillway, moving upward slope; n.

ئاڤرێ (ن)

لارێ؛ باریکەرێ؛ پیادەرێ؛ ورچەرێ؛ بزنەرێ.

Side - road, sidewalk, footway, foot path, trail; n.

ئاڤزێر (نل/ئان)

ئاوی زێر، زەرکەف؛ زەرکفت.

Gold - plated, coat, varnish, gold plating, rolled gold, overlayed with gold; c.n.; adj.

ئاڤزێل (ن)

ئەستێل؛ ئەستێلکە؛ ئەستێرکە؛ ئەستێرك؛ ئەماراو؛ ئاڤسارك؛ ئاوسارك؛ چاڵاو؛ سارێج؛ رەفکە؛ حەوز؛ مەهەر؛ مەسنا؛ دانگە؛ ئاڤەڤەك؛ قووڵکەی ئاو.

Dock, cistern, reservoir, pond, pool, tank, basin, watering trough; n.

ئاڤزملێك (نخ)
ئاوبەند؛ ئاوبەرز.

*
Dropsy, hydropisis; dise.

ئاڤزمکی (ئان)
درەنگ گەیشتوو؛ درەنگ زانراو؛ تازە پێستراو.

*
Late, long delayed, lately known, known long after the proper time; adj.

ئاڤزێم (ن)
ئاڤزێیم؛ کانیەبەهارە؛ کانیە درۆزنە؛ کانیاوێ کە تەنها لە بەهاردا بژیەتەوە؛ کانیاوێ کە لە هاویندا وشك بکات.

*
Spring streamlet, spring liable to go dry in summer, temporary water spring.; n.

ئاڤزێمکی (ئان)
تەجیو؛ نەدیار؛ نەزانراو؛ نەناسراو؛ نەبینراو؛ کەس نەزان؛ وون.

*
Invisible, unperceived, unknown, unascertained, uninvestigated, unprecedented, hidden, mystic; adj.

ئاڤژەن (ن)
١ . ئاو باز؛ ئاوژەن؛ مەلەوان؛ مەلەڤان.
٢ . کەشتیەوان؛ گەمیەوان؛ پاپۆڕەوان؛ بەلەمەوان؛ زریەوان.

*
1 . Swimmer; n.
2 . Sailor, seaman, mariner, seafarer, seadog, seafaring - man, old salt, Jacktar.; n.

ئاڤسارك (ن)
ب (ئاڤزێل).

*
see (avzel); n.

ئاڤسین (کتن)
تێگەیشتن؛ تێگەیین؛ زانین؛ حاڵیبوون؛ سەر لێ دەرچوون؛ سەر لێ دەرکردن.

*
Understand, apprehend, conceive, perceive, know, penetrate, discern, see, comprehend, catch, grasp, realize, sense; fathom, have knowledge of, see through, get to the bottom of, make out; vi.

ئاڤشیلە (نل)
١ . ئاوی بەرسیلە؛ بەرسیلاو؛ شەربەتی بەرسیلە.

*
1 . Vorjuice, misor, sap of unripe grapes; c.n.

٢ . شەربەتاو؛ ڕینگاو؛ ئاوو دۆشاو.

2 . Diluted fruit - juice, diluted grapesjuice, expressed juice (of a fruit); n.

ئاڤکیتە (ن)

*

سوراحیی؛ مەسینەی شووشە.

Jug, pitcher, cruse, vessel; n.

ئاڤەر (ن)

*

کەنداو؛ گێژاو.

Gulf, whirlpool, large bay, engulfing sea; n.

ئاڤەڤەك (ن)

*

ب (ئاڤزێل).

see (avzel); n.

ئاڤەند (ن/ئان)

*

١ . پلە؛ پایە؛ پێوانە؛ ئەندازە؛ ڕادە.

1 . Degree, measure, grade, rank, stage, rung, step, extent, standing, point arrived at, division (as on a scale);n.

٢ . شایان؛ شیان؛ شیاو؛ لێوەشاوە؛ ڕەوا؛ هێژا؛ بە ژمێر.

2 . Worthy, deserving, righteous, reputable, meritorious, estimable, fit, suitable, exemplary, meedful; adj.

ئاڤۆر (ن)

*

١ . ئەڤۆر؛ ئافوور؛ هەفووریی؛ حەڤۆریی؛ هەڤۆریی؛ هەڤۆ؛ کەڵ؛ کەڵە کێویی؛ نێریە کێویی.

1 . Ibex, buck, mouflon, moufflon, male (of the deer, sheep or goat); n.

٢ . شوور؛ شڤن؛ تەوور؛ گەوزەن؛ فیلە ـ گێژە.

2 . Stag, red deer, caribou, mountaingoat; n.

٣ . ئاسك.

3 . Deer n.

ئاڤیاریی..... (ئپ)

*

بەسایەی...؛ بەهۆی...؛ چونکە؛ لە بەر ئەوەی کە....

By the help of, by means of, for the reason that, on account of the fact that; conj.

ئاڤی (ن/ئان)

*

١ . ب (ئاوەنیا).

1 . see (awenya). adj.

٢ . ب (ئاوی/١)

2 . see (awi/1).n.; adj.

٣ . بەراو؛ زەویی ئاوی.

3 . Irrigatable (land). adj.; n.

٤ . شەونم؛ ئاوونگ.

4 . Dew, little drops of moisture on cool surfaces.....etc; n.

٥ . ئاوارە؛ بێ دەرەتان.

5 . Vagabond, homeless, wandering, land-louping, truant; adj.

٦ . تەبابی؛ نەبزیی؛ هەرگیانەوەرێك لە ناو ئاودا بژی.

6 . (Cold - blooded) animals living in water; adj.

ئاڤیژە (ئان) ●

١ . پاك؛ پاكژ؛ خاوێن؛ تەمیز؛ بێگەرد؛ پرچەڤان؛ پاك و تەمیز؛ پاك و خاوێن.

1 . Clean, cleanly, clarified, pure, purified, white, unstained, neat, shapely, graceful, dexterous, adroit, quite clear, adj.

٢ . ئاشكرا؛ دیار؛ ڕوون.

2 . Clear, evident, obvious, distinct, indisputable. adj.

ئاڤیژە كرن (كتپ) ●

١ . پاك كردنەوە؛ پاكژ كرن؛ خاوێن كردنەوە؛ پاك و خاوێن كردن؛ پاك و تەمیز كردن.

1 . Clarify, purify, clear, make clear, strain, depurate. vt.

٢ . ئاشكرا كردن؛ وەدیار خستن؛ ڕوون كردنەوە؛ دەرخستن؛ هێنانە ڕوو؛ خستنە پێش چاو.

2 . Mark out, make known, bring into notice, single out, point out, characterize. vt.

ئاڤین (ن) ●

هەوێن؛ هەویر ترش؛ هەڤیر ترش؛ هەمیر ترش.

Leaven, yeast, ferment, barm, fermenting substance; n.

ئاڤێتن (كتپ) ●

ئاڤێتن؛ هاویتن؛ هاویشتن؛ تووڕدان؛ تووڕ هەڵدان.

Fling, cast, throw, toss, reject, discard, throw off; vt.

ئاقار (ن/ئان/ئاك) ●

١ . دەوروبەر؛ دەورو پشت (نك)

1 . whereabouts, surroundings, external circumstances, abode, entourage; neighborhood; n.pl.

٢ . ئاست (عاست)؛ بەرامبەر؛ حاست؛ تەراز؛ هەمبەر؛ ڤەراڤەر؛ پەرپۆز؛ ڕوویەڕوو.	2 . Opposite, facing, overagainst, fronting, parallel with, equidistant through about, abreast concurrent. adj.; adv.
٣ . سنوور؛ سیلە؛ کەرخ؛ کووج؛ قەمترە؛ چیلە؛ شوورە.	3 . Boundary, frontier, limit, border, confine, march, bourn, bound, periphery, circuit; termination, circumference. n.
٤ . کەنار؛ وەراوەر؛ وەرانوەر؛ شان بە شان.	4 . Edge, rim, hem, brink, bordure, shoulder to shoulder, neck to neck, neck and neck, side by side; n.

(لە) ئاڤاری. . . (ف)	*
١ . ڕوویەڕووی. . . ؛ بەرامبەر بە. . .	1 . In (the) face of...; in the presence of; phr.
٢ . لە سنووری. . . ؛ لە سیلەی؛ لە کەناری؛ لە شانی. .	2 . Borden on, border upon, next to, almost be, like (for comparison); phr.

ئاڤشقە (ن)	*
دوو دەریی.	Room window, two french windows; n.

ئاڤڵ (ن/ئان)	*
١ . هۆش؛ ئاریش؛ بیر؛ فام؛ ژیریی.	1 . Sagacity, sense, sentiment, comprehension, understaning, intellectual, faculties; n.
٢ . ئەقڵ؛ عەقڵ؛ فڕ؛ منە.	2 . Mind, reason, intelligence, knowledge, brains, thinking principle, intellectual powers; n.
٣ . عاقڵ؛ ووشیار؛ هوشیار؛ ژیر؛ هیردار؛ ژیرلۆ؛ زیرەك؛ تێگە یشتوو.	3 . Intelligent, wise, initiated, conscious, sentient, percipient, aware, cognizant, rational, clever, sensible, competent; adj.
٤ . بێدەنگ؛ بێهەست و خوست؛ بێ قرە و برە؛ لە سەر خۆ.	4 . Silent, calm, taciturn, reticent, tranquil, serene; adj.

ئاڤڵ بڕین (کتن)	*
ئەقڵ بڕین؛ ئەقڵ گرتن؛ سەلماندن.	Believe, apprehend, conceive, take it, have faith, have a firm persuasion, be of opinion; entertain the idea; vi.

ئاقڵ کردن (کـتپ)

١ . تمێ کردن؛ ئامۆژگاری کردن.

٢ . داین کردن (منداڵ)؛ هێمن کردنەوە؛ هێدی کردن.

*

1 . Instruct, admonish, apprise, notify, forewarn, make aware, make aquainted; vt.

2 . Lull (a child), put to rest, tranquillize, compose; vt.

ئاقید (ن)

گوومەز؛ گومبەز؛ گومەز؛ گومبەت؛ ئاقد.

*

Dome, cupola, tholus, spherical - vaulted roof; n.

ئاقـیـد (ن)

دۆشاوی خەست (بە تایبەتی دۆشاوی ترێ).

*

Concentrated syrup (esp. of grapes); n.

ئاقـیـق (ن)

١ . عـاقیق؛ عەقیق؛ یـاقیق؛ بەردێکی سووری بە نرخی تررووسکەداری شوو شەیی رەقە.

٢ . سووری تۆخ (رەنگ)

*

1 . Garnet, agate, a hard deep red gem (esp. glass - like and of transparent red); n.

2 . Deep red (colour); n.

ئاقیقی یەمەنی (نل)

بەردی سلێمانی؛ بەردی سلێمان؛ یاقیقی یە ـ مەنی؛ جۆرە یاقیقێکە وەك بەردێکی نیمچە بەنرخ بـەکار ئـەهێنرێ (بـەتایبـەتی بۆ نەخش لەسەر هەڵکەندن).

*

Onyx, a variety of agate used as a semiprecious stone (esp. in making cameos); c.n.

ئاقـیـلە (ن)

تیروئاموور؛ ئاقیلەوماقیلە؛ کەرەستـەی جووتی.

*

Plough, plow, ridge plough; n.

ئاکار (ن)

خـوو؛ نـەریت؛ رەوشت؛ کــردەوە؛ سەرڕشتە.

*

Behaviour, manner, tendency, disposition, proneness, proclivity, deed; n.

ئاکام (ن)
١ . کۆتایی؛ دووما؛ دووماهکی؛ دوایی و ئەنجامی هەرشتێ.
٢ . سەرە مەرگ؛ دواگیان؛ گڵ؛ مەرگ؛ ڕێی هەموان؛ کۆچی دوایی؛ دواهەناسەی ژیان؛ گیانەڵا؛ قەیران.
٣ . نەگبەتی؛ ناهەمواری، چارە ڕەشی.

*
1 . End, finale, finish, ending, last, conclusion, completion, final state; n.
2 . Death - distress, end of life, dissolution, departure, the pangs of death, agonizing struggle; way of all the flesh, debt of nature, throes.
3 . misfortune, hardship, reverse.

ئاگا (ن/ئان)
١ . ئاگاه؛ هەواڵ؛ باس؛ باسوخواس؛ خواس؛ دەنگ؛ دەنگوباس.
٢ . جاڕ؛ بانگەواز.
٣ . تازەباو؛ تازەداتاشراو؛ تازەداهاتوو؛ شتی نوێ؛ تەرزەنوو؛ تەرزە نوێ.
٤ . وەڵام؛ وەرام.
٥ . گموا؛ بینا؛ ووشیار؛ خەبەردار.

*
1 . Tidings, news, information, report, word, recent accounts; n.; adj.
2 . Call, outcry, cry, voice, summons, announcement; n.
3 . New fashion, newly embroidered (garment), new case (of law), newly invented, modern, , adj.
4 . Answer, reply, response, counter - statement; n.
5 . Aware, mindful, conscious, observant; adj.

(بە) ئاگا (ف)
١ . وەئاگا؛ بەخەبەر؛ وەخەبەر (لەشتێ).
٢ . بێدار؛ ئارین؛ وریا؛ ووشیار؛ هوشیار؛ شییت (ئان).

*
1 . Au courant, remember, well informed, conversant with; phr.
2 . Wide awake, attentive, vigilant, watchful, on the alert; adj.

ئاگابوونەوە (کتن)
(بە) خەبەر بوونەوە؛ بێدار بوونەوە (لە خەو)؛ لە خەوهەڵسان؛ ڕابوون؛ ڕاستبوونەوە.

*
Wake up, awake, waken, be roused from sleep, cease from sleep; vi.

ئاگادار (ئان)
١ . بەئاگا؛ کارزان؛ بریف؛ پێزان؛ ووشیار؛ هوشیار.
٢ . زانا؛ دانا؛ شارمزا؛ لێ زان؛ تێ گەیشتوو.

*
1 . Cognizant, apprised, sensible, percipient, expert, proficient, adroit, dexterous; adj.
2 . Mindful, persuaded, learned, scholar; adj.

٣ . پارێزەر؛ پاراژۆ؛ چاودێر؛ چاودێریکەر؛ نەیرڤان؛ نقادا؛ واژەر.	3 . Protecter, guardian, observer, supervisor, beholder, by - stander, on - looker, looker - on; adj.

ئاگادار بوون (کتن) ✱

ئاگا لێ بوون؛ ئاگا لێ هەبوون؛ پێ زانین.

Be aware of, be sure of, be assured of, know about, be certain, see through, make out; vi.

ئاگاداربە! (ئسب) ✱

ووشیار بە!؛ ئاگات لە خۆت بێ؛ ئاها!؛ ئەها!؛ ئەی!.

Be careful!, look out!, pay attention to, heed to, Be aware of!; A - ha!, Ay!; interj.

ئاگادار کردن (کتپ) ✱

١ . پێ ڕاگەیاندن؛ تێ گەیاندن؛ حاڵی کردن؛ ئامۆژگاری کردن؛ وەلامدان؛ ڕانان؛ لیەرکەتن؛ دانەزانین؛ سەرنج ڕاکێشان؛ بە گوێ هەهێنان؛ پێ گوتن؛ پێ ووتن؛ بۆ ڕوون کردنەوە؛ پەیرەو کردن؛ بۆ نووسین.

1 . Inform, enlighten, instruct, notify, tell, warn, discipline, make clear, bring under subjection, speak to, say to, bring up, make known to, mention to, give notice to, signify to, send word to, write word to; vt.

٢ . هاندان؛ پاڵ پێوەنان.

2 . Animate, inspire, quicken; vt.

ئاگادار کردنەوە (کتپ) ✱

١ . دەنگدان.

1 . Exhort to take heed; vt.

٢ . ووشیار کردنەوە؛ وریا کردنەوە.

2 . Rouse, raise, awaken, wake, waken, warn, put in commotion, caution against danger, sound the alarm; vt.

٣ . قراندن؛ نوقلانە لێدان (بە خراپە).

3 . Foretell mischance, predict reverse, prophesy hardship; vt.

ئاگاداریی (ن/نچ) ✱

١ . ئاگاهیی؛ ئاگایی؛ خەبەرداریی.

1 . Perception, observance, apprehension, deem, act of watch and ward; n.

٢ . بێداریی؛ پارێزگاریی؛ ووشیاریی؛ چاودێریی؛ سەرپەرشتیی؛ کاری چاوتێوەبوون. (نچ)

2 . Watchfulness, keeping, attention, supervision, vigilance, attentiveness, awakening, directing the eye, turning the thought. infin. n.

٣ . بینایی؛ کارناشنایی؛ کارزانیی؛ سەلیقە.

3 . Vision, sight, efficiency, sagacity, natural disposition, experimental knowledge, knowledge gained from observasion, long practise; n.

٤ . چەوتوچییلە؛ کاری لێوورد بوونەوە.

4 . Overhauling, scrutinizing, prying into, paying careful attention to, looking into a thing minutely; n.

ئاگاداری کردن (کتپ)

*

١ . چاو لێ بوون؛ چاو تێوە بوون؛ چاودێری کردن؛ پاراستن.

1 . Overlook, see to, look after, have charge of; preside over, attend to, take care of, vt.

٢ . ب (ئاگا لێ بوون/١)

2 . see (aga lē bün/1). vt.

ئاگا کردن (کتپ)

*

١ . وەئاگاهێنان؛ ئاگایێدان؛ پێ ڕاگەیاندن.

1 . Give form to; inspire, animate, make s.o. aware of; vt.

٢ . بڕاندنەوە؛ دوایی پێ هێنان؛ کۆتایی پێ هێنان.

2 . Bring to an end, put an end to, get done, end, terminate, conclude; vt.

٣ . تەواو کردن؛ جێبەجێ کردن؛ بردنەسەر (کار؛ فەرمان)؛ کردن.

3 . Perform, fulfil, execute, complete, accomplish, consummate, do; vt.

ئاگا لێ بوون (کتپ/کتن)

*

١ . ئاگاداریی کردن (شت)؛ کێشك لێ گرتن (ـ کێشان)؛ ئێشك گرتن؛ پارازتن؛ پاراستن؛ چاودێریی کردن؛ چاوتێوە بوون؛ چاو لێ بوون؛ چاودێریی لێ کردن.

1 . Pay attention to, keep an eye on, keep the eye on, take care of, secure against attack, attend for protection, make with caution, watch, safeguard, keep watch, keep, preserve, guard, eye, see, keep an eye upon, mark in view; vt.; i.

٢ . سەر لێ دەرچوون؛ شت لێ زانیین؛ شارەزایی لێ بوون (ـ هەبوون).

2 . Have knowledge, exercise cognition, be aware of, see through, make out, cognize, feel certain, vt., i.

٣ . لێ غافڵ نەبوون (لەشتێ).

3 . Not lose sight of (it), observe sight of (it); vt,.

ئاگا لیّ هەبوون (کتن)
١ . ب (ئاگادار بوون).
٢ . هەست پیّکردن؛ وەئاگاهاتن؛ ئاگاداریی لە شتیّ هەبوون.

*
1 . see (agadar bûn); vi.
2 . Sense, perceive, note, notice, feel, observe, be sensible of, feel certain of; vi.

ئاگانامە (نل)
بەیاننامە؛ راقە.

*
Declaration, explanation, proclamation, public announcement. c.n.

ئاگای لە مەحمودی پیّزەواد نییە(رس)
١ . ئاگا لیّ نەبوون (لە کاریّ یان شتیّ).
٢ . لیّ نەزانیین (لە شتیّ).

*
1 . Rhet. s. T. He knows nothing about Mahmoud, the indigent.
i.e. Know nothing about a matter, have not an acquaintance with, could not distinguish, not recognize.
2 . Be unaware of a. th. be uninformed of, ignore; vt., i.

(خوا) ئاگای لیّتان بیّ (ف)
١ . خوا ئاگادارتان بیّ؛ خوا بتانپاریّزیّ؛ خواتان لەگەلّ؛ ئۆغری خیّرتان بیّ.
٢ . دانیشن بە خیّر.

*
1 . Good - bye, Good -by!, farewell! (said to the person leaving); phr.
2 . Adieu!, Adieux (said to the person remaining); phr.

ئاگایی (ن)
پاراستن (تد).

*
Intelligence, information, acquired Knowlede; n., mod.

ئاگر (ن)

١ . ئاوور؛ ئاهێر؛ ئاهیر؛ ئازەر؛ ئایەر؛ ئاتر؛ ئاڤر؛ ئێر؛ یاگسی؛ دۆز.

٢ . گەرما؛ گەرمایی ئێجگار بەتین (خ).

٣ . تا (نەخۆشی) [خ].

٤ . ڕق؛ تووڕەیی (خ).

٥ . شەڕوشۆڕ (خ).

*

1 . Fire, heat and light (of combustion), n.

2 . Heat, warmth, caloric, caloricity, intense heat; metaph.

3 . Fever, febrile affection, febril disease; metaph.

4 . Spite, anger, malice, wrath, rage, malevolence, bad temper, hot temper, fighting temper; metaph.

5 . Fight, combat, battle, quarrel, personal encounter, turn at fisticuffs, metaph.

(بە) ئاگرا (ئاگردا) گرتن (کـپ)

١ . گەرم کردنەوە (شت)؛ شت دانە بەر تیفی ئاگر.

٢ . شیلەتێن کردن؛ شلەتێن کردن؛ شیرەتێن کردن؛ خستنە بەر تیفی ئاگر (شتی شل).

*

1 . Tepefy, tepify, make s.th. moderately warm; vt.

2 . Warm, make warm, make tepid, make slightly warm or luke warm (said of liquids); vt.

ئاگراویی (ئان)

١ . ب (ئاگرین ١، ٢، ٣).

٢ . ب (ئاگر گرتوو/٣).

٣ . ب (ئاگر تێ بەربوو/١، ٥).

*

ئاگر ئەکاتەوە (ئد).

بۆ کەسانێ بەکار دەهێنرێ بە مانای:

١ . زۆر تووڕە بوون؛ ڕق هەستان.

٢ . ئاگر دا ئەگیرسێنێ؛ ئاگر پێ ئەکات (رس).

*

used of persons and means:

1 . Get easily out of humour, be out of temper, be in the tantrums, get excited, fly into a passion, kindle; id.; vi.

2 . Rhet.s. He makes fire, he lights fire;

ئاگر باران (نل/خ)

١ . ئێجگار گەرم؛ گەرمایەکی ئێجگار بە تین.

٢ . گوللە باران؛ دەسرێژ (خ).

٣ . بۆردومان (ن).

٤ . بەلا؛ نەگبەتی؛ نیگەرانی؛ ناهەمواری؛ شەپرێوی؛ پەرێشانی؛ تەنگوچەڵمە.

٥ . نائارامی؛ هەراوهوریا؛ هەراوزەنا؛ تاژاوەیی؛ ئاژاوڵەیی؛ پشێوی؛ ئاشووب.

*

1 . An intense heat, ardor or ardour; Metaph.

2 . Discharges, firing, volley, salvo, discharge of fire - arms; Metaph.

3 . Bombardment, attack with bombs; n.

4 . Cataclysm, mistfortune, wretchedness, calamity, misery, affiction, distress, disaster, trouble and anxiety; n.

5 . Disorder, chaos, jumble, topsy - turvy, demoralization, confusion, issue, disarray; n.

ئاگر باراندن یان ئاگر باران کردن (کتپ)

گوللە باران کردن؛ تۆپ باران کردن؛ بۆردومان کردن؛ هێرش بردنە سەر (بە تەقەمەنی هەمەچەشنە).

*

Fire off massively, cannonade, bombard, assail with missiles, shell, pelt, fusillade; vt.

ئاگر بارانە (نل/خ)

١ . ئاوازێکی فۆلکلۆریی کوردییە.

٢ . بە (ڕۆژێکی گەرم) ئەڵێن؛ ڕۆژێکی گەرم و هەوا ڕاوەستاو؛ ڕۆژێکی ئێجگار گەرم.

٣ . بای گەرم (نل).

٤ . شەڕێکی گەرم (خ).

٥ . تین و تاوی شەڕ؛ گەرمەی شەڕ.

*

1 . Name of a Kurdish folk song; c.n.

2 . (Used of)a day of high temperature, a hot and windless day, a highseasoned day, an intensely hot day; n.

3 . Hot wind; c.n.

4 . A hot fight; Metaph.

5 . Intensiveness heat of fight, heat of war; n.

ئاگرباز (نل)

ئاگرخۆر؛ ئەکتەری سیرك (وا خۆی ئەنوێنێ لەبەرچاو کە ئاگر ئەخوات).

*

Fire - eater, a performer at circuses, etc. who pretends to eat fire; c.n.

ئاگر بازی (ن)

ئاگر وازی؛ یاریی ئاگر؛ شەرەئاگر؛ کاری تەقاندن و داگیرسانی فیشەکە شێتەو دەمەرقاچان بە هۆی ڕوداوێکی خۆشەوە (وەك لە ئاهەنگە و شایی گشتیدا).

*

Fire - works, firecrackers, rockets.., exploded or burned up, as in celebrations, n.

ئاگربڕ (ن/ئان)

ئاگرکوژێن؛ ئاگرکوژێنەوە؛ ئاگربڕکەرە؛ ئاگرکوژ؛ یەکێ لە دامودەسگای ئاگر کوژێنەوەکان.

*

Fire - man, fire - fighter, member of a fire - department; n. adj.

ئاگربڕ کردن (کتپ)

١ . ئاگر کوژاندنەوە؛ ئاگرکوژانەوە؛ دامرکاندنەوە (ئاگر)؛ دامرانەوە؛ تەمراندن؛ ڤەمراندن؛ خامۆش‌کردن؛ دامرکاندن؛ کوژاندنەوە و بەرگرتن لە تەشەنە کردنی ئاگر؛ ئاگر بەرهەڵست کردن لە تەنینەوە.

٢ . ئاوبە ئاگردا کردن؛ شەڕ ڕاگرتن لە نێوان دوو هێز (بە گژ یەکداچوو) (ئد).

٣ . بنبڕ کردن؛ بنەبان کردن؛ ناخۆشیی یان ئاژاوە بڕاندنەوە؛ بەرگرتن لە تەشەنەی هەراو زەنا لە نێوان دوو یان چەند کەسێکدا؛ شتی خراپ دوور خستنەوە لە خۆ یان لە کەسێ. .

٤ . هێدی کردنەوە؛ هێمن کردن؛ ئارام کردنەوە؛ بێ دەنگ کردن؛ شێنەیی کردن؛ داسەکناندن.

٥ . ئاگر خەفە کردن؛ ترووسکە لێ بڕین (ئاگر)؛ ئاگر ڕەش کردنەوە؛ خامۆش کردن.

٦ . دوابڕین؛ دوایی پێ هێنان؛ کۆتایی پێ هێنان؛ بە ئامانج گەیاندن.

*

1 . Die out fire, die down fire, die away (blazing), put out a fire, extinguish fire, cause a fire to die down, allay (the flame), quench a fire; vt.

2 . Put a stop to a battle, break up fight between two combatant sides; id.

3 . Deaden, suffocate, quench a riot, break down, smoother, bring to a close, make an end of, prevent trouble, disturbances,..... etc. from spreading; vt.

4 . Appease, pacify, silence, alleviate, mitigate, subside (anger), restore harmony to, bring round (to), give peace to, put to silence; vt.

5 . Smother fire, throttle, choke, stifle; vt.

6 . Cut off, make an end of, bring to an end, bring to a successful issue; vt.

ئاگر بەر بوونەوە (کتن)

ئاگر کەوتنەوە؛ ئاگر پەیدا بوون و کەوتنەوە لە شوێنێك.

*

Break forth (fire), burst out (fire), berak out great burning or general fire, blaze fiercely (fire); vt.

ئاگر بەردانەوە (کتپ)

ئاگرتێ بەردان؛ ئاگرنانەوە؛ ئاگر کردنەوە (لە شوێنێك)؛ ئاگرنان بە شوێنێکەوە کە بیسووتێنێ.

*

Set on fire, inflame, set fire to (purposely); vt.

ئاگر بێ دووکەڵ نابێ (پن)
دووکەڵ نی‌یە ئاگری لە بندانە بەبێ؛ دووکەڵ نی‌یە هەندی ئاگری لە ژێردا نەبێ. (بنگە)

*
There will be no smoke without fire; pvb. T. E.E. a-No smoke without fire.
b-No smoke without some fire.
c-Where there are reeds, there is water.
d-There was aye some water where the stirk drowned.

واتە: هەمووقسە و قسەلۆکێك بەڵگەیەکی ڕاستی هەرتێدایە.

i.e. Gossip, generally has an element of truth in it.

ئاگرپارە (ن/ئان/خ)

*
١ . بزێو؛ بزۆز؛ نارەحەت؛ هاروهاج، (منداڵ)؛ شەرانیی.

1 . Fire - eater, fire - brand, naughty (child), sprightly (child), quarrelsome, incendiary, agitator, brawler; n.; adj.

٢ . زیرەك؛ زرنگ؛ بەکار؛ پەیت؛ لێهاتوو.

2 . Witty, smart, ready, nimble - witted; adj.; Metaph.

٣ . ئەسکڵ؛ پۆلوو؛ پەرەنگ؛ پەنگر؛ پۆل؛ پۆلك؛ پشکۆ؛ سکڵ؛ کۆز؛ کووزمە.

3 . Live coals, cinders, spark, embers, brand, fire - brand; n.

٤ . بزووت؛ سەلکە بزووت.

4 . Piece of burning wood; smouldering remains of burning wood; n.

ئاگرپژێن (نل/ئان)

*
١ . گرکان؛ شاخی ئاگر هاوێژ؛ شاخی ئاگرین؛ کێوی ئاگرین.

1 . Volcano. c.n.

٢ . ئاگرین (ئان).

2 . Volcanic, one liable to break out violently; adj.

ئاگر پەرست (ئان/ن)

*
ئاگر پارێز؛ خۆر پەرست؛ ڕۆژ پەرست؛ مەجووسی؛ مەجۆسی.

Fire - worshippers, Magians, Parsees; adj.; n.

ئاگر پێش کردن (کتپ)
ب (ئاگر خۆش کردن).

ئاگر پێ کردن (کتپ)
ئاگر هەڵکردن؛ ئاگر داگیرساندن؛ ئاگر هەڵگیر ساندن.

*
Fire, light a fire, ignite, kindle, cause to light up; vt.

ئاگر پێوەنان (کتپ)
ب (ئاگر تێ بەردان).

ئاگرت لێ بارێ! (رس. بۆدەربڕینی تووڕەیی؛ نارەحەتیی.. تاد).

*
Rhet.s. (an expression of anger, annoyance, etc).

بەردت لێ بارێ!؛ بەلات لێ بارێ!؛ بەلام لێ دایت!.

May fire descendupon you!, God may curse you!, May fire pour down on you!, Blast you!, Dam !! `, Oh! damned it, Darn!, Dog - gone!, Bother it, oh!curse it; excl.; interj.

ئاگر تێ بەربوو (ئان/خ)
١ . ئاگر تێ کەوتوو؛ ئاگر تێ چوو؛ ئاگر گرتوو؛ گڕ گرتوو.

*
1 . Burning, flame, fiery, burnt, blazed scorching, flaming, blazing, taken fire, caught fire, on fire; adj.

٢ . پەرێشان (بۆ یار یان دڵخواز)[خ].

2 . Bereft of a dear one, feeling a passionate love for, having pleased attention for, keenly interested; Metaph.

٣ . چوختیی؛ لاسار؛ چەقاوەسوو؛ نەسرموت(خ).

3 . Saucy, impudent, brazenfaced, harum - scurum, uneasy, unresting, rash, insolent; adj.; Metaph.

٤ . برزوو؛ شەڕ فرۆش؛ تەشقەڵەچیی (خ).

4 . Pugnacious, combative, contentious; Metaph.

٥ . ئالۆشاویی؛ بە ئالۆش؛ ئالۆشدار؛ حەشەریی (ئافرەت)؛ بەجۆش؛ گەرم (ژن).

5 . Carnal, libidinous, lecherous, lickerish, betaera, a voluptuous woman; adj.

ئاگر تێ بەربوون (کتن/ئد)
١ . ئاگر تێ کەوتن؛ ئاگر تێ چوون؛ ئاگر گرتن؛ گڕ گرتن؛ سووتان (شتێ)؛ ئاگر بەربوون لە شتێ.

*
1 . Smolder, flame, catch fire, begin to burn, be on fire; vi.

٢ . فەوتان؛ لەناوچوون؛ تەفروتوونابوون (تد).

2 . Be burnt down, come to onthing, end in smoke; vi.; id.

٣ . بەزەیی پێداهاتنەوە؛ دڵسووتان بۆ کەسێ؛ ئاگرچوونە گیان (بۆکەسێ)؛ بەزەیی هاتنەوە بە یەکێکدا؛ ئاگر بۆ کەسێ تێ بەربوون بەزەیی پێدا هاتن.

3 . Feel sympathy for, become tender - hearted, feel ill at ease, be affectionate to a.o., have pity for, sympathize with, have compassion for, sympathize with in distress, feel sorry for, show sorrow for, feel pity for, be warm - hearted for; vi.; id.

٤ . تووڕە بوون؛ ڕق هەڵسان؛ ڕقهەستان؛ فیشەکی بوون.

4 . Become agitated, be out of temper, get angry; id.

٥ . لە سەر قسە ڕۆیشتن؛ درێژەدان بە گفتوگۆ؛ درێژ دادڕی کردن.

5 . Engage in discussion, keep disussion going, talk volubly; id.

٦ . ئارەزوو هەڵسان (ـ هەستان)؛ زەوق هەستان (ـ جووڵان)؛ مەیل جووڵان؛ بزواتن؛ بزووتن؛ خونك بوون.

6 . Become stimulated, lust after, have carnal desire for, work up, whet, lust, stimulate; vi.; id.

٧ . سرەوت لە بەر بڕان؛ نەسرەوتن؛ هاتوچۆ کردن (بەزۆری)؛ ماخۆلان گرتن.

7 . Feel restless, have the feeling of being unreposed, move about, work with great energy, be in a frequent state of movement, be moving about, be on the move; vi; id.

ئاگر تێ بەردان (کتپ)

*

١ . ئاگر پێوە نان؛ ئاوور تێ بەردان؛ گڕ تێ بەردان؛ سووتاندن؛ سۆزاندن.

1 . Set on fire, set fire to, kindle, ignite, inflame, light; vt.

*

٢ . ڕق هەڵساندن؛ تووڕە کردن؛ پەست کردن؛ زویر کردن؛ دڵ ئێشاندن؛ تێوە ژەندن؛ فیشەکی کردن.

2 . Make angry, irritate, grieve, anger, afflict, provoke, aggrieve; vt.

٣ . گاڵدان؛ هاندان؛ هانەهانەدان؛ ئەڕاختن؛ فیت دان.

3 . Incite, instigate, impel, poke, urge a.o. to; encourage s.o. to do s.th.; vt.

٤ . زیان پێ گەیاندن؛ زیان پێ دان.

4 . Do harm to, hurt, harm, damage, injure.

٥ . حەز جووڵاندن؛ بزواندن (مەیل)؛ بونك کردن.

5 . Inspire a desire, desire ardently, long for; vt.

ئاگر تێ چوون (کتن)

*

١ . ب (ئاگر تێ بەربوون/١، ٣، ٤، ٦، ٧).

٢ . ب (ئاگر تێ بەر بوون/٢).

٣ . تەماشا کردن بە حەسادەتەوە؛ چاو پێ‌هەڵهێنان (بە کەسێکدا).

3 . Cast envious look upon, cast evil eye upon, aim evil eye at, look curiously at s.o. or s.th. which surprises one; vt; id.

ئاگر چوونە گیان (کتن)

ب (ئاگر تێ بەربوون/٣).

●

ئاگرخانە (نل)

●

١ . جەهەندەم؛ جەهەننەم؛ دۆزە؛ دۆزەخ.

1 . Hell, Hell-fire, Gehenna, Erobus, sheol, Tophet, Hades, Tartarus, Avernus.

٢ . ئاگرگە؛ ئاگرگا؛ پەرستگای زەردەشتیەکان.

2 . Fire - temple, place of Zoroastrian worship; n.

٣ . ب (ئاتەشخانە/٢).

ئاگرخۆش (ئان/خ)

●

١ . قسە خۆش؛ زمان شیرین.

1 . Pleasantly spoken, apt at repartee, witty; adj; Metaph.

٢ . خۆش گوفتار؛ دەم بە پێکەنین؛ گاڵتەچیی؛ سوعبەتچیی.

2 . Facitious, jocular, jocose, waggish, droll; adj.

ئاگر خۆش کردن (کتپ/ئد)

●

١ . ئاگر پێش کردن و تێك وەردان؛ ئاگر گەشاندنەوە؛ ئاگر گەش کردنەوە.

1 . Stir up a fire by jabbing the coals up, make fire burn fiercely, stir up and fan a fire, tend a furnace, fan the fire, poke; vt.

٢ . فیتنەیی کردن؛ قسە بە خواریی گێرانەوە؛ پێچوپەنا خستنە گفتو گۆوە؛ قسە هێنان و بردن لە نێوان دوو کەسدا؛ نێوان دووکەس ناخۆش کردن.

2 . Full speech with lies, relate talks malevolently, sow discord between; vt.; id.

٣ . ئاژاوە نانەوە؛ ئاژاوە گێران؛ ئاشوویە گەرمترکردن؛ گوێەند گێران (ئد).

3 . Make turbulance, cause on increase of disturbance, fan the fire of a quarrel, fan the fire of one's anger; id.

(پێنگ)

E.E.

a. Add fuel to the fire.

b. Pour oil on the flames.

c. Pour oil on the fire (is not the way to quench it).

ئاگر خۆشکەرە (ئان/نك/خ)

١ . مەسەبی؛ کەوگیری ئاگر؛ ئامرازی پێشکردن و تێکوەردانی ئاگر (وەك کۆلەوۆژ، مقاش. . .) بۆ مقەلی، ئاگردان، یا تەنوور.

٢ . مایە فیتنە؛ فیتنەباز؛ دووزمان؛ تێچەند؛ تێچێن؛ پێکوڵ چەند؛ ئاگری بن کا (خ).

*

1 . Fire irons, the poker, the tongs and shovel used for tending a fire - place, hearth, oven, etc; n. pl.

2 . Temper, seducer, misleading, disturber, alluring, captivating, agitator, incindiary, demagogue, exciter of active discussion, stirrer up of perturbation, a concealed draw back in the affair, a hidden snake in the grass (anguis in herba); Metaph.; n. adj.

ئاگرخۆش (نل/ئان)

خۆشەویست؛ دڵئارام؛ دلآرام؛ یار؛ یاوەر.

*

Darling, dear, beloved, much - loved, sweet heart; c.n.; adj.

ئاگر داگیرساندن (کتپ/ئد)

١ . ئاگر هەڵگیرساندن؛ ئاگر داگیراندن؛ ئاگر پێ کردن؛ ئاگر هەڵکردن.

*

1 . Blaze up fire, make a fire, light fire, kindle fire, set on fire, make the fire to blaze, give light to, cause to give off light, apply the match to; vt.

٢ . شەڕ هەڵگیرساندن؛ ئاژاوەنانەوە؛ ئاشووبنانەوە.

2 . Stir war, kindle war, make war, make unsettlement, unsettle; vt.; id.

ئاگردان (١) (نل)

ئاگردانك؛ ئاگرگا؛ ئاوورگە؛ ئاوورجا؛ ئەرگە؛ ئۆجاخ؛ ئوجاخ؛ کۆرك؛ گورگە؛ قوولکەی ئاگر؛ جێ ئاگر؛ ئاوورخانە؛ ئاگرخانە؛ ئاوارخانە.

*

Fire - place, fire - bed, grate, hearth, receptacle for fuel; c.n.

[**ئاگر دان** (٢)](کتپ)

١ . تەقاندن (چەك)؛ تفەنگ. . . تاد، خاڵی کردنەوە، بە تەقاندنی گوللەکانی ناوی.

*

1 . Fire off, release the charge of a gun, etc., discharge (gun); vt.

٢ . دەر کردن؛ قاو دان؛ دەرپەڕاندن (کەسێ لە شوێنێ. . .).

2 . Constrain a.o. to leave a place or circle, compel one to go away from a circle, oblige one to leave a place; vt.

٣ . هاویشتن؛ تێ گرتن؛ فرێدان.
3 . Eject, expel, hurl, discharge; vt.

٤ . تەقاندنەوە.
4 . Burst, break open; vt.

٥ . تێز کردن؛ تیژکردن؛ هاندان؛ پاڵ پێوەنان.
5 . Spur on, urge on, stir up, urge forward, incite, impel; vt.

ئاگردوو (نل)
سووتەمەنیی.
●
Fuel, firing material, combustibles, material for burning; c.n.

ئاگر کپ کردن (کتپ)
ئاگر خەفەکردن؛ گڕی ئاگر یان گەرمایی ئاگر کەم کردن.
●
Cause fire to smolder, cover a fire, exclude air from fire, cause a fire to die down, check or reduce fire, damp down a fire, moderate fire or heat of a fire; vt.

ئاگر کردن (کتپ)
ئاگر پێ کردن؛ ئاگر خۆش کردن.
●
Light fire, set on fire, kindle; vt.

ئاگر کردنەوە (کتپ/کتن/ئد)
١ . تووڕە بوون؛ ڕق هەستان؛ هەڵچوون.
●
1 . Fly into a passion, get excited, be angry, be excited; vi.; id.

٢ . ئاگر نانەوە؛ ئاگر خستنەوە؛ ئاگر بەردانەوە وەك تاوانێك.
2 . Light a fire, make fire blaze up, commit an incendiary crime, make a distructive fire, commit arson; vt.

٣ . شەڕو شۆڕ بەرپا کردن؛ هەراوزەنا دامەزراندن.
3 . Kindle war, create riot; vt.; id.

ئاگرکوژ (نل)
ب (ئاگر بڕ).
●
see (agir bir); c.n.

ئاگر کوژاندنەوە (کتپ/ئد)
ئاگر کوژاننەوە؛ ب (ئاگر بڕ کردن).
●
see (agir bir̃ kirdin); vt.

ئاگر کوژێن (نل/ئان)
ب (ئاگربڕ).
●
see (agir bir) ; c.n.; adj.

ئاگر کەوتنە گیان (کتن/ئد)
١ . ئاگر تێ بەربوون؛ ئاگر گرتن.
٢ . ئارام لێ هەڵگیران؛ کەوتنە تالوکە و جێگە بە خۆ نەگرتن.

⁕
1 . Catch fire, begin to burn, take fire; vi.; id.
2 . Be uneasy, get into an unpleasant situation and feel ill at ease, get into trouble, get into a difficult situation, get into a mess; vi.; id.

ئاگر کەوتنەماڵ (کتن/ئد)
١ . ماڵ سووتان.
٢ . ماڵ وێران بوون؛ ماڵ کاول بوون (- تێکچوون؛ - خاپوور بوون؛ - کەمباخ بوون).

⁕
1 . Have one's house or property burnt down; vi.
2 . Have one's house or property ruined or disturbed, have one's house being disturbed, have one's condition put out of order, put in commotion; vi.; id.

ئاگر کەوتنەوە (کتن)
ئاگر بەربوونەوە.

⁕
Break out a fire (or conflagration); vi.

ئاگر گرتن (کتن/ئد)
١ . ئاگر تێ بەربوون؛ داگیرسان (ئاگر)؛ گر گرتن؛ بڵێسە سەندن؛ کڵپەکردن.
٢ . تووڕە بوون (لە پرێکدا)؛ هەڵچوون؛ دڵگیر بوون (لە کەسێ لە سەر شتێ)؛ توند بوون (لە بارەی شتێکەوە).

⁕
1 . Take fire, flare out, burst into flame, seize fire, blaze up (fire); v.i.
2 . Become suddenly angry, become excited, become provoked, fly into a passion, be angry with a.o. for the sake of, become upset about a matter; vi., id.

ئاگر گرتوو (ئان/خ)
١ . بزێو؛ لاسار (مناڵ)؛ بێ گوێ (مناڵ).
٢ . ڕق هەستاو؛ تووڕە بوو؛ قین‌گرتوو؛ شێتگیربوو.
٣ . ب (ئاگر تێ بەربوو/١).
٤ . گەرم داهاتوو
٥ . گەرمایی‌یەکی پرۆکێنەر (ن/خ).

⁕
1 . A naughty boy, preverse, a disobedient child, mischievous.
2 . In a passion, in a pet, in the tantrums, greatly excited, obstinate, rough in behaviour; adj., metaph.
3 . see (agir te berbû), adj.
4 . Full of ardour, having burning heat; adj.
5 . Burning heat, ardour (of fire), great heat (of fire....); n., metaph.

ئاگر گەشاندنەوە (کتپ)
ئاگر گەشانەنەوە؛ ئاگر گەش کردنەوە؛ ئاگر باوەشێن کردن.

Blaze fire, stir up a fire, poke a fire, stoke and fan a fire; vt.

ئاگر گەش کردنەوە (کتپ)
ب (ئاگر گەشاندنەوە).

see (agir gešandnewe); vt.

ئاگر گەشکەرە (نل)
تاولەمە؛ بوخوردان؛ ئاگرتێیندەرە.

Censer; c.n.

ئاگرگیرە (نل/ئان)
١ . دەستئاگر؛ دەسئاگر؛ دەساگر؛ دار یان هەرچ سووتەمەنییەك گورج ئاگر بگرێ.
٢ . چاوگە؛ دەستەچێیلە؛ چیلکەو چەواڵ بۆ ئاگر کردنەوە دەس بدات؛ چاوگ؛ ئاگرەگیرە.

1 . An inflammable substance, combustible thing, wood, substance, etc., that can be easily burned up, yielding fire at once, c.n.; adj.
2 . Kindling, bits of wood or things for starting a fire,, small fire - wood; n.

ئاگر لە چاو بارین (ئد)
ئاگر لە چاو بوونەوە؛ شێتگیر بوون.

Be greatly excited, become aroused, fly into a passion; id.

ئاگر لێ بارین (کتن/ئد)
بەلا بەسەر هاتن؛ تووشی چورتم بوون.

Be entangled, be involved in a difficulty; vi.; id.

ئاگرناك (نل/ئان)
تووڕەوتڕۆ؛ ترزۆ؛ کەللەیی؛ فیشەکیی؛ دەمڕیی.

Choleric, hot - tempered, fiery, irascible, waspish, petulant; c.n.; adj.

ئاگر نانەوە (کتپ)
ب (ئاگر کردنەوە).

see (agir kirdnewe); vt.

ئاگرنێنەوە (ن/خ)
١ . ئاگرخۆشکەر؛ ئاگرپێشکەر.
٢ . ئاگرخۆشکەرە؛ مایەفیتنە؛ ئاژاوەچی.

*
1 . Fire - raiser, a person who tends fire; n.
2 . Stirrer up of commotion, exciter of active discussion, firebrand; metaph.

ئاگر وا لە دەمیدا، یان ئاگر هاڵە دەمیا،
١ . ب (ئاگری لە دەمدایە)[ئد].
٢ .{دەم بە هەراش، زۆر بێژ ، چەنە باز؛} بوون.

*
1 . see (agiri le demdaye); id.
2 . To be. garrulous (loquacious, raver, talkative, prating, babbling; babbler).

ئاگر و بایان نەووتوە (ئ)
١ . دوو شت یان دوو کەسی نەگونجاو.
٢ . قسە و باسی نەگونجاو؛ نوسراوێکی نارێك.

*
1 . Two inconsistent things or persons, id.
2 . An inconsistent argument, an inconsistent writing, (either of two things that are as different as possible from each other); id.

ئاگرو دوو (نل/خ)
ماڵ و حاڵ؛ خاووخێزان، گوێ ئاگردان؛ خانە و کولانە.

*
Hearth - side, hearth, the fireside as the center of family life, the home, family circle; c.n.; metaph.

ئاگر و دوو بران (کتن/ئد)
١ . ماڵ وێران بوون؛ ماڵ کاول بوون؛ ئاسەوار نەمان؛ ئاسەوار بران.
٢ . نەمان؛ تەفروتون بوون؛ کۆتایی هاتن؛ دوماهی هاتن.
٣ . پژان؛ پشان؛ چرژان؛ بلاوو جیاواز بوونەوە.

*
1 . Go to ruin, come to ruin, have one's house gone to ruin; vi.; id.
2 . Die away, go out of existence, fade out, be heard of no more, come to an end, conclude; vi., id.
3 . Drive out, turn out, scatter, break away; go different ways, be dissipated, disperse; vi.; id.

ئاگرۆك (ئان/خ)
١ . ئاشوبگێر؛ کەسێ ئاژاوە بنێتەوە.
٢ . دووزمان؛ دووزبان؛ بوختانکەر؛

*
1 . Anarchist, one who creates disturbances.
2 . Double - tongued, deceitful, double -

دووڕوو.
faced, knavish; adj.

٣ . بای سەبوون (سەمووم)؛ شەرایەکە ئەدا لە مەرمزە.
3 . Simoom, pestilential hot wind, simoom blasting paddy field; n.

ئاگره (ن/نغ)
•
١ . ئاتەشەك؛ سیفلیس.
1 . Syphilis, mild chancre; n; dise.
٢ . (یاریی هەنگڵە شەلێ)، دۆڕاو داثەبێ و براوان سنگەوبازی بەسەردا ئەدەن بەقاچ کراوەییەوە.
2 . A game in which players charge each other by one unemployed feet and the loser must have his back bent for the other players to take turns jumping, with legs spread wide over him; n.
٣ . ئاگرەکە؛ ئاورە؛ نەخۆشییەکی تایبەتیی پێستە.
3 . Erysipeles, disease of the skin (Acne, etc.); n.; dise.
٤ . شەرا؛ گرە؛ ئاگرۆك (ن)
4 . Simoom, a hot dry (sand - laden) wind; n.
٥ . ئارنگە؛ بەورەشینکە؛ لەرزك؛ هەولە.
5 . Anthrax, pustula - maligna, malignant boil, splenic fever, carbon - fever; n.; dise.

ئاگرەخۆشە (نل)
•
ئاورگە؛ سووکە؛ پەلۆختە؛ ئەو ئاگرەی لە دەرەوەی ماڵ ئەکرێتەوە.
Bon-fire, a fire kindled out of doors; c.n.

ئاگری بن کا (خ)
•
١ . ئاگری ژێرکا؛ ئاوی ژێرکا؛ ئاوژێرکا؛ ئاشۆبگێڕ؛ گیروگرفت هاوەر. (بنگە)
1 . Lit. Fire (hidden) in the straw, or under straw, metaph.
E.E. A snake hidden in the grass. i.e. (There is) a concealed draw back in the affair (mischievous, troublesome).
٢ . زیرەك؛ بەلاّ (خ).
2 . Shrewd, sly, crafty, deep (person).
٣ . زیانکار؛ دۆخان؛ گایبنە؛ سەر کزی دڵ وریا؛ مایە فیتنە؛ دوپشکی کایەن.
3 . One who does harm often behind curtain, one who mischieves underhand or out of sight, a sly and treacherous person, source of mischief, wrong - doer, snake in the grass, metaph.

ئاگری بێ ئامان (ئد)
بەڵایەکی گرنگی بێ چارە؛ چەرمەسەری یەکی گەورە؛ چەرمەسەریکی گەورە.

*

An extreme calamity, a very great misfortune, an extreme distress or anxiety; id.

ئاگری پیوەنیت بوکوروز (بوسو؛ بونسو؛ بوچرووك) ی لێ هەڵناسیت (خ)
بەیەکیکی رووت وقووت وهەژار دەووترێ.
١ . هەژار؛ کەرموالە؛ پیداویست؛ بێنەوا؛ نەبوو؛ بێسامان؛ بێ دەر؛ بێ دەرەتان.
٢ . داماو؛ بێ دەست؛ دەستەووستان؛ بەلەنگاز؛ بێوەر (ئان).

*

Used of a very miserable person. i.e.
1 . One needing clothing, shelter and food, one in poverty, impoverished, needy, in want, indigent, poor, a very poor person, out of the elbows, in distress, pinched, straitened; metaph.
2 . Inferior, inactive, idle, indolent, sluggish, inert, unproductive; adj.

ئاگری زمان تییژترە (ئد)
ئاگر زووان تیژترە؛ ووتەی ناخوش جەرگەبرە؛ برینی قسەی ناخوش چاك نابێتەوە.
(بنگە)

*

The slip of the tongue will never be recovered. id.; E.E.
a. A blow with a word strikes deeper than a blow with sword.
b. words cut more than swords.
c. The tongue is not steel yet it cuts.
d. There is no venom to that of the tongue.
e. The tongue is more venomous than a serpent's sting.
f. A good tongue is a good weapon.

ئاگری قوورمت (نل/ئان/خ)
ئاگری سروشتی.
١ . بەڵای لابەلا؛ قەزاوقەدەر (ن).
٢ . بزێو؛ بزۆز؛ نەسرموت (ئان/خ).
٣ . ئاشوویگێر؛ شەڕانیی؛ شەڕفرۆش (ئان).

*

Lit. Fire brought about by providence. i.e.
1 . Inevitable calamity, fate, destiny, what happens or has happened to a person; n.
2 . Impudent, insolent, impertinent boy, shamelessly bold; metaph.; adj.
3 . Tumultuous, tumultuary, blustering fellow, quarelsome person; adj.

٤ . بەدخوو؛ بەدمەست.

4 . Roisterer, swaggerer, bully; adj.

٥ . لێهاتوو؛ کۆك؛ بەهێز؛ بەتین؛ بەتوانا؛ هێزدار؛ تیندار.

5 . Efficacious, potent, cognet, effective, forcible, strong, energetic; adj.

٦ . کار لەدەست هاتوو؛ کارامە؛ کارئاشنا؛ کارزان (ئان).

6 . Competent, sagacious, efficient, qualified; adj.

ئاگری لە دەمدایە

بۆکەسانێ بەکارئەهێنرێ بەمانای:

Used of persons and means: (ter, id).

١ . شەڕانیی؛ تووڕە و تڕۆ (بوون)

1 . to be fire - eater (quarrelsome, brawler, a hot tempered person).

٢ . دەم هەراش؛ دەمەوەڕ؛ درێژدادر؛ چەنەباز؛ چیرە درێژ؛ چەوچەوکەر؛ زۆربڵێ؛ قەرەچەناغ؛ ووتەووتکەر، لەوچە؛ هەڵەوەڕ (بوون، کردن)

2 . To be Blabber (babbler, blab, prater, prattling, tattler, telltale, loquacious, talkative, garrulous).

٣ . [بێشەرم؛ بێئابروو (ژن یاپیاو)] (بوون)

3 . to be Shameless (unladylike, ungentlemanly, indecorous, devoid of honour).

٤ . (تەفرەدەر؛ تەپکەر؛ چەپەڵ؛ چەپ ئەنداز؛ ناپاك؛ گەندە) (بوون).

4 . to be Perfidious (treacherous, deceitful, disloyal, dishonorable, disingenuous, false - hearted).

ئاگری لەماڵی بەردا [ئاگرلەماڵبەردان] (رس/ئد)

١ . ئاگر بەردان لە ماڵی کەسێ.

1 . Rhet. s. Set fire to s. one's property or house.

٢ . ماڵ وێران کردن؛ کاول کردن؛ تەفر و تونا کردن؛ ڕووخاندن؛ تەخت کردن؛ ڕماندن (ئد).

2 . Bring s. one's property to ruin, overthrow, throw down, overturn, destroy, demolish; id.; vt.

٣ . ئاژاوە تێ خستن؛ ئاژاوە گێران؛ هەراو هوریا کردن (کتپ/ئد).

3 . Disturb the peace of, throw into confusion, break in upon with noise; organize disturbance, create agitation.

ئاگریی (ئان/خ)

تووڕە؛ تونـد؛ تونـدوتیـژ (ڕەوشت)؛ کەللەیی.

Hot - tempered, head - strong, hot headed, heady, hot - brained, man of touchy temper; adj., metaph.

ئاگرین (ئان)

١ گەرم (وەك/ئاگر)؛ ئاگراویی گڕاویی؛ ئاگرپژێن (ئان).
٢ . داگیرساو.
٣ . ئاورین؛ بەتاسە؛ بزوێنەر؛ پڕ جۆش و خرۆش (ئان).
٤ . سوور (وەك ڕەنگی ئاگر یان گڕی ئاگر)؛ سوور بوەوە (شت).
٥ . ئاگراویی (مرۆو)؛ بەجۆش (ئافرەت)؛ خورواویی (ئافرەت) [ئان/خ].

●
1 . Fiery, igneous, fervid, fervent, lurid, of fire, hot, volcanic; adj.
2 . Ardent, impetuous; adj.
3 . Vehement, passionate, rampant, high - wrought and violent; adj.
4 . Fire - red, glowing; adj.
5 . An erotic person, sexy, voluptuary, anacreontic, voluptuous (woman); adj.; metaph.

ئاگە (ئاك)

١ . ئەوێ؛ ئەوێندەرێ.
٢ . ئنجا؛ دوایی؛ لەوێ بەدواوە.

●
1 . There, in that place; adv.
2 . Subsequently, afterward, thereafter, after that; adv.

ئال (ن)

بالآ بەرزە (پەنجەی دەست)؛ پەنجەی ناوەڕاست (دەست).

●
Middle - finger, third finger; n.

ئالخواج (ن)

دۆشاومژە؛ پەنجەی ئیشارەت پێ کردن؛ پەنجەی تەنیشت پەنجەگەورە (دەس).

●
Fore - finger, next to the thumb, index finger, first finger, the finger nearest the thumb; n.

ئالوودار (ن/ئان)

١ . ئالۆو کەوتوو؛ قورگ هاتووەوەیەك.
٢ . کۆسپ؛ کوسپە؛ ڕێگر (شت)؛ هەرج کۆسپێك خرابێتە بەر ڕێگە.

●
1 . Affected by tonsillitis; adj.
2 . Crossbeam, check - point - mast, any mast stopping up a passage; n.

ئالوودە (ئان)

١ . گیرۆدە؛ گرفتار؛ بواژۆ؛ بـووئاژۆ؛ بژۆ؛ بڵکیاو؛ بڵکیاگ؛ تلاو؛ تلیاگ.

٢ . هۆگر؛ ڕاهاتوو (ئان).

●
1 . Contaminated, embarrassed, implicated, entangled with, involved with, caused to be mixed up, earned to accept., adj.
2 . Familiarized to, accustomed to, used to, wonted, adj.

٣ . دووچار (چورتم یا کاروبارێکی گران)؛ ئاڵفته (کاروبارێکی نارەحەت).
٤ . لەکەدار؛ عەیبدار.
٥ . تووڕە و ترزۆ؛ توندە میزاج.

3 . Involved in (a difficult case), embarked in (a difficult affair); adj.
4 . Stained, polluted; adj.
5 . Hot - tempered, hot - blooded.

ئالووسیی (ن)

قۆزیی؛ جوانیی جل و بەرگ و ڕواڵەت؛ ڕێك و پێکیی جل و بەرگ و نیگار.

*
Comeliness, seemliness, beauty of uniform and the face; n.

ئالەت (ن)

١ . ئامراز؛ ئەمراز؛ مراز.
٢ . هۆ؛ بۆنە.
٣ . ئەلە (مەبەس ئامرازی پیاوەتیی و نێرینەیی ئادەمیزادە).

*
1 . Instrument, tool, implement, apparatus.
2 . Means, device, contrivance, appliance.
3 . Male genital organ, the male sexual organ, the penis, glans penis, testicles, etc; n.

ئالیکار (ن)

هاریکار؛ ئاریکار؛ یاریکار؛ یاریدەدەر؛ یارمەتیدەر؛ یاریەدەر؛ پاڵپشت.

*
Assistant, helper, collaborator, co-aid, co-adjutor, co-operator, aider, abettor.; n.

ئالی (ن/پ)

١ . لا؛ لێوار؛ کەنار؛ تەك؛ جەم؛ قەراغ؛ قەد؛ ڕۆخ؛ ڕەخ؛ لبا؛ لاڵ؛ هیل.
٢ . لایەك؛ نیوە؛ نیف؛ بەشێ.
٣ . ڕووکار؛ ڕاست؛ ئاست؛ حاست؛ کن؛ نك؛ گڤك؛ لایەن؛ ئاقار؛ ڕوو.
٤ . لە؛ بە؛ ناو؛ سەر؛ دەر (پ).
٥ . کەناری دەریا؛ گوێ دەریا.

*
1 . Side, edge, brink, brim, border, verge, margin, hem, rim, flank, fringe.; n.
2 . Part, (a) part, the half; piece, one portion, section; n.
3 . Direction, course, way, track, road, place, nearness, proximity, presence, line of motion, the front part of anything; n.
4 . At, by, through, over, along., prep.
5 . Sea - shore, sea - coast, sea - board; beach, strand, shore, coast; n.

(ژ ئێ) ئالیی (ف)

لەولاوە.

*
At the far side, at that side; phr.

ئالیستن (نج/کتپ)

١ . ئالاستن؛ دالستن؛ دالیستن؛ دالێسان؛ زمان پێداهێنان؛ لێسین؛ لستن؛ لستنەوە؛ لێسانەوە.

٢ . هەڵ لووشیین؛ لستنەوە وخواردن بەزمان؛ ماشیینەوە (خواردن یا خواردنەوە بە هەڵپەوە).

❁

1 . Lick, lick up, pass the tongue over; infin., n.; vt.

2 . Lap, lap up, take up with the tongue, take in eagerly, eat or drink greedily; vt.

ئالیك (ن)

١ . ئالك، ئالف، ئیم، ئیم، دیزیی؛ زرکۆ؛ قەرسیل؛ کاوجۆ یان گیا و گەلا و گوڵ کە ئە درێ بە چواریێ.

٢ . ئالفزار؛ ئالفجار (شوێنێ کە لەوەری زۆرێ)؛ لەوەر؛ لەوەرگا؛ لەوەرجار؛ جێ لەوەر.

❁

1 . Forage, provender, food (for cattle), foder grass, grass, herb, coarse food for cattle, horses, sheep, etc., as hay, barely, straw, grass and corn stalks; n.

2 . Grazing, grazing ground, grazing land, pasture ground, grass land, range, pasture; n.

ئالیكدان (کتپ)

ئالفپێدان؛ ئالیك خستنە بەر وولاخ... تاد؛ چەراندن؛ لەوەڕاندن.

❁

Graze, tend flocks, browse cattle, feed with grass, pasture; vt.

ئاڵ (١) (ئان)

١ . سوور؛ سۆر؛ کورەن؛ کورەند؛ ڕەنگی سووری گەش.

٢ . ڕەنگ سوور؛ ڕوومەت سوور؛ ڕووگەش.

❁

1 . Red, scarlet, carmine; crimson, magenta; adj.

2 . Reddish, ruddy, rosy, flushed, blushing, having a healthy red colour.; adj.

ئاڵ (٢) (ن/نخ)

١ . ئاڵە؛ دایکی ئاڵ؛ دایکی هاڵ؛ شەوە (ڕۆحێکی ئەفسانەیە، باوەڕ وایە ژنی زەیستان یان منالەکەی ئەکوژێ).

٢ . هاڵ؛ تای زەیستان؛ زەیستانە تا (نخ).

٣ . خێرا؛ گورج؛ چابوك؛ چاپوك؛ بەدەست و برد (ئان).

❁

1 . Puerperal septicemia, evil spirit believed to kill woman recently delivered of child or an infant child; n.

2 . Puerperal - fever, child - bed - fever birth; dis.

3 . Quick, active, nimble, agile, brisk; adj.

ئالا (ن)

١ . بەیداغ؛ بەیداخ؛ بەندێر؛ بەیرەق؛ درەوش.
٢ . پێنوس؛ خامە؛ قەڵەم ئووچ؛ قەڵەم (نووسین).

●
1 . Flag, standard, ensign, gonfalon, pennon, pennant, banner; n.
2 . Pen, quill, stylus, style of writing; n.

ئالادار (ن/س)

عەلەمدار؛ بەیرەقدار؛ هەڵگری بەیداخ (سوپا)؛ بەندێرە (سوارە).

●
Standard - bearer, color - bearer, colour - sergeant, Ensign (of infantry), coronet (of cavalary); n.

ئالاڤ (ن)

١ . هالاو؛ هەڵاو؛ گەرمایی، تین، هەڵم و هەوای گەرم.
٢ . بڵێسە؛ کڵپە؛ مەشخەڵ؛ شاپلیتە.

●
1 . Steam, warmth, moderate heat, glow, hot - air; n.
2 . Strainer, fire - brand, lighted - wick, torch, flambeau, link, blazing brand.; n.

ئالان (کتن)

١ . پێچ خواردن (دووشت‌یا زیاتر بەیەکەوە).
٢ . گینگڵ خواردن؛ پەپکە بەستن؛ پەپکە دان؛ پەپکە خواردن.

●
1 . Be crooked spirally; be twisted, be convolved; vi.
2 . Coil, become coiled up, make coils, form spiral ring; vi.

ئالاندن (کتپ)

ئالانن؛ تێك ئالاندن؛ ڕ ئالاندن؛ بادان (دووشت بەیەکەوە).

●
Twine, twist together; wind about, wind around; vt.

ئالاو (ن/ئان)

١ . ب (ئالاڤ/١).
٢ . ئالۆزکاو؛ تێك ئالاو (بە نارێکی) [ئان].

●
1 . see (alav/1); n.
2 . Tangled, interweaved (confusedly), intertwined snarly; adj.

ئالاو والا (ئان)

ب (ئاڵ و والا ٢، ٣، ٤، ٥).

●
see (alu wala 2, 3, 4, 5); adj.

ئالاو والا پۆش (خ)
تەرپۆش؛ زەرقیپۆش؛ زەردو سوورپۆش؛ تەن‌تەنەو بەن‌بەنە پۆش.

*
In tawdry outfit, in showy and gaudry clothings, in full fig, dressed in a showy manner; metaph.

ئالایش (ن)
کۆبوونەوە لە شەودا.

*
Night - meeting, night - conversation; n.

ئالایشت (ن)
ناتەواویی؛ کەم و کورتیی (لە نەریتدا).

*
Defect, vice, detraction, want (of piety or judgement); n.

ئاڵ بردنەوە (کتن)
مردن (ژنی زەیستان، لە ئەنجامی منداڵ بوونا)؛ بە نەخۆشیی ئاڵ دووچار ـ بوون (ژنی زەیستان).

*
Get septic poisoning during childbirth (woman); vi.

ئاڵ بوونەوە (کتن)
دانی ئادەمیزاد سڕبوون.

*
Be set on edge (teeth), set on edge (of the teeth); vi.

ئاڵتوون (ن)
١ . زێڕ؛ تەلا؛ زێڕی زەرد؛ زێڕی پاك؛ زێڕی بێگەرد.
٢ . خشڵ؛ زێڕ و زیو.
٣ . جیازیی (بووك)

*
1 . Gold, Aurum, gilt, gilding, pure gold; n.

2 . Jewellery, jewelry, jewels, bijouteri, trinkets; n.

3 . Ornament (bride attribute); n.

ئاڵتوون لە قوڕدا دیارە (رس)
بۆ باس کردنی جوانیی ئافرەت و رێك و پێکیی ڕەفتاری بەکار ئەهێنرێ.
ژنی جوان یان کرداری هەردیارە؛ پاك‌بەو مەترسە؛ کرداری جوان لای خواوەیە.
(بڵگە)

*
Used to describe how nice a woman looks or behaves. Rhet. s. /T. Gold does not care for the mud (in which it is buried); or Mud does not harm gold. i.e. Be true and fear not. E.E. (a) A clear conscience laughs at false accusa-

tion. (b) A good conscience is a soft pillow.

(c) A good conscience is the best divinity.

(d) A good conscience is a continual feast.

ئاڵچاخ (ئان)
نزم؛ بێ نرخ (مرۆڤ)؛ سووك و چرووك؛ ڕسوا؛ پایەنزم (مرۆڤ)؛ بەدخوو.

●
Mean, vile, paltry, undignified, men of the lowest class, inferior (in character).; adj.

ئاڵخواج (ن)
ب (ئاڵخواج).

●
see (alxwac); n.

ئاڵدووز (ن/ئان)
ڕووکەش کراو بە زێڕ (بۆ جوانیی).

●
Coated with gold - leaf, over layed with gold (so as to look more attractive).; n.; adj.

ئاڵدووز کردن (کتپ)
١ . ڕووکەش کردن بەزێڕ (شت).
٢ . ڕازاندنەوە؛ شەوق پێ هەڵێنان؛ هێنانە باقوبریقە.

●
1 . Coat with gold - leaf, overlay with gold.
2 . Adorn, make bright, make lustrous (or glossy and sheeny); vt.

ئاڵشت کردن (کتپ)
ئاڵوگۆڕ کردن (شت)؛ داویسەن؛ شت بەشت گۆڕینەوە.

●
Barter with, make barters, barter away, bargain away, give in exchange; make a bargain with a.o.; vt.

ئاڵشك (ن)
زوقم؛ شەختە؛ شەونمی بەستوو.

●
Frost, rime, hoar - frost, frozen - dew, white - frost; n.

ئاڵف (ن)
ب (ئالیك).

●
n. see (alik); n.

ئاڵفجار (ن)
ب (ئالیك/٢).

●
see (alik/2); n.

ئاڵقە لە گوێ (ئانل/ن)
١ . ئەڵقە لە گوێ؛ گوێ لە مست؛ بە یەکێ ئەووتریَ ئەڵقەی کۆیلەیی لە گوێدابێت.
٢ . بەندە؛ بەنی؛ بەنە؛ کۆیلە، زەرخرِی؛ بەزێرکرِراو؛ کەنیز؛ نۆکەرێکی گوێ رِایەڵ.
٣ . خۆفرۆش (بەبێگانە) [ن/ئان].

*
1 . Hench - man, obedient servant, compliant, submissive; subservant, said of one who wears the ear - ring of slavery; c. adj.
2 . Bond - man, bond-slave, bond - servant, helot, thrall, vassal, peon, serf, captive, a very loyal slave; n.
3 . Mercenary, hireling, venal, myrmidon; Hessian; n.; adj.

ئاڵك (ن)
١ . ب (ئالیك).
٢ . ئاڵوو؛ ئاڵنگە؛ ئاڵگە.

*
1 . see (alik); n.
2 . Tonsil, gland; n.

ئاڵکاو (ئان)
ب (ئاڵۆز/١)

*
see (aloz/1); adj.

ئاڵگۆن (ئان)
١ . پەمەیی؛ رِەنگە سوور.
٢ . دڵ پرِ لە ئاوات
٣ . گەشەدار؛ رِوومەت ئاڵ (لە خۆشیدا).

*
1 . Roseate, red, rosy (colour), rosecoloured; adj.
2 . Hopeful, auspicious, red - letter.
3 . Blushing, flushed, blooming; adj.

ئاڵو باڵو (می/ن)
جەنانیر؛ جۆرە گێلاسێکی دەنك وورده.

*
Cherry, cherry - plum; n., fru.

ئاڵو بەلاڵووك (می/ن)
بەلاڵووك؛ هاڵوبەلاڵووك.

*
Morello, amarus, small bitter cherry; n., fru.

ئاڵ و بۆڵ (ئانل/خ)
١ . بەرسیلەی نیوە گەیشتوو؛ چۆنیەتی بەرسیلە کەدەنکە دەنکە شیرین بووبێ.
٢ . نیوە گەیو؛ نیوە پێگەیشتوو (میوە).
٣ . دەستە کچ؛ دەستەکورِ (منال لە تەمەنی نۆودەساڵیدا) [خ].

*
1 . Almost but not enough ripe (grape), half green and half ripe (grapes); c. adj.
2 . Almost matured, about to grow ripe; adj.
3 . Half - grown, teenage, in one's teens; metaph.

ئاڵ و گۆڕ کردن (کتپ)

١ . ب (ئاڵشت کردن).

٢ . شت گۆڕینەوە (بە شتێ لە چەشنی خۆی)؛ شتێ بە شتێ دان؛ ساقی و باقی کردن؛ سەربەسەر کردن (شت)

2 . Give (goods or services) in return for other goods or service, give in exchange for; vt.

٣ . شت گۆڕینەوە (بەشتێکی تر)؛ هاڵو گۆڕ کردن (شت بە شتێکی تر).

3 . Change a thing for another, give up for alternative; vt.

٤ . شت وەرگرتن لە باتی شتێکی تر؛ شت گۆڕینەوە؛ دانی شتێك لەباتی شتێ بە کەسێکی تر.

4 . Receive a thing in exchange of, receive a thing in exchange for another, change anything, exchange things, give a thing in exchange to any one; vt.

٥ . جێ گۆڕکێ کردن (شت)؛ شوێن گۆڕکە کردن؛ گۆڕین و گوێزانەوە (شتومەك)؛ گۆڕین و جێگە گواستنەوە (شت)؛ سەر لە نوێ شوێن گۆڕین و جێگە گواستنەوە (شت).

5 . Interchange, permute, do mutual transference; vt.

٦ . چواندن؛ پارە گۆڕ ینەوە؛ پارەوپوول و چەکی بانق گۆڕینەوە.

6 . Change money, etc., pass in exchange, exchange; vt.

ئاڵوو (ن)

ب (ئاڵك/١)

●

see (alik/1).

ئاڵقە (ن)

●

١ . ئەڵقە؛ حەڵقە؛ عەڵقە؛ ئاخڵە؛ بازنە؛ تەوق؛ خڕ؛ خەڵەك؛ کەمە؛ گرد؛ گەو؛ گردەڵە؛ چەمەر.

1 . Circle, round, circlet, corona, hoop, randure, band, gyre, ring, whorl, girdle; n.

٢ . مستیلە؛ ئەموستیلە؛ ئەنگوستیلە.

2 . Ring (of metal), finger - ring; n.

٣ . کۆمەڵە؛ دەستەکۆمەڵە؛ کۆڕ؛ ئاپۆرە؛ هۆرگە؛ کۆیخەڵك لە دەوری کەسێ یاشتێ؛ گردەوەبوو (کەسان).

3 . Clique, junto, coterie, cabal, leage, gang, confederacy, circle of persons, circular group of persons; n.

٤ . قوڵف؛ دەسك؛ جێ‌دەس (قوری؛ کووپ..).

4 . Haft, halve, stock, handle (of pot, cup, etc.); n.

ڵ و واڵا (ئاتل)

١ . ئـاڵا و واڵا؛ زەرقیی؛ ئـاڵایی؛ ڕەنگاوڕەنگ؛ ڕەنگامە؛ هەمەڕەنگ؛ زەرد و سوور.

٢ . ڕازاو؛ خەملاو؛ جوانکراو.

*

1 . Many - coloured, variously - coloured, multicoloured, diversified, dappled, of different colours, pied, many - hued, divers - coloured, pepper - and - salt, of all manners of colours, polychromatic, variegated, party - coloured, motely, mottled; adj.

2 . Decorated, ornamented, beautified; adj.

ڵووچە (ن/می)

ئەلووجە؛ ئەڵـووژە؛ ئەڵلو؛ مـولیچکە؛ حەلووك؛ هەڵووژە؛ هەڵۆژە.

*

Plum, yellow plum, mirabelle, n.; fru.

ڵووله (ن، ئان)

١ . کۆڵانی بەسراو؛ کوێرە کۆڵان؛ باریکە کۆڵانی بەستراو.

٢ . بێ ئابڕوو؛ بێ شەرم (ئان).

*

1 . Cul - de - sac, blind alley, pocket, impass; n.

2 . Shameless, impudent, immodes; adj.

ڵۆز (ئان)

١ . ئاڵکاو؛ ئاڵۆسکاو؛ شێواو؛ تێکچوو؛ تێکاڵاو (دەزوو. . . تاد)؛ بەیەکداچوو.

٢ . شانە نەکراو (قژ یان پرچ)؛ ئاڵۆزاو؛ تێکاڵاو (قژی سەر).

٣ . بێسەروبەر؛ نائاسایی (خ).

٤ . تووڕە؛ تڕزۆ؛ تووڕە و تڕزۆ؛ توند؛ قینگرتوو؛ زویر؛ زوێر؛ مات؛ دڵتەنگ.

٥ . مۆلەکە.

٦ . وەیشوومە؛ باران و تۆف (ن/ئان).

٧ . یاخی؛ سەرکێش؛ نارەحەت.

٨ . تێوەگلاو؛ تێوەئاڵاو؛ تێوە پێچراو (خ).

*

1 . Entangled, tangled, snarly, snarlled, twisted (thread); adj.

2 . Uncombed (hair or tresses), left unstraightened up (hair); adj.

3 . Intricate, unusual; uncommon, complicated; Metaph.

4 . Petulent, waspish; irascible, jumpy, easily - upset; offended, vexed, upset, displeased, provoked, harassed.

5 . Unsteady, unstable; adj.

6 . Gusty, stormy; gust, burst of rain with a strong rush of wind; n.; adj.

7 . Contumacious, recalcitrant, disobedient, refractory, anomolous, out of the way; adj.

8 . Involved in, entangled in, perplexed, in trouble; Metaph.

٩ . سەرماو وەیشوومە؛ ڕۆژی سارد و کڕێوە (نل).

9 . Very severe weather, a squally and cold rainy day, bad weather; c.n.

١٠ . لێڵ؛ قوارویی (ئاو)؛ شێلوو.

10 . Roily, muddy, turbid (water), roiled, feculent, dreggy, muddled; adj.

ئاڵۆزان (کتن)

*

١ . ئاڵۆزکان؛ ئاڵۆسکان؛ ئاڵۆزبوون؛ شێوان؛ تێکچوون (بەن؛ دەزوو. . . تاد).

1 . Become entangled, get confused (by twisting or crossing), be intertwined; become intertwisted, get interweaved, become twisted (thread.....etc), get snarly, become snarlled; vi.

٢ . شێوان (دۆخی دەروون)؛ تێکچوون (بار و چۆنیەتی کەسێ)؛ شێواندن؛ تێکدان.

2 . Perplex, embarrass, puzzle, encumber, ensnare, nonplus; vi.; vt.

٣ . تووڕە بوون؛ زوویر بوون؛ هەڵچوون؛ دڵگیر بوون.

3 . Get angry, get out of humor, become out of tune; vi.

٤ . تووڕە کردن؛ زوویر کردن؛ دڵگیر کردن (کتپ).

4 . Anger, offend, displease, provoke, exasperate, make angry; vt.

ئاڵۆزکان (کتن؛ کتپ)

*

ب (ئاڵۆزان/١، ٢، ٣، ٤).

see (alozan /1,2,3,4); vi.; vt.

ئاڵۆزکاو (ئان)

*

ئاڵۆسکاو (دەزوو. . . . تاد)؛ ئاڵۆزاو؛ ئاڵۆز؛ تێکالاو؛ لوول بادراو بەسەریەکدا.

Entangled, confused (by twisting), ravelled, enmashed, intertwisted; adj.

ئاڵۆز کردن (کتپ)

*

١ . ئاڵۆزاندن؛ ئاڵۆسکاندن؛ تێکەلاو کردن.

1 . Intertwist, entangle, tangle, mat, rovel; vt.

٢ . شێواندن؛ شێوانن؛ تێکدان؛ بێ سەرو بەر کردن (کتپ).

2 . Confuse, disorganize, derange, disarrange, put out of order, throw into disorder; vt.

٣ . ب (ئاڵۆزان/٤).

3 . see (alozan/4); vt.

ئاڵۆزیی (ن)

*

١ . بێ سەروبەریی؛ تێکەڵ و پێکەڵیی؛ شێواویی.

1 . Disorganization, disorganizing, deranging, disarrangement; n.

٢ . زویری؛ پەستی (ن).

2 . Offence, displeasure, wrath, indignation, pique; n.

٣ . تووڕەیی؛ تڕزۆیی؛ توندیی؛ توونیی؛ تووڕە و تڕۆیو .

3 . Anger, rage, frenzy, resentment, ire, gall, exasperation, choler; bile; n.

ئاڵۆس (ئان) *

١ . خراپ؛ نالەبار؛ بەد.

1 . Evil, noxious, mischievous, bad.

٢ . بۆگەن؛ گەند؛ گەنگ.

2 . Smelling bad, emitting a stench, having offensive odor or bad smell; adj.

ئاڵۆسکان (کتن) *

١ . ب (ئاڵۆزان).

1 . see (alozan); vi.

٢ . رەنگ هەڵبزرکان؛ رەنگ تێکچوون (دەموچاو)[بە هۆی ماندویەتیی یان برسێتیی].

2 . Change colour, to be changed by fatigue and disfigured by hunger (face), get bloodless, become sickly, get pale (face); vi.

ئاڵۆسیی (ن) *

خراپیی؛ نالەباریی؛ نزمیی (نەریت).

Badness, wickedness, viciousness, baseness; n.

ئاڵۆش (ن) *

١ . خوروو؛ خارشت؛ خورووی پێست (بێ ئەوەی زیپکەی پێوە بێ).

1 . Itch, an itching skin (without visible eruption); n.

٢ . هەکە (نەخۆشیی).

2 . Psora, prurigo, puritus; n. dise.

٣ . ئارەزوو؛ هەوەس بۆ جووت گرتن (ژن یا پیاو).

3 . Teasing desire, uneasy hankering, importunate craving, carnal desire to sexual passion, voluptuous desires, lust; n.

ئاڵۆشاویی (ئانج *

١ . ئاڵۆشدار؛ شتێ لەش بهێنێتە خوروو؛ شتێ ئاڵۆش پەیدابکا (ئاڵۆشی بێ).

1 . Itchingsome, having an itching sensation; adj.

٢ . خونك؛ بەرگەرم؛ سەرگەرم (بۆ جووت گرتن)؛ بە ئاڵۆش (کەسێ)؛ ئاڵۆشدار (ژن).

2 . Lustful, sexy, full of sexual desire (one), a voluptuous woman; adj.

ئاڵۆشدار (ئان) *

ب (ئاڵۆشاوی ١و٢).

ئاڵوشه (ن)

١ . تویکڵ (دار)؛ تیکوڵ؛ تویژ؛ تویغ؛ تیڤل؛ توێ؛ قاپیلك.

٢ . ریش؛ ردێن؛ رهدێن؛ رندێن؛ روه؛ ره.

*

1 . Rind, husk, skin, peel (of fruit), shell (of an egg), crust (of a wound), bark, hull, integument, glume, outer covering; n.

2 . Beard, whiskers; imperial, vandye, goatee, hirsute, appendage; bristles; side whiskers, square beard; n.

ئاڵووس (ن/ئان)

١ . خهم؛ خهفهت؛ پهژاره؛ داخ.

٢ . ئاهین؛ بووشکوول؛ تاو؛ جهخار؛ سوو.

٣ . تهوار؛ جان؛ جوان؛ خن؛ دهلال؛ فۆدڵ؛ قشتیلانه؛ قۆز؛ نهشمیل (ئان).

*

1 . Sorrow, grief, sadness, affliction, anxiety, dolor, trouble, woe, heartache n.

2 . Grievance, agony; trial, regret; dole, anguish; n.

3 . Pretty, lovely, elegant, beautiful, beauteous, graceful, fine, fair, handsome, comely, charming; adj.

ئاڵه (ن/نخ/ئان)

١ . بهڵهکی؛ پیسکی؛ گولی؛ گهری (نخ).

٢ . ئاڵك؛ گۆشتپاره؛ کهرهنده (ولاخ).

٣ . بهڵهك؛ پهڵه پهڵه (ئان).

٤ . زهرد (رهنگ).

*

1 . Leprosy, leprosus; n.; dise.

2 . A sorrel, chestnut (horse); n.

3 . Piebald, pied; adj.

4 . Yellow, pale; n.

ئاڵه بیژ کردن (کتپ)

١ . والابیژ کردن؛ دابیژان؛ بیژانهوه (ئارد).

٢ . جوێ کردنهوه؛ جیا کردنهوه (باشهکان له شت)؛ لێ دهرهینان (ههرهباشهکان)؛ ههڵبژاردن.

*

1 . Sift (flour.....etc.), screen, winnow, bolt; vt.

2 . Select, pick out (the best of), single out, cull, choose; vt.

ئاڵهت (ن)

دهرمان گهرم؛ بیبار؛ ئیسوت

*

Pepper corn, pippali, capsicum, cayenna; ground dried berries; n.

ئاڵە (ن)
ئاڵیە؛ ئومێد؛ هومێد؛ هیوا؛ هەویا؛ هێڤی.

*
Hope, expectance, expectancy, expectation, anticipation, sense of possible fulfilment, waiting under the possibility of fulfilment; n.

ئاڵی(پ/ئان)
١ . لە؛ لا؛ بە.
٢ . ئارییلە؛ ژنانیلە؛ ژنانی (پیاوێ کە گوێ لەمستی ژنی خوێ بێ)؛ یوسف؛ هومەر.

*
1 . At, of, in, with; prep.
2 . Unmanly, womanish, timorous (husband or man); effeminate (said of men), one full of exaggerated and showing timidity to one's wife; adj.

ئامادە (ئان)
١ . ئەیقەز؛ چلك؛ دەردەس؛ ساز.
٢ . تەیار؛ پەرداخ؛ پوختە؛ دروست؛ دەبار؛ لەبار؛ قومراخ.
٣ . وریا؛ وشیار.
٤ . رێك و پێك؛ بەجێ.
٥ . زیندوو؛ زینگ؛ زرپ و زیندوو؛ ماو.
٦ . لەسەرپێ (مرۆو).

*
1 . Available, attainable, handy; at hand, ready, in readiness; close by, close at hand, near, commodious; prepared; adj.
2 . Facile, appropriate; convenient, sound, compassable; ready for use; adj.
3 . Present; on the alert; adj.
4 . Wholesome, well arranged, in good order; adj.
5 . Alive, in life, above ground, breathing, not dead; adj.
6 . In the mood (for doing something), in high spirits, into the way (of doing s.th.); adj.

ئامادە بوون (کتن)
١ . ساز بوون؛ هاتنەدەس؛ حازربوون.
٢ . لەبار بوون؛ پوختە بوون؛ تەدارەك بوون.
٣ . رێك و پێك بوون.
٤ . گەڵاڵە بوون؛ نزیك تەواو بوون.
٥ . پەیدا بوون؛ رەخسان؛ گەیشتن؛

*
1 . Become ready, be ready, get ready, take steps; vi.
2 . Become convenient, be appropriate, become ready for use; vi.
3 . Get well arranged, be in good order.
4 . Have rude sketch, be about to be complete, (about) to be finished; vi.
5 . Attain (any place), reach (any point),

come, arrive, get to; vi.	گەیشتنەجێ؛ هاتن.

ئامادەکراو (ئان) *

1 . Prepared, made ready, arranged, systematized, organized, in readiness.	١ . ئامادە کریاگ؛ تەبار کریاگ؛ سازکراو؛ قومراخ کراو؛ حازرویزر.
2 . Ceremonially pure, in all respects, in every respect, out and out, quite clean, clean, complete, perfect; n.; adj.; adv.	٢ . پاك و پوخت؛ پاك و خاوێن (ن/ئان/ئاك).

ئامادە کردن (کتپ) *

1 . Accomplish; achieve, carry into effect, work out, bring to pass, bring about, get (a thing) ready, bring in a.o.or a. th. ; vt.	١ . ساز کردن؛ ساز دان؛ تەدارەك کردن؛ تەبار کردن؛ قومراخ کردن؛ گەلاڵە کردن؛ هێنانە سەر بار؛ پەرداخ کردن؛ چەکاندن؛ راشداندن.
2 . Present one's self, prepare one's self, give a ready answer; vt.	٢ . هێنانە دەس؛ خۆگورج کردن؛ دورستیا خۆ کرن؛ ئەیقە زاندن.
3 . Put or bring into order.	٣ . رێك و پێك کردن.
4 . Cook, boil, prepare (food) for the table.	٤ . لێنان؛ کوڵان؛ کوڵاندن.
5 . Supply o.'s self with (travelling apparatus and food) prepare provisions for.	٥ . تێشوو پێدان؛ رەخت کردن.
6 . Fill, stuff, fillfull, cram, stow; vt.	٦ . پرکردن؛ داگرتنەوە.

ئامادەیی (ن). *

1 . Nearness, attendance, accupancy, proximity, propinquity, vicinity, presence, n.	١ . بەردەستی؛ دەردەستی؛ دەباری؛ لەباری؛ حازری.
2 . Collocation, arrangement, systematization, reducing to order; n.	٢ . سازی؛ پوختەیی؛ رێك و پێکی.

ئامار کردن (کتپ) *

1 . Count, calculate, compute, reckon, cast up, estimate, sum up, call over, tell off, run over; vt.	١ . ژماردن؛ ژمارەکردن؛ سەرژمێر کردن؛ مەستار کردن؛ کۆکردنەوە.
2 . Enumerate, number, put number on s.th.; . vt.	٢ . ژمارە لەسەردانان؛ ژمارەبۆ دانان.

ئامارْه (ن/ئان)
ئیشارەت؛ دەس‌نیشان؛ دیاریی‌کراو.

*
Mark, sign, token, symbol, brand, marked, nominated, noted, distinguished. n.; adj.

ئاماس (ن)
١ . برین؛ پۆرگ؛ دوومەڵ.
٢ . ئاوساویی؛ ئاماسیان؛ هەو.

*
1 . Tumer, swelling, tumefaction, boil, carbuncle; n.
2 . Swell, swelling, inflation, gathering, protuberance; n.

ئامان (کتن)(١)
١ . هاتن؛ گەیشتن.
٢ . گەیشتن (یەکێ) بۆ ئێرە؛ هاتن (کەسێ) بۆ ئێرە.

*
1 . Arrive, come; vi.
2 . Get here, reach this place (s.o.); vi.

ئامان و شیان (کتن)
هاتوچۆ کردن؛ هاتن و چوون؛ ئاموشۆ کردن؛ ئامشۆ کردن؛ هامشۆ کردن؛ سەر لێدان؛ چوونەلا؛ چوون (بۆ جێگایەك بەرێك و پێکێ)

*
Go to constantly, be at habitually, visit often, resort to frequently, attend requlariy, be in habitually, come and go, ply to and fro; vi.

ئامان (ن) (٢)
ئاوان؛ بادیی؛ حاجەت؛ دەوریی؛ دەفر؛ قاپ و قاچاغی ناومال؛ قاپی چێشت؛ سینییك؛ سانۆ؛ کرکاسە؛ کر و کاسە؛ کاسە و کەوچك؛ گەبۆل.

*
Vase, vessel, dish, plate, receptacle, house - utensils, house hold - utensils; food - utensils, utensil for holding soup....etc., implements used in kitchen; n.

ئامان (ن/ئسب)
١ . ئەمان؛ هانا؛ پەنا؛ داللە؛ داللە.
٢ . دەخیل!؛ دەخیلە!؛ هاوار! (بۆ داوای نەکردن کارێك دەخرێتە سەرەتای رستەوە)؛ بۆ دەربڕینی بێزاریی لە کارێ یا لە شتێ: دادا!؛ داد و بێ دادا.

*
1 . Appeal, asylum, safety, refuge, plea, shelter, protection, place of safety, n.
2 . Word of disgust or outcry against an inequitable character or nature. Woe!, Help!, trustworthiness, asking, Mercy!, Oh! please!; n.

۳ . چرییکه؛ قییژه؛ هاوار؛ نەعرەته؛ نەرە، هاوار (ن).	3 . Scream. shout, howl, bawl, screech, shriek, cry, outcry, acclamation, plaint, lamentation; n.

ئامانج (ن)

●

۱ . ئارمانج؛ نیشانە؛ نچك؛ خاڵ (بۆ مشتو لێ گرتن بە چەك).	1 . Target, aim, butt, point, mark (to be shot at); n.
۲ . مەبەس؛ مەبەست.	2 . Intention, intent, purpose, send, design, drift, scheme, objective, final cause, n.
۳ . مراز؛ ئاوات؛ خـواست؛ دڵخواز؛ سەرك؛ گاڤین؛ ویست؛ هەویا؛ هیوا.	3 . Desire, wish, want, hope, will, aspiration, behest, inclination, liking, that which is hoped; n.
٤ . خزم؛ خوێش؛ کەسوکار، قەومو قبیلە.	4 . Relative, kinsman, relations, connection, dependencies, pertinences; n.

ئامان خواستن (کتپ/ئد)

●

هانا بردنە بەر (کەسیّ)؛ هانا هێنانە بەر؛ پەنا داوا کردن (لە کەسیّ)؛ داوای جێگاو رێگای خۆ شاردنەوە کردن؛ داوای جێگای خۆ حەشاردان کردن.	Enquire for refuge, beg a person to help, ask a person to succor, go in quest of asylum, seek for shelter or hiding place, enquire for place of safety, seek protection from; vi.; id.

ئامانەت (ن/ئان)

●

۱ . ئامانەتیی؛ ئەسپاردە؛ سپاردە؛ سپەردە؛ ئەمانەت؛ شتێ کە لای کەسیّ دابنرێ بۆ کاتێکی دیاری کراو.	1 . Preservation, guardianship, charge, care, ward, invested property, things turned over for safekeeping (for a limited period of time); n.
۲ . بارمتە؛ گرك؛ شتێ بەچاودێریی کەسیّ سپێردارێ.	2 . Deposit, pledge, pawn, thing intrusted to a.o.'s care; n.
۳ . کاری ئاگاڵێ بوون؛ کاری پاراستن یان پارازتن.	3 . Care, attention, keeping, watchfulness; n.

ئامانەت بەخوا! (ف)

●

خوات لەگەڵ!ـ ئاگادارت بێ!؛ ئامانەتی خوابی!؛ بە دووعا!.	May God keep you safe!, Good - by, Good bye!, Adieu!, Fare - well!; phr.

ئەمانی نی‌یە (کەسیّ) [رس] ◆

١ . ئەمانی بۆ نی‌یە! جێی باوەڕ نی‌یە (کەسیّ)؛ ناپاکە (یەکیّ).

1 . His safety is not guaranteed; he is treasonable or fickle; Rhet.S.

٢ . پشتی پیّ نابەستریّت (مرۆو).

2 . Rhet.s. One can not rely on him .i.e.He is untrustworthy or unfaithful.

٣ . وەزمەندی زۆرە (یەکیّ).

3 . Rhet.s. He is a harmful one. i.e. he is an unwholesme person.

٤ . جەربەزەیە (کەسیّ).

4 . Rhet.s. He is an adventurer person. i.e. bluffer one.

ئەماوزیّ (ن) ◆

کەتانی سەربرین؛ شاش؛ گۆز.

Muslin bandage, crepe bandage, gauze, the cotton bandage, top-coating fine plaster; n.

ئەمایی (ن) ◆

کوێریی؛ نابینایی.

Blindness, sightlessness, unseeingness; n.

ئەمبا (ن) ◆

ئەواڵ؛ ئەمبا؛ ئەمرا؛ برادەری گیان بەگیانیی؛ برادەر؛ جووتەو جەیران؛ دەستەبرا؛ هەواڵ؛ هەڤاڵ؛ هاوڕیّ؛ هاودەنگە؛ هاودەم؛ یاوەر.

Comrade, friend, companion, associate, mate, fellow, crony, chum, pal, compeer, boon companion, fellow - partisan, fellow - adherent, adherent of the same cause, bosom friend, loving associate; n.

ئەمباز بوون (کتن/کتپ) ◆

١ . ئەوقەد بوون؛ ئەمبازد بوون؛ ئەوقەد بوون؛ عەمباز بوون؛ پەلامار دان و پیّدا هەڵزنیین.

1 . Intrude upon, come upon; vi. a.o., break in at, obtrude, interlope., vt.

٢ . گرفتار بوون؛ گیرۆدە بوون؛ دووچار بوون؛ بەدەست کەسێکەوە دامان؛ بەدەستەوە دامان (لە کەسیّ یان شتیّ).

2 . Get into difficulty, come into collision, join battle with, can do nothing with, be mutually opposed, encounter, clash; vi.

٣ . لە باوەش گرتن؛ لە ئامیّز گرتن؛ گرتنە باوەش؛ گرتنەئامیّز (کتپ).

3 . Take into one's arms, take in the bosom, clasp in the arm, press to the bosom, fold to the heart, embrace; vt.

ئامتا (ن)

١ . هاوتا؛ هاوشان؛ هاوسەنگ؛ هاوپێر.
٢ . هاوواتا؛ هاومانا (وشە)؛ وشەی هاوواتا.

●
1 . The equal, the like, compeer, peer; n.
2 . Synonym, equivalent word (of the same language), word of nearly the same meaning; n.

ئامراز (ئان/ن)

١ . ئەمراز؛ ئەوراز؛ ئامێر؛ ئالاو؛ ئالەت؛ پارتیکل.
٢ . هاوراز؛ هاوبیر؛ هاوبروا؛ هاومراز؛ هاودەرد؛ هەمراز؛ مەحرەمی ڕاز.
٣ . هاوبەش (ن/ئان).
٤ . هاوئیش؛ هاوکار؛ هاوپیشە.
٥ . مەراز؛ هۆ.

●
1 . Instrument, implement, tool, apparatus, contrivance, device, particle, n.
2 . Intimate, confidant, sharer of secret, hand and glove, hail-fellow well met, fellow - sufferer; n.
3 . Partner, participator, partaker, copartner.
4 . Co - operator, abettor; n.; adj. joint operator, co - adjutor; n.
5 . Medium, agent, means, cat's - paw, indenture; n.

ئامسا (ن)

ئاومال؛ دراوسێ؛ دەراوسێ؛ هاوسێ؛ هەمسایە؛ هامسا.

●
Neighbour, a person who lives near another; n.

ئامسەر (ن)

هاوسەر؛ هاوڕێی ژیان؛ هاوبەشی ژیان (ژن یا مێرد).

●
Consor, partner, associate, spouse, companion (esp. a wife or a husband); n.

ئامشۆ کردن (کتپ)

ئامان و شیان؛ ئاموشۆ کردن؛ هاتوچۆ کردن؛ بەسەر کردنەوە؛ سەر لێدان؛ دیدەنی کردن؛ هامشۆ کردن.

●
Frequent, haunt, visit often, resort to 'frequently, attend regularly, attend much; vt.

ئامشۆکەر (ن)

میوان؛ هاتوچۆکەر؛ ئاموشۆکەر.

●
Guest, visitor, visitant, person entertained; n.

ئامووتیا (ن)
ئازەب؛ باڵق؛ بەشوو (کچ)؛ دەستەکوڕ.

Spinster, youngster, marriageable, younker; n.

ئاموور (ن)
ئاراق؛ ئیرەق؛ ئیرەقە؛ هەوجار؛ ئەوپارچە دارە شاولی‌یەیە کە لە ئامرازی جووت‌دا هەیە.

The tilt, plow neck, plow tail, vertical steering haft of plough; n.

ئامووەی (ن)
زەماوەند؛ شایی؛ هەڵپەرکێ؛ جووزەکی؛ لەیزین؛ سەما؛ شایی و هەڵپەرکێ بەگۆرانی و دەهۆڵ و زوڕناوە.

Merry - making, party, dance, dancing, festivity, festival, convivality, frolic, jollification, high jinks, merry about, folk measuerd movement accompanied by folk songs, drum and fife band. i.e.folk - dance; n.

ئامۆژ (ن)
١ . پەروەردە (منال)؛ هۆژان؛ کاری بەرێوەبردنی منداڵ؛ رەنێو هێنان؛ کاری فێرکردن و پەروەردەی منال.
٢ . تۆرە؛ شێواز.

1 . Nurture, training, education, instruction, tuition, discipline, schooling, breeding; n.

2 . Method, manner, way, mode, process, course; n.

ئامۆژگا (ن)
ئامۆژگە؛ فێرگە؛ بنگە؛ پەروەردگە.

School, seminary, academy, institute, place of eduction; n.

ئامۆژگار (ن)
ئامۆژیار؛ ئامۆژکار؛ مۆژیار؛ ئامۆژگاریکەر؛ رامشکەر؛ فێرکەر؛ مامۆستا.

Adviser, counselor, instructor, mentor, monitor, admonisher, one who counsels a.o. earnestly, teacher, schoolmaster; n.

ئامۆژگاریی کردن (کتپ)
پەیرە و کردن؛ هۆژدان؛ هۆژاندن؛ قسە

Advise, counsel, admonish, notify, word to,

وەبەر نان؛ نەسیحەت کردن؛ دەرس دادان.
give advice to, give notice to,; vt.

ئامۆژگاریی وەرگرتن (کتپ)
پەیڕەویی وەرگرتن؛ قسە وەرگرتن.
Take advice, take earnest persuation, receive consultation; vt.

ئامۆژگاریی (ن)
١ . ئامۆژیاریی؛ مۆژیاریی؛ مۆژگاریی؛ مۆچیاریی؛ مووچیاریی؛ مووچاریی.
1 . Advice, advisement, recommendation, admonition; n.
٢ . تێبینیی؛ ئاگاداریی.
2 . Note, notice, notification, annotation, word; n.
٣ . چاودێریی؛ چاوەدێریی؛ سەرنج؛ یارمەتیی؛ کۆمەگ.
3 . Supervision, attention, care, heed, aid, help, assistance, succor, support; n.
٤ . رابەریی؛ چۆنیەتیی بەکارهێنان (شتێ).
4 . Instruction, precept, directions for use; n.

ئامە (ن)
١ . ئانە؛ ئەنە؛ دایك؛ دایکە.
1 . Mamma, mater, mother, femaleparent; n.
٢ . بەخت؛ شانس؛ هات؛ بەهرەمەندیی؛ بەختی چاك.
2 . Luck, chance, hap, haphazard, fortune, hazard, fate, success, good fortune.
٣ . ساڵی هات؛ ساڵێکی پڕ بەروبووم (ن/ئان).
3 . Ample and pleasant year (or life); n.; adj.

ئامیار (ن)
١ . ب (ئامبا).
1 . see (amba); n.
٢ . ئاوەڵ؛ دۆست؛ دەستەبرا؛ هاوڕێ.
2 . Crony, confident, attendant, escort, fellow - traveller, companion in the way; n.

ئامیان (ن)
ئامێزە؛ ئامێزەن؛ هەوێن؛ ڕێتکە؛ ئەنزیی ناو شیلاووگ، کە بۆ مەیاندنی شیر بەکار دەهێنرێ.
Rennet, rennin, leaven; ferment, barm, yeast, a coagulating enzyme that can curdle milk, found in the gastric juice of the calf, etc; n.

ئامین! (شر/ئسب)
یاخوا وابێ!؛ (لەدوای نزاوە) یان بۆ دەربڕینی
May it be so!, be it so!, so be it, used after a

ڕەزامەندی بەکار دەهێنرێ.

prayer or to express approval; ter.; interj.

ئامێتە (ئان)

١ . تێکەڵ؛ ئاوێتە؛ ئاموختە؛ تێکەڵاو.

*

1 . Mixed, mingled, blended, joined, associated; adj.

٢ . هەمە ڕەنگ؛ هەمەچەشت.

2 . Promiscuous, heterogeneous.

ئامێز (ن)

ئاوش؛ باوەش؛ کۆش؛ هامێز؛ واوشە.

*

Bosom, hug, clasp, embrace, fold; n.

ئامێژە (ن)

ب (ئامیان).

*

see (amiyan); n.

ئامێژەن (ن)

ب (ئامیان).

*

see (amiyan); n.

ئامێژەن کردن (کتب)

هەوێن کردن (شیر).

*

Ferment, set in fermentation, set in fermenting, trans form by means of a ferment; vt.

ئان (ن/ئپ)

١ . کات؛ دەم؛ سات؛ گاو؛ گاڤ؛ کاتێکی کورت؛ ماوەیەکی کەم؛ چاو تروکاندنێك.

٢ . تاف؛ بین؛ بافت؛ چاخ؛ ژووم؛ وەرز.

٣ . دڵخواز؛ ئارەزووی دڵ.

٤ . یان؛ یا؛ یاخو؛ یاخوَ؛ یاخود؛ یاکوَ؛ یانەکوو؛ یاوەکو؛ ئاخوَ (ئپ).

٥ . بەڵام؛ بەلاَن؛ بلاَم (ئپ).

*

1 . Time, moment, hour, instant, second, trice, point of time, twinkling, eyewink; n.

2 . Epoch, period, era, eon, space of time, circle of time, season; n.

3 . Favor, benignity, good - will, favour, n.

4 . Either.....or, whether.... or, one or the other (of two), each (of two), both, one and the other; conj.

5 . But (after negation), but not (after an affirmation), moreover, but that, otherwise than that, further, yet, still, however, how be it, nevertheless; conj.

٦ . تەنانە؛ تەنانەت (ئاك).

6 . Even, but also, not only so, in like manner, likewise. adv.

٧ . ئەدا؛ ناز؛ غەمزە؛ خەمزە؛ عیشوە.

7 . Flirtation, coquetry, effectation (of love), amorous gest; n.

ئانکوو (ئاك)

ئانگۆ؛ واتە؛ واتا؛ یانی؛ بەتایبەتیی.

Videlicet, namely, that is to say, by name, particularly; adv.

ئانگ (ن)

شت؛ شتومەك؛ شتمەك؛ تشت؛ تەوا؛ چت؛ چتمەك؛ چشت؛ کەلوپەل؛ کالا.

Thing, articles, something, object, goods, chattles, movables, commodities, appurtenances, production; n.

ئانگو (ئاك/ئپ)

١ . ئەوسا؛ ئەوسایە؛ ئەوکاتە؛ ئەودەمە؛ ئەودەمەی؛ ئەودەمی.

1 . At that time, at that moment, then, soon afterward; adv.

٢ . یان؛ وەیان (ئپ).

2 . Or, either.... or, but, actually; conj.

ئانگۆر (ئان/ن)

هاوڕێ؛ هەمبەر؛ هەمپایە؛ هاوشان.

Co - ordinate, equal, co - equal, ot the same cause, of the same grade or rank, of equal dignity or power, on a par; adj., n.

ئانوو (ن)

پەژارە؛ داخ؛ دڵایی؛ دڵـان؛ خەم؛ خەفەت؛ مەینەت.

Sorrow, grief, vexation, annoyance, disquiet, uneasiness, fear, worry, anxiety, trouble; n.

ئان و ئوون (نل)

١ . ئان و ئین؛ نازو غەمزە؛ غەمزەو ناز؛ ناز و عیشوە؛ عیشوە و ناز.

1 . Dolliance, philandering, coquetry, flirtation, affectafion of love; c.n.

٢ . نان و نمەك؛ قەرزار باریی ئامو شۆ (نل).

2 . Visiting frequency, indebtness; c.n.

ئانی (ن)

١ . ب (ئان/٧).

٢ . ئەنی؛ هەنی؛ ناوچەوان؛ ناوچاوان؛ نێوچاوان؛ نەوشەنی؛ تەڤێل؛ تەویل؛ پێشەنی؛ پێشانگی ڕوو.

*

1 . see (an/7); n.

2 . Forehead, front, brow, face, effrontery, forepart, forward part, anterior, obverse; n.

ئانیشك (ن)

ئەنیشك؛ ئانیسك؛ هەنیشك؛ قونەنیشك؛ قونانیشك؛ قنگانیشك.

*

Elbow, joining, flexure, angle, bend, turn, curving, bending, incurvating, incurvation; n.

ئانیشکە (ن)

١ . قوڵ؛ لا شانی پایە؛ لولە و گونج (بەشێوەی گۆشەی وەستاو یا کەوانە).

٢ . شوێن ئانیشك (کورسی).

٣ . دانوێو (ئامرازی ئاشی ئاو بۆ زیاد کردن و کەم کردنی دانی ئاش).

*

1 . Bracket, corbel, console, (brace) shaped appliance; n.

2 . Elbow rest, elbow angle; n.

3 . The grain increasing and reducing apparatus of water - mill, manual grain increaser and reducer tool, (used in the water - mill); n.

ئانیشا (ج)

ئانیلە؛ ئەی؛ ئەوان؛ وان؛ ئەڤان؛ ئەوانە؛ ئازی.

*

They, those persons, those peoples, those men, those folks, those ones; pron.

ئانین (کتب/کتن)

هانین؛ هێنان؛ گوێزانەوە؛ گوێزتنەوە؛ گوێزاندنەوە؛ گۆزاندنەوە؛ گواستنەوە.

*

Bring, convey, fetch, convoy, bring forward, bring in, bear; vt., i.

ئانە (ج/ئاك)

١ . ئەو؛ ئاز؛ هەو.

٢ . ئەوان؛ ئەوەکان؛ وان؛ هۆوانە.

٣ . بەو جۆرە؛ بەو شێوەیە (ئاك).

٤ . ئەوە؛ ئەوێها؛ ئەوکەسە؛ ئەوشتە؛ هۆوە.

*

1 . He, this one , this one here; pron.

2 . They, (persons, animals or things) previously referred to; pron.; pl.

3 . So, such, thus, in such a wise, by that way; adv.

4 . That (person), that thing, he, she, it, pron.

ئانها (ن/ئاك)
ئێستا؛ ئێسته؛ ئیستێ؛ هەرئێستا؛ سڤك؛ بەپەلە.

This moment, just now, instantly, immediately, in a hurry, without any intervention, forth with, without delay; adv.

ئانەگورز و ئانەمەیدان (پن)
ئەوەگورزو ئەوەمەیدان؛ فەرموو چییت لەدەس دێ بیکە!.

T. Here's the mace and here the (battle) field [or race - ground]. i.e. Now you have the opportunity to prove what you claim; pvb.

ئاو (ن)
١ . ئاڤ؛ ئام؛ ئوو؛ هاڤ؛ هام؛ هاو؛ هەڤ؛ هەو؛ نا.

1 . Water; n.

٢ . هەچ پارچە ئاوێك كە تارادەیەك قووڵ و پان و بەرین بێ؛ وەك: جۆگە؛ ڕووبار؛ ئەستێركە؛ بناوان یان دەریا.

2 . Any large body of water, as: stream, river, lake, dam, or sea, ocean etc; n.

٣ . هەرچ ئاوێك كە لە لەشی مرۆڤەوە یان گیاندارەوە بێتە دەرەوە؛ وەك: میز؛ تف، فرمێسك، ئارەق، ئاوی پیاو وژن (شەهوەت) ومیان تۆوی گیانداری نێر و مێ.

3 . Any body fluid as: urine, saliva, tears, sweat, semen, or sperm and seed; n.

٤ . شیلە (شیرە) ی هەندێ میوە: دۆشاو، تلّە، ملّت، سلپەك، سەرپاتە، شەربەت، شەربەتاو.

4 . Juice of some fruits: sap, fluid, extract, liquid, syrup, fluid part; n.

٥ . جوانیی؛ تەڕوبڕیی؛ زێبایی؛ شیرینیی.

5 . Sweetness, freshness, liveliness, dulcitude, beauty, handsomeness; n.

٦ . باق و بریقە و درەوشانەوە (بەردی بەقیمەت) [خ].

6 . Brilliance (of gems), brilliancy, radiance, sparkle; Metaph.

٧ . تاماو (ن).

7 . Flavour, taste, savor, gusto, smach, piquancy; n.

ئاو ئەكاتە بێژنگ (سەبەتە) [پن]
ئاوكردنە بێژنگ؛ ئاو لە بێژنگدا هێنان؛ ڕەنجی بێ هوودە دان (كێشان)؛ خۆ ماندوو كردن بەفیڕۆ؛ ڕەنجی بێوەردان.

T. He or she carries water in a sieve or (basket); to draw water by a sieve. i.e. To waste one's efforts, exert one's self in vain, make efforts that are in vain; pvb.

(بوون بە) ئاو [کتن/ئد]

١ . تەریق بوونەوە؛ شەرمەزار بوون؛ سوور بوونەوە و ئارەق کردنەوە لە شەرما.

٢ . تەربوون؛ سەرتاپا تەربـوون؛ لەش تەربوون.

*

1 . Be ashamed, be abashed, become confused of shame, get perplexed, be put out of countenance; vi; id.

2 . Be wetted, get wet, get soaked through, be soaked with water, be wet through, be soaked to the skin; vi.

(کردن بە) ئاو [کتب]

تواندنەوە؛ تاواندنەوە، تاوانینەوە؛ توانەوە.

*

Melt, liquefy, disolve, thaw, fuse, dissolve; vt.

ئاوا (ئاتل) (١)

ب (ئاوەدان).

*

see (awedan); c. adj.

ئاوا (ئاتل/ئاك) (٢)

ئاوەها؛ ئەوها؛ ئەوسا؛ ئەئاوا؛ ئاوها؛ ئەهوا؛ وەك وەی؛ وەها؛ وەتۆ؛ وەسا؛ ولۆ؛ هوو؛ هوسا؛ هۆتۆ؛ ڤەهە؛ بەم جۆرە؛ بەم شیوەیە؛ بەوجۆرە؛ بەوجوورە؛ بەو چەشنە؛ بەوشێوەیە؛ بەوتەرزە.

*

Such, thus, so, in this manner, in this like, similar, of that kind, of the like kind, in like manner, for a like reason, with equal reason, in the way that, to such a degree, in such a manner, in the same manner, likewise, as it is, as it was, therefore, for this reason, on this account; C. adj.; adv.

ئاوا (ئان) (٣)

نەدیو؛ نەماو؛ ئاڤا؛ بزر؛ ون؛ گوم؛ دیار ـ نەماو؛ ئاوابوو. . .

*

Set, declined, sunk, lost to view, gone down (as the sun... etc).; disappeared, receded from view, passed out of sight; adj.

ئاوا بوون (کتن)

١ . نەدیو بوون؛ ون بوون؛ چوونە خوارێ (ڕۆژ یان مانگ)؛ لە ئاسۆ ون بوون.

٢ . دەرباز بوون؛ تێپەڕین؛ پەنا گرتن و ون بوون.

٣ . لەبەرچاو گوم بوون؛ دیار نەمان؛ لە چاودیار نەمان.

*

1 . Set, go out of sight, go down (as the sun or the moon), decline, sink, be unseen; vi.

2 . Escape, pass, elapse; vi.

3 . Disappear, recede from view, be lost to view, pass out of sight, vanish; vi.

٤ . مردن؛ نەمان؛ زایە بوون.

4 . Die, expire, demise, fade out; vi.

ئاوات (ن)

١ . ئارەزوو؛ ئارۆزە؛ مەبەست؛ نیاز؛ ویست؛ خواست؛ هەوەس؛ هەوا.

1 . Longing, yearning, desire, craving, hope, expectation, earnest, desire, eager desire, aspiration, hankering; n.

٢ . پەرۆش؛ تاو، جخار؛ کام.

2 . Enthusiasm, sigh, regret, sorrow, earnestness, eagerness, mental excitement; n.

ئاوات پێکهاتن (کتن/کتپ)

بە مەبەست گەیشتن؛ بە ئارەزوو گەیشتن؛ بە مراد گەیشتن؛ دڵخواز بەدیی هاتن؛ ئامانج جێبەجێ بوون.

Get one's own hope, get possession of a. th., succeed in getting one's own goal, get somewhere, obtain some result, make some progress, get there, accomplish one's own purpose, succeed in bringing s. th., get through, reach the end of s.th., get the destination; vi.; t.

(بە) ئاوات خواستن (کتن/ئد)

ئاوات خواستن؛ خۆزگە خواستن (بۆشتێ)؛ حەز بە جێ بە جێ بوونی کارێك کردن؛ بە دەست هێنان (شت)؛ ویستن.

Hanker for, hanker after, have a longing for, yearn after; vi.; id.

ئاواتە خواز (ئان/ن)

ئاوات واز؛ ئاواتیی؛ ئارەزوومەند؛ کەسێ بە ئاواتەوە بێ بۆشتێ؛ بەپەرۆش.

Lusting after, having eager desire, feeling earnest desire, longing, pining; adj.; n.

ئاواتە خواست (ن)

ئاواتیی؛ خومستەك.

Heart's desire, deep-felt, of one's inmost desire; n.

(بە) ئاواتەوە بوون (ئد)

چاوەڕێ بوونی پێکهاتن و جێبەجێ بوون (مەبەست).

Expect and desire (for the best), feel hope of; id.

ئاواتی (ند) ✱

١ . پەرۆش؛ خواز.

1 . Avidity, proclivity, impulse, burning desire; n.

٢ . ب (ئاواتە خواز).

ئاوار (ن) ✱

١ . ئاردی؛ ئاردەپێچ؛ باسووق؛ هەلوا؛ باسووز؛ باستووق؛ باستێك؛ جۆرە حەلوایەکی توندە؛ لە ئاردو دۆشاوی ترێ دروست دەکرێ و وشك ئەکرێتەوە و پارچەپارچە هەڵدەگیرێ بۆخواردن (لە زستاندا . . .).

1 . Grape - juice jelly, grape - juice and flour made thick and shaped like sausages or cut into big bits, highly seasoned; sweet - meat made with grape - juice and flour, thickened and cut into pieces..... etc; n.

٢ . چایچی ناو ماڵ (دیوەخان) [نل].

2 . Tea - servant, a person devoted to serve tea as a household duty.

٣ . خانووی تەپیو؛ ماڵی داڕووخاو.

3 . Collapsed - house, falling together (house).

٤ . بێکارە؛ تەمەل؛ بێ دەسەڵات؛ هیچ لە بارداا نەبوو (ئان).

4 . Unemployed, idle, disengaged, lazy, inactive, indolent, out of employment, doing nothing; adj.

ئاوارتن (کتپ) ✱

جیا کردنەوە؛ جوێ کردنەوە؛ خستنە ئەولاوە؛ بەئەولاوە خستن؛ لابردن؛ لێك جیا کردنەوە؛ دەربواردن (شتێ لەشتێك).

Separate, hold apart, set a.th. aside, leave out, detach, part, disconnect, disjoin; vt.

ئاوارتە (ئانپ) ✱

١ . جیا کراوەوە؛ جوێکراوەوە؛ بە ئەولاوە خراو.

1 . Exceptive, exceptional, excluded; unob.; adj.

٢ . لادراو؛ لابراو.

2 . Left out, left aside; adj.

٣ . جیا؛ تەنها؛ جوێ.

3 . Segregated, alone, withdrawn; adj.

ئاوار خانە (نل) ✱

ب [ئاگردان/(١)].

see [agirdan/ (1)]; c.n.

ئاوارە (ئان/ن) ✱

١ . دەربەدەر؛ تار؛ تەرا؛ ڕەهەند؛ لانەواز؛ لەنیشتیانی خۆ دوورخراو؛ لە وڵاتی خۆ دوور کەوتوو (لەبەر هۆیەکی ڕامیاریی).

1 . Vagabond, homeless, expelled, scared away, expatriated, ostracized, driven out, forced away, thrust out, mystified, homeless person, émigré, one who has left his country, usually for political reasons; adj.

٢ . تونا؛ تـوونا؛ حـەبداڵ؛ عـەوداڵ؛ حەوداڵ؛ هەڵومدا؛ هەڵەتە؛ گومڕا؛ ون بوو؛ وێڵ.

2 . Astray, strayed, distracted, misled, lost, wandering, obstinating, proscribed; adj.

٣ . سەرلێ شێواو؛ سەرمەند؛ چەواشە.

3 . Perplexed, bewildered, confused, embarrassed; adj.

٤ . بیانی؛ ئەمو ئەو؛ نەدیوو نەناسیو؛ ئاوییە؛ ئاڤی یە (ن).

4 . Stranger, alien, newcomer, outsider, immigrant; n.

٥ . بەدبەخت؛ مشەخت.

5 . Unlucky, luckless ill - fated; adj.

٦ . ڕاستیی؛ دروستیی (ن).

6 . Reality, truth, fact, verity.

ئاوارە بوون (کتن)

دوور کەوتنەوە لە وڵات؛ لە نیشتیان دوورکەوتنەوە؛ چەواشە بـوون؛ کەوتنـە غەریبیی؛ مشەخت بوون؛ هەڵومدا بوون.

Become homeless, be expatriated, become disowned, be confounded, immigrate, go vagrant, live a vagabond life; vi.

ئاوارە کردن (کتپ)

دوور خستنەوە لە وڵات؛ دەربەدەر کردن؛ تاراندن؛ هەڵومدا کردن؛ ڕەهەندە کردن.

Expel, expatriate, exile, ostracize, banish; vt.

ئاوارەگا (ن)

شارودەرگا؛ شوێنی ڕەهەندە کردن.

Exile, place of exile; n.

ئاوارەیی (ن)

دووریی لـە وڵات؛ سـەرگـەردانیی؛ دەربەدەریی؛ سەرلێ شێواویی؛ گومڕایی؛ بێ دەرەتانیی؛ بێ خانومانیی.

Ostracism, exile, banishment, expatriation, expulsion, proscription, homelessness; n.

ئاواز (ن) ●

١ . دەنگ (بەرز).
1 . Tongue, speech, articulate; n.

٢ . گۆرانی؛ ستران؛ نەوا؛ هۆرە؛ هەوا؛ دیلانە؛ دیلۆك.
2 . Song, ballad, ditty, carol, conzonet; n.

٣ . خوێندنی مەاڵ.
3 . Warbling, trill, yodel; n.

٤ . سروود.
4 . Canticle, lay; n.

٥ . نۆتەی مۆسیقا؛ دەنگی ئامرازی مۆسیقا بە هەوای تایبەتیی.
5 . Musical note, melody, tune, modulation, pleasing succession of sounds; n.

ئاوازدانان (کتپ) ●

هەوا بۆدانان (گۆرانی).
Melodize; vt.

ئاوازکردن (کتپ) ●

بانگکردن (بەدەنگی بەرز)؛ گازکردن.
Call out, summon, call for, invoke, order to appear, notify to appear; vt.

ئاوازنگ (ئان/ن) ●

زراو (ناو).
Defamed, of a bad reputation, got a bad reputation; n.; adj.

ئاوازە (ن) ●

١ . ئاواز؛ دەنگ.
1 . Voice (loud), utterance, spoken sound.

٢ . ناوبانگ؛ نێوبانگ؛ نامەدەنگ؛ .
2 . Fame, publicity, reputation, repute, name, distinction; n.

٣ . ناتۆرە؛ ناووناتۆرە؛ نێوونرتك؛ نەتۆرە (بە تایبەتی بە خراپە).
3 . Notoriety, repute (generally in a bad sense); n.

٤ . واتەوات؛ دەمەدەمە؛ دەبەدەبە؛ پروپاگاندە؛ زمزمە.
4 . Rumour, promotion, indoctrination, propaganda, inculcation, gossip, hearsay, town talk, scandal; n.

٥ . ووتە؛ قسە و باس؛ پەرلە.
5 . Talk, address, parly; n.

ئاوازە بێژ (نل) ●

ئاوازە خوێن؛ ئاوازە خوان؛ گۆرانی بێژ؛ ستران‌بێژ؛ دەنگبێژ؛ گۆیینده؛ گۆرانی چڕ.
Singer, songster, minstrel, warbler, gleeman, psalmodist, chanter, caroler, cantor, vocalist; n.

ئاوازە خوان (نل)
١ . ب (ئاوازەبێژ).
٢ . شایەر؛ موتریب.

•

2 . Harper, bard, jongleur; n.

ئاواق (ن/ئان)
١ . چۆڵ؛ بەتاڵ.
٢ . دەشت؛ بیابان؛ هەرد؛ دەشت و هەرد.

•

1 . Empty, void, vacant, vacuous, blank, unoccupied; n.; adj.
2 . Desert, plain, quite-deserted; desolate, lowland. adj.

ئاوا کردن (کتپ) (١)
١ . خانوو دروست کردن؛ بنیاد نان (دێ)؛ بنیاد نان و دروست کردن (کۆمەڵە خانوویەك بۆتێدا ژیان)؛ دەس بە خانوو دروست کردن.
٢ . خۆشی و شادمانیی خستنە ماڵەوە؛ بوون بەهۆی دروست کردنی مەودایەکی خۆش (لە ناو کۆمەڵگایەکدا یان لە شوێنێکدا)؛ بەکەیف و زەوق بوون (ئد).

•

1 . Construct, build or erect a house, lay the foundation (of a village or a mass of buildings), have a house built, have a mass of buildings constructed and taken base of a village, start the building of a house vt.
2 . Give happiness and pleasure to one's house, be the cause of a pleasant surroundings (in a circle or around and about a place), be pleasurable; id.

ئاوا کردن (کتپ) (٢)
١ . لەچاو ون کردن؛ لەبەرچاو نەهێشتن؛ لەبەرچاو گوم کردن؛ شاردنەوە.
٢ . تێپەڕاندن؛ دەرباز کردن؛ پەڕانەوە.
٣ . سات‌بردنە سەر؛ کات ڕابواردن.
٤ . ڕاونان؛ بەرەو دوانان؛ شکاندن (دوژمن لە شەڕدا)؛ ڕادان؛ بەزاندن (دوژمن)؛ هەڵبڕین و لێ نەبوونەوە (لە دوژمن؛ کاتی شەڕ).

•

1 . Keep out of sight, withdraw from view, hide, conceal, uppress, withhold, screen, veil; vt.
2 . Abalienate, convey a.o. across, deliver over, make over; vt.
3 . Use up, consume or spend time, experience pleasure at one's leisure, use up time (when one has it free); vt.
4 . Compel enemy to retrograde, force to retrace one's steps, make enemy go backward, drive away, defeat, drive off, drive back; vt.

ئاوا كردنەوە (كتپ)
ب (ئاوا كردن - (١)/١).

•
see (awa kirdin - (1)/1); vt.

ئاواڵ (ن)
١ . ئاوەڵ؛ ئاودەنگ؛ هەمدەم؛ هامدەم؛ هاڤدەم؛ هاونشین؛ هاوڕاز؛ یاریكار؛ بەردەڤك.
٢ . هاوتا؛ هاوچەشن؛ هاوشێوە؛ هاوواتا؛ هاودەنگ (ن/ئان).
٣ . ب (ئاواڵ مندالْ).

•
1 . Friend, confidant, intimate, buddy, room - mate, loved - associate, consort, match, fellow - traveller, companion in the way, escort, co - walker, colleague; n.
2 . The equal, the like, similar, analogous, homo - geneous, paralleled to, similar to, synonym, peer, compeer; n.; adj.
3 . see (awal mindal); n.

ئاواڵایەتی (ن)
١ . هەڤاڵتی؛ هەڤاڵێتی؛ هاوڕێی؛ هاوڕێتی؛ ئاشرایی؛ برادەرایەتی؛ برادەرێتی؛ دەستە برایەتی؛ دۆستایەتی.
٢ . یارمەتی؛ هاوكاری؛ دەستیاری؛ هەرەوەز؛ زیارە.

•
1 . Friendship, comradeship, fellowship, companionship, intimacy, partnership, brotherhood, close - acquaintance, (with good) sociability, good company, jolly companionship; n.
2 . Co - operation, joint action, concurrent effort, joint operation, pulling together, concurrence, co - action, collaboration; n.

ئاواڵ مندالْ (نل)
ئاواڵدان؛ ئاوەڵ؛ ئاوەڵ منالْ، پزدان؛ پەلاش (منالْ)؛ وێڵلاش؛ یوڵلاش.

•
Placenta, secundines, afterbirth, afterburden; c.n.

ئاواڵە (ئاتپ/ئان)

١ . لەسەرپشت (دەرگا. . .)؛ کراوەوە؛ کراوە.
٢ . ئەبلەق؛ سەرسام؛ دەمداچەقیو.
٣ . لێك جوێوە بوو؛ لێك دابراو (دوو کەس یان زیاتر؛ دووشت یان زیاتر)؛ لێك ترازاو. (ئان/ئاك).
٤ . برینی ساڕێژ نەبوو؛ برینی دەم کراوە.

●

1 . Open, unclosed, unenclosed, ajar; unob.; adj.
2 . Agape (mouth), wide - open (mouth), staring with open mouth, amazed, bewildered, taken by surprise, petrified with wonder; adj.
3 . Asunder, a part (of two or more persons or things); adj.; adv.
4 . (wounds) unhealed up (over), not yet healed (wounds); adj.

ئاواڵە کردن (کتپ)

١ . خستنە سەر پشت (دەرگا؛ پەنجەرە. . .)؛ کردنەوە (قاپی؛ پەنجەرە)؛ گوشاد کردن.
٢ . سەری مەنجەڵ لابردن؛ سەرقاپ لابردن (مەنجەڵ؛ دیزە. . . تاد).
٣ . دەم داپچرین؛ دەم داچەقاندن؛ دەم کردنەوە (بە حەبەسایەوە).

●

1 . Let a door, window.... etc. wide open, open (a door, window). lay open, make open; vt.
2 . Take the cover off (cooking - pot), unlid a pot....etc.; vt.
3 . Keep mouth wide - open, gaze eagerly, stare with open mouth, dumbfound.; vt.

ئاوان (ن)

١ . ب (ئاوونگە /٢)
٢ . حاجەت؛ قاپ و قاچاخی ناوماڵ.
٣ . سەفەر تاسیی (نل).
٤ . مزە؛ مزی ئاش؛ مزە؛ مزەی ئاش؛ ئاشانە؛ پارە یان ئارد کە ئەدرێ بەئاشەوان بەرامبەر هاڕینی باراش.

●

1 . see (awung/2); n.
2 . Household utensils, house-utensils, dishes, viands article, article of food, plates; n.
3 . Travelling apparatus (esp. for food).
4 . Miller's fee, a payment (money or an amount of flour) given to miller (for professional services; n.

٥ . بەربەرەلا؛ بەرومەد؛ پان و پۆڕ؛ ڕەساو؛ فراوان؛ گوشاد؛ وڕاق.

5 . Broad, wide,loose - fitting, spacious, vast, large, ample, extensive, roomy, expansive, expanded, widespread, rife; adj.

٦ . بەد؛ خراپ؛ گەند؛ گەندمژە؛ نالەبار.

6 . Bad, evil, base, ill - qualified, inferior, defective, incompetent, of poor quality.

٧ . بەدئەمەك؛ ناپاك؛ ئەپرەش؛ دەستبڕ.

7 . Insincere, ungrateful, false, faithless, disingenuous, undid, dishonest, pharisaical.

٨ . خراپی؛ گەندی؛ نالەباری (ن).

8 . Badness, inconvenience, putridity, unsuitableness; n.

ئلواتە (ن)

هەواتە؛ مفت؛ لرف؛ ناخونەك؛ گەندمزی؛ نەریتی خواردن و بردنی شتی خەڵك بە خۆڕایی.

Cadgement, scroungement, a pilfering, pilfer, pilfery, larceny, act of cadging; n.

ئلواتەچی (ن)

هەواتەچی؛ ئەوەتەچی؛ ئیفچی؛ مفتەخۆر؛ لرف لێدەر؛ ناخونەك کەر؛ شان پیاکەر؛ مشەخۆر؛ لاوورگە؛ لاکوت؛ ملۆموشکەر؛ لەماڵی بەلاش گەڕ.

Cadger, pilferer, filcher, intruder, obtruder, one imposing upon, living at other people's expenses; n.

ئلواتە کردن (کتپ)

لرف لێدان؛ ناخونەك کردن؛ شان پیا کردن؛ شتی خەڵك خواردن یان بردن بە خۆڕایی؛ شتی خەڵك داگیر کردن (بە دزیەوە)؛ گەندمزی کردن.

Pilfer, filch, purloin, intrude, obtrude, impose upon, practise petty theft, sponage on s.o., sponage at s.o.s table, live at other people's expenses, steal (by petty theft); vt.

ئلواروك (ن/ئان)

١ . گاڵتەچی؛ گەمەکەر؛ گەمەجار؛ قەشمەرجاڕ؛ تیزەجاڕ؛ تیزمزاروك؛ لیفۆك.

1 . Joker, jester, wag, humorist, wit, droll, humorous fellow, practical joker; n.

٢ . زۆر بلێ؛ چەنەباز؛ چیرە درێژ؛ چەنە هەراش؛ چەوچەو؛ بەسیێژ؛ بەژۆك؛ قەرە چەناغ؛ لۆترەوان (ئان).

2 . Talkative, garrulous, loquacious, voluble, glib, chatty, cozy, long - tongued, windy, leaky; adj.

ئاوباب (ن/ئاب)

●

١ . ب (ئاوال/١).

1 . see (awal/1); n.

٢ . هاوکار.

2 . Fellow - tradesman, fellow - workman, colleague, collaborator, competitor; n.

٣ . هاوشان (ن/ئان).

3 . Of the same grade or rank, co - ordinate, co-equal; n.; adj.

ئاوبارە (نل)

●

١ . ئاوبەرە؛ ئاوەبارە؛ جۆگەی ئاو (لە دار دروستکراو)؛ ئاوێکە لە بەرزی‌یەکەوە بیرێ بۆ بەرزی‌یەکی دیکە بە هۆی بۆری.. تاد.

1 . Suspension watercourse, suspended water - trough, wooden - suspension channel; n.

٢ . بەندی ئاو؛ بەستی ئاو؛ بەربەستی ئاو؛ بەنگە؛ بنگە؛ بنەبەنگە.

2 . Dike, dyke, dam for diverting water; n.

ئاوباز (ن)

●

مەلەوان.

Swimmer, diver, one that swims; n.

-ئاو بازی کردن (کتن)

●

١ . مەلە کردن؛ مەلەوانی کردن؛ خۆبەدەم ئاوەوەدان.

1 . Swim, propel one's self through the water, buffet the waves; vi.

٢ . ئاژنی کرن؛ تێ هەلاتن؛ تێکەوتن؛ سۆبەیی کرن؛ سۆبایی‌کرن؛ خۆ لە ئاوی ساردەهە لکێشان؛ لەش پیسی دەر کردن (بە ئاو).

2 . Cleanse the body, wash one's self, purge, splash, perform ablutions, cleanse by ablution, take a cold bath; vi.

ئاوبڕ (م/ن)
ملیی‌گره؛ هەڵەکەی ئاویی؛ مژگرکی ئاویی.

*
Kingfisher, king's - fisher, martinpecheur; B.; n.

ئاوبوون (کتن)
١ . بوون بەئاو؛ توانەوه؛ تاویانەوه؛ تلوانەوه؛ تولاَنەوه؛ (زۆر) نەرم بوون.
٢ . بوونەئاو؛ تەریق‌بوونەوه؛ تەریقەوبوون؛ شەرمەزاربوون (ئد).

*
1 . Melt, dissolve, thaw, liquefy, be melted, become liquid, be softened, be made gentle become tender; vi.
2 . Be ashamed, be abashed, be put out of countenance, be mortified, be put to shame; vi; id.

ئاو بە ئاگراکرا (ئد)
١ . ئاوکرا بە ئاگردا؛ ئاگرەکەنەما؛ ئارەکەکوژایەوە (دامرکایەوە).
٢ . ئاژاوەکەکوژایەوە (نەما).
٣ . گڕوکفەکەی دامردەوە (ئد).
٤ . ڕق نیشتنەوه؛ حیرس نەمان.
٥ . هێمن (ئارام یان هێدی) بوونەوه.

*
The fire died away, the fire came to an end, the fire became fainter and fainter then xtinguished; vi.; id.
2 . The disturbance came to an end.
3 . His anger became cool (smoothed).
4 . Calm down, allay (passions); vi.
5 . Become tranquil (calm or serene); vi.

ئاوبە ئاگراکردن (کتپ/ئد)
١ . ئاوکردن بەئاگردا؛ ئاگر کوژاندنەوه بە هۆی ئاوەوه.
٢ . شەڕوشۆڕ کوژاندنەوه؛ هەراو زەنانەهێشتن (ئد).

*
1 . Damp down fire, dampen fire; vt. id.
2 . Put an end to disturbances, tranquilize riots; vt.; id.

ئاوبە ئاوەدانیدا ئەڕوا (دەڕوا) [ڕس]
ئاو بە ئاوەدانیدا ئەچێ؛ ئاو بە شوێنێکدا ئەڕوات کە ئاوەدان بێ. بە مانای: تێر ئارەزووی ئاوخواردنەوە ئەکات. واتە؛ گەدەی‌پڕە، تێروتەسەلە، گورچووی‌پڕە.

*
Rhet.s.T. Water goes to where there is populousness. i.e.to have taken ammount of food sufficient to satiate a.o., to be full (stomach), to be satisfied.

ئاوبە خۆداکردن /کتپ)

1. خۆ شتن؛ لەش شتن.

2. خۆ پاك كردنەوە لە لەش پیسی (دوای سەر جێی كردن)؛ وسڵ دەركردن (دوایی جووت گرتن)؛ مەلەكردن (دوای سەرجێیی كردن).

3. خۆشتن (بەئاوی سارد).

●

1. Wash one's self, cleanse the body, take a shower; vt.

2. Perform ablution, wash one's self after sexual intercourse; vt.

3. Take a cold bath, take a bath; vt.

ئاوبەر (ن)

1. ئاوكێش؛ ئاوهاوەر؛ ئاوهێنەر؛ سەقا.

2. ئاودەر؛ ئاودێر؛ كەسێ كەئاوی كشتوكاڵ بدا (بەكرێ) ئاوێر؛ ئاویار.

●

1. Water - carrier; n.

2. Waterer of fields, irrigating - labour (labor). irrigating labourer (laborer), person employed in irrigation; n.

ئاو بەژێر كادا بردن (كتپ/ئد)

1. بە نهێنی كار كردن.

2. بەدزەیەوە ئیشی خۆ كردن (دەستی خۆ وەشاندن).

3. بەنهێنی پیلان گێران.

●

1. T. To fetch water under the straw. i.e. to work underhandedly. vt.;

2. Do something in a stealthy manner; vt.

3. Make secret plans for (conspire, connive, collude); vt.

ئاوبەست (نل)

چلوورە؛ كلوو؛ كلۆ.

●

Icicle, glacier, piece of ice, lump of ice, a hanging piece of ice; c.n.

ئاو بەسەر كشان (كتن/ئد)

1. زەویوزار بەژێر ئاوەوە بوون.

●

1. Be overflowned (land), be under water (fields), be floaded (land); vi.; id.

٢ . خنكان (كەسێ) لە ناو ئاودا؛ نوقم بوون (شتێ) لە ناو ئاودا؛ بوون بەژێر ئاوەوە.

2 . Be drowned, be plunged into water, be sunk, be submerged; vi.

ئاو بە شوێنی لێژەوە ناوەستێ (رس/ئد).

*

١ . ئاو هەمیشە بەرەو خواردەڕوا (بە یەکێکی دەس بڵاو ئەووترێ یان پارە بە فیڕۆدەر یان ئێجگار خواردە. (بنگە)

1 . Rhet. s./T. water has tendency to flow downwards. Used of (squanderer or lavish) persons, also a bountiful one; id.

E.E. The most fruitful branch is nearest the ground.

٢ . کەم تەرخەمی کردن لە. . . ؛ گوێ نەدان بە. . . ؛ خستنە ئەولاوە (ئد).

2 . Act immoderately in, give no heed to, leave on one side; id.

٣ . سستی کردن لە. . . ؛ خستنە پشت گوێ (ئیش، کار، فەرمان)؛ بەهیچ زانین (ئد).

3 . Pay no attention, take no notice of, not care a straw for, leave out, pass over; id.

ئاو بە لووتەوە ڕانەوەستان (ئد)

*

ئاو ڕانەوەستان بە لووتەوە؛ تووشی هەڵامەت بوون؛ باپەڕ کردن و ئاو هاتنەوخوارەوە بە لووتدا؛ پەسیو (پەرسیو) گرتن؛ تووشی پەتابوون.

Get a bad cold, catch a cold; id.

ئاوبەند (نل/نخ)

*

ئاوبەن؛ ئیسقایی؛ کۆبوونەوەی ئاو یا هەرتراوێکی تر لە بۆشایی وورگدا یا ناو ڕیشاڵەکانی لەش.

Hydropisis, dropsy, a disease in which a liquid collects in cavities or tissues of the body; c.n.; dise.

ئاو پێنەو دەست بشۆ (ئد)

*

١ . هەموو کارتەواو بووە؛ کارلەکار ترازاوە.

1 . E.E. To wash one's hands of something or some one i.e. The whole affair is over; id.

٢ . هیچ نەمان (لەشتێیان کارێك) [کتن].

2 . Come to naught, has been accomplished; vi.

۳ . رابووردا؛ نەما! [ف].

3 . Gone unheeded (with have or had), passed over, passed away; phr.

٤ . خۆکشانەوە لە کارێك و هەق نەبوون بەسەر یەوە؛ واز لێ هێنان (کار، فەرمان)؛ پاشەکشە (لە ئیش) کردن [ئد].

4 . Withdraw one's involvement in a matter so as to be no longer responsible for it, refuse to take responsibilities for, refuse to go on with; id.

ئاوپاش (نل)

*

۱ . ئاو پاچ؛ ئاوپژێن (دەفر)؛ ئاوپرژێنەر؛ ئاوپژێنە؛ ئاوپژێنەر؛ ئاوڕشێنەر؛ تەنەکەی ئاوڕشێن.

1 . Sprinkler, watering - pot, atomizer, watering - can, device for sprinkling water. c.n.

۲ . ئاوڕشێن؛ ئاوپرژێن (ن).

2 . Sprinkling, affusion, bedewing, scattering water in drops; n.

۳ . ئۆتۆمبێل ئاوبەر یا هەر شلەیەکی دیکە.

3 . Tank - truck, tanker, motor - truck; n.

(بەحەوت) ئاو پاك نەبوونەوە (ئد)

*

۱ . زۆر پیس بوون (شت)؛ گلاویی دەرنەچوون.

1 . To be filthy, become defiled, to be unclean; id.

۲ . (زۆر) بەدڕەوشت بوون؛ نەریت خراپ بوون.

2 . To be (very) mean, be shabby or unsuitable; is.

۳ . گوناح پاك نەبوونەوە؛ ئەوەندە پیسە (کەسێ یا خووڕەوشتی کەسێ) هەرگیز پاك نابێتەوە [ئد].

3 . To be past redemption, be too bad to be redeemed, He is undeliverable; id.

٤ . بەیەکێکی (بەد؛ بەڵا؛ زەرەرمەند؛ زیانلەر؛ ناڵەبار؛ وەیلەر) دەوترێ (ئد).

4 . Used of a (mischievous, evil, unwholesome, wicked, depraved, unprincipled) person; id.

ئاوپاڵ (ن)

١ . کەوگیر؛ کەفگیر؛ دەفرێکی دەم پانی نیمچە قووڵە بۆ چێشت تێ کردن بەکار دەهێنرێ.

٢ . ئاو پاڵێو؛ پاڵێوەر؛ پارزوونك؛ سووزمە؛ سووسکی.

*

1 . Skimmer, shallow flat - bladed utensil used for serving food, a flat pierced slice implement used in the kitchen; n.

2 . Strainer, filter, purifyer, percolator, seperator; n.

ئاوپاڵ کردن (کتپ/کتن)

١ . پاڵاوتن؛ پاڵاندن؛ پارزنیین؛ پاڵیین.

٢ . ئاو دادان؛ ئاو لێ چوون؛ دەلاندن.

*

1 . Filter, refine, filtrate, pass through a strainer or filter; vt.

2 . Percolate, transude, exude, ooze. vi.

ئاو پژاندن (کتپ)

ئاوپژێن کردن؛ ئاوپرژێن کردن؛ ئاورشێن کردن.

*

Sprinkle, scatter in drops (water); vt.

ئاوپەڕ (نل)

پواز؛ زەمبوور؛ پوازێکە دەخرێتە پاڵ گونجی ئاشەوە بۆ ئەوەی راستەو خۆ ئاوەکە بدابەناوەڕاستی (پەڕەکە) دا [ئاشی ئاو].

*

A wedge at the base of mill - chute regulating water onto paddles (water - mill); c.n.

ئاو پیادان (کتپ)

ئاو پێوەدان؛ ئاو تێوەردان؛ شتن (بەئاو)؛ ئاوتێ هەڵدان؛ بە ئاو پاك کردنەوە (شتێ).

*

Stir (water), wash, rinse, clean by means of water; vt.

ئاوتا (ن/ئان)

١ . ئاوزێ؛ هاوزێ؛ هەڤبەر؛ هەمپا؛ وێچوو؛ هاوپێر.

*

1 . Mate, homogeneous, fellow, congeneric, the equal, the like, peer, going with.

٢ . هاوسەر؛ هاوڕێی ژیان (پیاو)؛ مێرد؛ شوو.

2 . Spouse, consort, fellowmen, partner, husband; n.

ئاوتێ زان (کتن)

١ . (دەم) پڕبوون لە ئاو؛ ئاو کردن (دەم)؛ ئاوزاینە دەم؛ دەم پاراو بوون (بە بینینی خواردەمەنی).

٢ . تەڕبوون؛ شێ‌دانەوە؛ شێ هەڵێنان؛ تەڕایی دانەوە؛ نیمچەتەڕ بوون.

٣ . تەڕاو تێزان (میوە)؛ خۆش بوون و پێ گەیشتن (میوە) بەجۆری بخورێ.

٤ . پڕبوون لە ئاو؛ ئاو تێچوون.

●

1 . Secrete or fill with saliva (mouth), to water (mouth), have one's mouth watered, one's mouth waters (at the sight of tasty food); vi.

2 . Damp, become moistened, get dampened, give out moisture, become slightly wet; vi.

3 . Become sappy, get full of juice (fruits); vi.

4 . Take in water; get water; vi.

ئاو تێ کردن (کتپ/کتن)

١ . ئاوکردنەناو (شتێکەوە).

٢ . ڕەحەت بوون؛ ئاو فڕێدان (لە کاتی سەرجێیی کردندا).

●

1 . Pour forth water; vt.

2 . Come, eject sperm or semen, have a sexual orgasm, reach the climax of sexual act; vi.

ئاوچایگ (نل/ئان)

ئاوی چایگ؛ ئاوی سارد؛ ئاوی خۆش؛ ئاوی سازگار؛ ئاوی چەییگ؛ ئاوی ڕەوان؛ ئاوی خواردنەوە؛ ئاوی پاك؛ ئەو ئاوەی بۆ خواردنەوە دەس ئەدات.

●

Cool water, cold, cold water, sweet water, light water, pure water, potable water, drinkable water, water that may be drunk; c.n.; adj.

ئاوچنین (کتپ)

١ . گوشین (میوە)؛ ئاوگرتن (میوە و شتی تری ئاودار).

٢ . ئاوسەندن؛ ئاوگرتن؛ ئاوکێشان.

٣ . جەوهەر دان؛ ئاو دانەوە.

٤ . ڕاهێنان؛ماڵیی کردن؛ ڕام کردن؛ کەویی کردن.

●

1 . Draw out (juice of a fruit), extract, express juice of a fruit; vt.

2 . Distill water, spirit from, derive, squeeze, extract by heat, drip or seperate by evaporation; vt.

3 . Anneal, temper, toughen; vt.

4 . Tame, make docile, make tame, meeken, train, gentle; vt.

ئاو خواردنەوە (کتپ/کتن)

١ . قوم لێدان (ئاو)؛ ئاو قوت دان؛ ئاو نۆشین؛ ئاو هەڵقوراندن؛ ئاو خواردن.
٢ . بە (کاری ئاسان و بێ ئەرك) دەوترێ [ئد].

✽

1 . Drink water, take water into the mouth and swallow; vt.
2 . Used of (somthing not burdensome) be [easy and free from discomfort (affair, work, etc.)]; id.

ئاوخۆریی (ئل)

١ . ئاوخۆر؛ ئاوخۆرە؛ پەرداخ؛ جام؛ جامۆڵە؛ جامولکە؛ بادە؛ بادێ؛ کاسە؛ لیوان؛ لێوان؛ پێك.
٢ . شەربە؛ جەرە؛ گۆزەڵە؛ کوویەی ئاو.
٣ . کانی؛ کانیاو؛ سەرچاوە؛ سەروچاوە.

✽

1 . Glass, goblet, tumbler, cup; c.n.
2 . Jug, jar, earthen ware pot, pitcher, pot, large water - jar; n.
3 . Spring, fountain, fount, gyser, source, spring head, fountain - head; n.

ئاو داخستن (کتپ)

ئاو گرتن؛ ئاو هەڵگرتن؛ ئاو داشکاندن (بۆمەزرا)؛ ئاوداگرتن.

✽

Cut or open a runnel, cut a water course; vt.

ئاودار (ئان)

١ . پاراو؛ تیراو؛ پڕ لە ئاو و کانیاو (زەوی)؛ زەوی و زارێ کە ئاوی زۆر بێ.
٢ . تەڕوبڕ (میوە)؛ تەڕو تازە؛ پڕئاو؛ پڕ لە ئاو؛ ئاڵیی؛ ئاڤدار؛ خۆش و ئاودار؛ میوەی تەڕو نازاو؛ گەییو؛ گەیشتوو (میوە).
٣ . بەردی بەقیمەتی بە ورشەو پرشە (ن).
٤ . گەش و جوان؛ ڕەونەقدار؛ بە ورشەو پرشە؛ عال (کچ، ئافرەت).
٥ . زەرقیی (ڕەنگ)؛ بە ورشەو پرشە

✽

1 . Watery soil, piece of land where there is too much water; adj.
2 . Succulent, (of fruit) juicy, sweet, lush, tasting good; adj.
3 . Brilliant jewels, pure jewels; n.
4 . Voluptuous, effeminate, fleshy, sensual, carnal, lustrous, ruddy, rosy, lively; adj.
5 . Luminous, scitillant, luminiferous, bright

(ڕەنگە) [ئان].

colour; adj.

٦ . جەوهەردار؛ دەبان؛ دەوان.

6 . Tempered, watered (iron), annealed.

٧ . چایچی؛ چاپەز.

7 . Tea - shop keeper; adj.

٨ . زۆنگە؛ زۆنگاو؛ باتلاخ (ن).

8 . Marsh, fen, bog, quagmire, morass, mire, swamp, slough, quag; n.

٩ . ئاودراو.

9 . Watered, irrigated, supplied with water; adj.

ئاوداری (ن)

کوندە؛ کونگە؛ کوندەی ئاو؛ خورجی ئاو؛ شەلتە.

Water - skin, water saddle - bag; n.

ئاودامان (ئان)

سەرتاپا؛ کاڵای شۆڕی، تاسەر پێ (ئان).

Long - wear, long skirt, long - clothing, extended from up to the end; adj.

ئاودان (کتپ)

١ . ئاڤدان؛ ئاوان؛ ئاو بە ئاژاڵ دان؛ مەڕو ماڵات تێر ئاو کردن؛ ئاو خستنە بەر مەڕ و ماڵات؛ ئاو یاریی کردن؛ ئاودێریی کردن.

1 . Water, give a drink to, give beast water to drink, give water to sheep, cattle.... etc, water (a beast), give drink to a.o... etc., give to a.o. to drink; vt.

٢ . ئاوکردنە سەر کشتوکاڵ؛ ئاو بۆ سەرزەوی وزار بەردانەوە (لە جۆگەوە یا ڕووبارەوە)؛ ئاو کردنە ژێر دار و درەخت و کشتوکاڵ.

2 . Water a land or crops, supply (land, crops) with water,...etc.), give water to soil, crops,... etc. by irrigating, furnish with water; vt.

٣ . سەخت و ڕەق کردن (ئاسن) [تا ئەو ڕادەیەی پێویستە، بە هۆی ساردکردنەوەی لەپڕ]؛ ئاودانەوە؛ دەمەزمرد کردنەوە (ئاسن... سوورکردنەوە و لەپڕ خستنە ئاوەوە).

3 . Bring to the right degree of hardness (as iron by sudden cooling), anneal (iron... etc.), temper iron; vt.

(لە) ئاودان [کتێپ/کتن]
لە ئاو پەڕینەوە؛ چوونە ئەوبەر ئاو؛ لە ڕوباردان؛ پەڕینەوە (لە ئاو)؛ لە چەم و ڕوبار پەڕینەوە (بە پێ).

*
Wade through (a river), cross by wading, cross a body of water (on foot); vi.

ئاو دادان (کتن)
١ . ئاو ڕۆچوون (بە زەویدا)؛ ئاو گوزەر کردن؛ ئاو بەخۆوە ڕانەگرتن (زەوی و زار لە بەر فشەڵیی).
٢ . ئاو لێ چوون؛ئاوتێپەڕبوون؛ دەڵاندن؛ پاڵاوتن.

*
1 . Allow water to pass through (soft soil), be porous, exude, strain; vi.

2 . Leak out. percolate, ooze, drain, transude; vi.

(بە) ئاو دا دان (کتێپ/ئد)
بەفیڕۆدان؛ فەوتاندن؛ لە کیس ، خۆدان؛ گوم کردن (شتێ) بە نازیری یەوە.

*
Lose foolishly, muddle away, lay waste, waste away (one's goods... etc.), miss a. th., fool away, fritter away, squander. vt.; id.

ئاو داهاتن (کتن)
١ . ب (ئاو دادان).
٢ . تووشی ئاوی مرواری بوون (چاو).
٣ . ئاوی ڕەش داهاتن؛ کوێر بوون (کتن).

*
1 . see (aw dadan); vi.
2 . Be infected by glaucoma; vi.; id.
3 . Go blind , be infected by gradual impairment of sight; vi.; id.

ئاوەڕ (نل)
ئاوڕکە؛ ئاڤڕگە؛ کەنداو؛ کەناو؛ کەند؛ کەندەڵان؛ خڕ؛ دەڵاف؛ چەم؛ دراف.

*
Channel, duct, passage, conduit, water - course, trough, drain, aqueduct, water - cutting, hollowed out water course; c.n.

ئاودز (ن)
ئاوجز؛ هەو؛ تەشەنەی (برین بە هۆی تەڕبوون یا پیس بوونیەوە).

*
Suppuration, festering, maturation, generation of pus, purulence; n.

ئاودز کردن (کتن)
ئاوجز کردن؛ هەو کردن؛ جەراحەت کردن (برین)؛ ئاوسان و تەشەنە کردن (برین).

*
Suppurate, fester, maturate, generate pus, putrefy, swell and generate pus (wound); vi.

ئاودزمك (نل)
ئاودرمك؛ فیچقە؛ سرینج؛ شرینقە؛ دەرزیی پزیشکیی.

*
Syringe, squirt, injector; c.n.

ئاو دەردان (کتن /کتپ)
١ . ئاولێ چوون؛ ئاو لەبەر ڕۆیشتن.
٢ . ئاو لێ هەڵێنجان؛ ئاو لێ هەڵهێنجان؛ ئاو لێ بەتاڵ کردنەوە؛ ئاو لێ خاڵی کردنەوە؛ ئاو تێدا نەهێشتن؛ ئاو تیادا نەهێشتن؛ بەتاڵ کردنەوە (لە ئاو.. تاد)؛ خاڵی کردنەوە.

*
1. Ooze, leake, percolate, transude, exude; vi.
2. Decant, flow (water) by decanting, empty (a vessel of its content), make empty (of water), pour out water or the content of s.th., transfer water into s.th. else, drain water from, deplete water from; vt.

ئاور (ئان)
بەسام؛ سەنگین؛ سەلار؛ ڕوخساری سەنگین؛ بەشێواز؛ هێمن؛ لە سەر خۆ؛ لەسەرەخۆ.

*
Grave, sober, sedate, staid, sage, solmn, thoughtful, dignified; adj.

ئاورا (ئان) ❁

برسی؛ ورسی؛ برچی؛ ڕەودبین؛ سیرۆزە؛ گەدە بەربوو.

Hungry, craving (food), in want of food, of keen appetite, starving, insatiate, voracious, sharp set, ravenous, edacious; adj.

ئاورایی (ن) ❁

برسێتی؛ برچێتی؛ سیرۆزەیی.

Hunger, desire for food, a need for food; n.

ئاورنگ (ن) ❁

١ . بریسکە؛ بریقە؛ باق و بریق؛ بریق و باق؛ ئاورینگ؛ تەیسن؛ تۆزووسکە؛ بریسکە بریسك؛ چریسکە.

1 . Glitter, glister, luster, brilliancy, splender, shine (with intermissions); n.

٢ . برووکە؛ ترووسکە؛ پریشك؛ چرووسکە.

2 . Spark, sparkle, scintilla, particle of fire, scintillation; n.

٣ . تورەو ترۆیی؛ سەرگەرمی؛ کەلّلەیی (خ).

3 . Nervousness, irritability, temper, irascibility, ill humor, cholericness, petulancy, petulance, peevishness, anger, rage; n; metaph.

٤ . کیس؛ کیسە؛ کیسۆلکە (نخ).

4 . Cyst, pouch, sac; disc.

٥ . ئاورینگ (ن).

5 . Dew; n.

ئاورنگ دان (کتن) ❁

١ . بریسکە دانەوە؛ بریقە دان؛ بریسکە دانەوە؛ ئاورینگ دان.

1 . Glitter, glisten, glister, gleam, sparkle, scintillate, coruscate; vi.

٢ . پریشك لێ بوونەوە؛ پریشك دانەوە؛ پریشك هاویشتن.

2 . Give out sparks, emit particles of fire, send forth scintillations. vi.; t.

٣ . تورە بوون؛ هەڵچوون (ئد).

3 . Get angry, flare up, fly into a passion, lose one's temper, boil over with rage, fire up; vi.; id.

ئاورنگ دەردان (کتن/کتپ)
ئـارەق دەردان؛ ئاودەردان (لـە شێوەی ئاورنگدا)؛ شێ دەردان.

Sweat, perspire, emit moisture; vi; t.

ئاوریشم (ن)
ئارموش؛ ئارمیش؛ هەرموش؛ هەورێشم؛ هەڤرمش؛ سرگ؛ سرك؛ هـەڤرووشم؛ ئاڤرمییش.

Silk, serge; n.

ئاوریشمی بەردین (نل)
ئەسپەست؛ ئەزبێز؛ بەردە هەورێشم.

Asbestos; n.

ئاوڕژاندن (کتپ/ئد)
١ . ئاوڕشتن.

1 . Pour forth water, let flow (water) by decanting; vt.

٢ . ب. (ئاوێکی خراپی ڕشتووە/١).

٣ . ڕەنگ ڕژاندن؛ ڕەنگ ڕشتن.

3 . Colour, dye, paint; vt.

٤ ڕەنگ دارشتن؛ ڕەنگ ڕشتن (بناغەی خانوو) [ئد].

4 . Distinguish by a mark, mark out ground works for building; id.

ئاو ڕووناکی‌یە! (رس)
کاتێك ئاو لەدەستی یەکێك دەڕژێ بە شتێکی ئەنجام باش دەزانرێ و دەربڕینی ئەم ڕستەیەش بۆ دڵنەوایی‌یە.

Rhet. s.T. Water is light (or good omen). i.e. When water is poured out, it is considered as good omen, and the sentence is cited as an excuse.

ئاوڕوونکەرە (ن/جر)
ئـاووڕۆشـنـکـەرە؛ ئـاوڕوونـکـەرەوە؛ ئاوەڕوونکەرە؛ کێچەئاوییلە.

Naiad, hydrometra, water skipper, water - spider; n.; ins.

ئاوڕێژ (ن)
١ . تاڤگە؛ تاف؛ قەڵبەز؛ تافگە؛ قەڵوەز؛ قەڵموزە؛ سۆلاف؛ سوولاف؛ شۆش؛ شۆراو؛ شیپ؛ ڕێژاو؛ کەڵپەز.
1 . Water-fall, fall, cataract, linn, cascade; n.
٢ . ئاوەڕۆ؛ دەراو؛ کەردوو؛ ڕێژگە.
2 . Gutter, conduit, kennel, culvert, sewer, water - way; n.
٣ . ئاوەڕێژ ؛ ئاوڕێژگە.
3 . Water shed, a ridge of high land.... etc; n.

ئاوڕێژگە (ن)
ب. (ئاوڕێژ/٣).

ئاوڕێژن (ئان/ن)
ئاڤڕێژن؛ سەربەرەوژێر (زەوییەك ئاوی لە سەر ڕانەوەستێ).
Slope, sloping, declivity, descent, declivous, descending, downward slope; adj.; n.

ئاوڕێگە (ن)
ڕێگەی ئاو؛ ڕێگە ئاو؛ هەچ ئاوێك پانایی و قووڵیی بۆ هاتوچۆی بەلەم و پاپۆڕ دەس بدات.
Water - way, water - route, water wide and deep enough for boats, ships,... etc.; n.

ئاوڕیش بوون (کتپ/کتن)
١ . بەڕیشەوە بوون، تووش بوون (چورتم).
1 . Involve in, be involved in, be entangled in trouble; vi.
٢ . بەرەنگار بوون؛ بە گژداچوون؛ دەگژ ڕاهاتن؛ چنگ لێك قایم کردن؛ پڕ بە یەکدا کردن؛ بەگژدا هاتن؛ عەمباز بوون (یەکتر).
2 . Be hand to hand (said) of fighting), be close quarters (of fighting), come to hand-grips, engage in hand to hand fighting, start a quarrel with hand to hand, act directly against each other, attack; vt.; i.

ئاوزا (نك)
١ . ئاوزە؛ ئاوزێ؛ جاوزا؛ هەڤالزا؛ هەڤالجێوك؛ جێوك؛ جمك؛ دوانە؛ دوومنداڵ کەبەسکێك بووبن لە دایك.
1 . Twins, two that have been born at the same birth; n. pl.
٢ . ب. (ئاواڵ/١).
2 . see (awal/1); n.

ئاوزان (کتن)
١ . ئاوزیان؛ ئاوزین؛ ئاووزیان؛ لە ووزەدا بوون؛ توانین (بۆ کردنی کارێك)؛ تاقەت لێ بوون؛ تاقەت هەبوون؛ قووەت بەسەر (شتێکدا) شکان.
٢ . پێ گەیشتن.
٣ . زانین (کتپ).
٤ . توانین (کتپ/کتن).

●
1 . Be within the capacity (of), have capacity to do s. th., be able, be in a position to do s. th, have power to do s.th., can, be able to; vi.
2 . Become of age; vi.
3 . Comprehend, grasp (mentally), understand fully; vt.
4 . Be able to do s.th., have power to do a thing, can; vt.; i.

ئاو زاینەدەم (کتن)
دەم ئاو کردن؛ ئاو تێ زان (دەم).

●
To water (mouth), secrete, fill with saliva (mouth); vi.

ئاوزنگ (ن)
ئاوزینگ؛ ئاویلکە؛ گیانەلاّن؛ سەرەمەرگ؛ دوا هەناسەی ژیان؛ ئاوەزینگ.

●
Moment of death, agony, pangs of death, anguish of the soul, last breath of life; n.

ئاوزەنگی (ن)
ووزەنگی؛ ویزەنگی؛ زەنگۆ؛ ڕکێف؛ ڕکێو

●
Stirrup (of a horse saddle); n.

ئاوزەنگی پیاهێنان (کتپ/کتن).
١ . ئاوزەنگی پێداهێنان؛ ئاوزەنگی پیادا هێنان؛ ئاوزەنگی تێ تەقاندن.
٢ . پاڵ پێوەنان بەرەوپێشەوە.
٣ . بەرەوپێش ڕۆیشتن؛ پێشکەوتن؛ بەرەو پێشەوە چوون.

●
1 . Prick with the spur, gallop; vt.; i.
2 . Press forward, urge forward; vt.
3 . Go forward, go ahead, go on, advance; vi.

ئاوزەنگی تێ تەقاندن (کتن/کتپ)
ئاوزەنگی لێدان؛ دانە چوارناڵە؛ ڕکێفکوتان؛ دانەغار؛ غار پێ کردن؛ ولاّخی زین لەسەرپشت لێخوڕین.

●
Go at a gallop, ride at a gallop, put spurs to; vi.; t.

ئاوزەنگیدار (ئان)
پشتی پێ قۆقز.

*
Having curved feet (one); adj.

ئاوزەنگیی داگرتن (کتن/کتپ/ئد)
١ . سم چەقاندن (ولاخ)؛ پێ لە ئاوزەنگیی توند کردن و قورسایی خستنەسەری بۆ راوەستاندنی ولاخ.
٢ . پێداگرتن لەسەر قسەیخۆ؛ سووربوون لەسەر قسەی خۆ (کەسێ)؛ پێ لێ کردنەکەوش؛ پێ چەقاندن؛ پێ لێ دان بە ئەرزدا؛ پێ لێ داگرتن (ئد).

*
1 . Press stirrup of a horse saddle to control or check the horse; vi.;t.

2 . Demand persistently, maintain persistently, insist on or upon, take and maintain a stand, make a firm demand; vi.; id.

ئاوزەنگیکوت (ئاڵ/ن)
١ . ئاوزەنگی تەقین؛ چوارناڵە؛ رکێف کوت؛ ئاوزەنگی لێدانی یەك لەسەر یەك بۆ ئەوەی ولاخەکە بداتەغار.
٢ . خێرایی؛ تێ قاچان؛ تێ تەقان؛ کاری خۆ هاویشتن (رۆیشتن بەرەو پێشەوە بە خێرایی)[خ].

*
1 . The fastest gait of a horse, succession of pressing stirrup of a horse saddle to both sides of the horse to cause to gallop, succession of leaping strides with all the feet off the ground at one time (horse), at a gallop (scampering, going or riding) adv.

2 . Speed, despatch, swiftness, fleetness; n.; Metaph.

ئاوسان (کتن)
١ . ئاووسیان؛ ئاوسیان؛ پەنمان؛ ئاماسیان؛ ئاماسان؛ ئەستوور بوون؛ بەل بوون؛ پەنمیان؛ هەڵپەنمان.
٢ . هەڵاوسان؛ هەڵامسان؛ هەڵسان.
٣ . برژاننەوە؛ سووتانەوە.

*
1 . Swell, dilate, distend, expand, belly, bulge, bloat, inflate, intumese, grow larger, grow bigger, surge, puff, tumefy, protuberate; vi.

2 . Put on airs, be puffed up, strut, be turgid, increase (by outward addition), enlarge, augment (in size), grow big, be flatulent; vi.

3 . Have clonus; vi.

ئاوساندن (کتپ)
هەڵئاوساندن؛ پەنماندن؛ باتێ کردن؛ هەڵپەنماندن.

*
Puff up, inflate, dilate, enlarge, sufflate; vt.

ئاوساو (ئان/خ)
١ . پەنماو؛ ئاوساگ؛ ئاوسیاگ؛ ئاماسیاگ؛ هەڵاو ساو؛ هەڵساو؛ هەڵکفاو.
٢ . ئاوساو؛وەرس؛ وەرز؛ بێزار؛ پەست؛ ماندوو؛ هیلاك (خ).
٣ . گەورە؛ زرتەبوز؛ زەبەللاح (ئان).

*
1 . Swollen, tumescent, inflated, bloated, puffing, surging, protuberant, turgid, tumefied, intumesced; adj.
2 . Bored, vexed, annoyed, upset, fatigued, exhausted, tired out; adj.; Metaph.
3 . Large, corpulent, obese, portly, chubly, thick -set; adj.; Metaph.

ئاوساوی (ن)
ئەستووریی؛ گرێ.

*
Callus, callosity, flatulence; n.

ئاوسەرکەم (ئان)
١ . ب. (ئاتاج).
٢ . داماو؛ بێ دەر؛ بێ دەرمتان؛ بێ دەرومال؛ بێ نەوا؛ بارچەوت؛ بارکەوتوو.
٣ . بەلەنگاز؛ بێباڵ؛ برەش؛ بێکەس؛ بابدەست؛ کەرەواڵە؛ رەبەن.

*
1 . see (atac); adj.
2 . Desperate, helpless, powerless, resourceless, prostrate, wealthless, needy; adj.
3 . Miserable, wretched, unfortunate, luckless, ill - fated, ill - starred, unlucky, unhappy, pitable, despondent, calmitous, deplorable; adj.

ئاو سەرکەوتن (کتن)
ئاو داپۆشین؛ بن ئاو کەوتن؛ ژێر ئاو کەوتن؛ ئاو پۆشین.

*
Plunge, to be plunged into water, to be drowned, be sunk under water, be dipped under water; vi.

ئاوسێتی (ن)
١ . دراوسێتی؛ دەراوسێیەتی؛ هاوسێتی.
٢ . نزیکی؛ نیزیکی؛ نیزیکاهیی.

*
1 . Neighbourhood, vicinity, vicinage, proximity; n.
2 . Nearness, propinquity, closeness, adjacency; n.

ئاوشار (ن) *

ب . (ئاوڕێژ/١).

ئاوفڕێدان (گ.ن) *

ڕەحەت بوون (لە کاتی جووت گرتندا)؛ بوون.

Have a sexual orgasm, come; vi.

ئاوقەدبوون (کتن/کتپ) *

١ . ئەوقەد بوون؛ ئەنباز بوون؛ عەمباز بوون؛ ئەمباز بوون؛ پەلاماردان و پێداهەڵزنیین.

1 . Embrace, pounce upon, attack a.o., rush upon, attack a.o. with a rush; vt.

٢ . تووش بوون؛ دووچار بوون؛ گرفتار بوون (کتن)

2 . To be entangled, become intricate, get embraced, involve; vi.

٣ . چاو پێ کەوتن؛ هاتنەرێ؛ تووش‌هاتن؛ تووشیار بوون؛ بینین (کەسێ) بەرێکەوت.

3 . Come to pass, come about, encounter by chance, fall upon s.o. unintendedly, come upon a.o. by chance, see a.o. incidentally; vi.

(١) **ئاوکردن** (کتن) *

١ . ئاو یا زنچکاو پەیدا بوون (لە برین و دوومەڵ. . . تاد)؛ جەراعەت کردن.

1 . Contain (a clear) watery fluid (wound, ulcer....etc.), generate pus vi.

٢ . ئاوزاینەچاو؛ چاو پڕ لە ئاو بوون؛ چاو پڕ بوون لە ئاو؛ فرمێسك زاینەچاو؛ فرمێسك کردن.

2 . Fill with tears (said of the eyes); vi.

٣ . ب . (ئاوتێزان/١).

(٢)**ئاو کردن** (کتپ) *

ئاو پێدا کردن؛ ئاو پرژێن کردن؛ ئاو لێ پرژاندن؛ ئاو پرژاندن (لە هێندێ شت بۆ نەرم کردنەوە).

Sprinkle, be sprinkle, damp, wet, moisten, bedew; vt.

ئاوکردنە ژێر (کەسێ) [کتپ/ئد] *

١ . دەربەڕاندن؛ دەرکردن؛ ڕادان؛ ڤاودان

1 . Lit. Pour water under s.o., i.e. force sb. to

(کەسێ بە دەسیسە و بۆ مەبەستی ناو زڕاندن).

leave often by a conspiracy to damage his good name, drive out s.o., drive away, drive off, hound out, hound out of. vt.; id.

٢ . جێ پێ لێژ کردن؛ ناڕەحەت کردن؛ تووش کردن؛ ئەزیەتدان (کەسێ) بە پەنهانیی.

2 . Impair by subtle means, wear away at the base, injure by stealthy means; vt.; id.

٣ . تەفرەدان؛ گزی لێ کردن؛ داونانەوە (بۆ کەسێ).

3 . Guide astray, deceive, involve in conradiction, mislead, delude, misguide, catch in difficulties; vt.

ئاوکێش (ئان)

●

١ . ب. (ئاوبەر).

1 . see (awber); adj.

٢ . خواردنێ ئاوی زۆر بە سەردا بخورێتەوە (ئان/ن).

2 . Thirst stimulant food; adj., n.

٣ . کەلوی ئاوکێش؛ بورجی ئاوکێش (ئلس).

3 . Aquarius, the waterman, the water bearer; astron.

ئاوکێشان (کتپ)

●

١ . ب. (ئاو چنین/٢).

٢ . ئاو بردن؛ ئاو گواستنەوە؛ ئاو کێشی کردن؛ ئاو هاوردن؛ سەقایی کردن.

2 . Carry water, convey water, transport water. vt.

ئاوگر (ن)

●

ئەنباراو؛ عەماراو.

Cistern, rescrvoir, barrage, tank for water.; n.

ئاوگرتن (کتپ/کتن)

●

١ . ب. (ئاو تێ زان/٣).

٢ . ئەنبار کردن (ئاو) بۆ بەکارهێنان.

2 . To store water (in a large receptacle) for use; vt.

٣ . ئاو گوشین؛ ئاوی میوە گوشین.

3 . Squeeze (fruits, grapes,...etc.), express the juice of fruits (grapes or any other fruits...etc.); vt.

٤ . ئاودان (کشتوکاڵ).

4 . To water a land, farm out (a land); vt.

٥ . کێم کردن (برین).

5 . Form pus (wound); vi.

ئاوگردان (نل)
کەوچێز؛ چەمچەی قوووڵ و دەسك درێژ بۆ هەڵێنجانی ئاو یا شلەمەنی.

Ladle, a long - handled spoon for dipping out water, liquids....etc.; c.n.

ئاوگیر (ن)
١ . ئەستێرك؛ بەست؛ گۆم؛ گۆلی قووڵ؛ چاڵاو؛ زەلکاو.
٢ . کۆتەڵ؛ ئەو شوێنەی باراناوی تیادا کۆ دە بێتەوە و دوایی بەکار دەهێنرێ.

1 . Lake, lock, pond, pool, mere, tarn; n.

2 . A place where rain water is collected for use; n.

ئاوگیریی کردن (کتپ)
بەرقلیان کردن؛ قلیان قاوەڵتی کردن؛ (شتێکی کەم) خواردن بۆ لابردنی برسێتی (کاتی چێشتەنگاو).

Take a light meal, eat a lump of bread etc. between breakfast and dinner, take a light lunch; vt.

ئاو لە ئاوەڕۆ بڕان (ئد)
١ . وشك بوون و بڕانی ئاو لە ئاوەڕۆ.
٢ . کوێربوونەوە (سەرچاوەی خێر)؛ سەرچاوەی سود و هات... کوێربوونەوە (لە کارێك).
٣ . چاوەڕوانی دڵ نەرمی لێ نەکردن؛ میهرەبانی لێ نەوەشاندنەوە (لە کەسێ).
٤ . هیوانەمان؛ بێ هیڤی بوون؛ ئومێد بڕان.
٥ . خراپ بوون (کەسێ)؛ ناڵەبار بوون؛ دەغەزبوون.
٦ . بێ سوود بوون؛ بێ هودەبوون؛ بێ کەڵك بوون؛ لە کەڵك کەوتن.
٧ . لە جێی خۆیدا نەمان (کار، شت، رەوشت)؛ لە جێی خۆیدا نەبوون (ڕووداو).

1 . Lit. Remain no more water in the gutter; id.

2 . Become exiguous (wealth, good turn, profit..); id.

3 . Confer no more a favour on; id.

4 . Lose all hope, give up all expectation, be without any hope, stifle hope; id.

5 . Be ill-qualified, be bad - blood, become hatred; vi.

6 . Be unfavorable, become disadvantageous, be ineligible, become inconvenient; vi.

7 . Be inopportune, be unseasonable, be untimely; vi.

ئاو لە ئاوەڕۆ کردن (ئد)
خراپە کردن لە ئەندازەبەدەر؛ ناڵەباری کردن لە ئەندازە بەدەر.

T. Draw back water from channel. i.e. Play the mischief with, misconduct, be immoder-

ate, become intemperate, have unfriendly feeling or behaviour, id.

ئاو لەبەر دڵ ڕۆیین (ئد)
*

١ . دڵ تێکەڵهاتن؛ بێز کردنەوە (لە شتێکی پیس).
1 . Shrink from impurity; id.

٢ . زۆر برسی بوون؛ قۆڕەی سك هاتن (لە برسا)؛ ئاو لە دڵڕۆیین؛ هەست کردن بە برسێتی.
2 . Writhe from hunger, to have vehement hunger; id.

٣ . ژیانێکی ناهەموار بردنەسەر؛ ژیان بە کولەمەرگی بردن بەڕێوە.
3 . Live an uncomfortable life financially, lead a miserable life; id.

٤ . حەچولوور کردن لە برسا (سەگ، گورگ، چەقەڵ.. تا) [ئد].
4 . Howl in hunger (dogs, wolves, jackal...etc.) [wild beasts]; id.

ئاو لە بەر هەڵنیشتن (ئد)
*

١ . میز بە خۆدا کردن (منداڵ)؛ میز ڕانەگرتن؛ ئاو لە بەر چوون.
1 . Discharge urine unconsciously (child), piss or urinate (child wetting himself ignorantly); id.

٢ . ئارەق کردنەوە (زۆر).
2 . Give out sweat to an abnormal degree; id.

ئاو لەجێ ماڵی (کەسێ) نان [ئد/کتێپ]
*

١ . ئاو لە ماڵی کەسێ بەردان؛ ماڵی کەسێ وێران کردن؛ تەخت و تاراج کردن (ماڵی یەکێ).
1 . Bring some one's house (or property) to ruin, eradicate s.o.'s house, destroy s.o'.s house. Lit T. Bring water to the foundation or location of one's house; id.

٢ . تووش کردن؛ تەنگەو چەڵمە هێنانە ڕێ (کەسێ).
2 . Involve s.o. in trouble, to perplex s.o. by embarrassment; id.

٣ . تەنگاو کردن؛ تەنگەتاو کردن؛ لێ تونگ کردن؛ لێ هەڵپێچان؛ هەراس کردن.

3 . Put in a strait, get hemmed in by, act severely towards sb., treat sb. harshly, harass; id. vt.

ئاو لە دەستی ناتکێ (ئد/کتن)

١ . زۆر پیسکەیە؛ بەرچاو تەنگە؛ دەست قووچاوە.

*

1 . T. Water will not drip from his hand. E.E.
(a) He is close - fisted.
(b) He wont give away (or lose) the droppings of his nose.
i.e. He is parsimonious (or close - handed), he is ungenorous; id.; vi.

٢ . بەیەکێکی (دەس گرتوو؛ کنووس؛ چکۆس؛ مەنلەموور؛ رژد؛ چرووك؛ گزاف؛ چەبخووس) دەوترێ [خ].

2 . Used of a (curmudgeonly, stingy, niggardly, penurious, avaricious) person or [narrow - hearted, grasping, hard - fisted, greedy (of gain), sordid] one; Metaph.

ئاو لە دەسکاوونگا کوتان (ئد)

ب. (ئاو لە دینگا کوتان).

*

see (aw le dinga kutan).

ئاو لەدەم زان(گەران) [ئد؛ کتن]

١ . ب. (ئاو تێزان).
٢ . ئیشتیا کردن؛ دڵ چوونەسە؛ حەز لە شتێ کردن؛ سوێ بوونەوە (بۆشتێ).

*

1.see (awte´zan); id.
2. Covet, desire, long for, aspire to, desire inordinately; vt.

ئاو لە دینگا (دنگا) کوتان [کوتاندن] (ئد)

١ . کاری بێ کەڵك کردن؛ رەنجی بێهوودە دان؛کاری بێ ئەنجام کردن.
٢ . لە خۆرازی بوون (دوور لە ژیری‌یەوە).

*

1. T. To bray water in a mortar.i.e to work hard (continuously) in vain; set to work to no purpose (without avail); id.
2. Be wise in one's own conceit ; id.

ئاو لە سەرچاوەوە لێڵە(رس)

لەسەرەتایەوە بە خواری هاتووە (کار. . .)؛ بەلا لە سەری گەورەوە دەس پێ ئەکات.

*

Rhet. s.T. The water is turbid from its source. i.e. Trouble starts with those at the head of affairs.

ئاو لەسەر زوڵفی دەتکێ (رس)
١ . گەنج و جوانە؛ جەرگەیە!

●
1. Rhet. s.T. His or her ringlet is dripping. i.e. He or she is pretty little. (or comely, graceful); metaph.

٢ . بە گەنجێکی (قشتیلە؛ نەشمیل) دەوترێ [خ].

2. Uesd of a (moderately beautiful, pretty, effectedly nice, beauteous, elegant) youngster; Metaph.

ئاو لە سەر من تێپەڕی، چ یەك گەز، چ سەد گەز (پن)
من کەتیا چووم، لەسەر یەك بوختان پێ یان سەد، چوون یەکە.

●
Pvb. T. when the water rises above my head, one ell is the same as hundred. i.e. As well be hanged by the neck for one accusation as for hundred criminations. E.E. As well be hanged for a sheep as for a lamb.
The proverb is quoted as an excuse for indulging in further wrongdoing once one has committed a minor offence.

ئاولەمە (ن)
١ . پیزە؛ منداڵ (کە هێشتا لە سکی دایکیدابێت).
٢ . منداڵی لەبار چوو.

●
1.Fetus, foetus, embryo, foetus not get complete; n.
2. Abortive foetus, cast off embryo, the offspring in the womb being miscarried before its later stages; n.

٣ . ئاولەمە؛ پس؛ پز؛ بێچووی ئاژاڵ کە دایکی سەربرابێت و لە سکی دایکی دەرهێنرابێ.

3. The unborn young of an animal when its mother killed and taken out from the uterus; n.

٤ . بێچوو؛ بێچوولە؛ بەچکە؛ وەڵە؛ بەر (ئاژاڵ).

4. Issue, offspring, progeny, brood, litter, yong (of animals); n.

٥ . منداڵ؛ کۆرپەلە؛ ساوا؛ بەرمەمکانە.

5. Baby, babe, brat, bantling, nursling, suckling, infant-child, chit; n.

٦ . بەرخۆلە (ن)

6. Lamb, a young sheep; n.

ئاولێ (له کارێك) نەخواردنەوە (ئل)
دریغی نەکردن...؛ دەست‌نەگێرانەوە و چوونە پێشەوە بۆ کردنی کارێك.

●
Save no effort to do a.th. or s.th., confine one's self exclusively to do s.th. id.

ئاو لێ چوون (کتن کتپ)
ئاو له بەر رۆیشتن؛ دزەکردن (ئاو) له کونی ووردی دەفرەوە؛ ئاو لێ رۆیشتن.

●
Infiltrate, ooze, exude water, come out through the pores (water.... etc;; vi.; t.

ئاولاوی (ئان)
کونج؛ دەموچاو کونج؛ کەسێ تووشی ئاوله بووبێ.

●
Pustulant, pock - marked, attacked by small pox, afflicted by variola; adj.

ئاوله (نخ)
هاوله؛ هەموله؛ هەلۆی؛ خرووکە؛ خورییك؛ خروێلکە؛ خوریکە؛ خریی.

●
small - pox, variola; dis.

ئاوله دەردان (کتن)
تووشی نەخۆشیی ئاوله بوون.

●
To be afflicted by small-pox, to be attacked by variola; vi.

ئاولەی مانگا (نخ)
ئاولەی رەشەولاخ.

●
Cow-pox, glaucin; dis.; n.

ئاولەی ولاخ (نخ)
ئاولەی ولاخی بەرزە (ئەسپ... تاد).

●
Horse - pox, vaccina; dis.; n.

ئاومال (ن)
١. ب. (ئاو مالك).
٢. ئاوسێ؛ هاوسێ؛ هاومال؛ هامسا؛ هەمسایە؛ ئەوکەسەی له نزیك یەکێکی ترەوە دەژی.

●
1. see (awma'lk).; n.
2. Neighour, a fellow-man, a house or a thing situated near another, a person who lives near another; n.

ئاومالك (ن)
ئاومالە؛ ئاومال؛ کۆتەرەدارو پووش و

●
Litters, lumps of woods, etc.... carried down

پەلاش؛ پووش و پەلاش و کۆتەرەدار. . . . تاد. لە گوێ ئاوو چەم بەجێماو.

by a torrent, scum and rubbish swept by a torrent; n.

ئاوەل (ن)

١. هاوەل؛ هاوسەر؛ ژن؛ مێرد.
٢. هاودەم؛ هاوراز.
٣. هاوجووت؛ هاونیلە؛ هاوەل (گا).

*

1. Spouse, consort, mate, husband or wife; n.
2. Companion, confident; n.
3. Span, yoke-fellow, a team of two animlals used together; n.

ئاوەل کردن (کتپ)

هاوجووت کردن (دوو گاجووت، دوو ئێستر. . .)؛ هاونیلە کردن؛ هاوەل کردن؛ دوو ولاخ بە یەکەوە بەستن.

*

To span, unite, yoke together in a team, harness together in a team, haul with a team; vt.

ئاوو ئاو چێت! (ئد)

برواو نەیەتەوە؛ چوونی بێ و هاتنەوەی نەبێ؛ تووشی تەنگە و چەلەمەیەك بێت رزگاریی لە دوانەبێ. واتە: بمرێ؛ لەوەلاترچێت!؛ بچێتە ریزەی مردوان.

*

T. May he travel from one region (Lit. water) to anothor. i.e. Be numbered with the dead, let him die, may he leave the world, let him be heard of no more, id. F.T. Perdition take him!.

ئاوو ئاوەدانی یان وتووە (رس)

ئاونیشانەی ئاوەدانی و نشو نمایە.

*

Rhet.s. T. Water is an indication of habitation and development, where there is water, there is civilization.

ئاووتاو (نل)

١. ب. (ئاب وتاب).
٢. داروبەرد؛ کوچك و کەلەك، واتە: هەموو (شت) تاد.

*

1. see (ab u tab); c.n.
2. Trees and stones, pebbles and piles. i.e. All, the whole, totality, everything, c.n.

ئاوور (ن / ئان)

١. ب. (ئاگر).
٢. ئاووس؛ سكپڕ (ئان).

*

1. see (agir); n.
2. Pregnant, gravid, great with child; adj

ئاوورجا (نل)
ب. (ئاگردان (١).)

•
see. (agirdan (1)); c.n.

ئاوور (ن)
١. تەماشا؛ بەر؛ لا؛ سەیر.
٢. ب. (ئاخور).

•
1. Glance, glimpse, sideways, rapid look, backward transitory view; n.
2. see (axu'r); n.

ئاوور ـدانەوە (کتن)
١. تەماشا کردن (لەسەر شانەوە)؛ بەر تێ کردن؛ بەری خۆدان؛ لاکردنەوە؛ بە گۆشەی چاو تەماشا کردن؛ لاکردنەوە بۆلای ڕاست، چەپ یا پشتەوە.
٢. سەرنج لێ دان؛ لێ وورد بوونەوە؛ تەماشاکردن؛ تێ ڕامان؛ تێ ڕوانین؛ ڕوانین؛ نوارین؛ تێنوارین (کتب).
٣. ب. (ئاوور لێ دانەوە/١).

•
1. Glance sideways, turn a glance (to the right, left or backward); vi.
2. Pay attention to, give heed to, attend, look at, cast the eye over, look into, inspect closely, observe narrowly; vt.
3. see (awu'r le'danewe/1); vt.

ئاوور لە کەس ناداتەوە: (رس) [ئد]
١. گوێ لە کەس ناگرێت.
٢. لە خۆ بایی بوون؛ لە خۆ گۆران؛ خۆ بە شت زانین؛ خۆخۆیی کردن.
٣. دەستی کەس ناگرێت؛ یارمەتیی کەس نادات.
٤. هیچی نەگرتۆتەخۆی؛ هیچی لە خۆی نەگرتووە.

•
1. Rhet.s. T. He does not give careful attention to any one.
2. Be self-conceited, be vain, be overweening, get above one self, be self- esteemed, be self sufficient, be egotistical; id.
3. He is disinclined to aid others, He is unserviceable; id.
4. He does not take charge (or note) of anyone or anything; id.

ئاوور لێدانەوە (کتپ / ئد)

١ . چاودێری کردن؛ بەتەنگەوە بوون؛ مشوور خواردن؛ خەمخۆری کردن؛ لا لێ کردنەوە؛ یارمەتیی دان؛ دەستگرتن.

٢ . بەلوتف بوون لەگەڵ (کەسێ)؛ ڕێزگرتن؛ میهرەبانیی کردن (لەگەڵ کەسێکدا).

●

1. Pay heed to, care for, be beneficent to, attach value to, help, co-operate with, take part with, sustain, aid, lend aid, contribute assistance; vt.;id.

2. Dance attendance on or upon sb., do kindness to, be kind to s.o., have regard for , be kind-hearted to, look up to, think highly of; vt.;i.

ئاووزیاگەی (ئان)

١ . پێگەیشتوو (لە بارەی لەش و ئەندامەوە)؛ پێگەیو؛ پێ گەییگ.

٢ . تواناو بە فام؛ تێ گەیشتوو (مرۆو).

●

1.(One who had) become of age, mature, perfected by time; adj.

2. Of sound judgement (man), of great scope; adj.

ئاووس (ئان)

١ . ئاقس؛ هاوس؛ سك پڕ؛ زگەپڕ؛ باردار؛ تلدار؛ دووگیان؛ تۆڵدار؛ ژن کە منداڵی لە سکدابێ.

٢ . حاڵی دارودرەخت کاتی بوژانەوەو گۆپکە دەرکردن؛ حاڵی دارودرەخت کاتی دار ئاوسان (ن).

٣ . تووڕە؛ شێتگیر (ئان).

٤ . بەدخواز؛ چەبخووس؛ گزاف.

●

1. Pregnant, enceinte, gravid, big, big with child, great with child, parturient, with young, with child, conceived (woman); adj.

2. Trees and bushes that have begun to grow and give off buds, plants that have begun to sprout, gestation; n.

3. In a passion, in a pet, in the tantrums, out of temper, angry; adj.

4. Envious, jealous, grudging, desposed to envy. adj.

ئاووس بوون (كتن)
ئاوسين (ژن‌بەمندال)؛ سك پڕبوون.

*

Conceive (a child) [woman], be conceived (foetus), become pregnant with, bear in the womb, be pregnant. vi.

ئاووس كردن (كتپ)
١. سك‌پڕ كردن؛ ئاوس كرن (ژن).

٢. چاك كردن (نێر له مێ: ئاژاڵ)؛ چات كردن؛ تێك بەردان (نێر له مێ: ئاژاڵ).

*

1. Impregnate, fertilize, fecundate, conceive, supply with semen, render (a female) pregnant; vt.

2. Put (male) to cover female, cover (male) on female; vt.

ئاووسە درۆزنە (نل)
شەیتان ئاووس؛ ئاووس درۆزنە.

*

False - pregnancy, pseudo pregnancy, false conception; c.n.

ئاووگڵ (نل / خ)
١. مەرگ؛ ئاكام.

٢. سروشت؛ سرشت.

٣. نیشتمان؛ نیشتگە؛ دیار؛ زید؛ مەڵبەند؛ مەڵوەند.

٤. لەش؛ تەن؛ بەدەن؛ ڕواڵەت؛ كلۆخ.

٥. ئەو شوێنەی مرۆو لێی دەمرێ یالێی دەنێژرێ.

*

1. Death, expiration, demise, dying, end of life, king of terrors; c.n.; Metaph.

2. Nature, universe, creation, world of matter and mind; n.

3. Native-land, Father land, Mother country, One's country, Home, abode, Dwelling, Place of residence; n.

4. Soma, terso (of a man), (the human) body, trunk (as distinguished from the limbs), human being or person; n.

5. Place where one fades out (i.e. demises dies, expires). n.

ئاوو گلّ هەلّی گرت (رس؛ کتن؛ ئد)
١. مەرگ بۆی هات؛ ئاکامی هات (واتە: نەما؛ مرد؛ گیانی‌دابە دەستەوە).

1. Rhet.s. He died a natural death, he is numbered with the dead, i.e. demised, died, expired, deceased, left the world.

٢. گیان سپاردن؛ گیان بەدەستەوە دان؛ دنیا بەجێ هێشتن؛ مردن؛ بەلاداهاتن؛ فەرمانی خودابەجێ‌هێنان؛ لەناوچوون؛ تیاچوون؛ تەفرو تونابوون.

2. Lose life, draw the last breath, leave the world, pay the debt of nature, give up the ghost, shuffle off this mortal coil, decline, fade out, be heard of no more.; vi. ; id.

ئاووگۆشت (نل)
گۆشتاو.

Broth, soup (in which meat has been macerated.; c.n.

(١)ئاوونگ (ن)
هەوونگ: هاوونگ؛ هاوان؛ هاوون؛ هەوان؛ هاڤەنە؛ هۆد؛ ئاوان؛ دەسکەوان؛ دەسکاوونگ؛ جوورهتی.

(1) Morter, vessel for pounding, morter and pestle, trough in which things are pounded or ground.

(٢) ئاوونگ (ن)
ئاڤینگ؛ ئاورنگ؛ خوناو؛ خوناڤ؛ شەونم.

(2) Dew, little drops of moisture on cool surfaces. n.

(٣) ئاوونگ (ن)
مێلاق؛ ترێی مێلاق؛ هێشووی ترێ کەلەشوێنێکدا هەلّی دەواسن بۆزستان.

(3) Clusters of raw grapes suspended somewhere in (an enclosed) place, they are eaten in winter; n.

(٤) ئاونگ (ن)
ب. (ئارنگ).

(4) see (aring). n.

ئاووهەوا (ئل)
١. مەناخ.
٢. کەش؛ بینلەر.
٣. جێگا؛ وار؛ هەوار.

1. Climate, clime, usual weather; c.n.
2. Meteorological character; n.
3. Encampment, place, station, halting-place; n.

ئاوەچۆڕەبوون (کتن)
نەمان (ئاو بە شتی تەڕەوە)؛ ووشك بوونەوە (لە ئاو).

Drain, become dry, get clear of water or moisture. vi.

ئاوەچۆڕ کردن (کتپ)
ووشك کردنەوە؛ شێ یا ئاونەهێشتن بە شتی تەڕەوە.

Dry off, make dry, clear of water or moisture. vi.

ئاوە چۆڕە (ئل)
١. کاری تکانەوەی ئاو (لەشتێك کە لە ئاو هەڵکێشراپێ یا زۆر تەڕ بێ).
٢. کاری هاتنە خوارەوەی ئارەق بە لەشی مرۆڤدا (خ).
٣. کاری ووشك بوونەوەی ئاو یان شێ تیادا نەمان.

1. water falling drop by drop from s.th. thoroughly wet. c.n.
2. Sweat given forth in drops through the skin; met.
3. Draining, clearing of water or moistute; metaph.

ئاوە چۆڕەی هێنایەوە (رس؛ ئد)
١. هەست و نەست بران؛ ووزەی ژیان نەمان.
٢. شت لێ چوونە قات؛ ژیانێکی ناهەموار (خراپ؛ نالەبار؛ پڕ ئێش و ئازار) بردنەسەر (ئد).

1. Rhet.s. Lose emotional vitality, live on the edge of one's nerves, desiccate.
2. Have a harsh (angular, desiccated, troublesome) existence, lead a miserable life. id.

ئاوە خۆرە (ئل)
١. سووریچکە؛ سوورێنە؛ قورگ؛ سوورێنچك؛ کورگ؛ گەروو.

1. Gullet, gorge, aesophagus, throat. c.n.

٢. دانگە؛ قەدی کولۆرکراوی درەخت کە ئاوی تێدا دەخرێتە بەر ئاژەڵ بۆ خواردنەوە.
2. Wooden water trough, water trough made of a hollow tree.

٣. ڕەشمە؛ ڕەشوە.
3.Horse-leash, thong or chain for holding a horse, mule,.... etc., halter, chain of head-piece, thong of head-stall.n.

٤. دەمولچی وڵاخ (ئەو ئەندازەیەی کە لە کاتی ئاوخواردنەوەدا دەیخاتە ناو ئاوەوە).
4. Mouth and both the upper and the under lips of mule, horse... etc., used when drinking water.n.

٥. ڕاوە سەرکانیی؛ ئاوەوەرە.
5. Hunting and shooting where there is a body of water or water-springs. n.

ئاوەدان (ئان)
•
١. ئاوا؛ ئاوان؛ ئاڤا.
1. Inhabited, peopled, dwelt in. adj.

٢. پێشکەوتوو (لەبارەی شارستانێتی یەوە).
2. Flourishing, thriving, growing. adj.

٣. فراوان؛ گوشاد؛ گەورەوبەرەڵا؛ پان و بەرین.
3. Roomy, spacious, capacious, wide, large, commodious, comfortable. adj.

ئاوەدانکردنەوە (کتپ)
•
١. ئاڤاکرن؛ (سەرلەنوێ) خانووبەرە دروست کردن.
1. Refound or reconstruct houses, re-establish buildings. vt.

٢. دێ بنیات نانەوە؛ سەرلەنوێ کۆکردنەوە و نیشتەجێ کردن لە شوێنێکدا (خەڵك).
2. Re-found village at, re-collect and re-inhabit people in a region (to live in), re-dwell. vt.

ئاوەدانیی (ن)
•
١. ئاوایی؛ ئاڤاهیی؛ ئابادیی؛ دێ؛ لادێ؛ دەگا؛ گوند.
1. Quarter, district, village, town, region, territory. n.

٢. قەرەباڵغی؛ چرە؛ کەرەسیسە (خ).
2. Throng, crowd, multitude, horde, concurse. Metaph.

٣. تێروتەسەلیی؛ کامەرانیی؛ کامرانیی.
3. Prosperity, repletion. n.

٤. کۆشك؛ تەلار؛ کۆچك.
4. Mansion, balcony, dwelling house, mansion house.

ئاوەڕ (ن)

١. باوەڕ؛ بڕوا؛ دڵنیایی.

٢. ب. (ئاخوڕ).

*

1. Belief, confidence, believing, persuation, conviction, trust, feeling of certainty.

2. see (axurˇ). n.

ئاوەڕووت كردن (كتپ)

١. پاك‌كردنەوە (باڵندە لەپەڕ)؛ ڕووتاندنەوە (پەلەوەر لە پەڕو باڵ....).

٢. تووك لابردن (تاشين....)؛ موو ڕووتاندنەوە.

*

1. Pluck, strip by plucking, pull out the feathers of (a fowl). Vt.

2. Shave, cut off, pare close, make smoother, bare (as by cutting off hair closely). vt.

(١) ئاوەڕۆ (نل)

ئاوڕێژ؛ ئاوەڕێژ؛ ڕێژگە.

٢. گونج؛ گۆڕیچە؛ ئاوەڕۆگە؛ ئاوڕێگە؛ زێراب؛ زێراو؛ گونجی ئاوی پیس.

٣. دێراو؛ دەراو؛ جۆگە؛ جۆگەلە.

٤. بۆری ئاو یان بە لووعە.

*

(1)1. water-shed, water-parting, catchment area. c.n.

(1).2.Drain, drainage, drain-pipe, water-way, water-course, sewer, cloaca, culvert, subterranean canal. n.

(1)3. Runlet, run, runnel, rivulet, brook, small stream. n.

(1)4. (The distributing) water-pipes, water-taps. n.

(٢)ئاوەڕۆ (نل)

١. ئاوەزا؛ ئاوەزێ؛ ئاڤزێم؛ زۆنگ؛ زۆنگاو؛ زەناو؛ زەها؛ زەویی تەڕو نمدار.

٢. تەڕە شوعدار؛ شێدار؛ نماویی (ن/ئان).

(2)1. Swampy ground, marass, slough, quagmire. also: Marsh, fen, bog, mire, swamp, lagoon. c.n.

(2)2. Damp, dampness, dank, wet, humid, moist. n. adj.

ئاوەڕۆگە (نل)
ب. (ئاوەڕۆ /٢).

*
see (awer'o /2). c.n.

ئاوەڕەش هێنانەوە (ئد؛کتپ؛کتن)
١. دەنگوباسی ناخۆش هێنان بۆ کەسێ؛ نوقلانەی خراپ لێدان.
٢. هیواو ڕووناکیی نەمان؛ پشت پێ نەبەستن..

*
1. Bring bad omen to, abode ill of a thing. id vt.i.
2. Look on the dark side, give no more hope to a thing. id.

ئاوەڕێژ (نل)
١. ئاوڕێژگە.
٢. ب. (ئاوەڕۆ).

*
1. The area drained by a river. c.n.
2. see (awer'o). c.n.

ئاوەڕێس (ئان)
بارییك (دەزوو.. تاد)؛ باریك ڕێسراو؛ دەزوولەیی.

*
Thin, gossamery, fine-spun, thread like adj.

ئاوەز (ن)
ئەقڵ و فام؛ تارییش؛ بیر و هۆش؛ ژیریی؛ فڕ.

*
Understanding and comprehension, pondering, consciousness and rememberence, intelligence, clear - apprehension, acumen, sagacity, shrewdness, quickunderstanding. n.

ئاوەزێ (نل / ئان)
١. زەویی بەتەڕە شوع؛ زەوی یەك ئاوی تێدا ژیابێتەوە؛ زەویی تەڕ.
٢. ب.. (٢) ئاوەڕۆ.

*
1. Dank- ground, damp soil, wet surface (of land). c.n. adj.
2. see (2) awer'o. n. adj.

ئاوزێر کردن (کتپ)
ڕووکەش کردن (شت) بە ئاڵتون؛ زەرکەش کردن؛ زێرکێش کردن؛ لە زێر گرتن.

*
Gild, cover with gold, overlay with gold, spread gold over, coat with gold, overly with a thin layer of gold. vt.

ئاوەژوو (ن / ئان / ئاك)
ئـاوژێ؛ ئاواژ؛ بـەرەواژ؛ بـەرواژی؛ بەرئاوەژوو؛ بەراوەژوو؛ واژی؛ تەلەواژی؛ بـەرویشت؛ بـاشبـوكی؛ پێچـەوانـە؛ هەڵگەڕاوەوە؛ هەڵەوگێڕاو؛ وەرگێڕاو.

*
Reversed, back to front, turned back, changed to the opposite, turned inside to outside, inverted, overturned, turned about, transposed. n. adj. adv.

(بە) ئاوەژوو (ئاك / ئد)
بە شێوەیەکی پێچەوانە؛ بە پێچەوانەوە.

*
By contraries, in reverse, contrary to what is expected. adv. id.

ئاوەژوو بوون (کتن)
بـەرەواژ بـوون؛ بـەرەویشت بـوون؛ هەڵگەڕانەوە (کاڵا و جلوبەرگ...)،

*
Be turned inside to outside, become overturned, get transposed. vt.

ئاوەژوو کردن (کتپ)
ب. (ئاوەژوو کردنەوە).

*
see (aweju^ kirdinewe). vt.

ئاوەژوو کردنەوە (کتپ)
١. هەڵگێڕانەوە؛ وەرگێڕان؛ سەرەو ژێر کردنەوە.
٢. ئاوەژوو کردن؛ بەرویشت کردن.

*
1. Reverse, transpose, turn upside down, turn end for end, turn topsy - turvy. vt.
2. Overturn, overset, change to the opposite face, change to the other side. vt.

ئاوەژنە (ن) ٭

ئاوەشکێنە؛ ئەو کەلەبەرەی لە پشت ئاشەوە ئاوی لێوە دەشکێنرێ لە کاتێکدا ئاشەکە بخەوێنرێ (ئاشی ئاو).

Small cut in the runlet (of water- mill when out of operating). n.

(١) ئاوەسوو (ئان) ٭

١. سواو؛ سووراوەوە؛ لووس (شتێ) کە لە ئاودا سوورابێتەوە.

(1)1. Wornout, unruffled, smooth- surfaced, smooth, sleek, soft, glossy, glabrous, unwrinkled, polished. adj.

٢. دەباغ نەکراو (چەرم)؛ خۆش نەکراو (پێستە).

(1)2. Untanned (leather), unconverted into leather, unimpregnated with tannin. adj.

٣. ئاوەسوو؛ بێشەرم؛ چاوقایم؛ بێ چاوورِوو؛ رووسەخت؛ بێعار (خ).

(1)3. Impudent, shameless, undignified, bold-faced, brazen-faced. Met. adj.

(٢) ئاوەسوو (ئان) ٭

١. نەزۆك؛ نەشۆر (ئافرەت)؛ نەشوور (ئافرەت)؛ سلك نەکەر.

(2)1. Barren, unprolific, sterile, infecund, incapable of bearing offspring (woman). adj.

٢. ئەستەویر؛ ئایسە؛ قسر؛ گیانداری مێچکە کە نەزۆك بێ.

(2)2. Barren (animal), bare, sterile (animal), unproductive. adj.

٣. زرِ؛ بێوەر؛ بێ بەرهەم؛ درەختی بێبەر.

(2)3. Acarpous, unfruitful, fruitless, destitute of fruit. adj.

٤. سواو؛ بە ئاو سواو؛ بەردێ کە ئاو سوو بێتیەوە.

(2)4. water - worn (of rocks). adj.

ئاوەکول (ن) ٭

نەگبەتی؛ نەهاتی؛ نشێوی؛ شکەستی.

Misery, distress, wretchedness, agony, affliction, suffering, great unhappiness. n.

ئاوەکی (ئان)
١. شل؛ وەك ئاو شل.
٢. تەڕ؛ ئاولوویی.
٣. تەرا؛ تەرە؛ دابڕاو؛ دوورکەوتە؛ هەڵهاتوو؛ دوور کەوتەو تاربوو لە ڕان (ئاژەڵ).
٤. ئاوارە؛ ئاپۆرە؛ دەربەدەر؛ لانەواز.
٥. سەر لێ شێواو؛ گومرا.
٦. نائاشنا؛ ناشنا؛ بێگانە؛ بیانی؛ ها ڤی (ئان).
٧. نابەڵەد؛ نەشارەزا؛ ناشارەزا (ئان / ن).

*
1. Liquid, waterish, diluted. adj.
2. Watery, wet, moist. adj.
3. Astray, separate, segregated, parted from, withdrawn, out of the right way, had run away, at random (animal). adj.
4. Vagabond, vagrant, truant, straying, homeless, landlouping, scared away. adj.
5. Confused (mentally... etc.), distraught, without any shelter. adj.
6. Unaquainted, unknown, unheard of, strange, distant. adj.
7. Inexpert, unhandy, bungling, maladroit, without dexterity. adj. n.

ئاوەکی بوون (کتن)
ب. (ئاوەکی کەوتن).

*
see (awek'i kewtin). vi.

ئاوەکی کەوتن (کتن)
ئاوارە بوون؛ تەرا بوون؛ دابڕان.

*
Go astray, astray, turn aside, go out of the right way.

ئاوەڵان (نك)
برادەران؛ ئاواڵان؛ دۆستان.

*
Comrades, friends, intimates. n.pl.

ئاوەڵانە (ن)
مژدانە؛ خەڵات.

*
Reward, bonus, tip, gratuity, honorarium. n.

ئاوەڵکراس (نل)
دەرپێ (ئافرەت).

*
Pants, drawers, panties, trousers (female). c.n.

ئاوەڵە (ئان)
کراوە؛ کراوەوە؛ بەربەرەڵا.

*
Open, laid bare, in sight, in view, free to all, unrestricted. adj.

ئاوەڵە بوون (کتن)
ئاشکرا بوون؛ دەرکەوتن؛ پەردە (لە سەرشت) لاچوون.

*
Become visible, become perceivable, be seeable, get evident, become unhidden. vi.

ئاوەڵە کردن (کتپ)
١. ئاشکرا کردن؛ دەرخستن؛ پەردە لەسەر لابردن (شتێ) یان (نهێنی).
٢. پیشاندان؛ خستنە روو؛ هەڵماڵین.
٣. دۆزینەوە (کتپ).

*
show, indicate, point out, divulge (a secret). vt.
2. Disclose, explain, reveal, make known, make clear.
3. Discover, find out, bring to light.

ئاوەندیار (ن)
ناوەندیار (کەسێ یا میللەتێك)؛ ناوبژیکەر.

*
Mediator, arbitrator, intercessor (a person or a nation). b.

ئاوەنووس (ن / ئان)
١. ئەبەنووس؛ عەبەنووس؛ داری ئەبەنووس.
٢. رەش؛ سیا؛ سیاو؛ سیاون (ئان).
٣. لە داری ئەبەنووس دروستکراو (شت).

*
1. Ebony, diospyros ebunum. n.
2. Black, dark, inky, ebon. adj.
3. Made of ebony, ebon. adj.

ئاوەنیا (نل / ئان)
ئاویە؛ ئاویی؛ ئاویژە؛ کوڵەوەس؛ کوڵەبەس؛ کوڵەپەست؛ کوڵەبەست؛

*
Tillable (or cultivable) land watered by a stream or rain (not dry forming, crops not

ڕەپستە؛ مەزرا؛ کەرتە؛ کشتوکاڵی ئاویی؛ بەراو؛ کشتوکاڵێ بە ئاو کرابێ (واتە؛ وشکە ومرد نەبێ).

produced by dry forming). c.n. adj.

ئاو هاتنەوە (کتن)

ئاو فڕێدان؛ تەواو بوون؛ بوون؛ ڕەحەت بوون.

Ejaculate semen, have a sexual orgasm, come.vi.

ئاو هەڵچنین (کتپ)

ئاو خواردنەوە (ئاو کە بچێتە ناو شتێکەوە..)؛ ئاو هەڵمژین.

Absorb water, take in (water), suck in, imbibe, drink in. vt.

ئاو هەڵسان (کتن)

ئاو هەستان؛ ئاو بەرزبوونەوە.

Flow (water) overflow, flow over. vi.

ئاو هەڵگرتن (کتپ)

ئاو هەڵکردن؛ ئاو کردنە سەر مەزرا؛ ئاو ڕاکێشان؛ ئاو وەرگرتن لە ڕووبار...؛ ئاو کردنە سەر شوێنێ بۆ ئاودانی کشتوکاڵ؛ ئاو ڕاکێشان لە جۆگایەکەوە بۆ سەر کشتوکاڵ.

Water land, water fields, water a land by a stream, water plants... etc., draw off water from stream to water fields. vt.

ئاو هەڵێنجان (کتپ)

ئاو هەڵێنجان؛ ئاو (لە بیر... تاد) دەرهێنان؛ ئاو سەرخستن (بە سەتڵ....)؛ ئاو لە بیر سەرخستن.

Draw up water, lift up (water), pull up water, (in bucket.... etc.), haul up water from well. vt.

ئاو هێنانەوە (کتپ کتن)

١. ڕەحەت کردن؛ خۆرە حەت کردن.

1. Engage in auto-erotism (i.e.self- abuse or onanism). vi.

٢. دەسپەڕ کردن (کتن)

2. Masturbate, mastuprate. vi.

ئاوی بێ لغاو خواردنەوە (ئد)

١. ئیشی سەربەخۆ کردن؛ گوێ بەکەس نەدان؛ کار بە ئارەزووی خۆکردن؛ سڵ لە کەس نەکردنەوە.

٢. بە یەکێك دەوترێ کە (بێ ئابروو؛ چەرداوەروو؛ ڕوو هەڵماڵراو) بێت و بە ئەو شێوەیە ئەریت بکات.

*

1. Drink water unbridledly. id. T.Lit. said of persons: be unconventional, behave unconstrainedly, have no shame, have no podency (bashfulness or repentence) be impudent, act freely in a work.

2. Said of (barefaced, brash, presumptuous) persons who behave suchlike.

ئاوی بێ مەرگیی (نل)

ب. (ئاوی حەیات).

*

see (awi^ heyat). c.n.

ئاوی پیاو (نل)

شەهوەت؛ شاوەت؛ تۆو؛ تۆم؛ گونەزا.

*

Sperm, spermatozon, semen, seed, the male generative fluid. c.n.

ئاوی چاو (نل / خ)

فرمێسك؛ ڕۆندك؛ ڕۆنتك؛ ڕندك؛ هوورمیس؛ هەڵسی؛ ئەسر؛ ئەسرین؛ ئەستیر.

*

Tears, drops of tear. n.

ئاوی چاو دان (کتپ / ئد)

زاخاوی چاو دان؛ چاو زاخاو دان؛ چاوبازی کردن و تەماشای ئافرەتی جوان کردن؛ ڕوون کردنەوە وچاو زاخاودان بە تەماشای ئافرەت یا شتی جوان.

*

Refresh one's eyes, give fresh vigor to one's eyes, catch the eye, catch sight of a fair sex to attract her attention so as to cool one's eyes. vt. id.

ئاوی چاو داهاتن (کتن / ئد)

بینایی کەم بوون؛ سۆمایی داهاتن؛ ئاو داهاتن (چاو)؛ چاو بەرەو کوێر بوون چوون؛ لێڵ بوون زەرەبینی چاوو هێزی بینین کز بوون.

*

Get blear-eyed, get dim-sighted, begin to get blind, be on the point of getting blind. vi. id.

ئاوی چاو سەندن (کتب / کتن / ئد)
ئاوی چاوداێ؛ ئاوی چاو سەنن؛ ئاوی زاردان؛ ئاوی دەم دان؛ ترساندن؛ ترس نـانەبـەر (کـەسێ)؛ تـرس خستنـە دڵ (کـەسیکەوە)؛ بـزدانـدن؛ زراو بـردن؛ ترسانن؛ تۆقاندن؛ تۆقانن.

*
Frighten, affright, startle, scare, terrify, terrorize, affray, dismay, stampede, appall, intimidate, daunt, shock with sudden fear, fill with sudden terror, strike fear into, drive off by frightening, take sudden fright. vt. vi. id.

ئاوی حەیات (نل / خ)
ئاوی بێ مەرگیی؛ ئاوی ژین؛ ئاوێکی ئەفسانەیە، گوایا هەر کەسێك لێی بخواتەوە هەر بە گەنجی و خوش تەندروست دەمێنێتەوە و نەمر دەبێ؛ ئاوێکی ئەفسانەیە گوایا هەرکەس لێی بخواتەوە هەرگیز نامرێ.

*
The water of life, the fountain of life, fountain of youth, a legendary spring supposed to restore the health and youth of anyone who drank from it and will live to enternity, a fabulous water from which one drinks will live to eternity. c.n. Met. T.

ئاوی دەم (نل / خ)
لیك؛ لیکاو؛ تف.

*
Spittle, spawl, sputum, saliva. c.n. Met.

ئاوی راوەستاوە! (ئد)
١. دەڵێی ئاوێکەو لەشوێنی خۆی پەنگی خواردوتەوە (کەسێ)؛ هەرکەسێك لەیەك جێگەدا زۆر مایەوە، وەرزدەبێ؛ ئاو کە لە شوێنێکدا مایەوە بۆگەن دەکات.
٢. بەشتێکی (بۆگەن؛ گەنیو؛ گەند؛ گەندەڵ) دەوترێ [ئد]

*
1. He is like staying water i.e. water staying (long) in one place becomes putrid (caution against long periods of service in any one place). id.
2. Used of s.th. (smelling bad, smelling ill, emitting a stench). id.

ئاوی ڕژاو گرد نابێتەوە (پن)

١. ئاوی لێژان گرد نابێتەوە؛ شتێ کە لە دەس چوو وەکو خۆی لێ ناکرێتەوە.

٢. وەکو خۆی لێ ناکرێتەوە (چۆنیەتیی شت...) (ئد).

٣. کار لە کار ترازان؛ چارە بۆ نەمان (شت)؛ چاك ناکرێتەوە.

٤. ڕاست ناکرێتەوە؛ جێی خۆی ناگرێتەوە.

٥. پینەو پەڕۆ ناکرێت.

*

1. One could not re - collect dripped water. E.E. What is done can not be undone. Pvb.
2. Can not be put back in proper - condition, can not be set in order. id.
3. To be beyond cure, be beyond reparation or relief, can not be regulated. id.
4. (it) Can not be put right, can not be put to rights, can not be set to rights. id.
5. Be beyond amendment. id.

ئاوی ڕەش (نخ)

١. ئاوی چاو کە دایەت.

٢. ئیشی نارەوا؛ کرداری نالەبار؛ تاوانی نالەبار؛ تاوانی گەورە.

*

1. Glaucoma. c. n. / dis.
2. Big guilt, big crime, dastardly act.c. n.

ئاوی ڕەش داهاتن (کتن/ ئد)

ئاویڕەش پەیدا بوون لەسەر چاو؛ کوێربوون، سۆمایی‌چاو داهاتن.

*

Go blind, become stone - blind, be sightless or visionless, vi., id.

ئاوی ڕەوان (نا؛ ئان)

١. ئاوی خواردنەو؛ ئاویپاك؛ ئاوێ کە بۆ خواردنەوە دەس ئەدات.

٢. ئاوێ کە لەبەری بڕوات (ئان)

٣. ب (ئاوی چایگە ١).

*

1. Potable water, drinkable water, water that may be drunk. c. n.
2. Flowing water, adj.

ئاوی ڕوو تکان (ئد)

١. ورشەو گەشەی دەموچاو نەمان(کەسێ).

٢. شەرم و شکۆ نەمان؛ ڕێز لا نەمان؛ ڕەفتار سووك بوون.

*

1. Rhet. s. to lose the brightness of ones face, to drip the water of ones face, id.
2. Be devoid of honour or self - respect, be devoid of self - esteem. ui. / id.

٣. بێ سوود؛ بوون؛ بێ کەڵك بوون.

3. Be good for nothing , be of no use , become useless , become unavailing. vi.

٤. بێ بەها بوون؛ بێ وەر بوون؛ بێ پیت و بەرەکەت بوون' (کتن).

4. Become worthless , get ineffectual , be nugatory. v. i.

ئاوی ژین (نل) *

ب (ئاوی حەیات).

see (awi˘ ḥeyat)— c.n.

ئاوی ژێرکا (ن /ئان / خ) *

١. ب. (ئاگری بن کا ٢، ٣).

1. see (agiri˘ bin ka 2, 3). n . /

٢. باڵا بستە؛ بنە مۆم؛ کورتە باڵا، کوڵە بنە (خ).

2. Short of stature , of short stature , stunted , undersized , lilliputain, squat , pygmean - Met. adj. n.

ئاویشتن (کتپ) *

١. ئاویتن؛ ئاوێژتن؛ ئاڤیتن؛ هاویشتن؛ هاوێژتن، هاویتن؛ توور هەڵدان؛ پەڕدان؛ فڕێدان؛ ئاوێژتن؛ ئاوێشتن؛ توور دان؛ پەرت کردن؛ هاویتن.

1. Throw , send , toss , dart , whirl , hurl , throw off , put off , lay aside , clear from , cast in a winding direction , dart , launch. vt.

٢. تێ گرتن، ئاراستە کردن (چەك) (کتپ).

2. Discharge (gun) , fire off , fling , sling. vt.

(تێ) ئاویشتن (کتپ) *

تێ خستن؛ تێ هاویشتن؛ تێهاوێژتن؛ تێ برین.

Inject , infix , pitch , Throw in , insert into , put in , place in. v t .

ئاوی شێلوو (نل / ئان) *

ئاوی لێڵ؛ ئاوی لیخن؛ قوڕاو.

Turbid - water , soiled - water , muddy water. c. n. adg.

ئاوی قاچ داهاتن (کتن / ئد)
١. ئاوی پێ داهاتن؛ زۆر ماندوو بوون (لەبەر زۆر بە پێوە بوون).
٢. قاچ شل بوون (لەبەر ماندوێتی یان زۆر بە پێوە ڕاوەستان).
٣. ورە بەردان؛ هیچ لە وزەدا نەمان.

*
1. Weary, jade, fag, tire out (by continued standing up). vi. id.
2. Have the feet disabled (because of exertion or because of being too much on foot). vi.
3. Lose moral courage, become unable to continue because of loss of strength or endurance vi.t.

ئاوی گوێچکە دان (کتپ / ئد)
١. ئامۆژگاریی کردن (لە بارەی چۆنیەتیی ئیشێك یان گوێدان بە شتێ).
٢. تەگبیرو ڕا کردن (بۆ کەسێ)؛ لەکار ئاگادار کردن؛ خەت بۆ کێشان (کتپ / ئد).
٣. ڕێکخستن؛ ساز کردن؛ سازاندن؛ بەسەر و بەر کردن؛ کۆك کردن.

*
1. Advise somebody (regarding the conduct of a business or the care of something). vt. id.
2. Plan, make plans for, mark out, chalk out, sketch out. vt. id.
3. Systematize, methodize, arrange, put into a systematic form, reduce to order. vt. id.

ئاوی گەرم (نل)
ئاوی کوڵاتوو؛ ئاوی لەکوڵ؛ ئاڤا کەلی.

*
Thermal water, warm or hot water, very hot water, very warm water, heated water. c.n.

ئاویلکە (نل)
سەرەمەرگ؛ گیانەڵلا؛ گیانەڵە.

*
Pangs of death, anguish of the soul, death-rattle, throes, agony c.n.

ئاوی لێڵ (نل)
ب. (ئاوی شێلوو).

*
see (awı' s'e'lu'). c.n.

ئاوی مەنگ (نل/خ)

١ . ئاوی قوول.

*

1. Deep waters (or water). c.n. still waters (or water).

٢ . ئارام؛ هێدی؛ پیاوی مەنگ؛ پیاوی بێ دەنگ و مات.

2. Quiet, modest, undemonstrative, silent man, one of a quiet manner, having depths of emotion. Met.

ئاوی وابە بێڵەوە (رس)

١ . ئاوی وابە جۆگەوە؛ ئاوی ها بە بێڵەوە؛ هەموو ئیش و کارێکی بۆ ڕایی دەبێ (یان پێ دەکرێت)؛ کارامەیە؛ بە توانایە؛ بە دەستەلاتە؛ جێی ڕێزە.

*

1. Rhet. s. Lit. His spade takes up water. i.e. He is a man of great influence (or a skilled one, an efficient man), he is able to do everything (works.... etc.), he is in a position to achieve any service, he is a respectful one.

٢ . بە یەکێکی (ساماندار؛ کۆك؛ دەوڵەمەند؛ دارا) دەوترێ [خ].

2. Used of a(wealthy, luxurious; affluent, opulent, luxuriant) one. Met.

٣ . بەتفاقە؛ بە دەوڵەتە؛ خاوەن مەڕو ماڵاتە.

3. He is possessing income- producing property, he is keeping diary cattle. id.

ئاویە (ئان / ن)

١ . ب. (ئاوەنیا).

*

1. see (aweniya). adj.

٢ . سواخ؛ سواغ؛ سیواخ.

2. Plaster (of mud), clay plaster, mud plaster. n.

ئاویەدان (کتپ)

سواغ دان؛ سواخ دان.

*

Plaster, parget, cover with plaster. vt.

ئاویی (ئان / ن)

١ . ئاسمانیی (ڕەنگ)؛ شینی ئاسمانیی؛ شینی کاڵ؛ کەوگ؛ لاجیوەردیی.

*

1. Sphirine, sky-coloured, bright- blue, cobalt, Azure, cerulean, amethystine, indigo, ultramarine. adj. n.

٢ . ئاڤیی؛ تەبایی؛ نەبژیی؛ گیانداری ناو ئاو (کە بە بێ ئاو نەژیی)؛ هەر گیاندارێك لە ناو ئاودابژی.

2. Watery, Aquatic . adj.n.

۳. ب. (ئاوەنیا)

3. see (aweniya). adj.

ئاوییتە (ئان)
ئاوێتە؛ ئامێتە؛ تێکەڵاو.

Mixed, mingled, blended, joined, associated. adj.

ئاوییگە (ن)
دوورگە؛ ژیراف؛ ناڤرۆ؛ نیڤرۆ؛ گەزیرە.

Island, isle, islet, reef, atoll. n.

ئاوییەنك (ن)
پاسەوانی؛ دیدەوانی؛ کێشکچێتی؛ کێشکڤانی.

Watch, watching, ward, watchfulness, wakefulness, vigil. n.

ئاوێ بە جۆگەیەکا ڕۆی، ئەیێ هەر بڕوا (پن).
هەرچی بوو، بووا؛ شتێ کە ڕوویدا ئیتر لەدەس چووە.

Water which has run downstreams does not return up-stream. Pvb.
E.E what is done can not be undone.

ئاوێتە (ئان)
ب. (ئاوییتە).

see (awîte). adj.

ئاوێزە (ن)
۱. ئاوێز؛ ئاوێزان؛ داڵوچکە؛ داڵۆچە؛ داڵۆزکە؛ داڵۆسکە؛ دارۆچکە.
۲. لالە؛ چلچرا؛ چرای هەڵواسراو.

1. Suspender, garter, binder, a hanging object. n.
2. Chandelier, candelarum, candelabra (hanging from a ceiling), luster, hanging lamp, lustre.n.

٣. كۆ؛ پیروو (ئاس).
٤. پلپلە؛ پرپرە؛ شۆڕابە

3. The plei… Alcyone, Tauri. n., Astron
4. Pendant, p…dent, hob, hobber, hanging-appendage. n.

ئاویزەی گوارە (نل)
پلپلەی گوارە.

*
Ear-ring pendents, ear- drop. c.n.

ئاویژتن (کتپ)
ب. (ئاویشتن).

*
see (awi'stin; vt.

ئاویژە (ن)
ئاویژەر؛ ئاویژیار؛ هاوێـژەر؛ وەشێن؛ وەشێنەر؛ (بەرد، گوللە.... تاد) هاوێژ.

*
Thrower, hurler, caster, flinger, tosser, emitter, aimer. n

ئاوێکی خراپی ڕشتووە (رس/ئد)
١. ئاوێکی خراپ ڕێژراوە؛ شتێکی خراپ کراوە بەباو؛ ڕەنگێکی خراپ ڕێژراوە؛ داب و دەستوورێکی خراپ هێنراوەتە کایەوە.
٢. پێشوونەیەکی گەند (گەنگە) خولقاندن.
٣. ڕێبازێکی خراپ دانان؛ بەرنامەیەکی بێ کەلك دانان.

*
1. Rhet. s. A bad routine has been brought forth into play, to put a bad habit in action (make use of it) or a bad habit has been put in action. id.
2. Make a bad precedent in a thing. id.
3. Work out a bad scheme, bring a useless programe to pass. id.

ئاوێنە (نل)
١. ئەیێ؛ خۆدێ؛ دروێ؛ درووف؛ ڕۆنایی؛ قۆدی؛ قۆدیك؛ قۆدك؛ نەینۆك؛ نەمینك.
جام؛ جامەك؛ قباله؛ قیبالە (ن).

*
1. Mirror, reflector, speculum, looking glass. c.n.
2. A crystal used by fortunetellers. n.

ئاوێنه ئەگرنه ڕووی (ئد)
ئاوێنه به دەمیەوە دەگرن (تا بزانن هەناسەی تێدا ماوە) بە یەکێك دەڵێن کە زۆر کەشەنگ بێت. واتە: (ئاگا لە خۆ نەماو (براو)، بێ هۆش، بێ خوست، لەهۆش خۆچوو).

*
They feel his (or her) mouth by mirror. or to feel someones' mouth by mirror. i. e to find out if one is still breathing. Used of persons and means: unconscious , not aware of ones own existence , not conscious of self , to be swooning , faintaing away , (he is in a dead faint). id. / Lit.

ئاوێنه به دەمیەوە ئەگرن (ئد)
ب. (ئاوێنه ئەگرنه ڕووی).

*
see (aw'ene egirne 'r'uy). id.

ئاوێنه بەند (ئان)
لە ئاوێنە گیراو (ژوور یا تەلار)، ژوور یا تەلارێك کە دیوارەکانی ئاوێنەی تێ گیرابێ (بۆ ئەوەی جوانتر بنوێنێ).

*
Garnished with mirrors (room or palace) , (room or inside walls of a palace) covered with mirrors (so as to look more attractive). adj.

ئاوێنەگرەوە (نل)
١. بەخت گرەوە، فاڵچیی، فاڵگرەوە، قباڵەگرەوە.

*
1. Fortuneteller , foreteller , one who fore - tells the future. c. n.

٢. باربەژنگەر، تەلەسم باز، جادووگەر.

2. Sorcerer , magician , wizard. n.

ئاه (ئسب / ن)
١. ب. (ئاخ ١ ، ٢).
٢. ئەوەندەی بڵێی یەك و دوو، چاوترووكانێك، ماوەیەكی كورت، مەودایەكی زۆر كەم، هەناسەیەك (در).
٣. هەناسەیەكی درێژ بۆ پیشاندانی (پەرۆش؛ ئاوات؛ پەشیمانی؛ جخار؛ ماندوێتی).

*
1. see (ax 1 , 2). interj.
2. A winking , wink , moment , an instant , trice , not a wink , eye - wink , point of time , twinkling , a very short while ,jiff , jiffy. meto.
3. Sigh , groan (the act or sound of sighing in expressing , hoping , sorrow , repentance , relief , fatigue... etc). n.

ئاها (ئسب؛ ئان / ئاك)
١. ب. («٢» ئاوا / ١).
٢. وشیاربه!؛ هوشیار به!؛ هۆشت بێ!؛ خۆت لادە! دوورکەوە!؛ برۆ بەولاوە؛ خەبەردار!.

*
1. See («2» awa / 1) . adj. .adv.
2. Look ! , Behold ! , take notice! , Observe! , Have notice of...! , Be mindful! Be wary! , Have guard against! , interj. p.

ئاه تیاماو (ئاه تێدا ماو) (ئانل)
زیندوو، زرپو زیندوو، نەمردوو، گیان تێداماو؛ هەناسە تیاماو.

*
Alive , in the bonds of life , in life , above ground , breathing , live , not dead. adj.

ئاه تیانەمان (کتن / ئد)
١. ئاه تێدا نەمان، ئاه تیادا نەمان؛ بەرەو نەمان رۆیشتن.
٢. مردن؛ نەمان (کتن / ئد).

*
1. Become empty of , there is no further use of (it) , the end is near for. vi./id
2. Die , expire , draw the last breath.vi. / id.

ئاه تێدا نەبوون (کتن / ئد)
برسیی بوون؛ هەست بە برسێتی کردن؛ گورچو خاڵی بوون.

*
To hunger , feel hunger , feel hungry , famish. vi. / id.

ئاه لەبەردا نەمان (کتن / ئد)
بێ هێز بوون؛ بێ تین بوون؛ تین تێدا نەمان (ـ تیا نەمان).

*
To be tired out , get exhausted , be frittered away , have run through with. vi. / id.

ئاه و نزا (ئنل)
ئاه و نزولە؛ لە خواپارانەوە؛ نەفرین.

*
Sighing convulsively , complaining and weeping , lamenting. c. n.

ئاه و ... (نل)
هەناسەی سارد، ناڵەناڵ، کـسکین، گالین، وەیل.

Mooning, groaning, wail, lament, plaint, complaint, complaining, creaking, lamentation.

ئاهو نزوله (نل)
١. ب. (ئاه ونزا).
٢. نزا؛ نیاز؛ خواز؛ پارانەوەو لالآنەوە.
٣. رِۆ رِۆ؛ کارە کار؛ گریان؛ گریە؛ گریانی سەخت؛ فیینکە؛ لاوانەوە؛ وەیشیرە.

1. See (ah u niza). c. n.
2. Invocations, supplications, conjurations, orison, petition, solicitation, request. n.
3. Mournful song, dirge, elegy, weep, moan. moaning, funeral song, lamentation. n.

ئاهوریی (رو)
ترموکە؛ خەرتەلە؛ خەرداله؛ گۆرمزە.

Mustard, charlock. n. Bot.

ئاهۆ (نخ)
١. درم؛ نەخۆشیی تەشەنەکەر.
٢. دەرد؛ ژەهریی؛ ژهرك؛ ناسازیی؛ ناساخیی؛ نەخۆشیی؛ نەساخیی؛ نەوەشیی.
٣. بوورانەوە (نەخۆشیی)؛ تەپ؛ پەرکەم؛ فێ؛ گەشکە.
٤. ئاهوو؛ زەمەداریی؛ کەم و کوریی؛ کەمایەتیی؛ کەمایەسیی (لە تەندروستیدا)؛ ناتەواویی؛ نەنگیی؛ عیللەت.
٥. خ. پ؛ گەند؛ گەندمژە؛ نالەبار (ئان / ئاك).
٦. چا، قوولکە؛ رِشانەوە؛ قران (ن/نخ).

1. Infectious disease, contagious disease.
2. Disease, disorder, distemper, illness, infirmity, indispostion, ail, ailment, complaint, malady, sickness. n.
3. Epilepsy, epileptic fit, falling- sickness. n. dise.
4. Imperfection, infirmity, defect, debility, vice, torment, unsoundness, short-coming, thorn in one's side. n.
5. Bad, badly, evil, deleterious, detrimental, deleteriously, detrimentally adj. adv.
6. Plague, pest, pestilence. n., dise.

ئاهەك (ن)
قسڵ.

Lime, calcium oxide, calcium carbonate. n.

ئاه هەڵکێشان بۆ (شتێ) [کتن]
ئاخ و داخ هەڵکێشان؛ ئاوات خواستن؛ پەشیمانیی حاسڵ کردن بۆ (شتێ).

Grieve, mourn, groan, creak, sigh for. vi.

ئاهەنگ (ن)

١. خۆشیی؛ كۆڕی بەزم و ڕەزم و گۆرانیی؛ گۆبەن؛ گۆبەند؛ گۆڤەند؛ لۆخانە.

*

1. Conceit, vocal and musical entertainment, musical entertainment, emotion of joy and musical entertainment, musicale, a musical party, especially a musical evening. n.

٢. ئاوازی ڕێك و پێك؛ دەنگ و ئاوازی لەگەڵ یەك ڕێكەووتوو (ـ گونجاو).

2. Harmony, concord (especially of sounds or tones). n.

٣. بەزم؛ ڕەزم؛ دەنگ و خرۆشیی خۆش بە دوای یەكتردا هاتوو؛ خۆشیی دەنگ یا مۆسیقا.

3. Meldoy, pleasing succession of sounds, sweetness of sound or music. n.

٤. ئاواز؛ ئاوازە؛ دەنگ.

4. Air, tune, theme, plainson, song, descant, n.

٥. گاڤین؛ مەبەس؛ مەبەست؛ نیاز؛ ویست.

5. Drift, purpose, purport, intent, aim, end, intention .n.

٦. بەرایی؛ پێشەكی؛ سەرەتا.

6. Preface, principle, conviction.

٧. بەند؛ پارچەهەڵبەست (سێ دێڕ یا شەش و زیاتر).

7. Poem (of 3 or 6 verses and more). n.

(وردە) ئاهەنگ (نل / خ)

با؛ باوویژ؛ تڕ.

*

Fart, breaking wind. c. n. Metaph.

ئاهەنگدار (ن)

چاوەش؛ سازندە؛ شایەر.

*

Singer, folkloric singer. rhymer, rhymester singer, petty poet singer, folkloric singer.

ئاهەنگ كردن (كتپ)

ب. (ئاهەنگ گێران)

*

see (aheng ge´r˘an). vt.

ئاهەنگ گرتن (كتپ)

ب. (ئاهەنگ گێران).

*

see (aheng ge´r˘an). vt.

ئاهەنگ گێران (کتپ) ❁

ئاهەنگ کردن؛ ئاهەنگ گرتن؛ کۆڕی بەزم و ڕەزم گرتن .

Hold concert, hold vocal and musical entertainment, perform a function, to make a musical party. vt.

ئاهی سارد (نل) ❁

بێ هیڤیتی؛ نائومێدیی؛ ناهومێدیی؛ هەناسەی سارد.

Unfortunateness, unhappiness, misery, haplessness, wretchedness, distress, affliction. c.n.

ئاهین (ن) ❁

ئاسنی دارشتە؛ حەوجۆش.

Pig-iron, crude iron, iron being cast in pigs.n.

ئاهین (کتن) ❁

بەجۆش گریان؛ کارەکار کردن؛ گریان؛ گریە کردن؛ نالین؛ فینکەفینك کردن.

Moan, whimper, deplore, bemoan, bewail, weep for, mourn, grieve for. vi.

ئاهێر (ن) ❁

ب. (ئاگر).

see (agir). n.

ئاهێن (ن) ❁

١ . بار؛ پەرۆش؛ پەژارە؛ خەفەت؛ کەسەر؛ سوو.

1. Grief, do!e, sorrow, sadness, suffering, angusih, bitterness, tribulation. n.

٢ . داماویی؛ کزیی.

2. woe, grievance, affliction, cause of sorrow. n.

٣ . پەرێشانیی؛ تێشکان؛ کەنەفتیی؛ مەینەت؛ نەگبەتیی.

3.Mishap, failure, disaster, bleeding- heart, broken heart. n.

ئای (ئسب)
ئاخ؛ ئۆف!؛ های؛ وای!.

*
Fie!, Oh! Woe, Alas!, Haloo. interj.

ئایا (ئسب /پر/ئپ)
ئایاکوو، ئایەکوو، ئاخوا؛ ئاخو؛ ئەری؛ چیا؛ چیان؛ داخوو؛ ما؛ داخوو ؛ مەگەر.

*
Whether, either, in case, in either case that, whether or no;.... or; interj.p. interrog ; conj.

ئایل (ن)
١ . بچووك؛ بەرمەمکانە؛ زارۆ؛ زارۆڵە؛ زارۆك؛ کۆریە؛ شیرە خۆرە؛ مناڵ؛ منداڵ.
٢ . بەچکە؛ بێچو؛ وەچکە؛ چێژك؛ سەحەل.

*
1. Tiny, suckling, chit, babe in arms, nursling, child in arms, new born child, little one, lad. n.
2. Offsping, young offspring, young (of animals). n.

ئاینو ئۆین (نل)
حیلە و حەواڵە؛ فروفێڵ.

*
Tergiversation, pettifoggery, paltriness, quibble, evasion, prevarication, shuffling, ambiguity of speech, equivoque. c.n.

ئاینو ئۆینی زۆر لەژوور سەردایە (رس)
بەیەکێکی ئاین و ئۆین باز دەوترێت.
١ . تەفرەدەر؛ جانانە (ئان).
٢ . تەڵەکەباز؛ فێڵباز؛ فریوباز.
٣ . چەپەڵ؛ چەپ‌ئەنداز؛ دەست‌بڕ؛ دەس ـ خەڕوکەر.

*
Rhet.s. used of a person who turns aside from the truth in speech or act.i.e.:
1. playing up words, fraudulently cunning evasive. adj.
2. Tricker, tricksy, trickish, deceiver, doubledealer, artful, shifter, hocus- pocus. adj.
3. Untrustworthy, unreliable, not to be depended on, deceptive, deceitful, fallacious, illusive, mischievously subtle. adj.

ئایه (ن)
بەر؛ بەرهەم؛ بەرخومر؛ سوود؛ دەسکەوت؛ قازانج؛ کەڵك؛ هۆ؛ هەو؛ هاقل.

Profit, benefit, interest, gain, utility, use, emalument, earnings, return, avails, advantage, accession of good, lucre, fruit. n.

ئایەر (ن)
ب. (ئاگر /١).

see (agir / 1). n.

ئایه و مایه (نل)
قازانج و سەرمایه؛ دەسکەوت و دەستمایه؛ سوود و مایه.

Interest and capital, profit and stock, benefit and sum invested. c.n.

ئایەو مایه بە دەستەوە نەمان (ئد)
پارە بە دەستەوە نەمان؛ قازانج و سەرمایه لە دەس چوون؛ کەوتنە سەر ساجی عەلی.

Lose one's all, lose one's money, lose one's credit. id.

ئاپیا (ن)
پوور؛ خوشکی باوك؛ میمك؛ میمی.

Aunt (paternal), paternal aunt, the sister of one's father. n.

ئاپیسان (کتن)
داگیرسان؛ هەڵگیرسان؛ هەڵ بوون؛ گرسان.

Be set alight, brighten, flash, be kindled, be set fire to, be set on (fire), be lit. vi.

ئاپیساندن (کتپ)
داگیرساندن؛ پێ کردن؛ هەڵکردن؛ گرساندن؛ هەڵگیرساندن؛ شەوڵقاندن.

Enlighten, illuminate, illume, illumine; irradiate, make light vt.

ئاپیساو (ئان)
پیکراو؛ داگیرساو؛ هەڵکراو؛ هەڵگیرساو.

Enlightened, light, lit, kindled, illuminated, irradiated. adj.

ئایین (ن)

١. مەزەب؛ ڕێ و شوێنی دینیی؛ ڕێ و شوێنی ئایینیی.
٢. ڕێگا؛ ڕاگە؛ ڕەفتار؛ باوەڕگە.
٣. دەستوور؛ داڵنگ؛ کانوون؛ یاسا.
٤. بنەڕەت؛ بنچینە؛ بناغە.

1. Liturgy, ritual, rite, ceremonial formulary. n.
2. Dogma, tenet, teaching, conduct, principle, behavior. n.
3. Rule, law, precept, canon, maxim. n.
4. Foundation, basis, base, bed, bottom. n.

ئاییندار (ئان)

بە ئایین؛ بەدیین؛ باش؛ پیاوچاك؛ پیاوخاس؛ چاك؛ خاس؛ ڕاست؛ قنج؛ قەنج؛ لەخواترس.

Pious, religious, devout, saintly, Godly, saint-like, heavenly- minded, holy, God fearing. adj.

ئاینده (ن / ئان)

دوراوژ؛ داهاتوو؛ پاشە ڕۆژ؛ کاتی هاتوو؛ کاتی دادێ؛ لەمەودوا لەمەولا؛ لەمەوسا.

Coming, future, the future, futurity, hereafter, time to come, coming time, coming events subsequently time, what may occur hereafter, events to come. n. adj.

ئایینزا (ن)

١. باوەڕ؛ ڕێی ئایین؛ بڕوا؛ دەستووری ئایین؛ داب و دەستووری ئایین.
٢. (ڕێگای) ڕاست؛ ڕاستیی.
٣. کەعبە.
٤. تەریقەت (دەروێش).

1. Belief, rite, opinion, sect, way of acting, ceremonial formulary. n.
2. Straightforwardnes, normal state.
3. The Ka'aba. n.
4. Order of dervishes. n.

ئستران (ن)
ئاواز؛ ستران؛ گۆرانی.

*
Lay, aria, strains, song. n.

ئنجا (ئاك)
ئنجاكو؛ ئنجاكونى؛ ئینجا؛ ئەنجا؛ ئمجا؛ ئینجا كوونێ، لەبەرئەوە.

*
Then, at that time, afterwards, soon afterward, later than that, therefore, because of that. adv.

ئوجاخ (ن)
١. ب. ((١) ئاگردان).
٢. منداڵ؛ وەچە؛ بەر؛ وەجاخ؛ نەوە.
٣. میراتگر.

*
1. see (1) agirdan). n.
2. Child, offspring, survivor. n.
3. Inheritor, heir, parcener. n.

ئودا گرتن (ئوودا گرتن) [كتپ]
ڕێزگرتن؛ قەدر گرتن؛ بە چاوێكی ڕێزەوە تەماشا كردن (كەسێ).

*
Respect, esteem, regard, admire, think highly of, have a high opinion of, treat with consideration. vt.

ئومێد (ن)
١. ئاوات؛ هومێد؛ هیوا؛ هیوای ئەنجامێكی چاك.

٢. ب. (ئارەزوو / ٢).
٣. ب. (ئارەزوو / ٣).
٤. باوەڕی؛ بڕوا؛ بەقا؛ جێگەی بڕوا؛ جێی بڕوا.

*
1. Hope, possibility of good, chance of the desired end, room for expectation, chance of a favorable result. n.
2. see (arezu˘ / 2). n.
3. see (arezu˘ / 3). n.
4. Reliance, trust, confidence, faith, sanguineness, object of trust or reliance, ground of confidence, dependence. n.

ئومێدەوار (ئان)
بە ئومێد؛ گەشبین؛ هەویادار؛ هیوادار.

*
Hopeful, expectant, confident, optimistic, anticipatory, sanguine. adj.

ئۆگر (ئان)
١. رام؛ کەویی؛ ماڵی
٢. ب. «ئۆگر ١، ٢».

*
1. Tame, familiar, intimate, domesticated, domestic. adj.
2. see (ogir 1, 2). adj.

ئۆگر کردن (کتپ)
ڕاهێنان؛ ڕام کردن؛ کەویی کردن؛ ماڵی کردن؛ مەشق دادان.

*
Tame, train, domesticate, make tame, make docile. vt.

ئولاخ (ن)
١. ئولاغ؛ ئۆلاق؛ ولاخ؛ ولاخی بار؛ ئێستر؛ کەر.
٢. ئەسپ؛ هەسپ؛؛ ڕەخش؛ شەودێز؛ ولاخی سواریی.

*
1. Hybrid, himmy, mongrel, mule, donkey. n.
2. Horse, steed, stallion, charger. n.

ئونیشك (ن)
نویشك؛ نقشك؛ كەرە؛ ڕۆنی كـەرە؛ ڕۆنەكەرە؛ بەرە'مەشكە.

*
Butter, fresh butter. n.

ئووچك (ن)
ئوورك؛ ئۆچك؛ زك؛ سك؛ گەدە؛ گەیە؛ لەمە؛ ورك؛ ئۆورگ؛ ورگ.

*
Stomach, belly, paunch, womb, the abdomen, visceral cavity, ventral region, visceral region. n.

ئوود (ن)
ئود؛ بەز؛ حورمەت؛ ڕێز؛ قەدر.

*
Respect, regard, esteem, estimation, homage, consideration, courtesy, reverence, veneration. n.

ئوودە (ئان)
١. بەڕێز؛ بە حورمەت؛ بە قەدر.
٢. ئارام؛ ئاشییت؛ دنج؛ گران؛ لە

*
Respectful, deferential, courteous, polite, decorous, complaisant, formal. adj.
2. Calm, cool, collected, contemplative, quiet,

سەرخۆ؛ سەنگین؛ مەند؛ مەنگ؛ میهرەبان؛ هێمن.

serene, sedate, serious, staid, self-possessed, reposeful, grave, demure, thoughtful. adj.

ئووربەلیشك (ن)

ئووك؛ بابەلیشك؛ بۆری خواردن؛ ترترۆك؛ سوورێنچك؛ سوورچك؛ سیرۆچكە؛ سۆرسۆرك؛ سوورێنە؛ گەروو؛ ئەو بۆرییەی لە دەمەوە دەس پێدەكات تا گەدە.

Oesophagus, gullet, gorge, throat, the tube leading from the mouth to the stomach. n.

ئوورت (ن)

١. بارەگا؛ كۆمەڵگا؛ مەڵبەند؛ مەڵوەند؛ نیشتگە.

٢. نیشتمان؛ دیار؛ ئوورات؛ ئووراك؛ ئێراك.

1. Abode, dwelling, headquarters, quarters, residency, main center. n.

2. Home, father-land, mother-land, mother-country, native-land, one's country. n.

ئوورزا! (شر)

ومرزە!؛ هۆرزە!؛ هەڵسە!؛ هەڵستە؛ هەستە!.

Stand up!, Do stand up, Do take the stand; ter.

ئوورك (ن)

ب. (ئووچك).

see (u'c'ik). n.

ئوورگ قوپیاگ (ئانل)

ورگ قوپاو؛ قەد باریك؛ ناوقەد باریك.

Waspish, empty- bellied, having a slender waist. adj.

ئوورین (كتن)

ومرین؛ حەپاندن؛ حەوحەو كردن (سەگ)؛ حەپە كردن؛ هەوتكرن؛ عەوعەو كردن.

Bark, yelp, bay, yaup, yap, cry (as a dog). vi.

ئووسا (ئانل / ئاك)
ب. ((٢) ئاوا / ١)

*
see (2) awa /1). adj. / adv.

ئووشی (ن)
١. هێشو (ترێ... تاد)؛ هۆشه؛ وشی؛ تلۆتەك؛ کووشی؛ رِست.
٢. گوڵەگەنم (جۆ... تاد).

*
1. Bunch (of grapes), cluster, fascicle, hand (of bananas....). n.
2. Eear of wheat, barley, n.

ئوشن (کتن / کتپ)
وەشن؛ ویشتن؛ ویژتن؛ بێژتن؛ بێژان؛ ڤتن؛ وەتن؛ واتەی؛ گوهتن؛ گوتن؛ ووتن؛ مووشن؛ دواندن؛ ئاخەفتن؛ ئاخفاندن؛ ئاخافتن؛ ئاخاوتن.

*
Say, speak, talk, tell, assert, chat, declare, converse, express, utter, jaw, gossip, pronounce, parley, prattle, prate, palaver. vi. vt.

ئۆبالَ (ن)
١. وەبالَ؛ وەباڵبەزە؛ تاوان؛ خراپە؛ سەوس؛ سووچ؛ گوناح؛ گوناە؛ ناراستیی.
٢. تەڵەزگە؛ رِووشە؛ گێچەڵ؛ وەی.
٣. بەرپرسیاریی؛ بەرپرسیی؛ لەملیی؛ لێ پرسینەوە.

*
1. Sing, slip, offence, crime, guilt, iniquity delinquency, transgression, unrighteousness, wickedness, moral depravity. n.
2. Transgressing, breach, transgression, infringement, encroachment, misdeed, infraction, offence. n.
3. Responsibility, responsibleness.accountableness, bounden duty.

ئۆبه (ن)
١. ئوبه؛ هۆبه؛ هەوارگه؛ ماڵ؛ ماڵبەند؛ زۆم؛ زومه؛ کۆمەڵە رِەشماڵی کۆچەران.
٢. بەرەباب؛ بابك؛ بەره؛ تیره؛ تووشماڵ؛ جۆم؛ قۆڵ (ن).

*
. Bivouac, cantonment, camp (nomads), encampment, cobwebbed, place for pitching tents, group of tents (nomads) .n.
2. Clan, clique, coterie, tribe, set, gang, phratry, family. n.

ئۆبەرە (ن)
ئۆبەریی؛ سەرەخەر؛ لێفە؛ میشرەف.

Quilt, coverlet, bed - cover. n.

ئۆخەی! (ئسب - بۆ خۆشیی)
ئۆخ؛ ئۆخەیش؛ ئۆخەیچ؛ بەس.

Huzza!, Hurrah!. interj. for joy.

ئۆدە (ن)
هۆدە؛ دیو؛ دویر؛ ژوور؛ چاوە.

Chamber, lodging, accommodation, room, elbow room. n.

ئۆردوو (نك)
١. هۆردوو؛ لەشكر؛ سوپا؛ بنۆم؛ قۆشەن؛ تیپ؛ پێگەی چەكداران؛ هێزی چەكدار.
٢. كۆمەڵە خەڵك؛ قەرەباڵغیی؛ قەڵەباڵغیی؛ (خ).

Army, troops, force, legions, military - force, armed - force. n. p.

2. Throng, multitude, host, vast - assemblage. Metaph.

ئۆردووگا (نل)
سپاگە؛ سوپاگە.

Military - camp, encampment. c.n.

ئۆردەك (ن / م)
قاز؛ سۆنە.

Goose, swan. n.; B.

ناك (ن)
١. نموونە؛ نمینە؛ سەرمەشق.
٢. وێنە؛ چەشن؛ تەرز؛ ڕەوش؛ شێوە.

1. Sample, specimen, illustration, instance, examplification. n.

2. Example, pattern, prototype, copy, model, archetype, dummy, facsimile, image .n.

ۆر (ن)
١. ب. (ئازار / ١).
٢. تاڵاو؛ چەرمەسەریی؛ چەرمەسەرە؛

1. see (azar / 1). n.

2. Bitterness, trouble, anxiety, worry, solici-

چەرمەسەری؛ کوێرەوەریی.	tude, perplexity, uneasiness. n.
٣. رەنج؛ تەقەلا؛ هەوڵ.	3. Toil, work, exertion, effort, travail, hard work. n.
٤. ئەرك؛ ئیش؛ كار.	4. Labour, task, duty, drudgery, burden, overwork. n.

(ئان) *

١. قرچۆك؛ قرچۆڵ. — 1. Brittle, frayed, crisp, chafed.adj.

٢. بێ تین؛ کەمتین؛ ناسك؛ نازك. — 2. Tender, delicate, weak, feeble, fragile, callow. adj.

٣. عممارەپۆ (ئان). — 3. Shop- soiled (cloth, ... etc.). adj.

ئۆغر (ن) *

ڕۆین؛ سەفەر؛ گەڕان؛ گەشت. — Departure, going, parting, tour.

ئۆغر کردن (کتن) *

بەسەفەر ڕۆیشتن؛ چوون بـۆ گەڕان؛ ڕۆیشتن؛ سەفەر کردن؛ کۆچ کردن؛ گەشت کردن. — Set out, depart, travel, go a way, make a tour, take a journey, take one's self off vi.

ئۆغلاز (ئان) *

١. ئەوین؛ ئەوین؛ ئەڤین؛ هێژا؛ هەڤین؛ هەیڤین؛ بەردڵ؛ بەردڵان؛ خۆشەویست؛ دۆست. — 1. Dear, darling, favorable, favorite, beloved, much loved. adj.

٢. بڵند، ؛!پایەبەرز؛ پایەدار؛ پایەبڵند؛ گەورە. — 2. Lofty, reputable, diginfied, noble, distinguished, admirable, worthy, superior, of high rank, great. adj.

٣. ئاگرخوەش؛ جان؛ جوان؛ دەلال؛ ژیکەلە؛ ژیرکەلە؛ ژیرلو؛ قۆز؛ ڕەزاسووك؛ لەبەردڵان؛ نارین؛ نار؛ نەشمیل. — 3. Beautiful, handsome, comely, elegant, excellent, graceful, exquisite, fair, nice, very good, very particular, neat, tidy, subtle. adj.

٤. گیژگولّ؛ لاو؛ لاوك؛ هەرزە؛ هەرزەكار؛ نەبالّق؛ دەستەكورِ.

4. youthful, young, beardless, under age, in one's teens. adj.

ئۆقرە (ن)

ب. (ئارام /١).

see (aram / 1) .n.

ئۆقرە گرتن (كتن)

١. ب. (ئارام گرتن ١،٢،٣).
٢. راوەستان؛ نەجوولاّن؛ نەبزوان؛ وەستان؛ ویّستان؛ ویّسان.
٣. مان؛ مانەوە.

1. see (aram girtin 1, 2, 3). vi.
2. Stand, stop, halt, hold good, pause, keep one's position, be permanent. vi.
3. Stay, stand one's ground, be steady, maintain one's ground. vi.

ئۆقرە لیّ بران (ـ لەبەر بران) [كتن]

ب. (ئارام لیّ بران ١، ٢).

see (aram le bir'an 1, 2). vi.

ئوگر (ئان)

١. هوگر؛ پرمز ؛ چارشا؛ رام‌بوو؛ راهاتوو.
٢. ئارەزوومەند؛ بیینەكەر؛ داخواز.

1. Used, accustomed, habituated, familiarized, wonted, trained. adj.
2. Fond, doting, over - affectionate. adj.

گر بوون (كتن)

هوگر بوون؛ رام بوون؛ راهاتن.

Use, be wont, be accustomed. vi.

ئوگە (ئاك)

ئەویّ؛ ئەویّندەریّ؛ ویّریّ؛ وریّ؛ وەرەی؛ وی دەراهی.

There, thereabout, thereabouts, there at, that place, in that place, near that place, some where about that, nearly about that. adv.

ئومەت (ن)
١ . نەتەوە؛ هۆز.
٢ . پاشەڕۆ؛ دوارۆ؛ وەدووکەوتوو؛ بەدووکەوتوو؛ دەستەکۆمەك.

*
1. People, nation. n.
2. Follower, followres, pursure, retainer, supporter. n.

ئومەتی پێغەمبەر (نل / ئان)
ئومەتی موحەممەد؛ ئومەتی ئیسلام؛ ئیسلام؛ موسڵمان.

*
The followers of Mohemmed (the prophet). i.e Moslem, Mohammedan, Mohemetan, Islam, Mussulman. c.n. adj.

ئومەسلا (رو)
بیلیلك؛ چەودەر؛ خولیرە؛ خلێرە؛ دنێب؛ دەغەڵ؛ زیوان؛ زیزانە؛ شێلموك؛ شەلەمە؛ کاڵتاس؛ گیاڕووتە؛ گیابریش؛ مرۆر؛ وولیرە.

*
Darnel, damely, lolium, tare, ryegrass. n.; Bot.

ئۆی! (ئسب. بۆ دەربڕینی ناخۆشی)
ئۆف؛ ئۆهـ! ئاخ؛ وی؛ وەی! ئۆف خوایە!

*
Express distress. Ow!, oh dear!, oh God!. interj.

ئۆین (ن)
پلان؛ تەفرە؛ تەڵە؛ تەڵەکەبازی؛ چڤ؛ داو؛ ڕێپ.

*
Trick, artifice, deceit, chicane, hoax, contrivance, stratagen, jape, manoevre. n.

ئۆینباز (ئان)
تەڵەکەباز؛ تەفرەدەر؛ تەپکەر؛ چڤو؛ فێڵباز؛ فێڵەزان؛ فریوباز؛ گزمون.

*
Tricker, tricksy, trickish, deceiver artful, wily, swindler. adj.

ئۆیه (ن)
خه‌یاته‌چن؛ دانتێل؛ فستۆ؛ شتی به‌ دەرزیی چنراو یا ڕازاندراو.

●
Tinsel, embroidery, variegated needle work, fine-neelde - work. n.

ئۆیه چنین (کتب)
ئیشی دەرزی کردن؛ بەدانتێل ڕازاندنەوه؛ دەرزی چن کردن؛ فستۆ کردن؛ (به ئۆیه ڕازاندنەوه.

●
Embroider, work, embellish, decorate, adorn with neelde - work. vt.

ئەبابۆز (ن / ئان)
١. دز؛ دزۆك؛ دزۆکـەر؛ دزیکـەر؛ دەس پیس.
٢. جامباز؛ جەردە؛ باخەڵ بڕ؛ دەس بڕ؛ تافتەخۆر؛ ڕێگر؛ فریوباز؛ قۆڵ بڕ؛ کەلەبەرلێدەر؛ ماڵبڕ؛ گیرفانبڕ.
٣. ب ((١) ئازا / ٤).

●
1. Thief, stealer, robber, pilferer, shark, purloiner, petty - robber, filcher, lifter, marauder, depredator. n.
2. Swindler, highwayman, pick-pocket, peculator, embezzler, footpad, defrauder, pick - purse, cracksman, house-breaker, cutpurse. n.
3. see ((1) aza / 4). adj

ئەباڕێنێ (دەباڕێنێ) [کتن / ئد]
١. شتەکە خۆی هاوار دەکات (ئاشکرایە؛ دیارە؛ ڕوونە) ئد.
٢. نەکوڵاوە (گۆشت...)؛ خرچەی - دێت.
٣. بۆدەنگی مەڕ یان بزن بەکار دەهێنرێ؛ باڕاندن.....؛

●
1. The matter speaks for itself, the matter is quite obvious, it is evident (clear, distinct, perceptible, self - evident). id.
2. It is uncooked (meat...), It is raw. id.
3. To bleat (sheep, goat). vi.

ئەبرمش (ئان)
عەبرمش؛ بێزوو؛ بێزوك؛ کەمشیر (ئاژەڵ یا ئافرەت)؛ مێینەیە کە لە پاش زانی وەکو پێویست شیری نەبێبیدا بە بێچووی.

●
Bad - milker, yielding little milk (female), lactifuged animal, ewe, cow or woman that gives little milk or not in the necessary quantity. adj.

ئەبلەرەنج (ئان)
بابەرەنج؛ رەنج بەبا؛ بێ هێقی؛ رەنج بەخەسار؛ رەنج بابردوو؛ رەنجەڕۆ؛ ناهومێد.

❁
Unfortunate, ill-starred, ill-fated, losing (in trade), toiled in vain; one who has experienced a loss. adj.

ئەبڵەق (ئان)
١. ئەبڵەك؛ بەڵەك؛ باز؛ بازگە؛ بازوو؛ بازەڵە؛ بیلا؛ پنك؛ پنپڵ؛ پەڵەپەڵە؛ پلپلین؛ پلپل؛ رەش كەوگی؛ رەشكەوە؛ شل؛ شڵە.
٢. ئاواق؛ حەبەساو؛ سەرسوڕماو؛ واقوڕ؛ واقوڕماو.
٣. ئەسپی رەشوسپی؛ ئەسپی سووروسپی؛ پنكەپنك؛ دوورەنگ (ئەسپ...).

❁
1. Checkered, dappled, divers coloured, diversified, flecked, spotted, striped, pied, mottled , variegated, of two colours. adj.
2. Astonished, fishy, having a fishy stare, of a fishy stare, suspicious, questionable. adj.
3. Piebald (horse), pepper- and - salt, sorrel, reddish - brown (horse). adj.

ئەبوتێر (ئان / خ)
١. تەڵێر؛ دەفزك؛ زگە زل؛ سك زل؛ ورگن.
٢. چاونزیر؛ چاوچنۆك؛ چاوبرسی؛ تێرنەخۆر؛ زگەڕۆ؛ سكدراو؛ گەدەدراو؛ لەپن؛ زۆر خۆر.

❁
1. Big - bellied, glutton. adj.

2. Gormandizer, gourmand, gobbler, gorger, greedy - gut, sensualist, voracious - eater, excessive eater, belly - slave, lurcher. adj. Metaph.

ئەبەنووس (ن / ئان)
ب. (ئاوەنووس ١، ٢، ٣).

❁
see (awenu's 1, 2, 3). n. adj.

ئەبێ (دەبێ) [ئد]
١. پێویستە؛ گەرەکە (شت).
٢. دەشێ؛ دەگونجێ؛ دەس‌ئەدا.
٣. وایە؛ بەوچە شنەیە؛ بەو جۆرەیە (ئد).

1. The thing has become necessary, that must be, it is inevitable, that can not be spared. id.
2. It is suitable, it is to the point, fit to the purpose. id.
3. It is of that kind, it is of the like kind, It is in such a manner. id.

ئەترەش (ن)
١. بەشارەت (سوپا) یا هاو ولاتیی . . .)؛ پڕوون؛ وورە.
٢. ب. (ئازایی ١، ٢، ٣).
٣. ئابلۆوقە؛ پەلامار؛ شالاو؛ گەمارۆ؛ هەڵمەت؛ هێرش.

1. Morale, moral, morals, morality, the moral condition, loyalty, zeal, discipline (of a body of troops, citizens... etc.). n.
2, see :aza'yı 1, 2, 3) .n.
3. Attack, aggression, encounter, charge, invasion, surprisal, onset, onslaught, raid. n.

ئەترەش چوون (کتن)
بەشارەت بەسران؛ بزدان؛ تۆقین؛ راچڵەکین؛ داچڵەکین؛ زراوچوون؛ زۆر ترسان؛ زەهلەچوون؛ زەنەق چوون؛ رۆح چوون؛ زراو تەقین؛ لەرزین؛ وورەبەردان؛ هەڵسلەمین.

Become demoralized, get startled, be terrified, be petrified with terror, be horrified, be scared, be deprived of courage or confidence, be depraved, run away in a panic, be scared away. vi.

ئەتك (ن)
١. هەتك؛ پەنگ؛ پەند.
٢. بێ شوورەیی؛ بێ ئابرووی؛ ریسوایی؛ سووکایەتیی.
٣. ئاورپێش؛ بەرەنگار؛ دەمەقاڵە؛ گژ.

1. Assault, criminal assault, incursion, thrust, onslaught. n.
2. Ignominity, infamy, disgrace, discredit, disrepute, dishonour, obloquy, opprobrium, odium.
3. Clash, collision, combat, dispute, encounter. n.

ئەتك پێ كران (كتپ)
ئەتك پێدان؛ ئابروو بران؛ بەد ناوكردن؛ رووڕەشی بەسەرهێنان؛ سەرشۆڕی بەسەرهێنان؛ سووكایەتی بەسەرهێنان؛ كاری نارەوایێ كران؛ ناو زراندن؛ ناوزڕان.

*
Asperse, calumniate, defame, blacken, malign, traduce, vilify, revile, libel, slander, smirch, speack ill of. vt.

ئەتك پێ كردن (كتپ)
١. بە هەڵەدا بردن؛ پەنگ پێدان؛ خەجاڵەتی بەسەر هێنان؛ لە رێگەی‌ڕاست هێنانەدەر؛ مەخسەرەبەسەر هێنان.
٢. نامووس بردن؛ نامووس شكاندن.

*
1. Charge a.o. with an error. put out of countenance, to abash a.o., let a.o. commit a fault or a sin, render meek, make one do wrong, urge a.o. to make a mistake, make lowly. vt.
2. Divulge a.o..'s deeds, destroy s.o.'s. good name. vt.

ئەتك كردن (كتپ)
١٠. بەپەنگ كردن؛ پەنگ پێدان؛ پەنگ كردن؛ حەیا بردن؛ ریسوا كردن؛ سووكایەتی بەسەر هێنان.
٢. پێبن كردن (كچ بە زۆر)؛ كچێنی بۆ نەهێشتن؛ كچێنی بردن.
٣. رێز بۆنەهێشتن؛ دەس‌درێژی‌كردنە سەر ناموو سی كەسێ.

*
1. Stain the character of, bring shame upon, defame, disgrace, bring reproach upon, dishonour, abase. vt.
2. Deflower, corrupt, debauch, rape. vt.
3. Indecent assault, act ill - will of. vt.

ئەتوون (ن)
١. ئاورخان؛ توون؛ توون (یا ئاگردانی - حەمام؛ دۆزەخە؛ دۆژە؛ گوڵخەن؛ گوڵخان؛ كوورە (یا جەهەننەم) ی حەمام.
٢. كوورەی خشت؛ كوورەی گەچ (قسل.... تاد)؛ كڵ (بۆ سوور كردنەوەی گۆزە.... تاد).
٣. ئاگری جەهەننەم؛ ئێتوون؛ جەهەننەم؛ جەهەندەم.

*
1. Bath - furnace, stoke - hole of bath. n.
2. Brick- kiln, lime-kiln, furnace, kiln (for baking pottery.... etc.). n.
3. Hell - fire, Hell, Gehenna. n.

ئەتۆ (ج)

ئەنوو؛ تۆ؛ تەوە.

You, thou, thee, yourself, you. yourself.

ئەتەر (ن)

١. باڵەتە؛ شەقلە؛ کۆلك؛ مشتە؛ نیشانە.

٢. بەڵگە؛ بەهانە؛ بیانوو؛ بیانگە؛ تەوازۆ.

٣. پرس پێکەر؛ تەتەر؛ تەکبیر کەر؛ پێشرۆ؛ رابەر؛ راوێژیار؛ رێپیشاندەر.

1. Signification, token, note, mark, sign. n.

2. Plea, pleading, claim, justification, ostensible reason. n.

3. Adviser, mentor, counsellor, guide, monitor, instructor. n.

ئەتەرومەتەر، یەك لەیەك بەتەر (پن).

ئەتەرو مەتەر، لەوانەیە پیت گۆڕکەی (أبتر و مبتر) بێت.

(eter u meter) perhaps vulgar corruption of 'ebter' and mebter' (the bob - tailed and the maimed), Pvb.

T. The bob - tailed and the maimed, one is smaller than the other. Odds and ends.

١. بەدوو شتی [یەك لەیەك کەمتر؛ نەگونجاو؛ لێك نەچوو؛ وێك نەچوو (بیر، ژمارە)] دەووتری (ئد).

1. A thing (an object, number, idea, etc). that can not be suitably ordered with others of its type, stray articles, unharmonious things, unconcordant matters. id.

٢. یەك لەیەك هیچ و پووچتر (دووکەس)؛ یەكلەیەك بلحتر (دوو مرۆو) [ئد].

2.(Used as compr.) One is worse than the other, one is in a less favorable condition than the other, one is more stupid than the other. id.

ئەتەم(ن)
تەنراوە؛ تنراو؛ چنراو.

Tissue, membrane, structure, network. n.

ئەجزاچیی (ن)
دەرمان فرۆش؛ دەوافرۆش.

Pharmacist, druggist, pharmaceutist, pharmacopolist, apothecary, pharmaceutic. n.

ئەجزاخانە (نل)
دەرمانخانە؛ دەواخانە.

Drug - store, pharmacy. cn.

ئەجکاندن (کتپ)
١. تەفروتونا کردن؛ تەپاندن؛ سەرەو ژێر کردن؛ ڕووخاندن؛ فتکردن؛ قت کردن؛ لەناو بردن؛ لەنێو بردن؛ لەبێخ دەرهێنان؛ نەهێشتن.
٢. بن‌بڕ کردن؛ پرش‌و بڵاوکردنەوە؛ دوابڕین؛ دوابڕینەوە؛ تووناو توون کردن؛ قڕ ق خستن؛ قڕانق خستن؛ کوشتن؛ لە ڕیشە دەرهێنان؛ لە ڕەگ دەرهێنان.
٣. بەرد خستنە سەر (پەنهانیی)؛ حەشار دان؛ دیزە بەدەرخۆنە کردن؛ ساتار کردن؛ شاردنەوە (نهێنیی).
٤. ڕەش کردنەوە؛ کوژاندنەوە؛ لەئارادا نەهێشتن.

Demolish, throw down, overturn, destory, raze, subvert, annihilate a. th., dismantle, sap the foundation of, pull down, ruin, overthrow. vt.
2. Extripate, scatter to the winds, slay, pluck up by the roots, root out, uproot, cut up root and branch, give a death blow to, kill. vt. id.
3. Try not to leak out (a secret), keep s.th. dark, keep s.th. secret, keep a secret, keep s.th. secret from s.o. vt. id.
4. Rub out, wipe out, let s.th. be heard of no more, expunge, vt. id.

ئەجکیین (کتن)
١. تەپیین؛ تەفر و تونابوون؛ ڕووخان؛ سەرەو ژێربوون؛ لە ناو چوون؛ نەمان.

1. Be annihilated, vamose, be overtumbled, become overturned, be over thrown, vanish, be lost. vi.

٢. چوونه یەك؛ كەم بوون (قەبارەی شتێك).	2. Shrink, shrivel, dwindle, decrease, contract. vi.
٣. بەش بڕان؛ بەش نەمان؛ بەش بۆ (كەسێ) نەمان؛ بێبەش بوون.	3. Be dispossessed of one's quota, be denuded of one's proportion, be stripped of one's apportioned lot, have no more allowence. vi. id.

ئەچ (پ / ئاك)

ئەژ؛ ژ؛ لە؛ لەسەر؛ لەناو؛ لەباتی؛ لەجیاتی؛ لە نێوان؛ جە.

From, of, amongst, on, upon, stead of. than, between, over, on top of, on the subject of, relating to, about, concerning, in lieu of, in the room of, in the place of, respecting, with reference to. adv. prep.

ئەختە (ن / ئان)

١. ب. (ئاختە).

1. see (axte). n.

٢. خەساو؛ خەسێنراو؛ خەسیاگ (ئەسپ... تاد).

2. Geld, gelding, gelded (horse...etc). n., adj.

ئەختە كردن (كتپ)

ئاختە كردن؛ خەساندن؛ گون دەرهێنان؛ پەختە كردن.

Geld, glib, castrate, emasculate, deprive of virility. vt.

ئەخشاڵ (نك)

شتی ناوماڵ؛ پڕوپیتی ناوماڵ؛ كەلوپەل؛ پرتووك؛ چتمەك؛ شتومەك (ناوماڵ).

Furniture, movables, house - fittings, household goods, furnishings, appendages. n. pl.

خلا موور (رو)

پالرزی؛ ئەخلەموور؛ زەیزەفوون؛ سنجوو.

Lime -tree linden, oleaster, tilia, crimean linder, jujube, (zizyphus), n. Bot.

ئەخم (ئان)
بەلووت و پووت؛ رووگرژ (ـ تاڵ)؛ رووپەڕ؛ ڕووترش؛ زویر؛ زیز.

*
Cross, crusty, glum, grumpy, mumpish, moody, in a blue mood, feeling blue, having the blues. adj.

ئەخم كردن (كتن)
ڕووگرژ كردن؛ ڕووترش كردن؛ خوگرژ كردن؛ خومون كردن؛ ڕووتاڵ كردن؛ زیزبوون؛ ناوچەوان بەیەكدا دان؛ ناوچەوان تاڵ كردن.

*
Show discontent by expression on one's face, pull a face, pull a long face, wear a long face, be cross faced, frown, show dislike, look sad, look disappointed, look sternly. vi.

ئەدا (ن)

*

١. لەنجە؛ لەنجەولار؛ لەرە؛ لارو لەنجە؛ نازو عیشوە؛ قەمزوناز.
1. Flirtation, coquetry, affectation of love. n.

٢. رەوشت؛ خوو؛ كردار؛ نەریت.
2. Behaviour, habit, manner, conduct, deportment. n.

٣. پیشە؛ ڕەفتار؛ ڕەوتار؛ ڕەوت.
3. Comportment, bearing, demeanor, mien, air, port. n.

٤. بنەرەت؛ داب؛ داڵنگە؛ دەستوور؛ یاسنا؛ یەسنا؛ یاسا.
4. Tradition, custom, regulation, law, statute, ordiance, body of rules. n.

٥. دایك؛ داك؛ دیە؛ دایە؛ داڵك؛ دا.
5. Mother, mamma, mater, female parent. n.

٦. شێوە وجۆری هەستان و دانیشتن و ڕۆیشتن لەناو كۆمەڵدا.
6. Etiquette, proprieties. n.

٧. باو؛ بافت؛ مۆدە.
7. Fashion, fad, style, mode, vogue. n.

٨. چاكە؛ پیاوە تیی.
8. Fashion, favour, good-will .n.

٩. جوان پۆشیی؛ شیك پۆشیی.
9. Elegance, accomplishment, prettiness, smartness, smartly dressing. n.

ئەدا دەرهێنان (كتی/كتپ/ئد)

*

١. بەدڕەفتاریی كردن؛ جووڵانەوە بە نائاسایی.
1. Commit a bad action, act heedlessly, act at random. vi., id.

۲. خۆ بادان دەم خوار کردنەوە؛ نقام لێ دەرهێنان (لە کەسێ)؛ لاسایی کردنەوە.

2. Mimic, mock, ape, imitate, counterfeit. vt.

۳. خەڵك هێنانە پێکەنین (بە قسە و ئاکاری سەیر)؛ گاڵتە کردن.

3. Joke, jest, josh, crack a joke, perpetrate a joke. vi.

ئەدا کردن (کتپ)

●

۱. بەجێ کردن؛ بەجێ گەیاندن؛ بەجێ هێنان؛ جێ هێنان؛ جێ بەجێ کردن.

Arrange, adjust, determine, fix upon, settle. vt.

۲. قەرزدانەوە

2. Settle a debt, pay back (a debt), pay down a debt. vt.

۳. بەجێ هێنان (پەیمان).

3. Fulfil (a promise). vt.

٤. پیشاندان؛ دەربڕین؛ دەرهێنان؛ دەرخستن؛ وەدەرنان؛ وەرووخستن؛ هێنانە روو.

4. Declare, show, manifest a. th., proclaim, present to view, make known, make clear. vt. id.

٥. بەجێ گەیاندن (پێویستی‌یەکانی ئایین)؛ بەجێ هێنان (فەرمانی خودا).

5. Perform Divine precept, fulfil ordinance of God. vt.

ئەدگار (ن)

●

شێوە؛ شێواز.

Method, manner, way, process. n.

ئەدیی (ئاك / ئپ)

●

۱. ئەیی؛ ئەی؛ بەڵێ.

1. Yes, aye, ay. adv.

۲. ئیتر؛ پاشی؛ پاشان؛ دوایی؛ دوایە؛ دیشتڤە؛ لەپاشان.

2. Then, afterwards, afterward, hereafter soon afterward, at another time, thence, thenceforth. adv. conj.

ئەدیی چ بکەم؟ [ئد]

●

ئەی‌چی بکەم؟؛ بۆ کوێ بچم؟؛ چییم دەسەڵاتە!.

What shall I do!, so what?, what of it?. id.

ئەرامەند (ئان)
ئەرامەندە؛ ئەرامەنە؛ داماو؛ سەر لێ شێواو؛ سەر لێ تێکچوو.

Poor, miserable, wrtched, unfortunate, hard up, scared - away. adj.

ئەرانە (ن)
خەزێم؛ خزمە؛ لووتەوانە.

Nose - ring, nose - stud. n.

ئەراچوویێ؟ (پرس)
بۆچی؟؛ لۆچی؟؛ پەیچیش؛ وەرووچیش؛ چرە؟؛ چەرا؛ لەبەرچی؟.

Why?, what for?, what thing soever?, what soever, what it may be?, for what sake?, what is the excuse?, Is there any efficient cause?; interrog.

ئەراوەند (ن)
١. بڵندی؛ بڵندایی؛ بەرزیی؛ بەرزایی؛ بارستایی.
٢. ئەرقاز؛ بستۆ؛ تەپۆڵکە؛ تەپە؛ تەپلاك؛ کوویك؛ گرد؛ گردۆڵك؛ گردۆڵکە؛ زوورگ.

1. Height, high point, lofty position, loftiness, altitude. n.
2. Hill, rise, hillock, ascent, mount, rising - ground, high ground, high land, eminence. (less than a mountain). n.

ئەرباب (ن / ئان)
١. پەرگهانیی؛ جڤان؛ خۆش‌مەشرەف؛ ڕووخۆش؛ کۆمەڵیی؛ گوڵی مەجلیس.
٢. بەسەر کەرموە؛ بەڕێوەبەر؛ خاوەن کار؛ سەرکار؛ سەرگەورە؛ سەرپەرشتیی کەر؛ سەراك؛ سەرۆك؛ لێپرسراو (ن).
٣. براگەورە؛ خاوەن؛ خاوەند؛ خێو؛ خوەی؛ خومدی؛ خودان؛ ماخۆ؛ مەزن؛ ڕیش سپی.
٤. خۆهیی؛ خۆیی؛ ماڵخۆ.

1. Humorous, facetious, sportive, comic, comical, ludicrous. adj.
2. Superintendent, supervisor, overseer, master, conductor, curator, inspector, intendant, director. n.
3. Owner, proprietor, possessor, holder, lord, prince, liege, seignor, dean, elder. n.

4. Supplied, endued, endowed with, supplied with means, furnished with a dowry. adj.

٥ . پیاوه ماقوڵان؛ گەورە پیاوان؛ خانە دانان (ناك / ئان).

5. Titled, patricians, high - born ones, high - bred persons, nobles. n.pl. adj.

٦ . ب. (ئابروودار).

6. see (abr^u^dar;. adj.

٧ . ب. (ئاشنا / ١).

7. see (ăsna/1) n/ adj.

ئەرپێڤانی (ن)
ئەرز پێوان؛ زەویی پێوان.

*
Land - surveying, survey, serveying, mensuration. n.

ئەرخە (ن)
پشتیوان؛ پاڵپشت؛ یاریدەدەر.

*
Aider, assistant, supporter. n.

ئەرخەوان (ن. / رو)
ئەرژنیك؛ ئەرغەوان؛ پەرپیر؛ دار ئەرخەوان.

*
Judas - tree, love- tree. n. Bot.

ئەرخەوان سوور (نل)
کاتی ئاو هەڵسان؛ کاتی ئاوبەرز بوونەوە؛ کاتی لافاو هاتن (لە ساڵێکدا).

*
Flood - season, a part of the year during which deluge takes place. c.n.

ئەرخەوانیی (ئان)
بنەوشەیی؛ مۆر؛ وەنەوشەیی.

*
Purple, of the colour purple. adj.

ئەرخەیان (ئان)
ئارخەیان؛ ئەوڵە؛ دلنیا؛ دڵئارام؛ دڵ ئارام؛ دڵ رەحەت؛ خاترجەم.

*
Reassured, assured, enhearten, hearte-ned, inspirited, assured again, being restored courage to. adj.

ئەرخیین (کتن)
ماندو بوون؛ نارەحەت بوون؛ هیلاك بوون.

*
Tire, fag, be fatigued, become weary, grow weary. vi.

ئەرد (ن)
ب. (ئاخ / ٣).

see (ax / 3). n.

(بە) ئەرزدا چوون (کتن / ئد)
١. لە ناو چوون؛ تووناو توون بوون.
٢. چەقین؛ نوقوم بوون؛ نوغرۆ بوون.

1. Be effaced, be missed. vi.
2. Sink, submerge, go to the bottom. vi. id.

(بە) ئەرزدا دان (کتپ / ئد)
١. بەزاندن؛ بۆردان؛ بە ئەرزداکوتان؛ بەسەرداڵ بوون؛ خستنە ژێرخۆ.
٢. بە ئەرزدا خستن؛ خستن (کەسێ) بە زەویدا؛ بەردانەوە (شتێ) بۆ سەرزەوی.

1. Prostrate, knock down, knock some one off his perch, defeat some one, overthrow, overcome, checkmate. vt. /id.
2. Let fall to the ground, let down, drop a.th., cause a.o. to fall, drop. vt., id.

ئەرزان (ئان)
هەرزان؛ کەمبا؛ کەمبەها.

Cheap, inexpensive, low - priced. adj.

ئەرزان کردن (کتپ)
١. هەرزان کردن؛ نرخ هێنانە خوارەوە؛ نرخ دابەزاندن.
٢. بەچاوی کەمتر تەماشا کردن (شتێ یا کەسێ)؛ لە نرخ کەم کردنەوە (ئد).

1. Cheapen, lower the price of, lower in price, reduce in value. vt.
2. Reduce in esteem, lessen in value. id.

ئەرزانی (ن)
ئەرزونی؛ هەرزانی؛ فەرحانی؛ فەرعانی.

Cheapness, luxuriance, copiousness. n.

ئەرز فووت دان (ئد)
ڕەش ڕاهاتن؛ گوم بوون؛ نەمان.

Melt into thin air, reduce from view, pass out of sight. id.

ئەرزەن (ن)
ئەرزینگ؛ چەنە؛ چەناگە.

Chin, lower jaw. n.

ئەرژەنگ (ن / ئان / خ)
١. دێو؛ درنج؛ دەئێقە؛ ئەهریمەن.
٢. بەترس؛ بەریچاڤ؛ سامناك؛ سامدار؛ ترسناك (خ).

1. Demon, Devil, fiend, goblin, troll. n.
2. Horrible, horrific, frightful, fearful, dreadful, shocking. Metaph.

ئەرك (ن)
١. باری سەرشان؛ تێكۆشان؛ رەنج؛ تەقەلا؛ خەبات؛ هەوڵ.
٢. ئیش و كار؛ كاروبار؛ كاروفرمان (نك).
٣. زەحمەت؛ بار.
٤. ئیش؛ كار؛ فرمان (ن).
٥. نارەحەت؛ قورس (ئان).
٦. كۆشە؛ كۆشش؛ كۆششت (ن).
٧. ووزە؛ توانا (ن).
٨. ئێش؛ ئازار؛ كوێرەوەریی؛ مەینەت.
٩. سزا؛ سەزا؛ پاداش؛ كارنك (ن).
١٠. سەرا؛ بارەگا؛ دەربار؛ دیوان.

1. Toil, travail, effort, drudgery, hard work, labour. n.
2. Affairs, practical concerns, matters of state, public business, matters of action. n. p.
3. Trouble, hardship, affliction. n.
4. Task, duty, job, business, charge, stint, undertaking. n.
5. Difficult, hard, beset with difficulty, adj.
6. Effort, endeavor, pains, strain, strife, spurt. n.
7. Ability, energy, force, power, strength, virtue. n.
8. Pains, exertions, exhaustion, grinding. n.
9. Recompense, repayment, reward, remuneration, compensation, requital. n.
10. Government offices, council of state, divan, saloon. n.

ئەركدار (ئان)
١. ئیش پێ سپێراو؛ ئێشككر؛ كاریێ دراو؛ لەسەركار؛ لەسەر ئیش؛ فەرمان پێدراو.
٢. ئەرك زۆر؛ كەسێ كەئەركی زۆر بێ.

1. On duty, in service, under obligation, at one's assigned work. adj.
2. Over-busied, engaged, hard at work. adj.

ئەرك بە سەرەوە بوون (ئد)

کاروفرمان بەرەو ڕووبوون؛ کاروبار لە ئەستۆدا بوون؛ ئیش و کاربە سەرەوە بوون.

*

Assume the burden of, carry affairs upon the shoulder, shoulder the responsibility of, have the responsibility of (affairs). id.

ئەرك كێشان (كتن/كتپ/ئد)

١. زەحمەت كێشان؛ كارو پێوست جێ بەجێ كردن لەباتی كەسێ یا بۆ خۆ؛ چوونە ژێر باری شتێكەوە (بە نیازی جێ بەجێ كردنی یەوە) [ئد].

٢. چارە كردن؛ ڕاپەڕاندن؛ كاربردنەسەر (كتپ).

٣. دەس پێ كردن؛ دانە بەر؛ خۆلەبەرنان (كتپ).

٤. تاقی كردنەوە (كتپ).

*

1. Take s.o'.s burden upon one's self, be willing to bear s.o'.s practical concerns, become responsible for. id.

2. Perform, accomplish, achieve, bring about, workout, excute. vt.

3. Begin, commence, initiate, start, set about, set in operation, enter upon. vt.

4. Test, examine, subject to trial, put to the proof, make trial of. vt.

ئەرگە (ن)

ب. ((١) ئاگردان).

*

see ((1) agirdan). n.

ئەر مین (ئاس / ن)

١. ئەستێرەی قیبلە؛ ئەستێرەی قوتب؛ ستێرەی پۆلی؛ ئەستێرەی ڕووگە؛ مەگەنی حزمین.

٢. بورجی بەرخۆلە؛ كەلووی (بەرخۆلە؛ بەرخەلە).

٣. دەغدەغان؛ گەزگەزۆك (ڕو).

*

1. [Ursae Minoris] pole star, Polaris, The pole star. n. astron.

2. Aries (zodiacal sign), The Ram, The lamb or young sheep, Arietis. n. astron.

3. Nettle - tree .n. Bot.

ئەروەند (ن)

١. پەند؛ پەنگە؛ پلان؛ پیلان؛ تەفرە؛ چف؛ داو؛ دەهۆ؛ ڕیپ؛ فەند.

*

1. Trick, gammon, cog, chouse, contrivane, cunning, juggle, jape, deceit, hoax, humbug, imposture, swindle, mischievous behavior, ruse. n.

۲. ب. (ئارداف ۱، ۲).

۳. گەڕ؛ دەك؛ دەگە.

٤. بەرد؛ پلار؛ ساچمە (خ).

2. see (ardaf 1,2). n.

3. False claim, requistion contrary to truth, lying lein, untrue privilege. n.

4. Taunt, ridicule, reproach, derision, jeer, gibe, quip, caustic remark, scoff, quirk. Metaph.

ئەرەج (ن)

باسك؛ باهوو؛ بازۆڵە؛ پەیك؛ چەمپل؛ قۆڵ؛ مەچەك.

●

Arm, wing, pennon, pinion, sail, fore - arm, anterior - limb, anterior member .n.

ئەرەقگیر (نل)

۱. ب. (ئارەقگیر / ۱).

۲. گومگومۆکە (ئەو ئامیارەی ئارەق وگوڵاوی پێ دەگیرێ).

●

1. see (areqgi^r / 1). c.n.

2. Condenser, an apparatus for converting (gases to a liquid state or rose - water extraction). n.

ئەرێ (ن / ئاك)

۱. ب. (ئا / ۲).

۲. بۆ؟ بۆچی؟؛ بۆچ؟؛ لەبەرچی؟؛ پەی؛ ڕای؛ ژۆ؛ لۆ؛ لەبۆ؟. (ئسب).

۳. هۆ!؛ هۆو!؛ هۆی!؛ هێی!؛ هی!؛ ئۆی (بۆ بانگە کردن لە دوور یا لە نزیکەوە)؛ بۆ مەبەستی چاك وچۆنی لێ کردن یاسەر نج ڕاکێشان.

●

1. see (a/2). n. adv.

2. Why?, for what cause or reason?, on what account? for what purpose?, where fore?, with what intend? to what end? adv.

3. Hi!, (call to distant or near person). Hi! you (used of greeting or to call attention); interj.

ئەرێ کردن (کتن)

بەڵێ کردن؛ بەڵیاندن؛ بەڵێن دان؛ قەول دان؛ سەر بۆ لەقان؛ سەر بۆ لەقاندن.

●

Say yes, say it is so, come to the same conclusion, yield assent, give consent. vi.

ئەرێ و نەرێ (ئاك)

ئا . . . نەء؛ ئەگەر ونەگەر؛ دوودڵی؛ ڕاڕایی؛ (بە واتا: کاری ـ دامان، گومان، نیگەران).

●

Nolens volens, willy - nilly, shilly - shally, (i.e. hesitation, irresolution, wavering, boggle, boggling). adv.

ئەڕا (ئاك)

ب. (ئەرێ / ٢)

●

see (ere´ / 2). adv.

ئەڕاگێڵ (ن / ئان)

١ . وێڵ؛ عەوداڵ؛ دەربەدەر؛ سەرگەردان.

٢ . ب. (ئاوارە / ١/٢).

٣ . وێڵی کێووچۆڵ؛ بەرەڵای چۆڵ و بیابان؛ عەوداڵی دەشت ودەر (یا هەرد) [بە کەسێك یا ئاژەڵێك دەووترێت کە وێڵ بوو بێت].

٤ . حەبەساو؛ واق وڕماو؛ واقووڕ.

٥ . چاو؛ دیدەوان؛ زیرەوان؛ سیخوڕ؛ شۆفار؛ قاسیت (خ).

●

1. Stray, strayed off, having strayed, roved, gone astray. n., adj.

2. see (aware / 1,2).. adj.

3. Wandering, peregrinating, roaming, mistaken way (said of a person or domestic animal wandering at large with no special plan). adj.

4. Astonished, amazed, be wildered, dazed, overwhelmmed, petrified with wonder, startled, striked dumb, striked with wonder. adj.

5. Spy, scout, detective, emissary (in disguise), undercover agent. Metaph.

ئەڕن

١ . ئەڕناف؛ پرووشە؛ دەخەز؛ دەخەز؛ ڕۆف؛ ڕۆفك؛ ڕك؛ ڕق؛ پشم؛ قین؛ کین؛ کەرب؛ کووڤان.

٢ . سەرچڵی؛ سەرپێچی؛ سەرکێشی؛ سەربزێوی؛ یاخی.

●

1. Spite, spleen, displeasure, exasperation, grudge, hate, hatred, choler, ire, indignation, malice, maliciousness, pique, rancor, rancour, rage, venom, vindictiveness. n.

2. Sprightliness, shamelessness, sauciness, audacity, brass, effrontery, cheekiness, impudence, insolence, impertinence, rudeness. n.

ئەڕنۆ (ئاو)
بوغزاویی؛ بوغز لەسك؛ دەخەزدار؛ دەخەزار؛ ڕقاویی؛ ڕق ئەستوور؛ دڵ ڕەق؛ دڵ ڕەش؛ قیناویی؛ کینۆ.

Spiteful, coarse, evil - minded, ill - natured, malicious, malignant, malevolent, malign, rancorous, rude, rugged. adj.

ئەڕە (ن)
برهەك؛ برهۆك؛ برەك؛ خیزار؛ مشار؛ هەڕە؛ هیزار؛ گۆرە.

Saw, bucksaw, coping saw, crossuct - saw, circular saw, butcher's saw, hand saw, hacksaw. n.

ئەڕەبەستە (ئاو)
دابەستە؛ دابەستوو؛ کوشتیی (مەڕ، بزن...).

(Sheep, goat... etc.) fattened for slaughter. adj.

ئەڕەچیی (ن)
ئەرەجیی؛ چەشن؛ وەك؛ وەر؛ واکینۆ؛ وێنە.

Kind, sort, description, denomination, brand, form, persuation colour, style. n.

ئەڕە نەڕ (ن)
١. نەڕە؛ نەڕە نەڕ؛ شیرە.
٢. زەڕە؛ زەڕە زەڕ؛ شیرە شیر (دەنگی کەر).
٣. زوورە؛ زرییکە؛ سەرە.

1. Bawl, bellow, bellowing, roaring, roar.
2. Bray, hee- haw, ass's cry. n.
3. Blare, crash, blatant sound, harsh sound. n.

ئەز (ج)
ئەمن؛ من؛ مۆ؛ م؛ خۆم؛ وەز.

I. me, ego, self, id, subject, conscious subject, super- ego.

ئەزبۆلە (ن)
ئەزییە؛ هەزبێلە؛ بەهارات؛ ئاڵەتوزەردە چەوە... تاد.

Spices, savor, relish, flavour, flavouring, n.

ئەزبە (ن)
عازەبە؛ زیپکە؛ پیزۆکە.

*
Acne, pimple, postule. n.

ئەزدرەخت (ن / رو)
دار تەزبیح؛ درەختی ژەهرە ماسی.

*
Beed - tree, Indian - lilac. n. Bot.

ئەزمان (ن)
١. ب. (ئاسمان)
٢. زبان؛ زمان؛ زوان.
٣. ئێلّ؛ نەتەوە.
٤. زمانە.

*
1. see (asman). n
2. Tongue, language, accent, dialect, utterance, talk, discourse, speech. n.
3. Race, Nation. n.
4. Tenon, projection, projecting part. n.

ئەزمان ڕەش (ن / ئان)
زمان بەد؛ زمان خراپ؛ زمان ڕەش.

*
Slanderer, back biter, scandalizer. n., adj.

ئەزموو (ئان)
ئەزمونکراو؛ پوختەکراو؛ تاقی کراوەوە.

*
Tested, tried, pure, assayed. adj.

ئەزموون کردن (کتپ).
١. پشکنین؛ تاقی کردنەوە؛ تێ ڕامان؛ تەماشا کردن؛ سەرنج لێدان؛ لێ نۆڕین.
٢. لێ کۆڵینەوە؛ لە دووگەڕان؛ نهێرین.
٣. بەر پرسیار کردن (بۆ بەدەس هێنانی ڕاستی یا تاقی کردنەوەی لە بارا بوونی کەسێ). پرسیار لێ کردن.

*
1. Test, examine, inspect, observe, pay attention to, take note of. vt.
2. Scrutinize, study, investigate, inquire into, consider. vt.
3. Interrogate (in order to elicit truth or to test qualifications), put questions to .vt.

ئەزەج (ن)

زەند؛ مەچەك؛ نەرشك؛ ئەو بەشەی قۆڵ كە لە نێوان باسك و دەستدایە.

*

Wrist, carpus, the part of the arm between the forearm and the hand .n.

ئەژدەر (ن)

ب. (ئەژدیها).

*

see (ejd˘iha) .n .

ئەژدیها (ن / خ)

١. ئەژدەها؛ ئەژدەهاك؛ ئەژدهار؛ ئاژدیها؛ ئەژدەر؛ ئەژدەهار؛ هەزیا؛ هەژدەها؛ هەژدیها؛ هەڤی؛ هەڤ؛ حەڤی؛ حەفیان؛ هەیڤی؛ زەها؛ ڤشاپ؛ شامار.

٢. بلەك؛ در؛ گەلاج (ئافرەت) [خ].

٣. تێر نەخۆرە؛ تێ ترێنەر؛ خۆرا؛ زۆر خۆر؛ زگەرۆ؛ گەدە دڕاو؛ لەپن؛ ورگ مەشكۆلە (خ).

٤. بە جەرگ؛ ئازا (خ / ئان)

*

1. Dragon, draco, serpent. n.

2. Pugnacious, pernicious, contetions, belligerent, quarrelsome, mischievous, a fierce person (especially a fiercely watchful female guardian). Metaph. / adj.

3. Glutton, gormandizer, gorger, greedy - gut, great - eater, excessive - eater, belly - slave, voracious. Metaph. /adj.

4. Brave, stalwart, spartan. Metaph. / adj.

ئەژدیهایەكە بۆ خۆی (ئد)

١. مرۆیەكی بە وەزەندە؛ پیاوێكی زیاندەرە.

٢. بە پیاوێكی (وەیدەر؛ ئازاردەر؛ بەدكار) دەوترێ [ئد].

*

1. He is harmful (as a dragon or a serpent), to be as mischievous as a serpent. id.

2. Used of a person: as hurtful as a draco, baleful, detrimental, hurtful, fraught with evil. id.

ئەژمار (ن)

١. ژمار؛ ژمێر؛ ژمێرە؛ هەژمار.

*

1. Counting, calculation, computation, count,

reckoning, arithmatic. n.

٢. ئەژمارە؛ ژمارە (ن)

2. Number, numero, digit, numeral, figure. n.

ئەژماردن (کتپ)

١. بژاردن؛ ژماردن؛ ژمارتن؛ ژمارەکردن؛ ژمێرە کردن؛ هەژماردن.

٢. ئامار کردن؛ سەر ئەژمێری کردن؛ سەرژماردن؛ سەرژمێر کردن؛ سەرئەژماردن؛ هەڵژماردن.

*

1. Count, enumerate, number, score. vt.

2. Calculate, compute, cost, cost up, reckon, estimate. vt.

(بۆ) ئەژماردن [ئد]

بۆ بژاردن؛ تۆڵەدانەوە؛ خەرامانەدان؛ خستنەوەجێ؛ خستنەوەسەر؛ پێ دانەوە؛ قەزفرانەدن (پوول...)؛ گێرانەوە (خەسارەت)؛ هۆدانەوە.

*

Compensate, counter balance, counter poise, counter vail, recompense, remunerate, recoup, reimburse. vt.

(پێ) ئەژماردن (کتپ / ئد)

پێ بژاردن؛ تۆڵە لێ ئەستاندن؛ تۆڵەلێ سەندن؛ تۆڵا خۆە ڤەکرن؛ ماف لێ سەندنەوە؛ هەق لێ کردنەوە.

*

Compel a.o. to pay (a fine, a debt...), to fine a.o., impose a fine upon, punish (by a fine), vindicate (by punishment), amerce, mulct. vt. id.

ئەژماردە (ئان)

١. ئەژ مێرراو؛ بژاردە؛ بژێرراو؛ ژماردە؛ ژماررراو؛ ژمێرراو.

٢. هەڵبژێرراو؛ هەڵبژێردراو؛ ووژانە.

٣. هەڵبژاردە؛ نوێنەر (ئان / ن).

*

1. Accounted, calculated, reckoned, rated, rendered. adj.

2. Chosen, choice, picked, selected. adj.

3. Elected (one), representative, delegate, delegated, deputy, deputed, acting for others. adj. n.

ئەژمەت (ن)

١. تەنگاویی؛ ناچاریی.

٢. پێداویستیی؛ دەست کورتیی.

*

1. Urgency, emergency, extremity. n.

2. Neediness, indigence, penury. n.

٣. برسێتی؛ ناشتایی.

3. Vehement hunger. n.

ئه‌ژمێر (ن)
ژمێریار؛ ده‌فته‌ردار؛ پسپۆری ژمێریاری.

*
Accountant, auditor, controller, book - keeper, expert in accounts. n.

ئه‌ژمێرراو (ئان)
١. ب. (ئه‌ژمارده / ١)
٢. بایه‌خدار؛ خویا؛ دیار؛ هه‌ڵکه‌وتوو.

*
1. see (ejmarde / 1) adj.
2. Worthy, admirable, estimable, profitable, serviceable. adj.

ئه‌ژنۆ پێ دادان (کتپ/ئد)
١. به‌رده‌ست کردن؛ خستنه ژێر ده‌ست؛ چۆك پێ داداڹ؛ هێنانه ژێر بار؛ هێنانه به‌ر بار؛ رام کردن (ئد).
٢. پێ سه‌لماندن؛ ده‌مکوت کردن؛ سه‌رپێ دانه‌واندن.

*
1. Bring to one's knees, force to submit, induce to submit, impel to cede, compel to give up, oblige to surrender. id. vt.
2. Force to give in, put to silence, overcome in debate, overthrow by argument, confute, refute, silence. vt., id.

ئه‌ژنۆ داداڹ (کتن / ئد)
١. چۆك داداڹ؛ له‌سه‌رچۆك دانیشتن؛ له‌سه‌رچۆك و چاندان.
٢. پاشه‌کشه کردن؛ تێ شکان؛ ژێر که‌وتن؛ سه‌ردانه‌واندن؛ سه‌ربردنه ناوسك (ئد)

*
1. kneel, bend on one's knees, rest on one's knee or knees, take one's ease on kness vi.
2. Come to terms, knock under, be subject, lick the dust, eat humble - pie, resign one's self, lower one's flag, draw in one's horn, acquiesce. id., vi.

ئه‌ژنۆ شکان (کتن / ئد)
١. چۆك شکان؛ کلاوه‌ی ئه‌ژنۆ شکان؛ که‌شکه‌ژنۆ شکان.

٢. بێ هێز بوون؛ بێ ده‌سته‌ڵات بوون؛ بێچاره بوون (کتن / ئد).

*
1. Have the knee broken, have a break in the knee - pan, have a fracture in the knee - cap, have the pattella broken. vi.
2. Lose potency, lose power, become helpless. vi. id.

٣. تێکشکان؛ کوڵ دان؛ بەزین؛ شکان؛ قووچاندن.

3. Give in, give up, cry quits, cry quarter, beg for mercy, submit, surrender, yield. id. vi.

٤. بەژێرەوە بوون؛ پێوە بوون؛ پێ شێل بوون؛ ژێرکەوتن؛ کەوتن؛ کەنەفت بوون؛ کەوتنەژێر پێ (کتن).

4. Have got the upper hand of, be overpowered, be kept in subjection, be dominated, be subdued, be overwhelmed, be surmounted, be trodden, be kept down. vi.

٥. دەستەوداوێن بوون؛ پارانەوە؛ لالآنەوە؛ واریانەوە.

5. Implore, entreat, beseech, pray to, petition for, supplicate. vi.

(هێزی) ئەژنۆشکان (ئد)

١. بەشارەت بەستران؛ رووخان (پژوون؛ زمهلە؛ ورە)؛ ورەبەردان.

1. Be subjugated, be subdued, be demoralized, get deprived of moral prinicple, be deprived of courage or confidence. vi. / id.

٢. بەزین؛ ژێرکەوتن؛ شکان.

2. Be overcome, be conquered, be defeated.

٣. وزە نەمان؛ وزەتیادانەمان؛ هێزتێدا (تیادا) نەمان.

3.Lose potency, lose spirit, lose heart, give up all expectation, be without any ability, despair. vi.

ئەژنۆیەك (فر)

تا ئەژنۆ (قوولایی)؛ بە قوولایی‌یەك ئەژنۆ.

So deep as to reach to the knees, knee- deep; phr.

ئەژنەفتن (کتپ/کتن)

١. ئەژنەوتن؛ ئەژنەوین؛ ژنیەن؛ ژنەفتن؛ شنەفتن؛ شنەوتن؛ بیستن؛ بهستن؛ گوێ لێ بوون.

1. Hear, have hearing, perceive by the ear, enjoy the sense of hearing, exercise the sense of hearing. vt., i.

٢. بە تەنگەوە بوون؛ بە تەنگەوە هاتن؛ خەمخۆری کردن؛ خەمخۆری لێ کردن؛ خەم لێ حواردن؛ دەربەست هاتن؛ گوێ دان؛ مشوور لێ خواردن.

2. Attend to, give heed to, hearken to, give audience to, listen to, accede to, heed, give ear to, regard. vt.

ئەژنەوا (ئاں)
گوێ ڕایەڵ؛ گوێ دێر.

*
Obedient, compliant, submissive, dutiful, duteous, subservient, deferential. adj.

ئەژی (دەژی) [ئد].
١. ژیان دەباتە سەر (زرپ وزیندووە؛ زیندووە؛ ماوە).
٢. هیوای مانی لێ دەکرێ (نەخۆش)؛ بەرەو چاك بوونەوە دەڕوات (نەخۆش)؛ چاك دەبێتەوە.
٣. ڕادەی ژیانی خراپ نی یە؛ دەیقەتێنێ (ئد).

*
1. He or she lives (to exist, have being, have life, be alive, be aimated), he or she spends life (is alive). id.
2. There is hope to be restored to health through, be going to recover (health), will get better, will be cured (patient). id.
3. He or she is leading an easy life. id.

ئەژێ (کتن)
١. ئەژی؛ دێنێ؛ دەهێنێ.
٢. بای ئەوەندەیە....؛ دەکاتە ئەوەندە (شت)....؛ هێنان؛ بەرامبەر بوون.

*
1. Be worth, worth, be of worth, be worthy of, be of importance, deserve, merit. vt.
2. Be tant amount to, cost, require to be paid, be equivalent to. vi., t.

(نا) ئەژێ [ناژێ] (ئد)
١. شایانی نی یە؛ ناهێنێ؛ بێ بەهایە.
٢. گوێ مەدەرێ؛ هیچ نی یە!، شایانی نی یە.

*
1. It is worthless, it is of no account or value. id.
2. Never mind!, Don't mention. id.

ئەسان (ن)
هەسان.

*
Whetstone, grinding - stone. n.

ئەسپ (ن)
١. هەسپ؛ ولاخ؛ ولاخی؛ بەرزە؛ چاروا.
٢. ڕەخش؛ شەودێز.

*
1. Hourse, charger, courser, cob, quadroped. n.
2. Stallion, barb. n.

۳. ئەسپی بار؛ بارگیر؛ ئەسپی ژێر بار؛ بارگین؛ بەرگیر؛ یەختە؛ یابو؛ کادانە.

3. Pack - horse, dobbin, mount, gelding, nag, sumpter, pad, palfrey, cuddy. n.

٤. ناوە بۆ (داشێك لە یاریی شەترەنج).

4. (Knight), a piece in the game of chess. n.

ئەسپاردن (کتپ)

*

١. سپاردن؛ سپاردەکردن؛ سپەردە کردن؛ کار سپاردن بە کەسێ بۆ جێ بەجێ کردن.

1. Commit to, charge with a duty, give in charge. vt

٢. پێدان؛ دانەدەست؛ شت بەکەسێ دان کە بە ئامانەت هەڵێ بگرێ؛ شتێ سپاردن بە کەسێك بە ئامانەت و ئاگای لێ بێت.

2. Entrust, intrust, trust, assign the care of, turn over for safe keeping, invest with a trust, charge with a trust, deposit a.th. in the hands of. vt.

۳. پێ ڕاگەیاندن؛ پاڵ پێوەنان (بە کەسێکەوە) بۆ کردن یا نەکردنی کارێك، دەنگدان.

3. Forewarn, caution, advise, enjoin. vt.

٤. خستنە چاڵ؛ خستنە ژێر خاك؛ خستنە ژێر خۆڵ (مردوو)؛ ناشتن؛ نێژتن؛ مردوو شاردنەوە (ئد).

4. Bury, entomb, inhume, inearth, inurn, inter, lay in the grave. id. vt.

٥. بەڕێ کردن؛ خستنە ڕێ؛ خستنە بەر کار.

5. Despatch, dispatch, send away, push forward, make short work of. vt.

(پێ) ئەسپاردن [کتپ]

*

١. پێ سپارون

1. Intrust a. o. with; deposit a. th., recommend a th to.

٢. دانە دەست؛ بە دەستەوە دان (شتێ) (بەکەسێ).

2. Pass by handing, give (with the hand), transmit, deliver a th. to.

(ڕا)ئەسپاردن (کتپ)

*

١. ڕاسپێریی لێ کردن؛ ناردن (پەیام یا سپاردە) بە کەسێکدا بۆ یەکێکی تر.

1. Recommend, commend, enjoin ath upon a. o.

١. ڕاسپاردن؛ ڕاسپێریی لێ کردن؛ ناردن (پەیام یا سپاردە) بە کەسێکدا بۆ یەکێکی تر.

1. Recomend, commend, enjoin a.th upon a.o., give in care, recommed s.th. to s.o's care. vt.

۲. داوای جێبەجێ کردنی کارێك لە کەسێ کردن.
2. Prescribe, direct. vt.

۳. ئامۆژگاریی کردن.
3. Advise, give to, recommend, give counsel to. vt.

ئەسپاردە (ئان / ن)

۱. ئەسپەردە؛ ئەسپێراو؛ سپاردە؛ سپێریاگ.
1. Intrusted or entrusted, delivered intrust, confided, consigned, committed. adj.

۲. ڕاسپاردە؛ ڕاسپێریی؛ سپەردە.
2. Recommendation, notice, message, errand, mandate, mission, letter of introduction. n.

(بە) ئەسپایی (ئاك)

بە هێواشیی ؛ بە ئارامیی؛ بە شێنەیی؛ بە هێمنیی؛ بەبێ دەنگ؛ بەبێ تەقەو ڕەقە؛ بەکاوو خۆ؛ بێ دەنگ؛ بێ خشپە؛ لەسەرخۆ؛ هێدی هێدی.

Quietly, peacefully, calmy, silenttly, inaudably, noiselessly, patiently, peacefully, on tip toe, without agitation. adv.

ئەسپ بە ڕاکردن، ئالیکی خۆی زیاد ئەکات (پن)

ئەسپی خۆشرەو باش ئالیك دەدرێت؛ هەرکەس ئیش بکات؛ دەخوات؛ بدە ڕەنج، بخۆ گەنج.

F.T. A horse galloping means more fodder. i.e. a swift - horse will be well fed, he who works (hard) will gain his livelihood, pvb.

ئەسپ دەوانیی (نچ)

ئەسپەوانیی؛ غار غارێن؛ یاریی پێشکەوتن بەسواریی.

Horse -racing, going at a gallop, riding at a gallop, gallop, onset.

ئەسپەرزە (ن)

کەپەگ؛ سۆ؛ سۆس؛ پنس؛ پاشماوەی ناو هێلەك (دوای بێژانەوەی ئارد).

Bran, rubbish remaining in the sieve (after sifting flour). n.

ئەسپ سوار (نل / خ)
١ . سوارە؛ سوارچاك.
2. قاڵبوو؛ لە خەم رەخساو؛ لە کار دەرهاتوو (خ).
٣ . هێزی سوارە؛ سەربازی سوارە؛ لەشکری سوارە.

*

1. Horseman, rider, jockey, courier, cavalier, postilion, equestrain, one skilled in horse - manship. c.n.

2. Being well trained, reached age of considerateness, broken to affairs. Metaph.

3. Horse - soldiers, mounted - soldiers, cavalry, dragoons, hussars, cavalryman, mounted man. n.

ئەسپنگ (رو)
ئەسپینگ؛ شنگ.

*

Salsify, salsifis; oyster plant. n. Bot.

ئەسپ و ئێستر لەقەلەیەك نادەن (رس)
بە دوو کەسی هاونەریت دەڵێن کە پشتی یەکتر نەدەن لە ئەرز (باش بن بۆ یەکتر).
(بێگە)

*

Rhet.s. T. Horse does not kick out mule. or, The horse and the mule do not kick each other. i.e. an evil one is good to his own. E.E.
(a) There is honour among theives.
(b)One crow will not peck out another crow's eye s . (c) Dog does not eat dog.

ئەسپوول (ن)
سپڵ.

*

Spleen, milt. n.

ئەسپۆن (ن / رو)
بەلۆچە؛ حوژە؛ زرۆی؛ کەفکەفۆك؛ گیایەکە بۆ شتن بەکار دەهێنرێ.

*

Soap-root, glasswort, potash, salt - wort, haloxyon, herbs used in washing. n. Bot.

ئەسپە (نخ)
سووریژە؛ سوریچە؛ سۆرکە.

*

Measls, small pebbles, scarlet fever. n., dise.

ئەسپە ئاسنینە (ن)
پایسکل؛ دووچەرخە.

*
Iron - horse, bicycle. c.n.

ئەسپەدارینە (نل)
١. پریشقە؛ عەرەبانـە (کە بـە دەس رادەکێشرێ یا پاڵی پێوە دەنرێ).
٢. ئەسپی لە دار دروستکراو بۆ بازدان بە سەریدا لە یاری جومناستیکدا.

*
1. Cart - go,man strength - vehicle, a small wheeled carriage drawn or pulled by hand, a light hooded two - wheeled or four - wheeled carriage, drawn by one man. c.n.
2. Wooden-horse, a padded block on legs used for jumping or vaulting in gymantics, vaulting - horse, vault- horse, leap - horse. n.

ئەسپەر (ن)
١. سپێر؛ سپەر؛ سەنگەر؛ خەندەك؛ کەندەك (سپ).
٢. ئەسپەرە؛ زرێ؛ قەڵخان؛ مەرتاڵ؛ مەتاڵ.
٣. قاپیلك؛ کۆست؛ قاپیلکی کیسەڵ.

*
1. Barricade, bulwark, rampart, cover, palladium, safeguard, internchment. n, mil.
2. Shield, buckler, targe, aegis. n.
3. Carapace, tortoise- shell, the back - shield of turtle (tortoise). n.

ئەسپەرزە (ن / رو)
١. تۆوسپی؛ پاقلەی دەنك سپی؛ پاقلەی ناوك سپی؛ گیا مێشوولە؛ گێچانە.
٢. ب. (ئەسپەندەر)

*
1. Gourd - plant, worm seed (plant), endive, succory, fleawort, a plant without stem. n.; Bot.
2. see (espender). n., Bot.

ئەسپەرە (ن)
١. گێنۆ؛ گەسکە؛ زەرتك؛ گیایەکە رەنگی زەردی لێ دەردەهێنرێت.
٢. زەدرەچەوە (بەهاراتە و دەرمانیشە) [وەك مەرهەم بەکار دەهێنرێت].

*
1. Dyer's - weed, dye-weed, dyer's rocket, memecylon tinctorium, a plant from which yellow dye is made, plant of yemen used as yellow dye. n. , Bot.
2. Turmeric, saffron, kurkum (seasoning and medicine), Indian saffron (also used as liniment). n.

٣. ئەگریجە.

3. Side - tress, side - boards, side - burns, kiss - curl. n.

٤. شوێن پێی سەرکلکی بێڵ؛ دارێکی کون تێکراوە دەخرێتە کلکی بێڵەوە، بۆ ئەوەی لە کاتی زەوی کێڵاندا پێی بخرێتە سەر وهێزی بلەرێنێ.

4. Foot - rest (in a hoe or spade), foot - press of turning - over spade, a hollowedout crosspiece of wood infixed on shaft of breaking - up - spade to take constraining force of foot during cultivation of the soil, end part of the breaking - up - spade where is to take pressure of foot. n.

٥. ب (ئەسپەر / ٢).

5. see (esper / 2). n.

ئەسپەرەم (ن / رو)

ئەسپەرم؛ رێحانە؛ رێحانە؛ رێون؛ ریان؛ شاسپەرم.

*

Veronica, basil, sweet - basil, penny - royal. n., Bot.

ئەسپەرێز (ئل)

ئەسپ رەس؛ دەسەناو؛ ئەندازەیەکە کەسوارتیایدا لنگەبدات؛ ئەوجێگەیەی ئەسپی تیادا رام دەکرێ (تەعلیم دا ـ دەدرێت)؛ مەیدانی غارغارین؛ مەیدانی پێش برکێ.

*

Flat course, hippodrome, training - place for horses, racing ground, ring course, the race - course for flat races. c.n.

ئەسپەشینە (م/ن)

رەنگاڵە؛ خەنجەر باڵا؛ زەردەواڵەخۆر؛ قاژقاژە؛ کەنەسمە؛ کاسەڵەشینکە؛ هەنگ خۆرە؛ هەنگۆچنە؛ باڵندەیەکە لەسەر خواردنی هەنگ و مێروچکەی تر دەژی.

*

Bee - eater, merpos, bird that feeds on bees and other insects. n. B.

ئەسپەك (ن)
١ . ئەسپەنەك؛ ژانەسەر.
٢ . سووربوونەوەی پێست (بە هۆی نەخۆشی یەكەوە).

*
1. Violent head - ache (after typhus). n.
2. Eruption of the skin (because of disease). n.

ئەسپەمار (نل)
تیرمەمار.

*
Speckled serpent, winged serpent. c.n.

ئەسپەناج (ن / رو)
جاترە؛ جاترەكێویلە؛ جاترەدەشتەكی.

*
Wild thyme (Thymus serpyllum). n. , Bot.

ئەسپەناخ (ن /رو)
سپێناخ.

*
Spinach, spinage. n. Bot.

ئەسپەندار (ن / رو)
ئەسپیندار؛ سپیدار؛ سپیندار؛ سپیار؛ چنار؛ دارچنار.

*
Aspen - tree, white - poplar. n., Bot.

ئەسپەندەر (ن / رو)
ئەسپەند؛ ئەسپەنەر؛ سپەند؛ ئەسفەند؛ قانگە (ڕووەكێكی پزیشكی یە).

*
Rue (a medicinical plant), wild - rue, Syrian - rue. n. ; Bot.

ئەسپەندرەی سپی (ن / رو)
سیری زەرد.

*
yellow- garlic, peganum - harmala, sarcostema. n. Bot.

ئەسپیان ناڵ ئەكرد، كەریش پێی هەڵبری؛ ووتی منیش؛ (پن)
بە یەكێك دەووترێت كە لاسایی كەسێكی لە خۆی زیاتر بكاتەوە (یا خۆی لەو بە زیاتر بزانێ).

*
T. They were shoing the horse, the ass also lifted its feet. Used of one who thinks one's self worthier than another one of higher class. Pvb.

بنگ

-E.E. (a) Every ass thinks himself worthy to stand with the king's horses.

(b) A cat may look at a king.

(c) Joan is as good as my lady in the dark.

(d) It is hard to please a knave as a knight.

(١) ئەسپی باو بۆران (نل / ئان)

١. ئەسپی باو باران؛ ئەسپی بە تەوژم و خێرا؛ ئەسپی تیژ رەوت.

٢. ئەسپێکی خەیاڵی یە.

*

(1) 1. Courser, a fast - galloping horse, a swift-running horse, a graceful or spirited horse. c.n. /adj.

(1)2. A fantastical horse. n.

(٢) ئەسپی باو بۆران (نل/ ئان /ئاك / خ)

١. چنك لەسەرشان؛ زۆر بەخێرایی؛ هالیرە هالەوێ...

٢. بەخێرایی؛ بە تاو؛ بە گوژم (ئاك / خ).

٣. چك؛ خۆشرەو؛ خۆشرۆ؛ غاردەر (ئان / ن/ خ).

٤. تاو؛ تالووکە؛ تەوژم؛ گوژم؛ گوژمە؛ هەشتاو.

*

(2)1. Hurry - scurry, helter-skelter, heels over head, with a huddling - rush. Metaph./ adv.

(2)2. Vigorously, actively, swiftly. adv. / Metaph.

(2)3. Swift- running (horse), swift (horse), war- horse, scampering, runner, pressed for time. adj. /n. Metaph.

(2)4. Hurry, haste, expedition, celerity, despatch, promtitude, quickness, over head and ears. adj./ n. Metaph.

ئەسپی پێغەمبەر (جج / ن)

ئەسپی پێغەمەر؛ کوللە حاجی.

*

Praying- inscet, sooth sayer, mantis, grass - hopper. n. inse.

ئەسپی چاك شوولێکی بەسە (پن)

زیر قسەیەکی بەسە (یا ئەلفێکی بەسە، ئیشارەتێکی بەسە)؛ کەسێ کەسە ئەلفێکی بەسە (باحەرفێکی بەسە).

*

T. A blood-horse needs only one stroke of the whip. i.e. A word to the wise is sufficient. or An intelligent man will understand a signal. A

(بنگه)

word is enough to the wise; Pvb.
E.E. (a) A word to the wise is enough.
its Latin: Verbum sapienti sat est.
(b) Send a wise man on an errand and say nothing to him. (c) A nod is as good as a wink to a blind horse. i.e. A word is enough for a wiseman.

ئەسپی حلود (نل)
ئەسپی رەسەن؛ ئەسپی چاك؛ عوێدە؛ کەحێلە؛ کەحێلان.

*
Blood- horse, pedigree-horse, horse of good breed, a horse of pure breed, a courser of pure stock, stallion, sire, stud-horse. c.n.

ئەسپی خۆشڕەو (ڕەوت) [نل/ئان].
ئەسپی تیژ ڕەوت؛ ئەسپی خۆشڕۆ.

*
Swift- paced horse, quick-paced horse. c.n. /adj.

ئەسپی خەساو (ن / ئان)
ئەسپی خەسێنراو؛ ئەسپی یەختە؛ یەختە.

*
Gelding, castrated gelder, gelded (horse). n. / adj.

ئەسپی خەڵاتی؛ کەس تەماشای دەم و دانی ناکات (پن)
هەرگیز ڕەخنە؛ یان نارەزایی پیشان مەدە بەرامبەر دەستودیاریی، سوپاس گوزاربە؛ بەرامبەر دەسکەوتنی بە هەرحاڵ.

*
T. One does not look a gift horse into the mouth.
i.e. Never criticise or express displeasure at a gift, be thankful that you have it at all; Pvb.

ئه‌سپیدار (ن / رو)
١. ب. (ئه‌سپه‌ندار).
٢. سپی چنار؛ په‌لَك؛ خۆجه‌لی؛ شاتان.

*
1. see (espendar). n., Bot.
2. Aspen, asp, abele, abelia, alder, popler. n.; Bot.

ئه‌سپی ده‌ریا (نل)
ئه‌سپی به‌حری؛ ئه‌سپی ڕوبار.

*
Hippopotoamus, hippocamp, sea-horse, river - horse. c.n.

ئه‌سپی ڕه‌سه‌ن (نل)
ب. (ئه‌سپی حدود).

*
see (espi hidu'd). c.n.

(ڕه‌ش) ئه‌سپین (رو/نل)
ڕه‌ش ئه‌سپیندار؛ ڕه‌شه‌چنار؛ ڕه‌شه ئه‌سپین.

*
Black- poplar, Nigra - poplar. c.n., Bot.

ئه‌سپیندار (رو / ن)
ب. (ئه‌سپه‌ندار)

*
see (espendar). cn. ; Bot.

ئه‌سپی سواری
ئه‌سپی سواربوون، ئه‌سپی زین.

*
steed, saddle-horse, c.n.

ئه‌سپی عاره‌بانه (نل)
ئه‌سپی عه‌ره‌بانه؛ ئه‌سپی ڕاکێشان؛ ئه‌سپی گالیسکه؛ بارگیر.

*
Carriage - horse, coach - horse, draft - horse. c.n.

ئه‌سپی غار غارێن (نل /ئان)
ئه‌سپی پێش برکێ؛ ئه‌سپی گرمو.

*
Race - horse,a horse trained for racing. c.n. adj.

ئه‌سپی فالّ (نل)
ئه‌سپی ئاوس کردن؛ ئه‌سپی په‌ڕین؛ ئه‌سپی تۆو؛ ماین به‌راز.

*
Stallion, blood - horse, excellent stallion (used as a stud). c.n.

ئەسپێ (جج / ن /خ)

١. مۆریان؛ سپێ؛ زینلەوار؛ زیندیی؛ زینلوو؛ هەشپش؛ مێرۆچکەیەکە دەچێتە لەشی ئینسان و هەندێ گیانداری خوێن گەرمەوە.

٢. ئەسپێی گەنم و جۆو برنج و ئارد... تاد؛ ئەو مشەخۆرەی لە گەنم و جۆو برنج و ئارد دەدات.

٣. گەرا؛ جۆرێك گەنەیە لە لەشی هەندێ پەڕەوەردا پەیدا دەبێ و خوێنیان دەمژێ.

٤. هیچ و پووچ؛ ناکەس؛ بێ بەها (کەسێ)؛ کەم پایە؛ نزم (ئان / خ).

*

1. Louse, insect that infests the body of man and other warm- blooded animals. n, inse.

2. Vermins that covers wheat, barley, rice and flour, weevil. n.

3. Tick, blood - sucking insects (mites) that infest birds. n.

4. Mean, contemptible (person), low plebein, vulgar, base, despicable, lousy. adj. Metaph.

ئەسپێ تێدان (کتن)

ئەسپیاویی بوون؛ پڕ لە ئەسپێ بوون.

*

Swarm with lice, be covered with vermin. vi.

ئەسپێ دۆزین (کتپ)

ئەسپێ لە خۆدۆزین؛ خۆ دۆزین؛ پاك کردنەوە لە ئەسپێ (لەش).

*

Delouse, louse. vt.

ئەسپێك بەچل ساڵی تەعلیم بدرێت، بۆ مەیدانی قیامەت بەکار دێت (پن)

پیر نایەوێت ڕوو بەڕووی گۆڕان و تەرزە نوێ بێت.

*

T. The horse that they try to break when it is forty years old will be fit for the race - course of the Resurrection.

i.e. Old people do not like to be confronted with change and innovations, Pvb. E.E. It is no use teaching an old dog new tricks.

ئەسپیٚ لێدان (کتپ)

١. ب. (ئەسپیٚ تێدان).

٢. ئەسپیٚ (لە ڕووەك) دان؛ ئەسپیٚ تێدان (لە ڕووەك).

*

1. see (espe´ te´ dan). vt.

2. Be black - spotted (plant). vt.

ئەسپێکی لەڕ، لە تەویلەیەکی پڕ لە کەر چاکترە (پن)

شتێکی باشی بێ ئموو، لە چەندان شتی خراپ چاکترە.

*

T. A horse, though, slim, is worth more than a stable of asses; Pvb.

i.e. A good thing, though trifle, is far better than dozens of bad things.

ئەسپیٚ‌وون (ئان / خ)

١. ئەسپیٚ تێداو؛ ئەسپیٚ هەڵهێناو (گیاندار بێ یا دانەوێڵە)؛ کەسیٚ لەشی زۆر ئەسپیٚ هەڵهێنابێ.

٢. پیس (کەسێ)؛ چەپەڵ؛ چڵکن (ئان / خ).

*

1. Lousy, infested with lice (organisms or plants). adj.

2. Dirty, disgusting, foul, filthy, nasty, unclean. adj Metaph.

ئەسپێی ئارد (نل /جر)

ئەسپێی گەنم؛ کرمەسوورە؛ کرمی دار.

*

Rust, thrips, wood-worm, red flour beetle. cn. inse.

ئەسپێی چنگی (چەنگی) گول [خ]

بەیەکێکی (بەرچاوتەنگ؛ پیسکە؛ پوولەکی؛ ڕژد؛ ڕەزیل؛ دەسگرتوو؛ دەسگرتی؛ کوند؛ گناف؛ مەنلەمۆر) دەووترێ.

*

T. As a louse in the grasp of a leprous. Used of (Ungenerous, penurious, money - grubbing, sordid, stingy, close - fisted, close, shabby, selfish, illiberal, parsimonious) person. Metaph.

ئەسپێی دەغلودان (نل)

ئەسپێی دانەوێڵە؛ ئەسپێی گەنم.

*

Mottled - corn, oscinidae. c.n.

ئەستار (ن)
تویّ؛ بەر (جل و بەرگ) ئاسەر؛ ڕووکاری ناوەوە (شت).

*
Lining, cover of the inner surface of something. n.

ئەستاندن (کتپ)
١. ساندن؛ سەندن؛ سەنن؛ بە زۆر وەرگرتن (شت).
٢. چنگ لیّ گیر کردن؛ گرتن؛ قۆستنەوە.
٣. وەرگرتن
٤. کڕین (شت)؛ سەندن (شت لە بازاڕ).
٥. داگیر کردن؛ دەس بەسەرداگرتن؛ دەست بەسەردا کێشان؛ زەوت کردن؛ ڤەگرتن.

*
1. Take, get, obtain, procure. vt.
2. Seize, grasp, grip, gripe, get hold of, clutch, clasp, lay hold of, snatch. vt.
3. Receive, come by, gain, pocket. vt.
4. Buy, purchase. vt.
5. Conquer, come upon, cause to surrender, carry off forcibly, arrest a thing forcibly, bag, fasten on, harry, plunder, pillage, rifle, ransack. vt.

(لیّ) ئەستاندن (کتپ)
لیّ ستاندن؛ لیّ سەندن؛ لیّ سەنن؛ لیّ ساندن؛ لیّداگیر کردن؛ لیّ زەوت کردن.

*
Loot, bleed, forage, fleece, free boot, maraud, rob, take a. th. from a.o. forcibly. vt.

ئەستری (ن/رو/خ)
١. دڕك؛ دڕێ؛ دڕۆ؛ زیی؛ دڕك و داڵ؛ ستری؛ پەژەڵ؛ چقڵ؛ قەڵەم؛ لاس؛ هەستری.
٢. پەژارە؛ خەم؛ ناڕەحەتیی؛ ناهەمواریی (ن/خ).

*
1. Thorn, thistle, barb, prickle, christ's thorn, spine, sharp- pointed projection, a branch or stem with a sharp point, thistle and thorny shrubs. n. Bot.
2. Scourge, nuisance, trouble, infliction, annoyance, care, bitter - pill, gall and wormwood. n. metaph.

ئەستریك (ن) ◆

ئەسریلك؛ چریش؛ سترك؛ سریش؛ شریز؛ شریس؛ شریش.

Glue; gum. n.

ئەستنگ (ن) ◆

١. چزوو (دوپشك، زەردەواڵە، هەنگ... تاد).

1. Sting (in scorpion, wasp, bee... etc.).n.

٢. پلە؛ پلیكان؛ پێپیلكە (پەیژە).

2. Roundle, rung, round (of a ladder). n.

ئەستوور (ئاك) ◆

١. ستوور؛ قەویی (لەپێوانەدا)؛ شتێ کەتەنك نەبێ (لەپێوانەدا).

1. Thick, not thin (in measure). adj.

٢. پاسۆق؛ فیلەتەن؛ قەبە؛ قەڵەو؛ قانج؛ کەماچ؛ گۆشتن.

2. Gross, elephantine, bulky, big, burly, stout, great, grown - big, fat, large. adj.

٣. کانە؛ کولۆفت؛ هەڤەتیی.

3. Squable, squat, stubly, chunky. adj.

٤. زۆر؛ فرە؛ مشە (خ).

4. Abundant, multitudinous, numerous. Metaph.

٥. ب. (ئاوساو).

5. see (awsaw) adj.

ئەستووران (نل) ◆

ریسی ئەستوور (خوریی، موو، لۆکە.. تاد)؛ خوری و لۆکەیەکە ئەستوور ریسرابێ.

Stout thread (of spun wool, goat's hair, cotton... etc. c.n.

ئەستووران رِستن (کتپ / ئد) ◆

١. ریسی ئەستوور رِستن (خوریی، موو، لۆکە... تاد).

1. Draw out and twist (wool, goat's hair, cotton...) into strong thread. vt.

٢. قسەی پر و پووچ کردن؛ قسەی زیادە کردن؛ قسەی ناپوخت و بێجێ کردن.

2. To utter incoherent foolish speech, talk nonsenses, babble. id.

٣. درێژەدان بە قسە؛ درێژە پێدان (بە ئاخاوتن)؛ قسەوقسەلۆك دەرهێنان؛ لە سەرشت رۆیشتن (کاتی قسە کردن).

3. Make unreasonable calls, talk volubly, make great flow of unnecessary words, speak garrulously. id.

ئەستوورایی (ن)
ب. (ئەستووریی).

see (estu^ri). n.

ئەستوور بوون (کتن)
ب. (ئاوسان ۱، ۲، ۳).

see (awsan 1, 2, 3). vi.

ئەستورك (ن)
ئەستوورکە؛ خەپلە؛ کولێرە؛ لەواشە؛ لەواش؛ مەزرەقە.

Round bread, loaf of bread, round cake of bread, slabs of bread (baked on pan). n.

ئەستوور کردن (کتپ)
١. ستوور کردن؛ قەوی کردن.
٢. با تێ کردن؛ دەماندن؛ فوو تێ کردن.
٣. بەل کردن؛ ڕەپ کردن؛ ڕەق کردن (ئامرازی نێرینە).
٤. ب. (ئاوساندن).

1. Render thick, make bulky. vt.
2. Inflate, bloat, blow up, sufflate, swell out with air. vt.
3. Harden, stiffin (said of penis). vt.
4. see (awsandin) vt.

ئەستوورکە (ن)
ب. (ئەستوورك).

see (estu^rk). n.

ئەستووریی (ن)
١. زلیی؛ زەلامیی؛ قەبەیی؛ گەورەیی (تەن).
٢. ئاوساویی؛ هەڵاوساویی؛ هەڵاوسایی؛ هەرچ بەشێ یا شوێنێکی لەش کە هەڵاوسابێ.

1. Bulk, bulkiness, bigness, elephantiness, massiveness, largeness, fatness. n.
2. Bulge, swell, a part that has been swollen, a swollen part or area of the body. n.

ئەستوون (ن)
١. ئەستووەند؛ ئەستووەندك؛ چەلاگە؛ ئەستوونەکە؛ ئەستوونەك؛ ئەستوونە؛ ئەستوونگە؛ ستوون؛ هەستوون؛ هەسوون؛ کۆڵەکە.
٢. پاژمر؛ پاژدمر؛ پاشلمر؛ تیرمك؛

1. Pillar, pilaster, post, pier, column, columnar mass, shaft, stanchion. n.
2. Prop, support, supporter, maintainer, up-

دیـبرەك؛ دوگر؛ دووگـری؛ داری بەر (چەرداخ؛ رەشماڵ یا دەوار).
holder, a pole over which tent, marquee, tepee, or pavilion is streched. n.

٣. قامیش؛ لوولە؛ لوولەك.
3. Pipe, tube, conduit, reed. n.

ئەستوونە زێرینە (نل)

*

پەلكەزێرینە؛ تیرەژە؛ كۆلكە زێرینـە؛ كەسكە سوور؛ هەسارە زێرینە.
Rainbow, iris. c.n.

ئەستو (ن)

*

١. ئەستۆك؛ ستۆ؛ ستوو؛ سـتـووكر؛ ستووكور؛ سكوورد؛ گەردن؛ مل.
1. Nape, the back of the neck. n.

٢. حەپك؛ هەوك؛ حەفك؛ ئەستووراپی مل.
2. Neck. n.

(خستنە) ئەستۆ [ئد/كتپ]

*

١. خستنە سەر ئەستۆ؛ كاربەسەر كەسێكدا سەپاندن؛ فەرمان (یا ئیش) پێدان بە...
1. Consign duty or work to, give mission to, give business to,put accountability on. id. vt.

٢. تاوان خستنە پاڵ كەسێ؛ تاوانبەسەر كەسێكدا سەپاندن؛ تاوان وەپاڵخستن؛ گێچەڵ پێ گێران.
2. Criminate, incriminate, accuse, arraign, call to account, bring charges against (of doing wrong or breaking the law), inform against. vt. / id.

٣. هەڵاوەسین (دەستێ كە شكاپێ یا بریندار بووبێ) بە ملدا (بە پارچە قوماشێ یا سارغێ).
3. Hang (broken or injured and bandaged hand) to the neck (by a strip of cloth, gauze....). vt.

٤. گەرەك كردن (فەرمان) لەسەر كەسێ [ئد].
4. Enjoin obligation on, put bounden duty upon s.o.. id.

(گرتنه) ئەستۆ [کتپ /ئد]
١. له ئەستۆ گرتن؛ وەئەستۆ گرتن؛ تێوەگلان؛ قبوڵ کردن (کاروفرمان) بۆ جێ بەجێ کردن؛ به دەستەوە گرتن (ئیش و کار)؛ خۆ تێوە گلان؛ چوونەژێربار؛ گرتنە دەس؛ وەئەستۆ گرتن.

•

1. Assume, attempt, set about, take up, enter upon, embark in, engage in, take in hand, take upon one's self, take on one's shoulder. vt. id.

٢. بەڵێن دان؛ پەیمان دان؛ پەیمانبەستن؛ خۆ بەستنەوە به پەیمانێ.

2. Pledge one's self, pledge one's word, pass one's word, plight one's word. vt. lid.

(١) (له) ئەستۆدان (کتپ / ئد).
له مل دان؛ له کەللە دان؛ سەربەڕاندن؛ سەر ژێ کرن؛ ستووکور قەتاندن.

•

(1) Decapitate a.o. behead s.o., guillotine, decollate, bring to the block, bring to the scaffold, deprive of the head. vt. / id.

(٢) (له) ئەستۆدان (کتپ/ئد)
بەراستزانین (وتە یا کردەوەی کەسێ)؛ دەس له ملدان؛ تۆباڵ به ئەستۆ کردن؛ شایەتیی بۆ دان.

(2) Confirm a.o. or a.th., assist a.o., give support to, minister to, bear witness in favour of a.o., testify to, corroborate. vt. /id.

ئەستۆخوار (ئاثل / خ)
١. ئەستۆکەچ؛ ملخوار؛ لارمل؛ مللاره (لەبەر نەخۆشییەك).

•

1. Crookednecked, having the neck deformed (because of a disease). adj.

٢. تەن نادروست؛ لەش به بار؛ ناساخ؛ نەخۆش.

2. Unhealthy unsound, indisposed, afflicted with a disease, out of health. adj.

٣. خەفەتبار؛ خەمبار (غمبار) [خ].

3. Lit Having a crooked nape. Used of person and means: wearied, disgusted, dejected, sorrowful, depressed, afflicted, heart - sore, grieved, in sorrow, (of the accasion) sad. Metaph.

٤. داماو؛ ێ شکاو؛ لێ قەوماو؛ ناتەواو.

4. In despair, broken - down, not having enough, deficient in, woe- begone, crushed. adj.

٥. بێکەس؛ به تاق و تەنیا؛ بەتەنێ تەقێ؛ تەك و تەنها؛ تاكو تەنها؛ تەنها؛ تەنیا؛ سەڵت و قوڵت.

5.Lonely, without many people, without any one, friendless, solitary, single and companionless. adj.

(لە) ئەستۆدا بوون (ئد)
بەرپرس بوون لە. . . ؛ لێ پرسراو بوون لە.

●
Be questioned of, be asked of. id.

ئەستۆ شكان (كتن / ئد)
١. نەمان؛ لەبەرچاو نەمان؛ لەناو چوون.
٢. مردن (بە تەوسەوە بە كەسێ بووترێ).

●
1. Cease to be, be missed, be lost to view, come to nothing. vi. /id.
2. (disparagingly and ironically) Die, be heard of no more. id.

ئەستۆ شكان (كتن / كتپ)
١. رۆیشتن (بە تەوسەوە بە كەسێ دەوترێ).
٢. زیان پێدان؛ زیان پێ گەیاندن؛ زیان گەیاندن بە (خۆ یا كەسێ).

●
1. (ironically) To leave, leave off. vi.
2. Harm (one's self or others) in some way, cause injury to, hurt, harm, scathe, do harm to (one's self or others). vt./ id.

(دەس لە) ئەستۆ كردن (كتپ/كتن/ئد)
١. ب. (ئاشت كردنەوە).
٢. ب. (ئاشت بوونەوە).
٣. موو بە بەیندا نەچوون؛ ژیانبردنەسەر بە یەكەوە (چۆن هاورێ)؛ بوون بەهاورێی یەكتر (كتن / ئد).

●
1. see (a'st kirdinewe). id. /vt.
2. see (a'st bunewe). vi.
3. Entertain friendly relations with a.o., rely upon one another, live like friends, be hand and glove, become well acquainted, be friend. vi. id.

ئەستۆی (یانملی) شكاند [كتن/كتپ/ئد]
بۆ یەكێكی چارەگران بەكار دەرهێنرێ، بە واتا: ـ
١. وەلبوو؛ رۆیشت.
٢. رۆیشت بە رێی خۆیەوە.
٣. لە ناو بردن؛ فەوتاندن؛ نەهێشتن (شت یا

●
Used of an undesirable person. Lit. He has had his nape broken. ∵
1. Has turned away from, has shun away (set out).
2. Has made his way, turned back, gone away. vi.
3. Reduce to nothing, dawdle away, idle away.

کەسێ) [کتب].
vt.

٤. تووش کردن؛ تێوە گلاندن (کتب).
4. Hurl. a.o. down into an abyss, involve a.o. in (a difficult case), embark a.o. in (a difficult affair). vt.

٥. ڕێ لێ گوم کردن؛ چەواشە کردن؛ لە خشتە بردن؛ هەڵدان.
5. Fool away, make a fool of, stray from the right path, lead astray, mislead. vt. /id.

(لە) ئەستۆی ئەودایە (ئد)
●
لە ئەستۆی ویە؛ لەسەرشانی ئەوە.
It is the reponsibility of.., be responsible for, take upon the shoulder, assume the burden of, carry upon the shoulder. id.

ئەستێرك (نل)
●
١. ئەستێرکە؛ ئەستێر؛ ئەستێرك؛ پەنگاو؛ ئەستێروك؛ ئەستێل؛ هەستێل.
1. Basin, cistern, collection of standing water, puddle, plash, pond, reservoir, stand pipe, magazine, tank.

٢. گۆل؛ گۆلاو؛ گۆلتك.
2. Mere, loch, tarn, watering - trough. c.n.

٣. بیر.
3. Well, well - head, well - spring. n.

ئەستێر (ن)
●
١. ب. (ئەستێرك / ١).
1. see (est´erk /1) .n.

٢. جۆگە؛ جۆگەلە؛ ڕفکە؛ مەهسەر.
2. Canal, channal, runnel, water - way. n.

٣. ب. (ئەسر / ١).
3. see (esir / 1). n.

ئەستێرە (ن/خ)
●
١. ئەختەر؛ ئاسارە؛ چتارە؛ ستێر؛ ستێرك؛ ستارە؛ هەسارە.
1. Star, heavenly body, luminary.n.

٢. پێنج گۆشە؛ ئەستێروك؛ پێنج چوكلە.
2. Pentagram, Asterisk, pentacle. n.

٣. بەخت؛ بەهرە؛ بەش؛ چارە؛ چارەنووس؛ هات.
3. Fortune, godsend, part, luck, destiny, fate, portion, doom, contingency, lot, blessing, fortuity; hap, piece of good luck. n. Metaph.

ئەستێرە ژمێر (ئل)

١. ئەختەر ناس؛ ئەختەر ژمێر؛ ئەستێرە شناس؛ نجومگەر؛ هەسارە ژمێر؛ ئەو کەسەی زانیاریی لەسەر ئەستێرەکان هەیە، یان پیشەی ئەستێرە ناسی‌یە.

٢. مووروی ئەستێرە ژمێر (بەردێکی سوورکارە و لەدۆخی کریستاڵدایە و وەك بەردێکی بەنرخ بەکار دەهێنرێ و درەوشەدارە).

●

1. Astrologer, astrol, astronomer, astrological, a person who studies or practices astrology. c.n.

2. A red stone in crystalline form used as a gem and has brilliance. n.

ئەستێرەناس (ئل)

ب. (ئەستێرەژمێر / ١).

●

see (est´ere jim´er / 1). n.

ئەستێرە هەرچەند پرشنگدار بێ، بە مانگ نابێ (رس)

بۆ بەراورد کردنی بەهرەمەندێ بەکاردێت لەگەڵ یەکێکی دیکەی لە ئەو بەهرەمەندتر.

Rhet.s. T. A shining (or twinkling) star can not be compared to (lit. will not become) the moon. Used of a person. It can refer to a mental process, e.g. seeing through a problem or situation. i.e. of a person's personality less splended than one's competitor.

ئەستێرەی بەخت (ئل / ئاس)

ئەستێرەی تالع لەیەکێ لەبورجەکاندا؛ ئەو ئەستێرەیەی چارەنووسی کەسێکی پێوە بەند بێ.

●

One's luck star, (in astrology) a planet, zodiacal constellation regarded as influencing human fate. c.n.; astron.

ئەستێرەی سیوهیل (ئل / ئاس / خ)

١. کاروان کوژە؛ ئەستێرەی بەربەیان؛ ئەستێرەیەکی بەورشەو گرشەی کەلووی کەشتی‌یە لە ئاسمانی خوارووردا دوای نیوە شەو

●

1. Astron. Canopus, Dog - star, sirius, the brightest star in southern skies, in the constellation Argo, seen in the horizon of Iraqi

سه‌ر له‌ ئاسۆی کوردستانی عێراق ده‌رده‌هێنێ.
٢. که‌م دیار؛ که‌م هاتوچۆکه‌ر؛ دره‌نگ دیار؛ که‌سێکی که‌م ببینرێت (خ/ئان).
٣. نایاب؛ دانسقه‌؛ تاك (ئان/خ).
٤. هه‌ڵبژارده‌؛ بێ هاوتا (خ).
٥. به‌نرخ؛ به‌به‌ها (خ).

Kurdistan late in the night, c.n.
2. Scarcely seen, visiting only just, one going to see people, but not so often. Met. adj.
3. Rare, scarce, singular. adj.Metaph.
4. Choice, fine, excellent, incomparable.
5. Precious, of great price, of great worth. Metaph.

ئه‌ستێره‌ی گه‌شه‌! (رس)
ئه‌ستێره‌ی به‌ختی به‌رزه‌؛ ناوچه‌وان و به‌ختی باشه‌؛ له‌برموودایه‌؛ سه‌رکه‌وتووه‌ له‌ ژیاندا.

*
Rhet. s. His star is in the ascendant (or ascendent), He is in the ascendent. i.e. Superior predominant, prevailing, prevalent, ruling, surpassing.

ئه‌ستێره‌ی له‌ ئاسماندا نه‌ماوه‌ (ئد)
بۆ که‌سێ به‌کارد ده‌هێنرێ به‌ واتای:
١. ناهومێد؛ نائومێد؛ بێ به‌هره‌؛ بێ هێڤی؛ بێ هیوا (خ).
٢. بێکه‌س؛ بێ یار و هاوده‌م؛ ته‌نها.
٣. به‌دبه‌خت؛ بێ چاره‌؛ چاره‌ڕه‌ش (ئان).
٤. کۆست که‌وتوو؛ هه‌ناسه‌ سارد (ئان/خ).

*
Used of a person and it means that a man is:
1. Ill-starred, ill - fated, unlucky, luckless, unfortunate, unhappy, hopeless. id.
2. Lonely, lone, alone, soiltary, unaccompanied, companionless, adj. metpah.
3. Unfortunate, hapless, unsuccessful, unprosperous. adj. Metap.
4. Desperate, despairing, despondent. adj. metahp.

ئه‌ستێل (ن)
ب. (ئه‌ستێرك).

*
see (este´rk). n.

ئەستێو (ن)
ئەستییو؛ ئاگرکێش؛ خاکەنـازی ئاگـر؛ کەوگیری ئاگر؛ ئامرازی دەرهێنان یان پێش کردن و خۆش‌کردنی ئاگر.

Fire- shovel, shallow flat- bladed utensil used for taking fire or tending fire - place. n.

ئەستێ و پووشو (ئل / خ)
١. بەردە ئەستێ و پووشوی دار.
٢. بۆ دوو کەس بەکار دەهێنرێ کەیەك ناگرن؛ بۆ یەك ناگونجێن؛ سروشتیان چۆن یەك نییە؛ رێك ناکەون؛ نەگونجاون(خ).
٣. دانویان بە یەکەوە ناکولێ؛ ئاگرو پووش (ئد).

1. Flint and tinder. c.n.
2. Used of two persons who are not in agreement, not fitting together, discordant, inharmonious. Metaph.
3. They are at variance, they are fire and tinder. id.

ئەستێوور (ئان) ●

١. ئەستەوییر؛ ئەستەوور؛ ستەوورە؛ نەزۆك (گیاندار، ئاژاڵ، ....)؛ سك نەكەر (ژن).
٢. بێ بەر هەم؛ بێ پیت (ئان).
٣. بێ بەر (دار درەخت)؛ بێ وەر؛ بێ حاسڵ.
٤. بێ شیر (ئا / ئان)

1. Barren (living creature, animals...) childless, incapable of bearing offspring (a woman). adj.
2. Unproductive, bare, infertile, sterile, poor. adj.
3. Acarpous, destitute of fruit. adj.
4. Bad - milker. adj.

ئەستێووڵ (ن) ●

ب (ئەستێووڵك / ٢).

see (est´ewulk /2). n.

ئەستێووڵك (نل) ●

١. ئەستێوڵك؛ ئامرازێكی موبەقە، دەمەكەی پانە بۆ ئەم دیوو ئەودیو كردنی خواردەمەنیی ناو تاوە بەكار دەهێنرێ.
٢. ب (ئەستێو).

1. Slice, spatula, kitchen implement with a flat, broad blade, used for turning food in a skillet. c.n.
2. see (est´ew). n.

ئەستێڵ (ن) ●

ب (ئەستێرك ١، ٢).

see (est´erk 1, 2). n.

ئەسر (ن) ●

١. ئەسرین؛ فرمێسك؛ ڕۆندك؛ ڕۆنتك؛ ڕنلك؛ هەڵسی؛ هۆرمیس.
٢. خەم؛ خەفەت؛ پەژارە.

1. Tear (which flows from the eye). n.
2. Sorrow, grief, worry, affliction, dolor, woe.n.

ئەسرین (ن) ●

ب (ئەسر).

see (esir). n.

(پڕ) ئەسرین (ئان / خ)
١. چاوپڕ لە ئەسرین؛ چاوپڕ لە فرمێسك؛ چاوپڕ لە گریان؛ خەمبار؛ فرمێسکاوی (چاو).
٢. چاو بە گریان؛ دڵ پڕ لە گریان (ئان /خ).

✽
1. Tearful, crying, weeping, sad, in tears, shedding tears, mournful, moudlin, ready to shed tears. adj. Metaph.
2. Tearful (eye) [man, woman], with tearful eyes, lachrymose. adj. Metaph.

ئەسکڵ (نك)
ئاگری پشکۆ؛ پشکۆ؛ پۆلوو؛ پەرەنگ؛ پۆلك؛ پەل؛ پۆل؛ پەنگری گردار؛ ئەزگە، تراد؛ سکڵ؛ سکڵ ئاگر؛ کەڵە؛ کلۆخەلوزی گەشاوەوە؛ گووزمە؛ چلۆسکە؛ چەلاسك؛ دار یان خەلۆوزی گەشاوەوە کە نەبوویێت بە خۆلەمێش.

✽
Cinders, embers, slag, scoria, brand, live coal, fire - brand, burning coal, wood or coal burned but not reduced to ashes.n. p.

ئەسکنجە (ن)
ب (ئەسکەنە).

✽
see (eskene). n.

ئەسکوێ (ن)
هەسکوو؛ هەسکە؛ هەسك؛ کەوچکێکی داری دەسك درێژە بۆ چێشت تێ وەردان و تێ کردن بەکار دێت.

✽
Ladle, a long - handled wooden spoon for mixing and dipping out food. n.

(لە هەموو دیزەیەکا) ئەسکوێیە! [رس]
خۆی تێکەڵ هەموو کارێك دەکات؛ خۆی لە هەموویشی هەڵدەقوتێنێ.

Rhet. s. lit. He serves as a wooden - laddle in every pipkin. i.e. To have a finger in every pie, to poke nose into other's affairs.

ئەسکەمل (ن)
١. کورسی؛ قەنەفە.

✽
1. Chair, seat, sofa. n.

٢ . ئەسكەملە؛ بەرزیلان؛ شێرو خەت (یاریی)؛ شێران؛ شێریاخەت.

2. Toss of coin (play), coin - tossing play (heads or tails). n.

٣ . یاری قومار؛ قومار بازیی؛ (بە دەستەیەك كاغەزی قومار دەكرێ).

3. Card-playing, a game played with a deck of cards. n.

٤ . جۆرە كورسی‌یەكی بچووكە دەتوانرێ هەردوو قاچی لەسەر دابنرێ (شوێن قاچی‌هەیە)؛ مێزی نزم.

4. Foot - stool, low - table. n.

ئەسكەنجەبیین (ن)

سكەنجەبین؛ سكەنگەبین؛ ئەسكەنجەمین؛ سركەو هەنگوین (شەربەت)؛ شەربەتێ لە هەنگوینی پالآوتە و سركە دروست كرابێ.

Oxymel, cooling drink of clarified honey and vinegar. n.

ئەسكەنە (ن)

*

١ . سكەنە؛ ئەسكەنەك؛ ئەسكەنگە؛ ئەسكنجە.

1. (Mortise) chisel, framing chisel, heading chisel. n.

٢ . بزماری پێچاوپێچ (ن).

2. Threaded - pin. n.

٣ . چەقۆی پینەچیی؛ گوێزانی پینەچیی (نل).

3. The shoe knife, cobbler's knife. c.n.

٤ . چەكوشی بەرد تاشین (نل).

4. Punching hammer. c.n.

ئەسمەر (ئان)

*

١ . گەنم‌ڕەنگ؛ سەوزە.

1. Dark - skinned, dark - hued, swart, swarthy, tawny, of a dark complexion. adj.

٢ . جوان؛ خوێن گەرم؛ خوێن شیرین؛ خوێن شیرن؛ ژیكەڵە؛ قشت؛ نەشمیل.

2. Beautiful, beauteous, fair, fine, handsome, comely, lovely. adj.

٣ . بۆر.

3. Brown. adj.

ئەسووزْ (نك)
سەوزەوات؛ تەراز؛ بنجار.

●

Greens, fresh vegetables, legume. n.pl.

ئەشبا (ئان)
١. بەرزتر؛ بلندتر؛ ژووروتر
٢. چاكتر؛ باشتر؛ خاستر؛ قەنجتر.
٣. قۆزتر؛ جوانتر.
٤. ئەولاتر، سەرپەر (ئان /ن).

●

1. Higher, loftier, of greater altitude., adj.
2. Better, more good, more excellent, good in a higher degree. adj.
3. More charming, lovelier. adj.
4. Extreme, extremity, outermost, most distant, most remote uttermost. adj. n.

ئەشت (ن /نك)
١. شت؛ شتومەك؛ شتمەك؛ تشت؛ چت؛ چتمەك؛ چشت؛ كەلوپەل؛ ئانگە؛ ئەشتەبا.
٢. بووە (گیاندار یان بێ گیان)؛ گەوهەری شتێ؛ بنەیان و بنەرەت؛ لەش؛ سفن.
٣. ئیش؛ كار.

●

1. Thing, articles, furniture, appurtenances, chattels, goods, effects, movables, commodities. n.pl. n.
2. Being (animate or inanimate), entity, body, lump of matter, lifeless substance. n.
3. Act, action, affair. n.

ئەشك (ن)
١. قۆڵ؛ باسك؛ پەل؛ باهوو، بازۆڵە؛ چەمپل؛ پەیك؛ بازوو.
باڵ (باڵندە).

●

1. Fore - arm, arm, anterior limb, limb, projecting part, projection, lough. n.
2. The two wings (of a bird). n.

ئەشكنج (ن)
بنڕان؛ پەناران؛ لاران (لە ناوەوە)؛ بێخیڕان؛ بۆشایی ئەملاوئەولای بەر (میزڵدان)؛ لۆچی لای ڕاست و چەپی گەیشتنی وورگ بە هەردوو لای ڕان.

●

Ibiac - region, cavity of groin, the fold where the abdomen joins either thigh. n.

ئەشکنجە (ن)
١ . ب (ئەشکەنجە ١، ٢).
٢ . گیره.
٣ . قولفه (ن).
٤ . چێوجەڵە (ن).

*
1. see (eškence 1, 2). n.
2. Cramp, hold - fast. n.
3. Ring, bukle, ferrel. n.
4. Band, fetter, fastener, confiner. n.

ئەشکنجە دان (کتپ)
ب (ئەشکەنجە کردن).

*
see (eškence kirdin). vt.

ئەشکنجە کێشان (کتن)
١ . تووشی ئازار و نارەحەت بـوون؛ ئەشکەنجە کێشان.
٢ . ئەشکەنجەکێشان.
٣ . ئازار چەشتن؛ ئەزیەت پێ گەیشتن.

*
1. Suffer, feel pain, smart, ache, agonize. vi.
2. Be put to inconvenience. vi.
3. Be impaired, be injured, sustain damage. vi.

ئەشکەرە (ئان)
ئاشکرا؛ دیار؛ بێ هەڵە؛ بێ چەندو چون؛ بێ گومان.

*
1. Apparent, obvious, unmistakable, indisputable, unquestionable. adj.

ئەشکەفت (ن)
ب (ئەشکەوت).

*
see (eškewt). n.

ئەشکەفته (ن / ئان)
نەشارەزا؛ ناشیی؛ شوانەوێڵە (ئان).
٢ . نەزان؛ نەخوێندەوار؛ نیازان (ئان).
٣ . شاگرد؛ سوخته؛ قوتابی (ن).

*
1. Inexperienced, undrilled, unexercised, beginner, undisciplined, raw. adj.
2. Uneducated, unschooled, unprepared. adj.
3. Apprentice, tyro or tiro, learner. n.

ئەشکەڵە (ن)
١ . ب (ئەشکەنجە / ٢).
٢ . ب (ئەشکنجە / ٣).

*
1. see (eškence / 1). n.
2. see (eškince / 3). n.

ئەشکەڵە کردن (کتپ)
١. ب (ئەشکە نجە کردن / ١، ٢، ٣).
٢. سەنگ و بەرد کردن؛ قورسایی خستنە سەر (شتێ)؛ سەنگ‌و بەرد نان.

●
1. see (eškence kirdin 1,2,3). vt.
2. Press upon. squeez out. vt.

ئەشکەنجە (ن)
١. ماووش؛ مەنگەنە؛ ئەشکەڵە.
٢. داروفەلاقە (کاری لە بنی پێ دان بە دار)؛ دارو فەلاقە (بنی هەردوو پێ)؛ بیبراز (بە کوتەك یان لیس).
٣. ئێش؛ ئازار؛ ژان.
٤. ب (ئەشکنجە / ٤).
٥. سزا (ن)

●
1. Press, roller. n.
2. Bastinado, stocks; beating (on the soles of the feet), cudgel, basting. n.
3. Ache, aching, pain, continued pain, dull pain. n.
4. see (eškince / 4) .n.
5. Punishment. n.

ئەشکەنجە کردن (کتپ)
١. فەلاقە کردن؛ داروفەلاقە کردن؛ خستنەژێر فەلاقەوە؛ ئەشکنجە کردن.
٢. ئازاردان؛ ئێش پێ گەیاندن (کتپ).
٣. هەست بریندار کردن (کەسێ)؛ ژان بردنەدڵ (کەسێ)[ئد].
٤. سزادان (کتپ).

●
1. Bastinado, cudgel, baste, beat (esp. on the soles of feet). vt.
2. Hurt, pain, give pain to. vt.
3. Wound the feelings of, give (mental) pain to . vt.
4. Punish, chastise, castigate, lash, chasten. vt.

ئەشکەنە (ن)
پیازاو؛ کاروان ئاشی؛ قەزائمە.

●
Onion soup, caravan'severy day soup. n.

ئەشکەوت (ن)
١. ئەشکەفت؛ شکەفت؛ غار؛ خار؛

●
1. Cave, cavern, den, grotto, grot.

زاخوور؛ مەرە.

٢ . گەوڕ؛ گەوڕك؛ ژڤنگ؛ کەوڕك مەڕ.

2. Sheepcot, sheepcote, sheepfold, sheep - pen. n.

ئەشکێل (ن)

*

١ . ئەشکیل؛ پێوەند؛ پاوەن؛ کۆت.

1. Shackle, bond, fetters. n.

٢ . هێڵی ناوەڕاست.

2. Central chord. n.

٢ . تیرە (ن).

3. Diameter, diagonal. n.

ئەشێ خورێ و ئەشێ یەشێ (رس)

*

دەشێ خورێ و دەشێ یەشێ؛ بە یەکێك دەووترێ کەحەز لە کردنی شتێ بکات لەبەر ئەوەی خۆی مەبەستی یەتی وبەچاك ودروستی دەزانێ، بەڵام نەیکات لەبەرئەوەی شتێکی باشتر، دروستر یا خۆشتری لا مەبەستە.

Rhet .s. F.T. He is willing, but it may hurt. i.e. a person may have a firm intention to do something because he knows it is sensible or good, but he may not do it, because he finds doing other things more enjoyable, attractive, easy, better...., etc.

ئەشێ (دەشێ) [شر]

*

١ . رەنگە؛ لەوانەیە.

1. Ter. It is expected that, that stands to reason.

٢ . دروستە؛ بەجێیە!.

2. It is reasonable (with appearance of truth), it is on the cards; ter.

٣ . پێویستە؛ گەرەکە؛ دەبێ؛ ئەبێ!.

3. It is necessary (that), that must be so, It can not be spared, It is inevitable, It is essential, ter.

٤ . دەتوانێ؛ بۆی هەڵدەسوورێ.

4. He is able to do (it or s.th.), He is in a position to perform it; ter.

ئەغز (ن)

*

١ . زەوت؛ شتێ بە زۆر داگیرکراو.

1. Catch or haul of s.th., act of taking away a. th., ravishment, abduction, thing taken forcibly. n.

٢ . کاری بردنی شتێ کەسێ بۆ خۆ بێ رەزامەندیی خاوەنی.

2. Plunder, rapine, rapacity. n.

(به) ئەغز بردن (کتپ)

زەوت کردن؛ دەس بەسەر ماڵی خەڵکدا گرتن؛ شت بۆ خۆ بردن بێ رەزامەندیی خاوەنی.

*

Ravish, strip, abduct, take away a.th., take away a. th. without approval. vt.

ئەغزە (ن)

١. فلتەری جگەرە.

٢. ب (ئاغزە).

*

1. Filter tip. n.

2. see (axze). n.

ئەغیار (ن / ئان)

١. دوژمن؛ ناحەز.

٢. غەریبە؛ بێگانە؛ خەڵقی دەرەوەی وڵات؛ خەڵقی دوور وڵات؛ بەرانیی.

٣. وریا؛ ئاگا؛ بەئاگا؛ ئاگادار؛ لەسەرخۆ؛ وشیار.

*

1. Enemy, adversary, foe, foeman. n.

2. A person living in a country not his own, strange, stranger, foreign, foreigner, outlandish, remote, unnative, distant, outsider. n. adj.

3. Cognizant, percipient, aware, mindful, adroit. adj. n.

ئەفچکاندن (کتپ)

١. شکاندن؛ راکشاندن.

٢. بەزاندن؛ راوەدوو نان (دوژمن).

٣. کاول کردن؛ وێران کردن؛ رووخاندن؛ تێکدان.

*

1. Break, smash, dash to pieces. vt.

2. Deafeat, overcome, overthrow, checkmate. vt.

3. Ruin, destroy, demolish, devastate, lay waste. vt.

ئەفسانە (ن)

١. داستان؛ دەسان؛ هەقایەت؛ سەرگوزشت.

*

1. Myth, fable, by - word, tale, story (fictitious), parable, apologue, allegory, legend. n.

۲. قسەی ناراست؛ رازێك بە مەبەستی خەڵەتاندن بکرێ؛ قسەی هەڵبەستراو (خ).

2. Falsehood, forgery, fabrication, figment, coinage of the brain. Metaph.

۳. بەسەرهات و سەرگوزەشتی خەیاڵاویی (خ).

3. Events and fictitious stories, Metaph.

ئەفسووس (ن)

ب (ئانوو)

see (anu˚). n.

ئەفسوون (ن)

۱. جادوو؛ باربەژن؛ تەلیسم؛ دێوبەند.

1. Magic, enchantment, witchcraft, necromancy, thaumaturgy, voodoo. n.

۲. نێرەنگ؛ دەم بەست؛ ئەو وورتە وورتانەی جادووکەر (جادووباز) لەبن لێوەوە دەیکات.

2. Spell, incarnation, incarnating .n.

۳. حیلەو حەواڵە؛ قسەیان رەفتارێ کە پیاو لە خشتەدەبات؛ ئەتوارێك کە پیاو هەڵدە خەڵەتێنێ.

3. Black art, conjuration, diabolic art, magical art, witchery. n.

ئەفسوونباز (ن)

۱. ئەفسوونگەر؛ ئەفسوونکار؛ جادووباز؛ جادووگەر؛ سیحرباز.

1. Magician, conjurer, juggler, enchanter, necromancer, thaumaturgist, shaman, wizard. n.

۲. نووشتەکەر؛ خەڵك لە خشتەبەر (بە ووتەی لووس).

2. Soothsayer, sorcerer, augur, vaticinator. n.

۳. فێڵباز؛ فێلاویی؛ تەڵەکەباز (ن / ئان).

3. Tricksy, trickish, double - dealer, hocus - pous. n. ; adj.

ئەفەرۆز (ئان)

دەرکراو؛ دوورخراوەوە.

Exiled, expatriated, ostracized, expelled (from one's country). adj.

ئەڤەرۆز کردن (کتپ)
١ . دەرکردن؛ دوورخستنەوە (لە وڵات).
٢ . پاش گوێ خستن؛ بەلاوە نان (کەسێ)؛ پشت گـوێ خستن؛ سـبق کـردن؛ کەمتەرخەمی لێ کردن؛ گوێ پێ نەدان؛ گوێ نەدانە شتێ یان کەسێ.

1. Exile, expatriate, ostracize, expell (from one's country). vt.
2. Pay no regarad to, forsake, leave off a.th., overlook, neglect, leave on one side, pass over, leave out of view, disesteem, not care a straw for. vt.

ئەڤچەند (ئان)
١ . هەند؛ هێند؛ ئەوەند؛ ئەمەند؛ قەر؛ بارتەقا؛ بەرتەقا.
٢ . یەك؛ ئێك؛ یێك؛ یەی.
٣ . نزیك؛ رەخ.
٤ . هەندێك؛ هیندیك؛ چەندێك؛ هەنێ؛ هنگا.
٥ . کەسێ؛ یەکێ.

1. Some, more or less, a certain quantity of, certain number of. adj.
2. One, a, an, any, a certain. adj.
3. About, near. adj.
4. Several, a considerable number. adj.
5. Some people, somebody, one, some person, somone. adj.

ئەڤراختن (کتپ)
١ . پێ هەڵگوتن؛ راڤە کردن؛ پێ ناساندن (لە رووی کۆمەڵایەتی‌یەوە)؛ بە تانووپۆی چاکیی و جوانیی و ئازایەتیی کەسێکدا هەڵدان (یان چوونە خوارەوە).
٢ . هاندان؛ پاڵ پێوە نان.
٣ . هەژاندن؛ جاندن؛ بزاوتن؛ بزواندن.

1. Inform of, introduce a.o. to (socially), make known to, give notice about a. o. to, make acquainted, point out a.o's goodness, beauty, courage.... etc. vt.
2. Encourage, inspirit, animate, enhearten, hearten. vt.
3. Stimulate, incite, instigate, cheer, console. vt.

ئەڤراز (ن)
١ . هەوراز؛ سەر بەرەو ژوورکە؛ بەربژوور؛ بەرەوژوور.
٢ . دژواریی؛ ناخۆشیی (ن)

1. Acclivity, ascend, upward slope, up-hillway, steep. n.
2. Disaster, calamity, unhappiness, affliction, n,

ئەڤین (ن)
١. ب (ئۆفلاز /١، ٢، ٣، ٤).
٢. لاو؛ لاوك؛ گەنج؛ كیژۆلە؛ دەستەكچ.

1. see (oflaz/1, 2, 3, 4). n.
2. Youth, young person, youngster, lad, young men, young women, adolescent. n.

ئەقڵ (ن)
ب (ئاقڵ / ٢).

see (aqil' / 2). n.

ئەقڵ سووكیی (نل)
ئەقڵ كەمیی.

Shabbiness, little - mindedness. c.n.

ئەك! (ئسب)
١. دەك؛ هەك؛ ئەككوو (بۆ دەربڕینی بێزاریی و نارەزایی).
٢. دەی؛ ئەی (بۆ دەربڕینی خۆشیی و ڕەزامەندیی).
٣. ووشیاربە!؛ ئاگاداربە!؛ چاوكە!؛ وریابە!؛ سەیركە!.
٤. ب (ئار/١).
٥. تەفرە؛ فریو (ن).

1. Is (he, she, it)... not? [to introduce bad wishes); interj.
2. Really, in truth, verily [to introduce good wishes]; interj.
3. Be wary!, look out! see! lo;, behold!, take notice!, observe! interj.
4. see (ar/1). interj.
5. Trick, sleight, juggle, craft, antic, caper, cheat. n.

ئەگرە (ن /ئاك)
ب (ئێرە).

see (e're). n. adv.

ئەگرییجە (ن)
زوڵف؛ كەزیی؛ گێسوو؛ بسك؛ قژیلاجانگە (ئافرەت).

Tress, lock, curl, ringlet, pig tail, ear loack, kiss - curl, a woman's (or girl's) hair hanging loosely, braid or plait of hair. n.

ئەگریجە برین (کتب / خ)

بە پەند کردن (ئافرەت)؛ ریسوا کردن؛ شوورەیی بەسەر هێنان.

Make a bad example of (woman), stain up on, tarnish, disgrace, put out of favor, dismiss from favor, strip of honours. Metaph. vt.

ئەگەر (ئپ / ئاك)

١. ئەگە؛ ئەگەرکو؛ ئەگەرێکو؛ ئەر؛ ئار؛ هەگەر؛ هەگە؛ گەر.

1. If, suppose that, admitting that, allowing that, granting that, grant that. conj. adv.

٢. گریمان؛ بەڵکو؛ بەڵکم (ئپ)

2. Supposing that, on the supposition that, in case that, in either case that. conj.

٣. بەڵکی؛ بەڵکە؛ تەقوو (ئاك).

3. Perhaphs, perchance, possibly, haply, may be, it may be, as luck may have it, per adventure. adv.

٤. یا؛ یان؛ یاخو؛ ئان؛ ئارنە؛ ئەگەرنا؛ وەرنە (ئپ/ئاك).

4. Whethar, if it be the case that, if it be the fact that, either, if not, whether or not, whether or no. conj adv.

٥. کاتێ؛ کاتێك؛ وەخت؛ وەختێ؛ هەکە (ئاك)

5. When, at the time, at the time that, while, whereas, then whichtime. adv.

ئەگەر بە بریادەبوو، پشقل
بە خورما دەبوو (رس)
ئەگەر بە دووعا ئەبوو، پشقل بە خورمائەبوو؛
ئاواتە خوازیی بێ کردار،
پیاوناگەیەنێتە ئامانج؛
بریا، بریا ناچێتە گیرفانەوە؛
بریا، بریا کیسە پرناکات.
(پتگ)

*

Rhet.s. /T. If peoples prayers took effect, dung would have (come to be) dates.
i.e. One's heart's desire without any deed is not enough to reach one to one's own goal.
E.E.
a. If wishes were horses, beggars might ride.
b. Wishes can never fill a sack.
c. If wishes were thrushes, then beggars would eat birds.
d. Wishers and woulders be no good householders.

ئەگەر پشیلە لە ماڵ نەبێ، مشکان
تلی لی لیانە (پن)
بە کەسانێك دەووترێ کەسەری گەورەیان
لەلانەبێ و سوود لەو دیار نەبوونەی وەرەبگرن
و جۆرەرەفتارێك بکەن کە نەیان توانیبێ
لەکاتی ئامادە بوونی ئەودا بیکەن.

*

a) E.E. When the cat's away the mice will play. i.e. when a person in outhority is not present the others will take advantage and do things they can not do when he is there.
b) Well kens the mouse when the cat's out of the house; Pvb.

ئەگەر پێویستی کرد (ئید)
لە کاتی پێویستدا.

*

Should the occasion arise, if it is necessary. id.

ئەگەر تۆ نەبییت بە یارم، خوا ئەسازێنێ کارم
(رس)
ئەگەر تۆ پشتگیریم نەکەیت وەك برادەرێك،
خوا فریاد رەسە لە ئاسمانەوە.

*

Rhet.s. F.T. Shouldn't you aid me as a friend,
My aid from Heaven God will send.
Note.: The idiom (Xuwa esazéné karim)

means "God will arrange my own affairs".

ئەگەر تێخستن (کتپ)

١ . گومان خستنە سەر ووتە و باس؛ گومان لێ کردن (هەڵوێست)؛ دوو دڵی لێ کردن.

٢ . تەگەرە تێ خستن؛ تەنگوچەڵمە هێنانە بەر جێبەجێ بوونی کارێك؛ بەرهەڵست هێنانە سەر ڕێگای جێ بەجێ بوونی کارێك.

●

1. Doubt about, be scandalised at, have doubts about, hesitate to believe, consider questionable, not confide in. vt.

2. Obstruct, block up, hinder (progress, an activity, a wrok.. etc)., get in the way of performing an activity, make difficult for. v.t.

ئەگەرچی (ئپ)

هەرچەندە؛ هەرچی؛ هەرچەند؛ هەرچەن؛ ئارچێ؛ ئارچە؛ لەگەڵ ئەوەشدا کە...؛ لەگەڵ ڤی چەندی؛ دگەڵ ڤی هەندی؛ گەرچی؛ لەگەڵ ئەوەش؛ سەرڕای ئەوە.

●

Though, although, grant that, for all that, be it so, even if, even supposing. conj.

ئەگەر خلە ماڵی ئەکرد، لە موڵکی خۆی گاڵی ئەکرد (رس)

ئەگەر ئەو بتوانێت ماڵ بکات، ئەو دەمە بۆی هەیە لە موڵکی خۆیدا گاڵیش بکات.

بە یەکێك دەوترێ، کە نەتوانێ دەردێکی خۆی دەرمان بکات، ئیتر چۆن حەکیمێکە!؛ کەچەڵ دەرمانکەر بوایە، دەرمانی سەری خۆی ئەکرد.

●

Rhet.s. /T.If he wants to build a house, he can plant millet in his own land either.

F.T. If you are a digger, dig your own garden. or We must cultivate our garden, see (keĉel dermanker buaye...) i.e. We must attend to our own affairs.

E.E. Physician, heal thyself.

Note: "xile" is diminutive (noun) of "Xelil" or "Ibrahim".

ئەگەر خەوت هات سەرینت ناوێ (رس)
(ئەگەر خەوت بێ، بنوو لەسەر بەرد)؛ خەو خۆش گوێ ناداتە ئاو و هەوای ناساز؛ کەسێ کەخەوی هات گوێ ناداتە جێگەی نارەحەت.

✱

Rhet.s. Quiet sleep feels no foul weather.

E.E.

a. when troubles are few, dreams are few.

b. In sleep all passes away.

ئەگەر دەستی بڕوات، پیاو لە پشتەوە سەر ئەبڕێت (رس)
ئەگەر دەستی بڕوا لە پشتی ملەوە پیاو سەر ئەبڕێ.
١. بەیەکێکی خوێنخوار (بێ ویـژدان) دەوترێ. واتە: زۆردار؛ چەپگەر؛ خوێن مژ.
٢. خۆپەرست؛ خۆخۆ؛ خۆخۆیی کەر؛ کەسێ کەلەپێناوی سوودی خۆیدا! کۆ لە خراپە ناکاتەوە (ئان).

✱

1. Rhet. s. T. If he has authority (or capacity to rule) he would have deprived men of their heads.

Used of: an inequitable person. i.e. one destitute of equity, unfair,not fair, unjust.

2. Selfish, self seeking, egoistic, hoggish. adj.

ئەگەر رێوی بنوێ، خەو بە مریشك خواردنەوە ئەبینێ (پن).
خەیاڵ پلاو لێدان؛ خەیاڵێ خاوکردن. (بنگە).

✱

F.T. The fox dreams all night of eating fowls, Pvb.

E.E.

a. The cat dreams of mice.

b. A lover dreams of his mistress.

i.e. Spend in dreaming away, dream of, imagine as possible.

ئەگەر زانیی، ئەزم، ئەگەر نەیزانی، دزم.
(ص)
ئەگەر لە کاتی دزینی شتەکەدا جاوی پێم کەوت، ئەڵێم. ئەوەمنم؛ (واتە: بە گاڵتەمە) و ئەگەر نەشی بینیم، هەرچی شتێکم بە دەستەوە هات، خوا ناردوبەتی.

*

F.T. If he sees me steal it, I shall say "It was for a joke", but if he doesn't, what I take will be God sent; Pvb.

ئەگەر زمان بێ‌بەڵێ، سەررەحەتە (پن)
واتەکە زمانت بێتە هۆی لەمل‌دانت؛ ئەگەر قسە کردن زیوبێت، ئەوا نەکردنی‌زێڕە؛ ئەگەرئاخافتن زیڤ‌بت، نەئاخافتن زێڕە.
(رنگە)

*

Pvb. F.T. Let not your tongue cut your throat.

E.E.

a. The tongue talks at the head's cost.

b. Discourse is silver, silence is gold.

c. Silence never makes mistakes.

d. Speech is silver, silence is golden.

ئەگەر قسەی چاکیشت پێ ناگوترێ، قسەی خراپیش مەکە(پن)
(ئەگەر گوڵ نییت درکیش مەبە)؛ ئەگەر توانای چاکە کردنت نی‌یە، شوێن خراپەش مەکەوە، یان با خراپەشت لێ نەوەشێتەوە.

*

If you can not say something good, do not say anything bad, Pvb.

ئەگەر، کا، هی خۆت نی‌یە، کایەن هی خۆتە (رس)
ئەگەر خواردنەکە هی خۆت نەبێ، وورگەکە هی خۆتە.
١. بەرەورووی یەکێك دەووترێ کەزۆر خۆری بکات.

*

Rhet.s.T. The straw - bin is yours, though the straw is not. i.e. The stomach is yours, the food is your host's. Used of persons:

1. A statement against one who is over - eating.

۲. به هه‌ڵپه خواردن؛ زۆر خۆریی کردن؛ ماشینه‌وه (خواردن).
۳. گه‌ده پر کردن؛ تێ تراندن (خواردنی زۆر).

2. To gormandize, eat greedily, eat heartily, feed (take food) ravenously or excessively.
3. Stuff one's self, fill to repletion, fillfull (stomach).

ئه‌گه‌ر کوو (ئاك)
ب (ئه‌گه‌ریکو).

*
see (egere'ku). adv.

ئه‌گه‌ره‌کوو (ئاك)
ب (ئه‌گه‌رکوو).

*
see (egerku). adv.

ئه‌گین (ئاك/ئپ)
ب (ئه‌گینا).

*
see (egina). adv, conj.

ئه‌گه‌ر که‌سێك که‌سه‌، حه‌رفێکی به‌سه (پن)
(که‌سێ که‌سه‌، ئه‌لفێکی به‌سه)؛ بۆ پیاوی ئاقڵ حه‌رفێك به‌سه؛ دانا به‌یه‌ك سه‌رنج راکێشان (حه‌رفێ) له‌هه‌ڵوێست تێده‌گات و پێویست ناکات درێژه‌ی پێ بدرێت.

بنگه

*
Pvb./ F.T. A clever or wise person can understand what is meant by a hint (Lit. a word), long explanations are not neccessary for him.
or: An intelligent man will understand a signal (or word), a word is enough for a wiseman.
E.E.
a. A word to the wise is sufficient.
b. A word is enough to the wise.
c. A word to the wise is enough.

ئه‌گه‌ر گوڵ نیت، درکیش مه‌به (پن)
ب (ئه‌گه‌ر قسه‌ی چاکیشت پێ ناگوترێ. . . تاد).

*
Pvb. see (eger qisey čakišit pe' nagutre'.....).

ئه‌گه‌ر لایلایه زانی، بۆچ ده‌م به گریانی (رس)
ب [ئه‌گه‌ر ده‌زانی (ئه‌زانی) لایلایه‌بکه‌یت. . . . . تاد.]

*
Rhet.s. see [eger dezani (ezani). laylaye bikeyt.... etc.].

ئەگەر مەڕم نەدیبێ لە هەرێزا، پشقلم دیوە لە جەرێزا (رس)

یەتە: شتێکی لێ ئەزانم.....

*

Rhet.s./ T. Though I have not seen sheep in the fields, I have at least seen dung of sheep in the cattle - shed.

i.e. I know something about it.

ئەگەرنا (ئاك/ ئب)

ب (ئەگینا).

*

see (egina). adv./ conj.

ئەگەرنە (ئاك/ئب)

ب (ئەگینا).

*

see (egina). adv. conj.

ئەگەر و نەگەر (ئاك)

دوودڵی؛ دڵە ڕاوکێ؛ ڕاڕایی.

*

Willy - nilly, shilly - shally, nolens volens. adv.

ئەگەریان چاند، سەوز نەبوو (رس)

ب (ئەگەر تێخستن).

*

Rhet.s. see (eger te´xistin).

F.T. "I wish" or "would that" was planted but did not grow. E.E.

a- A thousand wishes will never fill your pail with fishes.

b- Mere wishes are silly fishes.

c- Wishes can never fill a sack.

ئەگەر یان دا بە مەگەر، کوڕێکیان بوو ناویان نا: کاشکی! (رس)

ب (ئەگەریان چاند، سەوز نەبوو).

*

Rhet. s. see (egeryan čand, sewiz nebu). T. "If" married "Perhaps", and the offspring was "would I have not".

E.E.

a - If wishes were horses, beggars might ride.

b- If wishes were butter - cakes, beggars might bite.

(بنگە)

ئەگەرێكو (ئپ / ئاك)
ب (ئەگەر).

●
see (eger). conj. / adv.

ئەگین (ئپ / ئاك)
ب (ئەگینا).

●
see (egina). conj / adv.

ئەگینا (ئپ/ئاك)
ئەگین؛ ئەگەرنە؛ ئانی؛ ئانكو؛ ئەگەرنا؛ ئانگۆ؛ دەنا؛ نخۆ؛ نەخۆ؛ خۆ؛ ئارنە؛ وەرنە.

●
If nót, unless, except, besides, otherwise, less, or else, nevertheless. conj. /adv.

ئەلالەت (ن)
١. كۆمەڵە؛ گەل؛ هۆگە؛ گرۆ؛ كۆمەڵی پیاو؛ دەستەیەك لە مرۆیان.
٢. لیژنە؛ كۆمەڵـەیەكی رێكخـراو بۆ پرس وڕا.
٣. بەرە؛ گەڤەڵ؛ زیوە.
٤. كەرت؛ پاڵووتە.
٥. پارت.

●
1. Party, group, league, confederacy, alliance, set. clique, association. n.
2. Committee, organised group for deliberation. n.
3. Front, forepart, forward part. n.
4. Part, cue, lines. n.
5. Side, concern, faction, party. n.

ئەلبەکی (ن)

١. مەنجەڵ؛ مەنجۆك؛ پاتیی؛ بەڕۆش؛ سووکره.
٢. دیزە؛ گۆشی؛ دەرپۆشك (ن).

•

1. Cooking - pot (of metal), cauldron, caldron, boiler, copper. n.
2. Earthen - pot, urn, pot made of burnt clay. n.

ئەلحەد (ن)

١. گۆڕیچە؛ شوێنی درێژکردنی مردوو (لە بن گۆڕدا).
٢. گۆڕ؛ گڵگۆ؛ قەبر؛ مەنزڵگای هەموان.

•

1. Niche in the side of a tomb, stone lining of grave. n.
2. Tomb, urn, grave, sepulcher, sepulchre, charnel house. n.

ئەلف (ن)

١. یەکەم پیتی ئەلف و بێی عارەبی و چەند زمانێکی دیکەیە؛ ڤاوڵێکی بێ لایەنە.
٢. هەرشتێك ڕاست هەڵچووبێ (وەك قەدو باڵای ئافرەت...)؛ ڕاست هەڵچوو (خ / ئان).

•

1. Alpha, aleph, the first letter of the Arabic alphabet and some other languages, it is a neutral vowel. n.
2. Straight (as a stature or back), erect, upright, one being conspicuous for one's stature (especially a woman). Metaph./ adj

ئەلفبا (ن)

١. ئەلفبێ؛ ئەلفوبێ؛ ئەلف بێتکە؛ ئەلف بێ تێ؛ ئابێ؛ ئەلف بێتك.
٢. یەکەم هەنگاو؛ سەرەتا؛ بنەڕەت؛ ڕەچ؛ بەریێژ.

•

1. Alphabet, the A B C, letters of alphabet. n.
2. First steps, rudiments, elements (of a subject), the beginning of anything, outest, initiation, the first principles, foundation, forethought, foreknowledge. n.

ئەلف لەیلە ئەخوێنێتەوە (یان ئەخوێنێ) [ئد]
بۆ باسی یەکێك دەووترێ بە مانای:

١ . درێژە بەقسە دان؛ چەنە بازی کردن؛ زۆر بلێیی کردن؛ نەبرینەوەی قسەو لەسەر رۆیشتنی .
٢ . قسەی بێ سوود کردن؛ حەکایەتی مێش کردن .

Lit. To narrate one thousand and one night tales. Used of persons and means:
1. Talk volubly, chatter, never hear the end of it, multiply words, talk incessantly. id. vt.i.
2. Talk continually and foolishly, speak volumes (for or against s.th. or. s.o.), talk idly, have a free and foolish talk. vt. id.

ئەلف و بێ (ن)
ب. (ئەلفبا)

see (elif - ba). n.

ئەلف و بێی نە خوێندووە (رس)
١ . خوێندەوارایی نی یە.
٢ . نەزانە (کەسێ)؛ نەشارەزایە (یەکێ)؛ لە ئیش نازانێ.
٣ . هەری لە بری ناکاتەوە؛ سەرەواوی لە سکدا نی یە.

1. Rhet. s. He is uneducated (lacking education), He is ignorant, He can not read or write.
2. He is showing lack of knowledge (or education, experience..), He is inefficient.
3. He doesn't know A from B, He doesn't know his arse from his elbow, He is stupid.

ئەلووجە (ن)
ب. (ئاڵووچە).

see (alůce). n.

ئەلۆر (ئان)
بەکەڵ؛ بەتەڵەب؛ بەبا؛ فاڵ (مێچکەی ئاژاڵ).

On heat (female animal), having sexual excitement, in the period of sexual excitement (female animal), rutted, in rut, in estrus, in estrous cycle. adj.

ئەلۆریی (ئەژ)
سابرێن؛ تەگە؛ چتیر؛ خەزەڵ؛ نێری؛ هەوری: بزنە کێوی (نێر).

Roe - buck, goat, -buck billy- goat. n. zool.

ئەلۆو جەلۆ (ن)
١ . عەلۆوجەلۆ؛ هەرچی و پەرچی؛ هەرزە و هورزە؛ ئەلەو جەلەو؛ ئەلەو جەلە.
٢ . عەشامات؛ قەرەباڵغی.

1. Riff - raff, ragtag - and- bobtail, tumultuous crowd of vulgar people, dregs of the people, vulgar herd. c.n.
2. The masses, disorderly crowd, tumultous rabble, scum of society. n.

ئەلەنگە (ن)
زمانە بچکۆلە؛ زمانە چکۆلە.

Uvula. n.

(بە) ئەلەنگەی نەنکییەوە!
بەزمانە بچکۆلەی دایەگەورەیە وە؛ جنێویکی دۆستانەیە و لەبەردڵ گران نییە.

Away with the uvula of his grand- mother, what does it matter to uvula of his grand-mother!. (a friendly and an inoffensive re-viling.).

ئەلیک (ن)
ڕوومەت؛ گۆنە؛ گۆنا؛ لام؛ لامچی.

Cheek, either sides of the face... n.

ئەلامەت (نخ)
هەلامەت؛ درم؛ پەتا؛ ڤرڤینگە.

Common cold, influensa, flu, grippe. dise.

ئەلبەتە (ئاك)
١ . هەڵبەتە؛ بێ گومان؛ بێ درۆ؛ بەشکوو؛

1. Certainly, no doubt, truly, positively, in

ڕەنگە؛ بەڕاستی؛ ئەڵبەت؛ هەڵبەت.

fact, in reality, as a matter of fact, in truth, actually. adv.

٢. بێ چەند و چوون؛ بێ ئەملا و ئەولا (ئاك).

2. Unquestionalby, indisputably, undeniably. adv.

٣. بە ئاشكرا؛ ڕەپوڕوون (ئاك).

3. Evidently, obviously., adv.

ئەڵقاپی (ن) ●

دەروازە؛ دەرگای گەورە.

Large gate, town gate, gate. n.

ئەڵقاوێز (ئان / ن) ●

١. بەسێدارەوە كراو؛ مل بە پەتەوەكراو؛ لە سێدارەدراو؛ بە پەت هەڵواسراو؛ بە سێدارەدا كراو؛ بە پەت هەڵخراو.

1. Strangled, strangulated, throttled, choked, hanged, gibbetted, executed (by the halter), hanged by the neck. adj. /n.

٢. ئەڵقەرێز؛ ئەڵقارێز؛ ئاڵقەرێز؛ چفت.

2. Door chain, latch, sliding - latch, a fastenning for a door.

٣. ب. (ئاوێزە / ١).

3. see (awe´ze/1) .n.

ئەڵقاوێز كردن (كتپ) ●

١. لە سێدارە دان؛ بە دارا كردن؛ مل بە پەتا كردن؛ هەڵاوەسین؛ ئیعدام كردن.

1. Hang, execute (by the halter), hang by the neck, gibbet, truss. vt.

٢. (پەت) هەڵخستن (كتپ).

2. Hang up (a rope), suspend. a .th. to vt.

ئەڵقە(ن)

١. چەمبل؛ خەلەك؛ گوولی.

1. Circlet, whorl, gyre. n.

٢. چەڵمە؛ كەڵمە؛ كەڵەوە؛ خەڵتە؛ كوڵەن (ن).

2. Halter, loop, yokes collar, warper, neck - band, collarette, gorget, torque. n.

٣. چوارچێوە؛ چەمە؛ چەمەر؛ چەمەرە؛ پەراوێز؛ تار (ن).

3. Frame, framing, frame - work. n.

٤. ب. (ئاڵقە ٢، ٣، ٤).

5. see (alqe 2, 3, 4). n.

ئەڵقە بەستن (كتپ/كتن) ●

ب. (ئەڵقە دان).

ئەڵقە دان (کتن / کتپ)
گینگڵ خواردن؛ پێچ خواردن (مار)؛ ئەڵقە بەستن؛ ئەڵقە گرتن؛ گلۆڵەبوون؛ لوول خواردن؛ هاتنەوەیەك بە شێوەی بازنە.

●
Be bent into curls, coil up (snake), be bent into waves, form circle, ripple, buckle, form a ring, come together, assemble. vi.

ئەڵقەرێز (ن)
١. ب. (ئەڵقاوێز /٢).
٢. سوورگی (ن).

●
1. see (elqawe´z / 2) .n.
2. Stople, spike, ringed screw, screw - eye, screw hook. n.

ئەڵقەرێز کردن (کتپ)
١. داخستن (دەرگا بە ئەڵقەرێز).
٢. زنجیر کردن؛ کۆت کردن؛ کۆت و زنجیر کردن؛ بەزنجیر بەستنەوە.

●
1. Close (door with latch). vt.
2. Chain, chain up, keep in chains, keep as a prisoner, make fast with a chain or chains vt.

ئەڵقە گرتن (کتپ / کتن)
ب. (ئەڵقە دان).

●

ئەڵقە لە گوێ (نل)
ب. (ئاڵقە لە گوێ).

●

ئەڵقەی زنجیر (نل)
قوڵقی زنجیر.

●
Link, ring. c.n.

ئەڵماس (ن / ئان)
١. ڕووژە؛ بریلیان (ن).
٢. زۆرتیـژ؛ نـووكتیـژ؛ دەم تیـژ (چەقۆ..... تاد) [خ].

●
1. Diamond. n.
2. Very sharp, sharp- edged, keen-edged. adj, metaph.

ئەڵماس تەراش (نل)
بابەتی شووشە کە نەخشێنراوێ؛ قاپ و قاپاچاغی شووشە کە نەخشی لەسەر هەڵکەنراوێ.

Engraved glass - ware, glass plates..... etc. being engraved. c.n.

ئەڵماسکوت (ثان)
ئەڵماس ڕێژ.

Boosed, knobbed (with diamonds). adj.

ئەڵماسە (ن)
زوقم؛ خووس؛ خووسار؛ خوێز؛ ئاڵیشك؛ سیخوار.

Frost, rime, hoar - frost, frozen - dew, white - frost, frozen - vapor. n.

ئەڵما (ن)
١. کەڵکەڵە؛ خولیا.
٢. ئارەزوو؛ تاسە؛ تاسوخ؛ خواهیش؛ خواست؛ دڵخواز؛ مگیز؛ ویست.
٣. هانا؛ هاوار.

1. Anxiety, vexation, uneasiness. n.
2. Notion, conception, concept, universal conception, sentiment, conceit, conviction, estimation. n.
3. Appeal, invocation, petition, plea, imploration, request, application. n.

ئەڵەفە (ن)
ب. (ئیشکیل).

ئەڵەفە کردن (کتپ)
ب. (ئیشکیل کردن).

ئەڵێم نێرە، ئەڵێ: بیدۆشە (رس)
(من ئەڵێم نێرە، ئەو ئەڵێ بیدۆشە)؛ بە یەکێکی: [کەللەرەق؛ مانگروتوو؛ سەر ڕەق؛ سەر سەخت]

Rhet. s. /T. I say "It is a bull", but he tells me to milk it. Used of one's personality. i.e. Strong headed, obstinate, unyielding, opinion-

دەوترێ کە سوور بێ لەسەر ئەو داوایەی کە لە تواناداتی یە.

ated, opinionative, headstrong, self - willed.

ئەڵێی (دەڵێی) [وەتن / گوتن]

١. هەروەك بڵێی؛ تۆ دەڵێی؛ بۆ پێچواندن بەکار دەهێنرێ. . . .).

●

1. Second person sing. pres. in di. of (wutin / gutin). Lit Say a thing on the account of, you might think that, you will say, as much as to say.

٢. وەك؛ وەکوو؛ چۆن؛ چون؛ وەر.

2. (Be) like, (be) similar, (be) resembling, (be) as, (be) equal, (be) same, (be) as like as, (be) as like.

٣. دەق ئاوەها؛ بە هەمان چەشن؛ وەك وەی؛ بە هەمان جۆر.

3. In the same manner of, in the same manner as, in the same fashion of, in the same way of, in the same sort.

٤. وێدەچێ؛ ئەشێ؛ دەشێ؛ ئەبێ؛ دەبێ.

4. It is probably..., it might well be, it is likely, be in a fair way, be expected.

ئەڵێی پیکی پۆلایە (رس)

بە یەکێك دەوترێ بە مانای: لەش ساغ؛ دروست؛ بێدەردو دوور؛ خۆش؛ بێ رووشە (تەندروستی).

●

Used of healthy person, i.e. full of health, of good - health, in a sound condition, in the enjoyment of health, marked by health, of a sound constitution.

ئەڵێی خەرەنگەزە (رس)

بە یەکێکی هەراسان وجاڕسکەر دەووترێ کە زۆر قسە برنگێنێتەوە: وەڕز و بێزارکەر؛ مێشك بەر.

●

Rhet. s./T. He is in accord with the nature of a leech or a tick. i.e. very importune, urging too much by repeated requests.

ئەڵێی داری واوەیلایە (رس)
بە یەکێك دەووترێ کە (زۆر لەڕ و لاواز؛ ڕەق و تەق؛ درێژ داهۆڵ) بێت.

●
Rhet. s. Thin as a lath or lean as a rake, i.e. bare - bone, weak - kneed, very weak and tall.

ئەڵێی دیزەی ڕەشە (رس)
هەروەك دیزەی ڕەش وایە؛ لێرەدا (دیزەی ڕەش) بە یەکێکی (خراپ؛ بەد؛ گەند؛ گەندەڵ) دەووترێ.

●
Rhet.s. / Lit. He might well be (or as black - pipkin.
Note: dîze . (earthen pot or pipkin). which things are boiled or heated.
Here "Black pipkin" Used of persons and means: evil, wicked, harmful, detrimental.

ئەڵێی ڕێوی تەڵەکەبازە (ئید)
وەك ڕێوی فێڵبازە؛ بە یەکێکی [تەڵەکەباز؛ ساختەچی؛ گزیکەر] دەووترێ.

●
(He is) as tricky as a fox.
Used of person and means: charlatan, deceiver. id.

ئەڵێی زێڕی زەردە (رس)
وەك زەرە؛ بە منداڵێکی لەسەرخۆو خووڕەوشت باش یان کەسێکی ڕێك و پێك دەووترێ.
(بئك).

●
Rhet.s. (He is) as yellow gold.
Used of a well - behaved child, or an orderly person.
E.E. As good as gold.

ئەڵێی سەگی هەڵەپاسە (رس)
وەك سەگی بەرەڵا پەلاماری ناسیاو و نەناسیاو ئەدات؛ بە یەکێکی هاری، شەڕانی و بێچاوەڕوو دەووترێ.

●
Rhet. s. / F.T. He is like a savage dog (which attacks both acquaintances and strangers).
Said of impudent and ungrateful person. i.e. a fierce, brutal or cruel person ready to fight.

ئەڵێی سیرمەیە (رس / ئد)

جیرە وەك پێستەی خۆشکراو (دەباغ کراو).

١. بۆ چۆنیەتیی خواردن بەکار دێت، وەك پارچەیەك گۆشتی جیڕ کە بڕین یان جوونی ئاسان نەبێ؛ نەکوڵاو.

٢. تەن دروست؛ لەش ساغ؛ بەهێز؛ بەکێش.

●

Rhet. s. /E.E. As tough as leather.

1. Used of food, eg. a piece of hard meat which is difficult to cut or chew, i.e. stringy, not cooked well; id.

2. (Used of physically) strong person, healthy, sound, of good health, of a sound constitution.

ئەڵێی سێوێکن، کراون بەدوو کەرتەوە (رس)

زۆر لەیەك دەچن (دوو کەس)؛ بە دوو کەس یان دووشت دەوترێ کە چۆن یەك بن لە شێوە دا یان خوو ڕەوشتدا.

بنگە

●

Rhet.s./ T. They are as like as one apple which has been cut in two halves. E.E.

a. They are as like as two peas in a pod.

b. As like as two beans. F.T. They are like an apple in halves.

Note: (They are) used for two persons.

The term is used of two persons or things which are very musch alike in appearence or character.

ئەڵێی گەنەی گونی گایە (رس)

١. وەك گەنەوایە بە گونی گاوە نووسابێ؛ بە یەکێکی: [پێداگر؛ ڕکەگر؛ بڕاندۆغ؛ چیرەکەر] دەوترێ.

٢. هەراسانکەر؛ جاڕسکەر؛ مێشکبەر؛ پیاوکاسکەر.

●

1. Rhet. s./Lit. Like a tick on bull's testis (with reference to one: sticking out, urging persistently, demanding or maintaining persistently).

2. Very trouble - some, worrisome, harassing, tough, hard to deal with, burdensome, importunate.

ئەم (ج)

١. جێناوە بۆکەس یان شتێکی نزیك (کات، جێ ـ جێگە.... تاد)؛ ئەڤە؛ ئەیە؛ ئینە؛ یە؛ ئیید.

٢. ئەو؛ ئەڤ؛ یە؛ ئی.

٣. ئێمە؛ ئەمە؛ مە.

٤. من.

1. For person or the thing that is nearer, this (person, thing, time, place...).

2. He, she, it, this (person... etc.).; Pron.

3. We; pron.

4. I, pron.

ئەمار (ئاژ / ن)

١. خەیاڵاوی؛ حوَل؛ حەشاش؛ گەلحۆ؛ گێژ؛ داڵغەچی؛ وور.

٢. ب. (ئەمبار [ن]).

Vain imaginative, hypochondriac, hypochondriacal, splenetic, dispirited, dejected, depressed, hipped. adj.

2. see (embar). n.

ئەماراو (ن)

ب. (ئاڤزێل).

see (avze1). n.

ئەمار کردن (کتپ)

داکردن؛ هەڵ گرتن؛ کۆ کردنەوە؛ شاردنەوە (شت بۆ کاتی پێویست)؛ خستنەلاوە؛ پاشەکەوت کردن؛ خستنە سەریەك؛ کۆمەڵ کردن؛ خڕکردنەوە؛ برهاڤ کرن؛ گرد کردنەوە؛ پەرگهاندن.

Store, garner, hoard, save, reserve, treasure up, lay in, lay up, put by, amass, heap up, store up. v.t.

ئەمارەبۆ (نل)

ڕزیوو پیس بوو (قوماش)؛ چڵکن و دارزاو (کاڵا) لە ناو دووکاندا یان ئەماردا.

Shopworn, shop - begrimed, shopsoiled. c.n.

ئەمان (ج /ن)

١. كۆی (ئەم)؛ موتەنیا بۆئادەمیزاد بە کاردێ [وان؛ ئانیشا؛ ئانیلە ئازی؛ ئـەی؛ ئەوەکان؛ هۆوانە].

٢. هێمنی؛ بێ ترسی؛ دڵنیایی (ن).

٣. دەخیل؛ دەخیلە!؛ هاوار؛ (ئسب).

٤. پەنا؛ داڵدە؛ داڵدە.

1.Of this person, these persons (fellows), chaps, bodies), pron; n. pl.

2. Security, safe - conduct, safety, protection. n.

3. Mercy!, Alas, well!, Help!; interj.

4. Refuge, shelter, asylum, hiding place. n.

ئەمانە (جك) [بۆ کەس یاشتی نزیك]

ئەم شتانە؛ ئەم کەسانە؛ ئەم کەس گەلە.

These (persons or things); pron. pl.

ئەمبار (ن)

عەمبار؛ عەمار؛ ئەمار؛ مەسنا؛ کۆگا.

Store, barn, store - house, magazine, ware-house, repository, depot, godown.

ئەمباز بوون (کتپ / کتن)

ب. (ئاوریـش بوون / ٢).

ئەمبایی (ن)

وێچوون؛ لێچوون؛ پێچوون؛ هاوچەشنیی؛ هەڤبەریی؛ هەڤرووییی.

Likeness, resemblance, similarity, similitude, semblance, form, external appearance, counterpart, representation. n.

ئەمبەر (ن)

ئەملا؛ ئەم کەنار؛ ئەم تەنیشت.

This side, this edge, this verge. n.

ئەمبەرو ئەوبەر کردن (کتن)

چوونە ئەوبەر و هاتنەوە ئەمبەر؛ ئەوبەر و ئەمبەر کردن.

Go back - and - forth, move forward and backward, go to - and fro, wade to and fro. vi.

ئەمپەڕ (ن)
١. هەرە ئەملا؛ هەرە نزیك.
٢. ئەملاترین؛ نزیكترین.
٣. كەمترین (پلەی شتێ).

●
1. This tip, this end, this extreme point. n.
2. The utmost point, the outermost part.
3. The minimum (degree of a thing).

ئەمپەڕ و ئەو پەڕ كردن (كتن)
١. پەڕینەوە لە مبەر بۆ ئەوبەر (ئاو).
٢. ب. (ئەمبەر و ئەوبەر كردن).

●
1. Wade through (water). vi.
2. see (ember u ewber kirdin). vi.

ئەمجا (ن / ئاك)
ب. (ئەمجار).

●
see (emcar). n. adv.

ئەمجار (ن / ئاك)
١. ئەمجا؛ ئەوجا؛ ئەوجار؛ ئنجا؛ ئینجا؛ ئینجار؛ ئینجارەكە؛ ئینجارەكان؛ ئینجاكوو؛ ئینجاوكوونێ؛ ئیمجار.

●
1. This time, this date [or period, age, era, term, cycle, epoch, eon, stage, reign, dynasty]. n. adv.

also: Therefore, for this reason, on that account, consequently.

٢. ئەم كەڕەتە؛ ئەمجارە؛ ئەم هەڵە؛ ئەم گەڕ؛ ئەم كەشە؛ ئەمبارە.

2. This turn, this proper time, this opportunity, this round, this circuit, at that time. adv. n.

٣. پاش ئەمە؛ لەپاشان؛ دپشت ڤە (ئاك).

3. Soon after, immediately after, later on, soon afterward, at another time, sooner or later. adv.

٤. دوایی؛ پاشان؛ پاشیی (ئاك).

4. Then, hereafter, afterward, afterwards. adv.

ئەمجارتر (ئاك)

دیسان؛ هەمدیسان؛ هەمیسان؛ جارێکی تر؛ دیسا؛ دیسانەکە؛ دیسانەوە.

●

Again, afresh, anew, once more, another time, besides, furher, furhermore, in addition. adv.

ئەمدیو (ن)

ئەم تەنیشت؛ ڕووی ئەملا (شتێ)؛ ئەملا.

●

This flank, the position beside one, either of the two bounding surfaces (of an object). n.

ئەمدیوو ئەودیو کردن (کتن / ئید)

١. لە لایەکەوە بۆ لایەکی تر هاتوچۆ کردن؛ ئەم تەنیشت و ئەوتەنیشت کردن.

٢. تەپاو تل کردن (لەسەر جێگەی نوستن)؛ نارەحەت بوون و خەو لێ نەکەوتن لە ناو جێدا؛ تەپو تل کردن؛ گلاندن بەم دیوو بەودیودا؛ تەپاوتل کردن لە جێگەدا؛ هەڵگەڕانەوەی پاڵکەوتوو لەسەر لایەکەوە بۆ لاکەی تری.

٣. چەوتوچێیلە لێدان؛ چوونە بنجو بناوان (ئد)

٤. لێ ورد بوونەوە؛ سەرنج لێدان؛ ورد بوونەوە، لە....

● .

1. Go from side to side, set one's self about. vi. id.

2. Fling oneself about in sleep, be restless in bed, tumble about, tumble in one's sleep. id.

3. Search into, examine closely, pry into. id.

4. Pay careful attention to, scrutinize, inquire into. id.

ئەمری خوا بەجێ هێنان (کتن/ئد)

١. ئەمری خوا کردن؛ فەرمانی یەزدان بەجێ هێنان؛ لە دنیا چوونەدەر؛ مردن؛ زایە بوون؛ نەمان.

٢. جێ بە جێ کردن (فەرمانی خوداوەند).

●

1. Bring God's order to completion. Die, expire, leave the world, draw the last breath, demis, fade out, pass on, God has taken him unto Him.

2. Carry out the orders and instructions of Sovereign of the Universe. vi. id/Lit.

ئەمڕۆ (ن /ئاك)

ئیمڕۆ؛ ئەمڕۆکە؛ ئەڤڕۆ؛ ئەوڕۆ؛ ئیڕۆ؛ ئاڕۆ.

*

To- day, this day, the present day, this promised time, the present appointed day or time., n., adv.

ئەمڕۆ بەحازر، سبەینێ بە قەرز (رس؛

بۆ قەرز، سبەینێ وەرموە (پشگ)

*

Rhet. s./T. To-day cash, to-morrow credit. E.E. This day there is no trust, come to-morrow.

ئەمڕۆو سبەی پێ کردن (ئد)

دەسی بەدەسی پێ کردن؛ بە درەنگە خستن؛ وەدوا خستن (بەفرت و فێڵ).

*

Put off a thing be achieved, delay the achievement of work or a propmise, cast aside, lay aside, divest one's self of, pass fraudulently. id.

ئەمسا (ئاك/ن)

١. ئێستا؛ ئێستە؛ ئیستێ؛ ئیسا؛ ئیسە؛ هەنووکە؛ نهوو؛ نووکە؛ نهە؛ نها؛ نهۆ.

٢. لەمەودوا؛ لەمەولا؛ لەمەوپاش؛ لەمەوسا؛ لەمەودوا؛ لەمەولا (ئاك).

*

1. Now, the present, at present, at this moment, in a short time, at this time, presently, forthwith, pretty soon. n. / adv.

2. From now on, after this, henceforth, henceforward, from this time forward, hence, from this time forth. adv.

ئەمسەر و ئەوسەر کردن (کتن) ●

ڕۆیشتن لە سەری ئەمسەرەوە تا سەری ئەوسەر.

Move forward and backward (from the first point to the end). vi.

ئەمسەرو ئەوسەر پێ کردن (کتپ /ئد) ●

١. هێنان و بردن لەسەری ئەمسەرەوە بۆ سەری ئەوسەر.

1. Make a.o. walk to - and - fro. vt. / id.

٢. بێنەو بەرە پێ کردن؛ ماندوو کردن (کەسێ)؛ هیلاك کردن؛ نارەحەتکردن؛ بۆڕۆ کردن.

2. Bring a.o. to - and - fro, tire- a.o., emaciate and exhaust a.o., weary, fatigue a.o. vt. / id.

٣. هێنان و بردن (وڵاخی بەرزە بە نیازی تەعلیم دادانیەوە).

3. Tend and discipline (horse). vt.

٤. ڕۆتینێکی دوورو درێژخستنەبەر.

4. Bring a long routine in action, bring forth a long routine into play. id.

ئەملا (ن) ●

ب. (ئەمبەر).

see (ember). n.

ئەملاو ئەولا کردن (کتن) ●

١. ب. (ئەمبەر وئەوبەر کردن).

1. see (ember u ewber kirdin). vi.

٢. گەڕان بەملاو ئەولادا؛ هاتوچۆ کردن لەلایەکەوە بۆ لایەکی تر.

2. Ramble about, rove, roam, go here and there. vi.

٣. کەوتنە شوێن شتی هیچ و پووچ؛ ڕەفتار کردن بەکەمتەرخەمی یەوە.

3. Mind trifles, act recklessly. vi.

ئەموست (ن) ●

ئەنگوس؛ ئەنگوست؛ پل؛ پیلك؛ پەنجە؛ تبل؛ تپل؛ تلم؛ تیلك؛ تل؛ تلی؛ تلیك؛ تپلك؛ گلك.

Finger, digit, pointer. n.

(١)ئەموستە چاو (ئاتل)
ئەنگوستە چاو؛ زۆرتاریك؛ نزار؛ تاریکستان.

* 1. Pitch - dark, very dark, intensely dark piceous, cimmerian. adj.

(٢)ئەموستە چاو (شەو)[خ]
تاریکەشەو؛ شەوەزەنگ؛ شەوی زۆر تاریك؛ تاریکستان؛ شەوانی زۆر تاریك (سێ شەوی هەرەدوایی مانگ).

* (2) Pitch - dark night, very dark night, entirely without light, the three last nights of a lunar month. Metaph.

ئەموستیلە (ن)
ئەموستەویلە؛ ئەنگوستیلە؛ ئەنگوستەویلە؛ نگوستەویلە؛ کلکەوانە؛ پەنجەوانە.

* Finger - ring , whorl n.

ئەموستیلەی درومان (ئل)
ب. (ئەنگوستیلەی درومان).

* see (engustiley diruman). c.n.

(پڕ بە) ئەموستیلەیەکی درومان (خ)
١. تۆزیك؛ زەرایەك؛ تۆسقاڵێك؛ تۆزقاڵێك؛ تۆزقاڵانەیەك؛ ئەوەندەی ئەموستیلەیەکی درومان بیگرێت.
٢. فرێك؛ قومێك؛ قومیك؛ لێ چێژتنێك.

* 1. Small quantity, a trifle, thimbleful, as much as a thimble holds, a thing of little consequence, thing of no moment. Metaph.
2. A sip (sup), a swallow (mouthful), taste. Metaph.

ئەمە (ج / ئاك)
١. ئەڤە؛ ئەڤ؛ ئەڤا؛ ئەڤیها؛ ئەڤیهی؛ ئەمەهە؛ ئەمەهەی؛ ئەمهەی؛ ئێینە؛ ئەم - کەسەیان ئەم شتە.
٢. ئەیە؛ ئێی؛ ئێینە؛ یە (ج)
٣. ئێمە؛ ئەم؛ مە (ج).
٤. ئێرە؛ ئێرە؛ ئێردانە؛ ئێرانە؛ ئەیرە؛ ڤێرێ؛ لە ئێرانە (ئاك).
٥. بەرە و ئێرە؛ بۆ ئێرە؛ ئێرهە (ئاك).

* 1. This (person or thing); pron.
2. This person, thing... etc., the thing mentioned or understood; pron.
3. We, the person speaking; pron.
4. Here, now, in the present state. adv.
5. In this place, concerning this place, here in, in here, into this place.

or: Here, hither, to this place, toward this place. adv.

ئەمە ئەرزو ئەوە گەز (پن)
ب. (ئانە گورزو ئانە مەیدان).

•
T. Here's the field and there the ell. see (ane gurz uˆ ane meydan); pvb.

ئەمەتا (شر)
ئەمەتە؛ ئەمەتی؛ ئەمەتانێ؛ ئەمەسە؛ ئەمەسا؛ ئەڤە.

•
It is about here, It is near here, It is here - about, It is at or in this place, here it is , phr.

ئەمەك (ن)
ب. (ئەمەگ).

•
see (emeg). n.

ئەمەگ (ن)
١. ئەمەك؛ ئیشی بەئەرك؛ كاری سەخت؛ ئیشی‌گران؛ كاری قورس.

•
Laborious work, toilsome business, arduos occupation, fatiguing employment, wearying function. n.

٢. رەندیی؛ قنجیی؛ چاكە؛ مزی چاكەی دایك‌و باوك بەسەر منالی خۆیانەوە؛ ئەجری دایك و باوك لەسەر مندالی خۆیان.

2. Reward, guerdon, requital, remuneration, indemnity, premium, bonus, what is due to parents. n.

٣. وەفا؛ مرۆیەتیی؛ پیاوەتیی؛ جوامێریی (ن).

3. Accomplishment (of a vow), compact, (fulfilment of) a promise, promise, manliness, manhood, dignity. n.

٤. ئامۆژگاریی.

4. Advice, recommendation, admonition. n.

٥. فەرمان؛ كار؛ كردار.

5. Task, work, labor, drudgery. n.

٦. پێویستیی؛ گەرەكیی (ن).

6. Necessity, need, needfulness, pressing want. n.

٧. خۆراك؛ ژەم (ن)

7. Dose, potion, portion, prescribed portion

(of medicine). n.

8. Food, provisions, rations. n.

9. Goodness, generosity, nobleness of character). n.

٨. خوارده مه‌نیی (ن).

٩. خێر؛ جوامێریی (ن).

ئه‌مه‌گ به‌جێ هێنان (کتن/کتپ)

١. ئه‌مه‌گ دان؛ هه‌وڵدان؛ ته‌قه‌لا کردن؛ هه‌وڵ و ته‌قه‌لادان؛ته‌قه‌لادان.

٢. پاداش دانه‌وه؛ چاکه‌دانه‌وه (کتپ)

1. Work hard, exert one's self, keep at work earnestly, do one's best, lay one's self out, make an effort. vi.

2. Recompense, remunerate, make up for reward, requite. vt.

ئه‌مه‌گ به‌خه‌سار بوون (کتن)

هه‌وڵ و ته‌قه‌لا به فیرۆچوون؛ ره‌نج به‌خه‌سار چوون؛ ره‌نج بی‌وه‌ر بوون.

Have one's efforts fallen, go the ways of the winds (one's struggle), end in smoke (one's exertions), come to nothing (one's attempts), go by the board (one's hopes), be futile or be in vain (one's strives). vi.

ئه‌مه‌گدار (ئان)

١. به‌وه‌فا؛ به‌به‌قا؛ به‌غه‌مك.

٢. که‌سێ ئه‌مه‌کی به‌سه‌ر یه‌کێکی ترموه‌بێ؛ خاوه‌ن پیاوه‌تیی؛ ئاخوه‌وه‌ند.

1. Faithful (to a promise), loyal, worthy of credit, worthy of belief, trustworthy. adj.

2. Superabundant, suprior, virtuous, redundant, meritorious. adj.

ئه‌مه‌گدان (کتن)

ب. (ئه‌مه‌گ به‌جێ هێنان).

see (emeg bece henan). vi.

ئەمەگ لەگەڵ كێشان (كتپ/ئد)

١. خۆ ماندو كردن لەگەڵ؛ خۆ پێوە ماندوو كردن؛ هەوڵ و تەقەلا لەگەڵدان؛ خۆ ماندوو كردن بە ڕاپەڕاندنی ئیش و كاری یەكێكی ترەوە؛ خەریكبوون بەجێ بەجێ كردنی ئیشی یەكێكی دیكەوە؛ ئیش و كاری خەڵك ڕاپەڕاندن.

٢. (منداڵ) بەخێو كردن؛ پەروەردە كردن (مناڵ).

1. Take pains of, grant every assistance to, make efforts, do one's best to... , do the best one's ability to, strive after, struggle against difficulties, meditate upon a.th., exert one's utmost endeavours, exert one's self to the utmost of one's power to achieve s.o's task. vt. /id.

2. Bring up (child), take care of during infancy and childhood, nurse, breed, nurture. vt.

ئەمەندووچكە (ئاك/ئان)

ئەمەندوو سكە؛ ئەوەندوو سكە؛ زەرایەك؛ تۆسقاڵێك؛ تۆزڵقانەیە؛ تۆزكەلانەیەك؛ ئەمەندووسكانە؛ ئەمەندووكانە؛ شتێكی كەم.

The least, the minimum (in quantity or amount) a trifle, in a very small degree, not much, in some degree, slightly, in the smallest degree, at the very lowest amount. adv. /adj.

ئەمەندە (ن /ئاك)

ئەمەند؛ ئەمەنە؛ ئەوەند؛ ئەوەندە؛ ئەوەنە؛ هێندە.

This much, to a great degree or extent, just about, much the same quantity, in such a wise, to such a degree, in such a manner. n./ adv.

ئەمەیان (نل)

ب. (ئەمێیانە /٢).

see (eméyane /2). c.n.

ئەمیتر (نل/ئان)
ئەمیکە؛ ئەویدیی؛ ئەویدیکە؛ ئەویدواتر.

This one, the latter, last mentioned (of two), last in succession. c.n. /adj.

ئەمێ (ئاك)
ئەم جێگایە؛ ئەم جێگەیە؛ ئێرە؛ ئێرانە.

Here, this place, hereabout, hereabouts. adv.

(لە) ئەمێ (ئاك)
لە ئەم جێگایە؛ لە ئەم جێگەیە؛ لەمجێگایە؛ لەمیانە؛ لە ئەمێیانە؛ لە ئێرە؛ لە ئێرانە؛ لێرانە.

In this place, hither, to this place. adv.

ئەمێنانە (نل/ئاك)
١ . ئێرانە؛ ئەم دەوروبەرە.
٢ . ئەمە (شتەنزیکەکەیان، کەسە ناسراوەکەیان؛ ئەم یەکەیان)؛ نێوان دووشت؛ چەند شتێ).

1. At or in this place, into this place, hither. c.n. / adv.
2. The thing that is nearer, the person understood, this one (of two things or several ones). c.n.

(لە) ئەمێیانە (ئاك)
لەم دەوروبەرە؛ لە ئەم دەورو بەرە؛ لە ئێرانە.

At this place, in this place, near this place, near about, hereabouts. adv.

ئەنیاز بوون (کتن)
ب. (ئاوقەد بوون/١)

ئەنتیکە (ئان/ن)
١ . عەنتیکە؛ نایاب؛ دانسقە؛ بەنرخ؛ گرانبەها (شت)
٢ . سەیر؛ جێی سەر سوڕمان؛ سەر سوڕهێنەر (کەسێ یان شتێ).

1. Antique, rare, choice, fine, dear, excellent, exquisite, high - priced. n. adj.
2. Bewildersome, puzzler, a person or thing that puzzles. adj. /n.

۳. قسه خۆش؛ نوکتەباز؛ نوکتـەچی (ئان/ن).

3. Amusing talker, mocker, epigrammatist, jester, joker (in words). adj. /n.

٤. کاری خۆتێ هەڵقورتان (لە ئیشی کەسانی تر).

4. curiosity, inquisitiveness, inquiringness. n.

ئەنتیکەخانە (نل)

مووزەخانە؛ عەنتیکەخانە.

*

Museum. c.n.

ئەنجام (ن)

١. دوایی؛ دەمایی.
٢. کۆتایی؛ دوایی کار؛ پاشین؛ دوماهکی.
٣. بەرە؛ هەرە دوایی؛ بنەبڕ.
٤. بڕیار.
٥. بەروبووم؛ بەرهەم؛ دەسکەوت.
٦. پەڕ؛ دووا (ن/ئاك/ئان).

*

1. Conclusion, deduction, inference. n.
2. End, completion, termination, cessation. n.
3. Closing, settlement, arrangement. n.
4. Decision, determination, judgement. n.
5. Product, returns, outcome, proceeds gain, yield, bountry. n.
6. Behind, time after, abaft, aft. n. adj. adv.

ئەنجام پێدان (کتپ)

تەواو کردن؛ کۆتایی پێ هێنان.

*

Make an end of, put and end to, cut short, bring to a conclusion. vt.

ئەنجام دان (کتپ)

ب. ((بە) ئەنجام گەیاندن).

*

see ([be] encam geyandin). vt.

(بە) ئەنجام گەیاندن (کتپ)

١. بردنەسەر؛ بەجێ هێنان؛ بڕینەوە؛ تەواو کردن؛ ئەنجامدان؛ جێبەجێ کردن؛ کردن؛ دروست کردن؛ دوایی پێ هێنان؛ دوایی هاوردن؛ گەیاندنە ئەنجام.
٢. مۆر کردن؛ ئیمزا کردن (کتپ).

*

1. Finish, accomplish, complete, fulfil, perform, get done, execute, do, practise, achieve, work out, carry into effect. vt.

2. Bring to perfection, actualize, sign (an agreement....). vt.

(بە) ئەنجام گەیشتن (کتن)
گەیشتنە ئەنجام؛ دوایی هاتن.

*
Come to an end, terminate, end, cease, close. vi.

ئەنجام گیری کردن (کتپ)
لێ پەیدا کردن؛ دەرهێنان.

*
Deduce (a conclusion) from, infer a.th. from, derive, infer, draw as an implication. vt.

(گەیشتنە) ئەنجام (کتن)
١. ب([بە] ئەنجام گەیشتن).
٢. ئەنجام وەرگرتن (کتن/کتپ)
٣. سوود بەخشین؛ ئەنجام لێ پەیدا بوون (کتن).

*
1. see ([be] encam geyştin). vi.
2. Get the result of, wind up. vi.
3. Result, proceed, be the effect, accrue. vi.

ئەنجام هاتن (کتن)
تەواو بوون؛ برانەوە؛ کۆتایی هاتن؛ لەسەر بڕیاری خۆ ڕۆیشتن.

*
Conclude, be finshed, come to a close, make up one's mind. vi.

ئەنجامیی (ئان)
کۆتایی؛ هەرەدوایی (شتن)

*
Ended, final, concluding. adj.

ئەنجن (ن)
ب. (ئەنجە).

*
see (ence). n.

ئەنجن ئەنجن (ئان)
پل پل؛ پارچە؛ ئەنجە ئەنجە؛ ونجڕ و نجڕ؛ لەت لەت؛ کوت کوت؛ لەت و پەت؛ وورد جنراو.

*
Sliced, cut (into thin pieces), pared, skived, minced, chopped fine, hashed. adj.

ئەنجن ئەنجن کردن (کتپ)
١. ئەنجە ئەنجە کردن؛ پل پل کردن؛ پارچە پارچە کردن؛ جنین؛ لەت لەت کردن؛

*
1. Cut (in small pieces), put (a.th.) to rags, slice, wear out (a garment), cut in pieces,

لەتوپەت کردن؛ پارە پارە کردن؛ ونجڕ ونجڕ کردن؛ تیکە تیکە کردن.
ب. (ئەنجنین).

skive, pare, cut into thin pieces, mince, chop. vt.
2. see (encinǐn). vt.

ئەنجندراو. (ن/ئانپ/ئان)
١. پارچە پارچەکراو؛ لەتوپەت کراو؛ ئەنجنراو؛ جندراو؛ جنراو.
٢. پل؛ پارچە؛ وورد؛ جنکە (ن).

✱
1. Being cut to pieces, garment in rags, being cut into thin pieces, sliced, minced, cut into small fragments. n. unob./ adj.
2. Piece, part, fragment, bit, scrap, hunk, chunk. n.

ئەنجنین (کتپ)
١. جنین؛ هەنجنین؛ پارچە کردن؛ وورد کردن.
٢. ئەنجن ئەنجن کردن (لە شی کەسێك بەخەنجەر، چەقۆ..... تاد).

✱
1. Slice, cut (into thin pieces), mince, cut into small fragments. vt.
2. Wound a.o. severely in different parts of one's body by dagger, knife,..... etc.

ئەنجە ئەنجە (ئان)
ب. (ئەنجن ئەنجن).

✱
see (encin encin). adj.

ئەنجە ئەنجە کردن (کتپ)
ب. (ئەنجن ئەنجن کردن).

✱
see (encin encin kirdin). vt.

ئه‌نجینه (ن)
چیلکه و چه‌واڵ؛ چڵ و چێو.

Loopings, loopped off twigs. n.

ئه‌نجومه‌ن (ن)
١. کۆڕ؛ کۆمه‌ڵ؛ کۆمه‌ڵه؛ دانیشتگه؛ کۆنگره؛ کۆگا؛ کۆگه.
٢. کۆمه‌ك.
٣. لیژنه؛ کۆمه‌ڵه پیکهاتوویه‌ك بۆ دوان و کۆڵینه‌وه (له شتێ).

1. Society, association, meeting, fellowship, union, companionship, partnership, sodality, gatthering, congress assembly, council, conferemce. n.
2. Corporation, body, copartnership.n.
3. Committee, organized group for deliberation and conversation. n.

ئه‌نجومه‌ن گرتن (کتپ)
کۆبوونه‌وه (لیژنه)؛ کۆڕ گرتن؛ پێڕ به‌ستن؛ کۆمه‌ڵه به‌ستن (یان، گرتن).

Assemble, muster, convene, convoke, congregate, summon. vt.

ئه‌ندازکار (نل)
ب. (ئه‌ندازه‌گر).

see (endazegir). c.n.

ئه‌ندازه (ن)
١. قه‌باره؛ پان و به‌رینی؛ هنداز.
٢. پڕ به پێست؛ له‌قه‌ده‌ر حاڵ؛ به گوێره‌ی پێویست؛ مام ناوه‌ندیی؛ نه گه‌وره نه بچووك.
٣. پێوانه؛ ئه‌ندازه‌گر؛ ئه‌نازه.
٤. ڕاده؛ به‌رمه‌سه (ن)
٥. ژماره؛ شماره (ن)
٦. جێگه؛ شوێن؛ جێ؛ جێگا.

1. Volume, bulk, dimensions, size, vastness. n.
2. To the extent of, to the extent that, according to the necessary measure, somewhat, so much as, average, some, a little, normal rate, quality, quantity,... etc. an approximation to this. n.
Measure, scale, measurement, instrument for measuring. n.
4. Limit, confine, terminus. n.
5. Number, figure, numeral digit, numero. n.
6. Place, rank, stakes, standing, grade, order

of, importance, precedence. n.

٧. بەرتەق؛ بەرتەقا؛ بارتەقا؛ هێند؛ قەر (ن).
7. Amount, sum, total, sum total, net quantity, whole, footing, footing up. n.

٨. ئەڤچەند (ن)
8. Effect, purport, result. n.

٩. پێوانەزانی (ن).
9. Engineering, surveying. n.

١٠. سەنگایی؛ قورسایی (ن).
10. Weight, heaviness, heft, tonnage, ponderousness. n.

(زیاد لە) ئەندازە (ئید)
ب. [(لە) ئەندازە بەدەر].

●
see [(le endaze beder]. id.

(لە) ئەندازە بەدەر (خ)
زیاد لە ئەندازە؛ لە ئەندازە زیاتر؛ بێ ئەندازە؛ بێ شومار؛ بێ ئەژمار، زۆر تر لە پێویست؛ لە سنووری پێویست زیاتر.

●
Unreasonable, inordinate, extreme, excessive, extravagand, exorbitant, intemporate, immoderate, too much, without restraint. Metaph.

(لە) ئەندازەدا نەمان (ئد)
تۆخ کردنەوە (شتێ)؛ لە ئەندازەدا نەهێشتن؛ لە ئەندازە تێپەڕ بوون؛ لە سنووری سانایی تێپەڕ بوون (شت، ڕەفتار؛ قسە....تاد)

●
Depict extravagantly, colour too highly, over - colour, describe inordinately. id.

ئەندازە کردن لەگەڵ (ئد)
بەراورد کردن لەگەڵ.

●
Collate with, bring into comparison, estimate relativly. id.

ئەندازە کردن لەگەڵ یەکدا (ئد)
هەڵسە نگاندن (دوو شت یان زیاتر) لەگەڵ یەکتردا.

●
Linken to, compare a.th. with. id.

ئەندازەگر (ن)
ئەندازیار؛ ئەندازکار.

Engineer, one skilled in engineering. n.

ئەندازە گرتن (کتپ)
١ . پێوان؛ پیڤان؛ بەقەد گرتن؛ ئەندازە کردن.
٢ . ئێلچی گرتن؛ دیاریی کردن (پێوانەی جل و بەرگ)؛ گرتن (چەندێتی و قەبارەی شت).
٣ . لێکدانەوە؛ بەراورد کردن (کتپ)

1. Measure, mete out, estimate, gauge, proportion, apportion. vt.
2. Find out the dimensions of, measure out. vt.
3. Go over, go through, adjust or estimate by comparison. vt.

ئەندازیار (ن)
ب. (ئەندازەگر).

see (endazegir). n.

ئەندام (ن)
١ . پەل؛ چوارپەل؛ ئازا؛ ئەنام؛ ئەنام گیان؛ هەموو لەش.
٢ . بەژن؛ بالا؛ بەژن و بالا؛ لەشولار؛ قەد.
٣ . عوزو؛ کەسێکی لە ڕێکخراوێکدا یان لیژنەیەکدا کاربکات.
٤ . لەش؛ تەن؛ جەستە؛ گشت گیان؛ گژگیان؛ سەرتاپا.

1. Limb, extremity, productive member (as the foot, hand,... etc.).n.
2. Height, tallness, size of the body. n.
3. Member, a person belonging to some association, committee... etc. n.
4. Body, trunk, soma, troso, stem, bole. n.

ئەنلۆ (ن)
خەم؛ خەفەت؛ پەژارە.

Grief, sorrow, afflication, heartbreak, bitterness. n.

ەندۆناك (ئان)

١ـ غەمناك؛ غەمگین؛ خەمین؛ غەمبار.

٢ـ دڵ مردوو؛ دڵ مردگ؛ دڵ مردە (ئان).

٣ـ پەشێو (ئان).

1. Grieved, afflicted, distressed, aggrieved, oppressed. adj.
2. Unenthusiastic, indolent, unenthusiastical, unfanatical. adj.
3. Perplexed, confused, disturbed, messed. adj.

ەندەروون (ن)

١ـ هۆڵ؛ بیروونی؛ حەرەم؛ ژووری ناوەوەی ماڵ؛ ئەو ژوورەی کە ماڵ و منداڵ لێ دەنیشێ.

٢ـ توێ؛ کون یان ناوەوەی هەرچ شتێ.

٣ـ ناوسك؛ ناوزگ؛ دەروون؛ کانگای دڵ؛ ناخی دەروون.

1. Hall, interior, women's apartment, part of a house. n.
2. Inner part, interior part, inside. n.
3. Viscera, bowels, heart, seat of feeling, seat of moral life. n.

ەندێشە (ن)

١ـ ئەندێش؛ مەترسی؛ خەیاڵ؛ غایلە؛ بیمە؛ ئەنێش

٢ـ بیر؛ هۆش؛ سەرنج؛ نیهاد.

٣ـ باك؛ پەروا (ن).

٤ـ تارمایی؛ تاپۆ؛ سێبەر (ن).

1. Fear, disturbance, dread, fright, anxiety, reverential regard. n.
2. Thought, apprehensiveness, fancy, brain-work, conception, perception, consideration. n.
3. Care, heed, carefulness, circumspection.
4. Imagination, fancy, image, sithouette. n.

ەنگامە (ن)

١ـ هەنگامە؛ کۆمەڵگا؛ کۆمەڵێکی

1. Multitude, numerousness, crowd, mass,

زۆری خەڵك. — commonality. n.

٢. هەراو هوریا؛ هەراو زەنا (ن). — 2. Anarchy, disorder, chaos. n.

٣. قەرەباڵغیی؛ قەڵەباڵغیی؛ رِۆمەڵغەزا. — 3. Crowd, concourse, jam. n.

ئەنگاوتن (كتپ) ●

١. پێكاندن؛ لە نیشاندان؛ لە نیشانە دان؛ ئەنگافتن؛ ئەنگێوتن؛ خرچاندن؛ قرچ كردن؛ پێكان؛ هەنگاوتن؛ لێدان و پێكان (شتێكی مەبەست). — 1. Hit (a target), strike, strike against, knock, gain the point, carry the point, be crowned with success. vt.

٢. پێ‌نواندن؛ توشی گیر و گرفت‌كردن (كتپ/كتن). — 2. Put a.o. to misfortune, afflict a.o. vt./i.

٣. بینین؛ دیتن؛ بەدی كردن (كتپ). — 3. see, perceive, observe, notice, conceive. vt.

(خۆ) ئەنگاوتن (كتن) ●

١. سەرسم دان؛ هەڵنووتان؛ قاچ لە قاچ كەوتن؛ پاژنە لە رەقێنەی قاچ كەوتن (لە كاتی رۆیشتندا). — 1. Stumble, make false step, miss one's step in walking, miss one's footing, falter, lurch, stagger. vi.

٢. خۆ تووش كردن (لە ئاكامی هەڵەكردندا)؛ هەڵە كردن؛ زەلەكردن؛ بەسەهوو چوون (لە كاردا). — 2. Err, do worng, blunder, slip. vi.

(را) ئەنگاوتن (كتپ) ●

هەڵخستن (پەت، تەناف، .... تاد)؛ راكێشان (تەل)؛ رانگاوتن. — Stretch, extend, spread out to full extent. vt.

ئەنگاوتە (ن / ئان) ●

١. ئەنگافتە؛ بەڵای كوتوپر لێدراو (كەسێ)؛ بەر دەردی لابەلا كەوتوو (یەكێ)؛ لێ‌قەوماو. — 1. Smitten by a calamity, afflicted, smitten by a disease. n. adj.

٢. بەڵای كوتوپر؛ دەردی‌كوتوپر؛ مردنی — 2. Casualty, disaster, catastrophe, sudden

لەپڕ؛ نەخۆشیی لەپڕ؛ کۆنگەڵ؛ هەنگامە؛ بەسەر هات.
٣. نەخۆش (ئان).

(death, patience, illness,..... etc.), sudden shock. n.
3. Patient, indulgent, lenient, long suffering adj.

ئەنگاوتە بوون (کتن)
کتوپڕ نەخۆش کەوتن؛ تووشی بەڵابوون؛ خراپە بەسەر هاتن؛ تووشی ڕووشەبوون؛ گیرو گرفت بۆیەیدا بوون.

●
Be smitten by a disease, be afflicted, be smitten by a calamity, face difficulties. vi.

ئەنگر (ئان)
١. تووڕە؛ سەرگەرم.
٢. تۆراو؛ تۆر یاو؛ زیز؛ زویر؛ ڕووپەڕ؛ لالووت؛ لووت خوار؛ دەموێل بەیەکادراو.
٣. سڵ؛ کێویی؛ سرك؛ سوور؛ نەبان (ئان).

●
1. Choleric, waspish, hot, fiery, irascible. adj.
2. Offended, displeased, vexed, annoyed, provoked, chafed, nettled, mortified. adj.
3. Wild, undomesticated, untamed, feral, ferine, ferocious, ravenous, rapacious. adj.

ئەنگران (کتن)
لە خۆبایی بوون؛ لە پێستی خۆ دەرچوون؛ لە خۆ گۆران؛ بەرزفرین؛ لووت لە ئاسمان کردن؛ سنگی خۆ دەرپەڕاندن؛ خۆبەشت زانین.

●
Be proud, become proud (man), boast of, brag, vaunt, exalt one's self, magnify one's self, give one's self airs, talk big, ride a high hourse. vi.

ئەنگوتك (ن)
گونك؛ گونتك؛ پەپك؛ پەپکە؛ گشك؛ گوندك؛ گشتك؛ گلۆر؛ گرنکی.

●
Clod, clot, clout, lump (of dough), handful round portion of dough. n.

ئەنگوست (ن)
١. ب. (ئەموست).
٢. پەنجە توونە (توونەڵە)؛ برا توونەڵە (برای توونە)؛ ناوگین (ناوەڕاست، زەرنەقوتە)؛ دۆشاوەژە؛ کەڵەئەنگوست (پەنجەگەورە).

●
1. see (emust). n.
2. Little finger fourth (ring finger), mid - finger, fore - finger. thumb .n.

ئەنگوستیلە (ن)
ب. (ئەموستیلە).

ئەنگوستنەما (ئان)
ئەنگوستنما؛ کلکەنما؛ ناسراو؛ دیار؛ بەناوبانگ؛ لەدوورەوە ناسراو.

Famous, well - known, distinguished, remarkable, famed, noted, notable, far-famed. adj.

ئەنگوست نیشان (ئان)
ئەموست نیشان؛ نیشانەکراو.

Marked, branded, singled - out, indicated. adj.

ئەنگوسیٚ (ئان)
کەمەکیٚ؛ کەمەکیٚك؛ پیچیٚ (قەبارە، چەندیٚتیی....).

A little, a small (size, quantity, amount,...), a slight (force or efficiency). adj.

ئەنگوٚ (ج)
ب. (ئیٚوە).

pron. see (e´we).

ئەنگوٚرە (ئاك)
١. ئەوکاتە؛ ئەودەمە؛ ئەوسا؛ پاشان؛ دوای ئەودەمە؛ بەو پیٚیە.

1. At that time, therefore, consequently, then, afterwards, soon afterward, at another time. adv.

٢. لەمەو پیٚش؛ لەمەو بەر؛ لە رابوردوودا؛ کوٚن؛ پیٚش ئیٚستا.

2. Before, formerly, in time past, of old, previously, earlier, antecedently. adv.

ئەنگووتن (کتن)
١. هەلٚاتن؛ بەرز بوونەوە؛ سەر دەرهیٚنان؛ لە ئاسوٚ دەرکەوتن.

1. Rise (sun, etc.), appear, come into view, move upward. vi.

٢. دەست پیٚ کردن؛ هەلٚکردن (وەك با...).

2. Move or flow in currents (as the wind). vi.

(تیٚ هەلٚ ئەنگووتن (کتن / ئد)
١. تووشی کەسیٚ بوون؛ بەرەنگار بوون؛ لووت بە لووتەوە بوون.

1. Come up to face to face, confront, encounter. vi. id.

۲. ب. [(هەڵ) ئەنگوتن].

2. see [(hel) engutin]. vi.

(هەڵ) ئەنگووتن (کتن)

۱. ب.[خۆ ئەنگاوتن/ ۱].

۲. ب. (ئەنگاوتە بوون).

۳. ب. [(خۆ ئەنگاوتن /۲].

1. see [(xo) engawtin/1]. vi.

2. see [engawte bûn]. vi.

3. see [(xo) engawtin/2). vi

ئەنگێوراو (ئاو)

پێکاو؛ پێکراو؛ ئەنگواو؛ گرفتار؛ دێوانە؛ مەفتوون؛ بەتیری ئەشق پێکراو.

Smitten, struck, smit, slain, chastened, taken, captivated, enamoured. adj.

ئەنگێوە (ئاو)

ئەنگێوەر؛ دەست ڕاست؛ کەسێ چاك لەئارمانج بدات؛ ئەوکەسەی فیشەکی بەفیڕۆ ناڕوات (کاتی تەقەکردن).

Unerring archer, exact (or good) shooter, well qualified sagittary. adj.

ئەنوا (ن)

۱. پەنا؛ حەشارگە؛ لانە؛ شوێنی حاوانەوە؛ جێگەی خۆشاردنەوە.

۲. دەرامەت؛ مایەی گوزەران؛ هۆی بەڕێ چوون (ژیان).

۳. بوونی (دەوڵەت)؛ توانایی (ماڵی دنیا)؛ هەبوونی (شت، شتومەك).

1. Refuge, shelter, protection, cover, covert. n.

2. Livelihood, means of living, means of supporting life. n.

3. Possessions, wealth, property estate, belongings, holdings, assets. n.

ئەنوو (ن)

بار؛ پەژارە؛ خەفەت؛ خەم؛ پڵمە؛ کزیی؛ کەسەر؛ سوو؛ مەینەت (ن).

Sorrow, worry, grief, sadness, dolor, affliction, mourning, trouble, woe, heartache. n.

ئەنی (ن)

ناوچەوان؛ ناوچاوان؛ نێوان چاوان؛ پێشەنی؛ پێشانگی، تیوڵ؛ تەڤێڵ؛ تەوێڵ؛ پێش سەر.

Forehead, brow, front, frons. n.

ئەنیا (ن)
پێز؛ پەرۆش؛ تین؛ ئەوژم؛ توانا؛ تاقەت؛ وورە؛ ووزە؛ هێز؛ گوڕ.

●
Potency, puissance, energy, vigor, power, fortitude, capacity, morale, strength, emphasis. n.

ئەنێش (ن)
ب. (ئەنلێشە/١).

●

ئەنیشك (ن)
ب. (ئانیشك).

●

ئەو (ج)
١. ئەوی؛ ئاز؛ ئەزیچ؛ وی؛ وەی؛ هەو.
٢. ئەڤ؛ ئەڤێ؛ ڤێ؛ هۆو؛ ئەوکەسە (ج).
٣. ئەم (شت یان کەس) [ج].
٤. ئائەوە؛ ئەواهی؛ ئەوی (ج).

●
1. He, she pron.
2. That person (man), that (woman, lady.... etc.); pron.
3. This (thing or person... etc.); pron.
4. This, that, pron.

ئەوا (ئاك)
١. ب. (ئەوەتا).
٢. وا؛ ئەوها؛ بەو چەشنە؛ ئاوەها.
٣. ئێستا؛ ئێستە؛ ئێستێ (ن/ئاك).

●
1. see (eweta). adv.
2. So, thus, in like manner, in the way that. adv.
3. Now, at this time, at this moment, at present. adv. /n.

ئەوار (ن)
وار؛ هەوار؛ هەوارگە؛ وێستگە؛ ئەوارگە.

●
Encampment, halting - place, stop, terminal, station, depot. n.

ئەوارگە (ن) ●
١. ب (ئەوار)
1. see (ewar). n.
٢. هەوارگە؛ شوێنەوار؛ شوێن هەوار؛ جێوار (ن).
2. Highlanders - bivouac. n.

ئەوارە (ئان) ●
١. بێ کار؛ بێ ئیش؛ بێ فەرمان؛ بێ دەسەلات؛ پاڵووتە؛ تەمەڵ؛ تەمبەڵ؛ تەپەقورە؛ چرۆت؛ سلۆرت؛ گردەنشین؛ ولوول.
1. Lazy, slothful, sluggish, sluggard, indolent, idle, inert, incative, supine, torpid, slack, dronish, lumpish. adj.
٢. ئاوارە؛ دەربەدەر؛ هەڵەتە (ئان).
2. Homeless, vagabond, truant. adj.
٣. بیانیی؛ بیگانە؛ ناشنا؛ هاقی (ئان).
3. Strange, outlandish, foreign, exotic. adj.

ئەوازن (کتن) ●
گۆیکە کردن؛ بووژانەوە (دار و دەرەخت).
Revive, rise, refresh, recover strength. vi.

ئەواگل (کتن) ●
گەڕانەوە؛ گل خواردن؛ بادانەوە؛ ڤەزڤرین؛ زڤران؛ چەرخانەوە.
Return, go or come back, get back, retreat, turn, back, reappear. vi.

ئەوان (ج) ●
ب. (ئانیشا).

ئەوانتر (ج/ئان) ●
ئەوانیدیی؛ ئەوەکانیتر؛ هۆ ئانەیدیکە؛ هەر کامانەیەکیتر.
The other ones, anothers, some other persons or things, being the remaining ones of several, any other ones. adj. pron.

ئەواهی (ج/ئپ)
ئاەوە؛ هۆوە (کەسێ یان شتێکی زانراو یاز باسکراو)؛ ئا ئەو شتە (دوور).

●
That (the person or thing understood, mentioned...etc.), the thing farther away, pron; conj.

ئەوبەر (ن/ ئان)
بەرامبەر؛ بەرانبەر؛ ئەولا.

●
The far side, over against, fronting, facing. n. adj

ئەوپەر (ن /ئان)
١. هەرە دوایی؛ پاشیین.

●
1. The extreme point, the ultimate condition, the maximum. n.

٢. دوایی؛ دمایی؛ پایان؛ پاومان؛ بنەبان.

2. End, conclusion, completion, finish, finis. n.

٣. ئەنجام؛ کۆتایی.

3. Final result, ultimate result, final event .n.

٤. بالآترین؛ بلندترین؛ دواترین (پله)؛ بەرزترین (شوێن، نیشانە، سنوور...)؛ ز رترین (پله) [ن/ئان].

4. No more beyound, the ultermost limit usually of perfection, ne plus ultra (L), greatest, highest (point... limit...etc.), last degree, final state. n. /adj.

٥. تاف؛ پۆپە.

5. Top, summit, culminating point, upmost degree, upper part. n.

٦. دوورترین شوێن؛ دوورترین سنوور (ئان).

6. Afar, a long way off, afar off, (at) quite a distance, a great way off. adj.

ئەو پیاوە نی یە (ئد)

پیاوی ئەوکارە نی یە؛ بەکاری ئەو ئیشە نایەت.

●

He is not the man for it, He is not equal (or adequate) to the task. id.

ئەوتۆ (ئاان/خ)

١. جۆرێك؛ چەشنێکی وا؛ شێوەیێك؛ شێوەیەك؛ وەتۆ؛ هوتۆ.

٢. شایانی باس؛ شایانی پێ هەڵگوتن؛ باسین.

●

1. Like, similar, of that kind, of the like kind, such, as it is, as it was. adj./ Metaph.

2. Praiseworthy, deserving of approbation, commendable. adj. Metaph.

ئەوج (ن)

١. بەرزیی؛ بڵندیی؛ بڵندایی.

٢. پۆپە؛ کەلە؛ بالاترین پایە؛ بەرزترین شوێنی جێگا یان شتێ؛ لوتکە.

1. Peak, apogee, height, loftiness, tip-top. n.

2. Highest point, culminating point, the highest point of a place, thing.... etc. n.

٢. کەوابوو؛ کەوایێ؛ لەو حاڵەتەدا؛ لە حاڵێکی وادا؛ لە حاڵێکی وەهادا.

٣. پاشان؛ لەپاشان (ئاك)

2. Therefore, for this reason, on that account, consequently, in that case. adv.

3. After, later on, subsequently, in the rear of. adv.

ئەوجا (ئاك)

١. ئەنجا؛ ئنجا؛ ئیمجا؛ ئیمجار؛ ئنجاکو؛ ئنجاکونێ؛ ئەوجار؛ ئەوجارەکە.

●

1. Then, afterwards, afterward, soon afterward, at another time, here after, sooner or later. adv.

ئەوجە (ئان)
حەوجە؛ ئەوەجە؛ ئیحتیاج.

Necessary, inevitable, unavoidable, that must be, that can not be spared. adj.

ئەوجێ بەخۆشە، کە دڵی لێ خۆشە (رس)
جێی خۆش ئەو شوێنەیە کە پیاو تێیدا پێخۆشحاڵە.

A happy place is that in which one is happy F.T. It is a pleasant place which pleases (or gladdens) the heart. Rhet. s.

ئەو دارەی لەژێر یا دائەنیشی، مەیبڕەرموە (رس)
ئەو کانی‌یەی ئاوی لێ دەخۆیتەوە بەردی تێ فرێ مەدە؛ بەرد مەخەرە ئەو کانی‌یەی ئاوی لێ دەخۆیتەوە.

Rhet.s. /T. A tree that affords thee shade, do not order to be cut down.

ئەودالْ (ئان)
١. ب (ئاواره ١، ٢، ٣).
٢. سەرسام؛ واق‌ورماو؛ پەشۆکاو؛ حەپەسا ؛ ئەبلەق؛ ئاگا لە خۆ نەماو.
٣. سەوداسەر؛ دلْدار؛ دلْبراو؛ دلْکەتی؛ گرفتار (خۆشەویستی) [ن/ئان].

1. see (aware 1,2.3). adj.
2. Astonished, amazed, surprised, startled, dazed, overwhelmmed, striked with wonder, petrified with wonder, stupefied, dumfoundered. adj.
3. Lover, admirer, leman, paramour, sweet - heart, beau, wooer, spark, suitor adorer, inamorato. n. adj.

ئەورا (ئاۆ)

١. برسی؛ ئاورا؛ برچی؛ ڕەودیێن؛ ورسی؛ سیرووژە.

٢. بە ئیشتیا؛ بە تاسوقە؛ پڕ تاسووقە (ئاۆ).

٣. هەژار؛ نەبوو؛ ژارۆ؛ چەل.

•

1. Hungry, craving (food), of keen appetite, sharp - set, in want of food, starving, voracious, ravenous, edacious, insatiate. adj.

2. Longing, in painful desire, eagerly desirous, avid, greedy. adj.

3. Poor, hard - up, barren, poverty stricken, short of money, moneyless. adj.

ئەورام (ن/ئاۆ)

١. دروستی؛ سازگاری.

٢. دروست؛ ساز؛ ڕەوا (ئاۆ).

•

1. Adjustment, arrangement, adjusting, disposal. n.

2. Arranged, classified, ranged, brought into order. adj.

ئەورایی (ن)

١. ئاورایی؛ برسێتی؛ برچێتی؛ سیرۆژەیی.

٢. ب. (ئیشتیا ١،٢).

•

1. Hunger, need for food, a desire or appetite for food, craving. n.

ئەورە (ئاك)

ب. (ئەوێ).

•

see (ewe´). adv.

ئەورەنگ (ن)

١. شکۆ؛ سەروەری؛ بەرزیی؛ پایەبڵندیی.

٢. دڵ فراوانیی؛ سەخاوەت.

٣. بەرزایی؛ گرد؛ بڵندایی؛ سەربەرەوژوورکە؛ زەویی بڵند.

•

1. Glory, nobility, dignity, eminence, majesty n.

2. Generosity, bounteousness, bountifulness. n.

3. Elevated ground, high place, hill, rise, ascent. n.

ئەوزار(ن)

ب. (ئامراز ١،٢،٣،٤،٥،٦).

see (amraz 1, 2,3,4,5,6). n.

ئەوسا (ئاك)
١ . ئەو کاتە؛ ئەو دەمە؛ ئەو سایە؛ ئەو حەلە؛ لە کاتی دیاری کراودا.
٢ . جاران؛ لەمەوبەر.

*
1. Then, at that time, at the appointed time. adv.
2. Latterly, not long ago, of late, late, formerly. adv.

ئەوقەد (ئان)
ب . (ئاوقەد).

*
see (awqed). adj.

ئەوقەد بوون (کتن / کتپ)
ب . (ئاوقەد بوون).

*
see (awqed bun). vi /t.

ئەوك (ن)
١ . ب . (ئەوکێ).
٢ . گەروو؛ گەوریی؛ گلویی؛ بیین؛ تیتینۆکە؛ قورقوراگە؛ خرخرۆکە؛ قورگ.

*
1. see (ewkê). n.
2. Throat, gullet, wind - pipe, larynx, pharynx, swallow, oesophagus, gorge, maw, faux. n.

ئەوکێ (ن/ ئان)
یارۆ؛ یاروو؛ ئەوەکە؛ ئەوکی؛ ئاوك؛ ئیومر؛ فلان (شت، کەس... تاد).

*
So and so, fellow, such and such, some one, and others, and the rest, a particular one but not named.

ئەوڵە (ئان)
دڵنیا؛ دڵ ڕەحەت؛ پشت ئەستوور.

*
Confident, certain, sure, fully convinced, assured. adj.

ئەوڵەگا (ن)

*

١ . ئەیٚورگە؛ ئیٚورگە؛ پۆرگە؛ بابویر؛ مەڵبەند؛ نەوا؛ نوان؛ نیشتگە؛ هەوارگە؛ هاوارگا؛ هاوارگە؛ هەنوان.

1. Domicile, abode, place of abode, residence, habitation, dwelling, mansion, place of residence. n.

٢ . پەنا؛ پەناگا؛ پەناگە؛ داڵدە؛ دەرەتان.

2. Shelter, refuge, retreat, cover, covert, also: corner, nook, secret place, recess, niche, retired place. n.

٣ . نیشتمان؛ وڵات؛ خاکی باووباپیر؛ وەتەن؛ مەڵوەند؛ ئوورت.

3. Native land, country, fatherland, nation, home, abiding habitation. n.

٤ . قەف؛ هەمەت؛ ڕزگارگە؛ بابەڕ؛ بابوهێر (ن)

4. Shield, protection, screen, defence, security. n.

ئەوە (ج)

*

١ . ب. (ئەمە).

see (eme), pron.

٢ . ئەوهە (ج. بۆ کەسێ، شتێ باسکراو یا زانرو).

2. As a demonstrative pron. (that) the person or thing mentioned or understood.

٣ .(ج). بۆ دیاری کردنی شتێکی دوور و جیاکردنەوەی لە (ئەمە).

3. The thing tarther away: distinguished from (this), pron.

٤ . (ج). بۆ جیاکردنەوەی شتێك لە نێوان دووشتا بە مەبەستی بەراورد کردن یان (پێك نەچوون) لەگەڵ (ئەمە) دا؛ ئەویا.

4. Designating one of two things that are compared or contrasted, as that are compared or contrasted, as contradistinguished from (this); pron.

ئەوها (ئان/ئاك)

*

ب. (٢) ئاوا /١

see (2) awa /1 adj. /adv.

ئەوەتا (فر/ئاك)

*

ئەوەتانێ؛ ئەوەسا؛ ئەوەسە؛ ئەوەتێ؛ ئەوەتە.

It is in that place, it is nearly, it is somewhere about that, it is near that place (or there at), it is there about or thereabouts, there it is. adv., phr.

ئەوەتام (فر)
لێرەم؛ ئەوەتا لێرەم.

*
Here I am (and here I stay); phr.

ئەوەتانێ (فر)
ب. (ئەوەتا).

*
see (eweta); phr.

ئەوتای (فر)
لەوەتەی.

*
From the days of; phr.

ئەوەتە (فر /ئاك)
ب. (ئەوەتا).

*
see (eweta). adv; phr.

ئەوەتەی (شر/ئپ/ئاك)
لەو کاتەوە کە...؛ ئەوەتیی؛ لەوەتەی؛ لەوەتیی؛ لەوەتا.

*
Since, seeing that, because that, in as much as before this, from that time, from the time of, subsequently to. adv. phr; conj.

ئەوەتیی (فر/ئپ/ئاك)
ب. (ئەوەتەی).

*
see (ewetey). adv; phr., conj

ئەوەکە (ج/ئاك)
شتەکە؛ کەسەکە (ج. بۆ شتێك یان کەسێك پێ ئەوەی ناوی بهێنرێت و ئەوانەی باسی ئەکەن لە نێوان خۆیاندا ئەزانن چی‌یە یان کێ‌یە).

*
That (the thing or the person), designating something or some one that is not described but that is well known or easily recognizable. adj. pron.

ئەوە گۆڕی بێت (ئد)
بابیخوا (ئەو سزایە یان ئەو تۆڵەیە)؛ هەڵدەگرێت وای بەسەربێت؛ شایانی ئەوسزایەیە.

*
He deserves the punishment (or penalty or chastiment) he has got. id.

ئەومتە (ن)
ب. (ئاوانتە).

●

ئەومتەچی (ئان/ن)
ب. (ئاوانتەچی).

●

ئەومند (ج/ئان)
ب. (ئەومندە /١)

●

ئەومندوسکە (ئان)
ب. (ئەمەندووچکە).

●

ئەومندووکە (ئان)
ب. (ئەمەندووچکە).

●

(١) ئەومندە (ئان)
ب. (ئەمەندە).

●

(٢) ئەومندە (ئل/ئاك/ج/ئان)
ئەومند؛ ئەومنە؛ ئەومنگە؛ هەتا ئەو رادەیە.

●(2)
So much, to such a degree, so many, to that extent. c.n. /adv., pron. adj.

ئەومندە بێ وبچۆ، قەدرت نەچۆ (رس)
برۆ بۆ دیدەنیی خەڵك، بەڵام ئەومندە نا كە بەچاوی سووك تەماشات بكەن؛ ئەومندە مەچۆرە جێگایەك كە لێت وەڕس بن.

●
Rhet. s. /T. Go to see people, but not so often that they disregard you. Do not come so often (or stay so long) that you are no longer welcome. Visit rarely, and will be more regarded.

ئەومندە دزە، كل لە چاو ئەفرێنێ (رس)
دەستێكی باڵای هەیە لە دزی كردندا؛ زۆردزە؛ دزە!.

●
Rhet. s./T. He is so clever at stealing that can take collyrium from inside one's eyelid.
i.e. He is light - fingered, very much inclined to theft (larcenous), thievish.

ئەومندە گەڕاوە؛ دراوە (ئد)
ئەومندە ئەملاو ئەولای كردوە (سەفەری كردوە) زۆرشت فێربووە؛ مایەی سەفەر قاڵ بوونە.

●
F.T. Much travel ripened him. E.E.
a. Travelling broadens the mind. id.
i.e. Travelling accomplishes the raw (or inexperienced).
b. Much travel is needed to ripen a man's rawness.
c. Much travelling teaches how to see.

ئەومندەی بڵێی یەك و دوو (ئد/ئاك)
زۆر بەخێرایی؛ بەپەلە؛ بەهەناسە یەك؛ زۆر زوو.

●
In a hurried manner, in a hasty manner, in an instant, in half a minute, very soon. id. adv.

ئەومندەی مست لە چاوان دەی (ئد / ئاك).
بەخێرایی؛ بە توند و تۆڵی؛ زوویە زوو.

●
In a time occupied by a wink, rapidly, swiftly, quickly, suddenly. id. adv.

ئەوەی (ن/ج).
ئەو هەی؛ ئەو شتە یا ئەو كەسەی كە....؛ ئەوی.

●
That who, one who, the thing or the person that, that which, he who. n. pron.

ئه‌وه‌ی به‌ ته‌مای دراوسێ بێ، بێ شێو سه‌ر ده‌نێته‌وه‌ (پن)
چاوت له‌ ده‌ستی خه‌ڵکه‌وه‌ نه‌بێ و خه‌مخۆری خوت به‌.

* Pvb. /F.T. Any one who relies on his neighbour will go (to bed) without supper. [stressing self - relience].

ئه‌وه‌ی ماسی بگرێ، ده‌بێ قوون ته‌ڕ بێ (پن)
ب. (ئه‌یه‌وێ بداڵه‌ئاو لاقی ته‌ڕنـه‌بێ؛ ئه‌یه‌وێ ماسی بگرێ وقنگی ته‌ڕنه‌بێ).

*

ئه‌ویانه‌ (ن/ج/ئاك)
١. ئه‌ومیان؛ ج. بۆ (ئه‌و) یێك له‌ناو كۆمه‌ڵێ (ئه‌و)دا.
٢. ئه‌و جێگه‌یه‌؛ ئه‌و جێ یه‌؛ ئه‌ونزیكه‌ (ئاك).

*
1. That one, that which, that who, he who, that one of them n.; pron.
2. That place, that nearness, that vicinage, that neighborhood. adv.

ئه‌وی بترسێ، ناخه‌ڵه‌سێ (پن)
ئه‌وكه‌سه‌ی بترسێ، له‌مه‌تـرسـی ڕزگاری نابێت.

*
He who fears, will not be saved from danger (i.e. dies); pvb.

ئه‌وی بهه‌بێت، به‌باران ئه‌ڕوا (رس)
ب. (ئه‌وی زوودێت، زووش ده‌ڕوا).

*

ئه‌وی به‌خۆتی ڕه‌واڤه‌بینیت، بۆ خه‌ڵقیشی ڕه‌وا ببینه‌ (پن)
به‌وجۆره‌ ڕه‌فتار بكه‌، كه‌ده‌ته‌وێ خه‌ڵق ڕه‌فتارت له‌گه‌ڵدا بكات.

*
Do as you would be done by; pvb.

ئه‌وی به‌رز بفرێ، نزم ئه‌نیشێته‌وه‌ (پن)
ئه‌وێ بڵند بفرێت وێ نزم بكه‌ڤت.

*
Climb not too high, lest the fall be greater; pvb.

●

ئەوی تۆوی درک بچێنێ، تەڵوە) گوڵ نایێنێ (پن)

ئەوی چاکەی لێ نەوەشێتەوە، شایانی میهرەبانی نییە.

He that has no charity, merits no mercy; pvb.

●

ئەوی حوشترەوانی بکا، ئەبێ سەردەرگاکەی بڵندکا (پن)

ئەگەر بوری بە هاوخوانی دێو، ئەبێ کەوچکەکەت درێژتربێ؛ دەستت دایە هەرچ کارێك، بەپێی ئەوکارە خۆت ئامادەکە. (بنگە)

F.T. Hė who becomes camel - driver should build a house fit for the camel.

E.E. a. He that sups with the devil must have a long spoon.

b. He that takes the devil into his boat must carry him over the sound,pvb.

●

ئەوی دۆست بە دۆستی ئەکا، دوژمن بەدوژمنی ناکا (پن)

پیاو نابێ گلەیی لە بیگانە بکا، چونکە هەردۆستی خۆتە خراپەی زیاترت بەرامبەر ئەکا.

F.T. One never complains against strangers, for it is one's acquaintance who has always done one an ill - turn, the oppression of a kinsman is more painful than the blow of an enemy, pvb.

●

ئەوی زوو دێت، زووش دەڕوا(پن)

زوو بێت، زوودەڕوات (ماڵی دنیا)؛ ئەو پارەیەی بە ئاسانی دێتەدەس، بە ئاسانی لە دەس دەردەچێ. (بنگە).

Quick come, quick go. E.E.

a. Easy come, easy go. (money gained with little effort is spent as easily).

b. Soon gotten, soon spent; Pvb.

ئەوی زۆر بڵێ، چاکیش دەڵێ و خراپیش دەڵێ (پن).
زۆر بڵێ، هەڵەش دەکا.
(بنگە).

●

Talk too much and, err much. E.E. a. Talk much, and err much.

b. Much babbling is not without offence.

c. Many words, many buffets; Pvb.

ئەوی لای دیزەوە دانیشێ، ڕەش ئەبێ (پن)
هاوڕێی خراپ، خراپەت ئەهێنێتەڕێ.
(بنگە).

●

He who befrineds evil ones will face mishaps, a black pipkin balckens one's clothes. E.E. a. He that handles pitch will be defiled; Pvb.

b. He that deals in dirt has aye foul fingers.

c. He that has to do with what is foul, never comes away clean.

ئەوی لەبەر چاوانە، لەبەر دڵانە (پن)
ئەوی لەبەر چاوان نی‌یە، لەیادداني‌یە.
(بنگە)

●

Out of sight, out of mind. i.e present to the eye present to the mind. E.E. Unseen, urued; Pvb.

ئەوی لە دیزەدابێ، بە ئەسکوێ دەردێ (پن)
لە کۆتاییدا هەموو نهێنی یەك دەردەکەوێ،
ئەوشتەی لە دڵدابێ، زمان دەری دەبڕێ.
(بنگە)

●

T. what is in the pot will come into the laddle. i.e. in the end this secret will be divulged. E.E. a. What the heart thinks, the tongue speaks.

b. Speech is the picture of the mind.

c. Three may keep a secret, if two of them are dead; Pvb.

ئەوی منارە بدزێ، کیفیشی بۆ ئەکا (پن)
هەرکەسێ دزی بکا، ئەبێ بزانێ چۆن ئەیشارێتەوە.
(بنگە)

●

F.T. He who steals the minaret has to dig a pit to hide it in Lit. (has to make a sheathing). E.E. a. You are a fool to steal, if you can't conceal.

b. Count the cost (before the undertaking); Pvb.

ئه‌وی هێلکه‌یه‌ك بدزێ، گایه‌کیش ده‌دزێ
(پن)
ئه‌وی شتێکی بچوك بدزێ، شتی گه‌وره‌ش ده‌دزێ.
(بێگ)

●
He that will steal an egg, will steal an ox. E.E.
He that will steal a pin, will steal a better thing; Pvb.

ئه‌ویکه (ئل/ئان)
ئه‌ویتر؛ ئه‌وه‌که‌ی‌که؛ ئه‌وه‌که‌ی که‌یان؛ ئه‌وه‌که‌ی تریان؛ بۆ دیاری کردنی شتێك له‌ناوچه‌ند شتێکی هاو چه‌شنی خوێدا به‌کار ئه‌هێنرێت.

●
That one, designating one of several things that is well recognizable. c.n. /adj.

ئه‌وێ (ئاك)
ئه‌وێنده‌رێ؛ وێنده‌رێ؛ وێرێ؛ وێ؛ ورێ؛ ئێنده‌رێ؛ وه‌ردی؛ ده‌راهی؛ ئه‌وره؛ ئه‌ینه؛ ئووچه.

●
There thither, in that place. adv.

ئه‌ها (لـسب)
ئه‌های؛ ئه‌هۆی؛ ئه‌هاو؛ هۆی؛ هۆو؛ ئه‌هێو؛ ئه‌هو.

●
Welcome! Bravo!, well done!; interj.

ئه‌هێو (لـسب)
ئه‌حێوا؛ تـرحێو؛ وانی‌یه؛ بڕوانـاکه‌م؛ گومانم‌هه‌یه؛ ئه‌هووا!.

●
I hesitate to believe that, I have doubts about that, I consider it questionable; interj.

ئەی (ئسب)

١. هەی؛ هۆ؛ هۆو؛ های!

٢. ئای! (بۆ بانگە کردنێکی تێکەڵ بە خەفەت، سەرسوڕمان، ترس، ئازار....).

٣. ئەدی؛ ئەبی؛ بەڵێ؛ هەی (ئسب).

٤. وایە؛ ڕاستە؛ دروستە (شر).

●

1. Hey!, Ho!, Holloa, Halloo (a shout to attract a person's attention); interj.

2. Ay! an exclamation expressing reproachfulness, surprise, fear, pain... etc.); interj

3. Yes!, of course, certainly; interj.

4. That is..., so it is, it is good, it is all right; phr.

ئەیارە (ن)

١. عەیارە؛ ئەیار؛ پێوانە (بۆ کێشان و پێوان).

٢. عەیارەی زێر یان چەك...

●

1. Legal standard for weight and measurse, capacity. n.

2. Caliber, diameter. n.

ئەیباتە سەر کانێ و ئاوی نادا (ئد)

ئەیبا بۆ سەر کانێ و بەتینوێتی ئەیهێنێتەوە؛ پیاوێکی زۆر زان و فێڵبازە؛ خۆی چێی ئارەزووبێ، ئەوەت پێ دەسەلمێنێ.

●

F.T. He leads him to the fountain and brings him back thirsty. i.e. He is very cunning, he can force a person to do what he does not want to do. id.

ئەی پایزەبرا؛ مەرحەبا! (ئد)

بە (هاوڕێی نیوەڕێ) دەوترێ؛ بە یەکێك دەوترێ، تا ئیشێکی نەبێ نەیەتەلات.

●

Hey! the fair - weather friend, welcome! id.

i.e. Used of an inconstant friend.

Lit. a friend abandoning one half way.

ئەی‌ڕۆ! (لسب)

١. ئەیەڕۆ؛ هەی‌ڕۆ؛ داخم ناچێ؛ داخی داخانم؛ حەیفیکم؛ بە داخەوە؛ (بۆ دەربڕینی ناهەمواریی تێکەڵ بە سەرسوڕمانەوە).

٢. چەندعەیبە!؛ شەرمەزاری‌یە؛ شووڕەیی‌یە!

- What a pity! OH! it is a cause of grief, How sorry I feel for him!, (expressive of grief and wonder).

2. For shame! you ought to be ashamed!, here is cause for shame, what a shame!; interj.

ئەیقەمز (ئان)

ب. (ئامادە: ١، ٢، ٣، ٤).

see (amade: 1, 2, 3, 4). adj.

ئەیقەمزاندن (کتپ)

١. ب. (ئامادە کردن ١، ٢، ٣).

٢. ڕاست کردنەوە (شت).

٣. ڕەخساندن؛ هێنان؛ هێنانە بەردەست؛ خستنە ژێردەست.

1. see (amade kirdin 1,2,3). vt.

2. Sit up, seat, cause to sit, set firm. vt.

3. Grant, give (in answer to a request, confer, vouchsafe, deign, make conveyance of vt.

ئەی‌نا؟ (ئلک)

چۆن‌نا؟؛ با؛ بەڵێ؛ بە دڵنیایی.

Why not?, of course, certainly. adv.

ئەوین (ن)

ئەوین؛ هەڤین؛ خۆشەویست؛ دۆست؛ دولبەر.

Cupid, Eros, Venus, Aphrodite. n.

ئەوینی (ن)

ئەوینی؛ هەڤینی؛ هەیڤین؛ خۆشەویستی؛ دۆستایەتی.

Love, fondness, affection, amour, strong attachment. n.

ئیمەوێ بدا لە ئاوو، لاقی تەڕ نەبێ (پن)
ـ. (ئەیەوێ ماسی بگرێ و قنگی تەڕ نەبێ).

ئیمەوێ ماسی بگرێ و قنگی تەڕ نەبێ (پن)
١. ئیمەوێ گەنجی دەس کەوێ بەبێ ڕەنج.

(بنگە)

1. Pvb. / F.T. He expects to hunt fish without getting his legs (or feet) wet. i.e.
He that would have fruit must climb the tree.
or, He that would eat fruit must climb tree.
or, He wants to seize fortune's skirt without any effort. E.E.
a. The cat is fain the fish to eat, but hath no will to wet her feet.
b. The cat would eat fish and would not wet her feet.
c. He that would have eggs must endure the cackling of hens.

٢. فێڵباز؛ تەفرەدەر؛ لە خشتەبەر؛ فێلاوی (خ).
2. Trickster, deceiver, shifter, sharper, tricker, swindler. Metaph.

٣. زیرەك؛ زۆرزان (خ).
3. Clever, dexterous, apt, adroit. Metaph.

٤. درۆزن؛ دووزمان؛ زمانبەد (خ).
4. Liar, falsifyer, equivocater. Metaph.

یوم (ن)
١. زاراوە؛ ڕاوێژ؛ شێوە؛ گۆیش؛ زاناو؛ فریزۆلۆژی نائاسا.
1. Dialect, expression, statement, emission, peculiar phraseology. n.

٢. زمان و زاراوەی ناوچەیەك كە كەسێك لە منداڵیە وە فێری بووبێ.
2. Language and expressions of a district or a community used since childhood, form of words, mode of speech. n.

٣. زاراوەیەك كە خۆیە خۆنەگونجاو بێت لە بارەی ڕێزمانەوە (ئەگەر ووشەكانی لێك جوێ بكرێنەوە).

3. Expression peculiar to itself in grammatical construction (as respects any mode of expression. locution, saying.)

٤. سروشتی زمان و قوولی یەتیی تایبەتیی ئەوزمانە.

4. Genius of a language and its characteristic quality.

٥. ڕێگای سانایی لێك بەستن و ڕێكخستنی وشەی زمانێك بۆ دەربڕینی بیر.

5. The usual way in which the words of a language are joined together to express thought.

٦. مەبەست زاراوەیەكی وەرگیراو؛ یا چەندووشەیەكی لێك بەستراو؛ یان شێوە ڕاوێژێكی نەگونجاوە لەگەڵ نموونەی زماندا بەسەریەكەوە واتایەك دەبەخشێ جیاوازە لەگەڵ واتای وشەبەوشەی زاراوەكەدا.

6. An accepted phrase, construction, or expression contrary to the usual patterns of the language or having a meaning different from the literal.

٧. ئیدیۆم بریتی یە لە چەند ووشەیەك، كە بەسەریەكەوە بەكار هێنران، واتایەك دەبەخشێ جیاوازە لەگەڵ واتای یەكەیەكەی ئەوو شانەی ئیدیۆمەكەی لێ پێك هاتووە.

7. An idiom is a number of words which, taken together, mean something different from the individual words of the idiom when they stand alone.

ی (ئاك/ئپ) •

١. ئیتر؛ ئیكە؛ لەوەزیاتر (ئاك).

1. Any more, furthermore, more than that, over and above that. adv.

٢. پاشان؛ لەپاشان؛ دوایی؛ لەمەودوا؛ لەمەولا.

2. In future, in some future time, in time to come, henceforth, hereafter, in a future state. adv.

٣. دوای‌ئەوە؛ پاش ئەوە؛ ئەنجا (ئاك).

3. Then, afterwards, at that time. adv.

ئیستگە (ن) •

١. ئیستگە؛ وێستگا؛ وێستگە؛ جێگەی ڕاوەستان؛ هەڵوێستگە؛ شوێنی ڕاوەستان؛ پۆسكە.

1. Stopping-place, bus-stop, depot, terminal, stop, station-house, railway - station, place, post. n.

٢. ئێزگە؛ ئیستگە (ڕادیو، تەلەفزیون...تاد)؛ جێی بلاوكردنەوەی دەنگوباس... تاد.

2. Broadcasting station or television station...etc. n.

ئیستەرەم (ئاك) ●

دەست بەجێ؛ دەم و دەست؛ بە پەلە؛ بە تلو؛ خێرا.

Instantaneously, immediately, forth with, right away, less than no time, quick as lightning. adv.

ئیشتیها (ن) ●

ب. (ئیشتیا).

see (ıˆsˇtıˆya). n.

ئیشتیا (ن) ●

ب. (ئارەزوو ١، ٢).

ئیشتیا کردن (کتن) ●

ئارەزوو کردن.

Long for, have a longing for, desire earnestly. vi.

ئیشتیا نەبردن (کتن) ●

١. حەزلێ نەکردن (خواردەمەنیی)؛ دڵ نەبردن.

٢. حەز بە خواردن نە کردن.

1. Have no (stomach for, Have no appetite for. vi.

2. Have no more desire of food, be satiated, have no appetite. vi.

ئیشك (ئان/ن) ●

١. ووشك؛ ویشك؛ هیشك؛ هەوشان؛ تەڕایی تیا نەماو؛ یشك.

1. Dry, dried, unmoistened, juiceless, sapless, desiccated, arid. adj.

۲. ووشك هەڵاتوو؛ ووشكەوە بوو؛ زوها.

2. Parched, droughty. adj.

۳. كەم بارانیی؛ بێ بارانیی؛ ساڵێكی ووشك (ن).

3. Drought, dryness (of weather), aridity, drouth, want of rain, a year in which there is scantiness of rain, year of drought. n.

٤. ڕووترش؛ ڕووتاڵ؛ ووشك و كەم دوو؛ پۆرخس (مرۆڤ).

4. Stand-offish, morose, segregative, inhospitable, uncommunicative. adj.

٥. دانیشتنی دۆست و برادەر بەبێ خواردنەوە (خ).

5. Invitation to a repast without serving alcoholic drinks, a poor dinner - party (as long as there is no wine to drink), lack of necessary hospitality. Metaph.

٦. بێپێخۆر (نان)؛ نانی ووشكی؛ نانی ئیشكی.

6. A meal of sole bread. Metaph.

۷. ڕەق؛ ڕەق و تەق (ئان).

7. Stiff, thouah, hard. adj.

۸. بێ شیر (ژن، مەڕ، بزن...).

8. Having no milk (woman, ewe....). adj.

۹. سڵەمیو؛ سڵەماوە؛ هەڵسڵەماوە؛ داچڵەكاو (ئان).

9. Frightened, startled, terrified, shocked with sudden fear, stampeded. adj.

ئیشكارۆ (نل)

●

ووشكانیی؛ ووشكایی؛ مەڵبەندی بێ ئاوو گیا.

Aridity, aridness, drought land, place... etc, want of moisture, dryness, siccity, siccative. c.n.

ئیشكانیی (نل)

●

۱. ب. (ئیشكارۆ).

1. see (ɪˈsˈkaro). c.n.

۲. ووشكایی؛ جێگا ووشكەكانی سەرزەوی (ن)

2. Terrafirma, terrestrial ball, hinter land, the dry land, inland. n.

۳. بیابان؛ چۆڵ؛ بەژ (ن/ئان)

3. Desert, waste, deserted region, desolate. n. /adj.

٤. ئیشكایی؛ ووشكایی؛ ووشكانی (ن/ئان).

4. Dried (road), dryness, drought, droughty, arid, aridity, aridness. n. adj.

ئێشکاوهاتن (کتن) •

١. ووشك داهاتن (كانيى)؛ برانەوە و نەڕۆیشتنی ئاو بە جۆگەدا؛ ووشكبوون. — 1. Go dry (spring), become dry, dry up. vi.

٢. دوایی هاتن؛ کۆتایی هاتن؛ نەمان (پاشەکەوت، دەستمایە، . . . . تاد). — 2. Dry up, come to an end, be exhausted (savings, capitals,... etc).

٣. قسە پێنەمان؛ نقە نە کردن؛ نقە تیا نەمات؛ قرو قەپ کردن؛ دەم داخستن؛ وورتە لەبەر بران. — 3. Dry up, become unable to speak, stop talking, be quiet, shut up. vi.

ئێشکایی (نل) •

ب. (ئێشکانی).

ئێشك بوون (کتن) •

١. ب. (ئێشکاو هاتن / ١). — 1. see (ĭskaw hatin /1). vi.

٢. سیس بوون؛ ووشك هەڵاتن؛ تەڕایی لە شتێکدا نەمان. — 2. Wither, dry up, shrivel, wilt, wizen, sear. vi.

٣. ووشك بوون (دارو درەخت)؛ ووشك هەڵاتن. — 3. Droop, languish, wane, pine away, waste away (plant...etc). vi.

٤. حەبەسان؛ واق ورمان (کتن/ئید). — 4. Get startled, become dum foundered, be petrified with wonder, become or get over-whelmed. vi. /id.

ئێشك بوونەوە (کتن) •

١. ووشك بوونەوە؛ کزر بوونەوە؛ نەمانی شوێنەواری تەڕیی (لە شتێکدا - زەوی و زار، کا، جل وبەرگ. . . تاد) — 1. Dry out, become quite free of water land, soil, hay, and clothing... etc.). vi.

٢. پەیدابوونی ووشکانی لەسەر زەویی. — 2. Get dried out (land, soil, etc), dry up. vi

ئێشك کردن (کتپ/کتن) •

١. ووشك کردن؛ نەهێشتنی تەڕایی (لە شتێکدا کە خۆی تەڕایی هەبێ). — 1. Dry a.th, desiccate a.th., dry up, make dry, exsiccate, dry out (something wet). vt.

٢. کەلْك پێوە نەهێشتن؛ خێر لێ بڕین؛ خێر لە کارێك یا شتێك بڕین.

2. Make a dent in, make less (resourcefulness, uses, credibility... etc), make nonsense of, render worthless, vt.

٣. ب. (ئیشك بوون) [کتن].

٤. بڕانی شیر (نەمانی شیری مەمکی ژن، بزن... تاد) [کتن].

4. Have no more milk (woman, ewe... etc), go dry out of milk. vi.

ئیشك کردنەوە (کتپ)

●

١. ووشك کردنەوە؛ نەهێشتنی تەڕایی لە شتێکدا (کتپ).

1. Dry out, make quite free of water. vt.

٢. پاشەکەوت کردن؛ دەست پێوەگرتن؛ بۆ ڕۆژی ڕەش هەڵگرتن؛ ئابووریی کردن؛ پارەپاشەکەوت کردن؛ دەست بە پارەوەگرتن.

2. Preserve for future use, lay by, avoid expense, be economical, put by money, hoard, save up, put money in reserve, save up for. vt.

٣. لە چەرمی کردن؛ چرووکیی کردن؛ ڕژدیی کردن.

3. Scant, live scantily, be avaricious of, lead a miserable life. vt. i.

ئیشك و برینگ (ئاتل)

●

ووشك وبرینگ؛ تەڕایی تیانەماو؛ هەرچ شتێك هیچ تەڕایی تێدا نەمابێ.

Quite dry, dried up, quite free of water, very much desiccated. adj.

ئیشکە (ئان/ن،٢)

●

١. ووشکە؛ قسر؛ نەزۆك؛ مەرویزن یا مانگایەك کە نەزێ.

1. Unfruitful (land), barren woman.. etc), childless (man), having no offspring (ewe, cow... etc). adj.

٢. دواکاتی ژیان (خ).

2. Last remains of life. Metaph.

٣. پارەی نووستوو؛ پارەی پاشەکەوت کراو؛ پارەیەکی لەلاوە دانرابێ و نەخرێتە سەوداو مامەڵەوە.

3. Savings, sums of money saved, the result of any reduction in expense. n.

ئیشکەڕن (نل)

●

١. ووشکەڕن؛ کاری بڕینەوەی خوریی مەڕو مویبزن؛ کاری ڕنینەوەی خوریی و

1. Sheep - shearing, wool - clipping, fleecing. c.n.

مووی پێستی مەڕویزن).

٢. خوریی یان مووی دەسکەنەکراو؛ خوریی ڕنراو (لە کاتی مەڕ بڕینەوەدا).

2. Clipped wool, wool - clipped (at one time). n.

ئێشکەڕن کردن (کتپ)

١. ووشکە ڕن کردن؛ ڕنینەوە (خوریی و مووی کەوڵی مەڕو بزن)؛ بڕینەوە (خوری)؛ مەڕ بڕینەوە.

*

1. Clip, shear, fleece (wool), deprive of fleece. vt.

٢. بن بڕ کردن؛ لە ڕەگ و ڕەگێشە دەرهێنان (گژوگیا... تاد)؛ لە بن و بێخ دەرهێنان.

2. Crop (herbs.... etc), root out, uproot a.th., extirpate, cut off, lop. vt.

٣. پاك کردنەوەی مووی لەش بێ تەڕ کردن یا خووساندن.

3. Remove body hair without being soaked through or sodden vt.

ئێشکە ڕۆ (ئان/ن)

١. سست ڕەو (وولاخی بەرزە)؛ قاچگران؛ گران ڕەوت.

*

1. Having bad paces (horse...), amblingating an uneasy pace, jog trotting (badly), ambler.

٢. وەرزە ڕووبار؛ دۆخی ڕووبارێك کە هەندێ کات ئاوی پێدادێ و کاتێکیش ووشك ئەکات.

2. Flowing temporarily (rtiver). adj. /n.

ئێشکە سۆفی (ئل/ئان)

١. ووشکە سۆفی؛ سۆفیی کەللە ڕەق؛ سۆفیەکی زۆر بەدین؛ پیاوی خوا؛ بەرماڵ لەکۆڵ؛ گۆشە گیر.

*

1. Mystic, musulman devotee, anchorite, anchoret, recluse. c.n; adj

٢. سۆفیە درۆزنە؛ ساختەچیی؛ حیلەباز؛ کەسێك واخۆی پیشان بدا کە سۆفیە و ئاکاریشی سۆفیانە نەبێ.

2. Crooked, cunning, knavish, crafty, Machiavelian, one feigns as Musulman devotee, person making a false show of ascetic. n.

ئیشکەسەرما (نل)

ووشکە سەرما؛ بای سارد (بێ بەفر و باران)؛ سەرمای بێ بەفر و تەرزە و باران.

●
Vehement cold wind, intensely cold wind (especially one unaccompained by snow, hail and rain). c.n.

ئیشکەکەڵەك (نل)

ووشکە کەڵەك؛ ووشکە بەرد (چینی دیوار)؛ دیواری بەردی چین لەسەر چین بێ ئەوەی ناوکاری لە نێواندا بێ.

●
Drought - walling, an upright structure of stones serving to enclose an area without any use of the first layer materials. c.n.

ئیشکەڵ (نل)

ووشکەڵ (دار و درەخت)؛ چیلکە؛ چیلکەو چەاڵ؛ چاوگە؛ لق و پۆپی ووشك بوو (دار و درەخت).

●
Withered plant, withered sprigs, kindling, twig, dried up foliages. c.n.

ئیشکەمس (نل)

١. ڕۆژانە؛ کرێ؛ مووچەی کرێکار (کەنان و خواردن. . . . تاد لە گەڵ نەبێ).

●
1. Hire, pay, salary, payment, daily wages (accommodations excluded). c.n.

٢. کرێکار (کە بە ڕۆژانەی ڕووت کار ئەکات و نوستن و نان. . . تاد لەسەر شانی خاوەن کارنیە).

2. Workman, hireling, hired labourer (for whom room and board excluded). adj.

ئیشك هەڵاتن (کتن)

١. ووشك هەڵاتن؛ ڕەق هەڵاتن؛ رەق بوون؛ ووشك هەڵهاتن؛ ووشك بوون و خراپ بوون.

●
1. Become thoroughly dry, parch, shrivel, dwindle, dry be corrupted. vi.

٢. لاواز بوون؛ زەعیف بوون؛ ڕەق و تەق و باریك بوون لەبەر نەخۆشیی (مرۆڤ)[ئد].

2. Languish, droop, become weak, become feeble, sicken, fail in health . vi.

ئیشك هەڵێنان (كتپ) ✱

ووشك هەڵێنان؛ ووشك هەڵێنان؛ لاواز كردن؛ چەوساندنەوەو برسی كردن.

Let droop, enervate, weaken, make weak. vt.

ئیشكیل (ن) ✱

١. ڕاگرە؛ پاشبەندی پەنجەرە؛ شەیتانۆكە.

1. Stopper, stopple, plug. n.

٢. پێوەند؛ كۆت؛ ئەشكێل؛ پاش بەندو پێش‌بەند؛ ئەڵقە یا زنجیر یا هەرشتێكی تر كە دەست و قاچ (پاشوپێشوو) ی وولاخی بەرزەی پێ دەبەسترێتەوە.

2. Shakle, bond, fetter, gyve, manacle, shackles of forelegs and hindlegs (especially horses). n.

٣. فەرمان؛ دەستەلات؛ دەسەلات؛ دەستوور؛ یاسا (خ).

3. Order, command, authority, power, rule, regulation, standing rule, canon, law. Metaph. /n.

ئیشكیل كردن (كتپ) ✱

١. كۆت‌كردن؛ پاشبەند و پێشبەند كردن (وولاخی بەرزە)؛ پێوەنگ كردن؛ پێوەند كردن.

1. Fetter, shackle, manacle, gyve, hamper. vt.

٢. خەریك كردن؛ ڕێ لێ گرتن؛ كۆسپ لەبەر دانان؛ گیرو گرفت هێنانەبەر؛ كۆسپ هێنانەبەر.

2. Trammel, obstruct, clog, impede, restrict, bind, confine, cumber. id. /vt.

ئوف.

ئیفنوّته (ن)
تەندرو ستی؛ لەش ساغی؛ دروستی؛ باشی (لەش)؛ چاکی (لەش)؛ بەجێی.

*
Good- health, good - state, validity (of deed), freedom from disease, hale condition, healthfulness, soundness, tone, sanity. n.

ئیلاّن و بیلاّن (ئد)
هەردەبێ ببێت (کار...)؛ هەردەبێ هووبێ؛ هەردەبێ وابێ؛ هەردەبێ ئەو شتە یا ئەو کارە بکرێت.
بە واتا: ١. بێیەك و دوو؛ بێ پێچ و پەنا.
٢. پێویستە؛ پێداویستی یە.
٣. سەرەرای هەموو نارەزاییەك (ئد).

*
That must be done, that can not be avoided, that is inevitable, that can not be nulified, so it must be. id.
i.e. 1. Not prevented by any objection, precisely and clearly it ought to be, explicitly.
2. That must be necessarily so, as a necessarily result, so it should be id..
3. In spite of one's objection. id.

ئیلوّ (م)
باز؛ شاباز؛ تەوار؛ تەرلان.

*
Hawk, falcon. n., B.

ئیماله (ن)
دەستوور؛ حوقنە.

*
Enema, a rubber syringe. n.

ئیتەلا کردن (کتن)
تورخە کردن؛ زۆر خواردن؛ زیادە خۆری کردن؛ گەدەقورس بوون لەبەرزۆر خۆریی کردن.

*
Have an indigestion, eat heavy indigestible food, suffer indigestion, overeat, eat too much so as to make one suffers dyspepsia. vi.

ڕه نێس

ئینجا (ئاك)
ب (ئەوجا، ئەمجار)
*
see (ewca, emcar)

ئینجارەكان (ئاك)
ب. (ئەمجار)
*
see (emcar). adv.

ئینجارەكە (ئاك)
ب. (ئەمجار، ئەوجا)
*
see (emcar, ewca). adv.

ئینجاكوو (ئاك)
ب. (ئەمجار، ئەوجا، ئنجاكوو).
*
see (emcar, ewca, incaku). adc.

ئینجاكوونێ (ئاك)
ب. (ئنجا)
*
see (inca). adv.

ئینجانە (ن)
گوڵدان؛ یەخسیی؛ گوڵدانك؛ هنجان.
*
Flower - pot, pottery, earthen ware, clay ware. n.

ئینجە (ن)
كەوانەی ڕیشەدار؛ پەڕەكەی ماسیی؛ پەڕەی ماسیی؛ پەڕەكە؛ فینجە؛ هەنگۆلی.
*
Fin, flipper, n.

(بە) ئینجە و فینجە (ئانل /خ/ن)
١. بە حنیجەو فینجە؛ بە قەواعید (ئاخاوتن).
٢. دەعیە و دەماری بەبێ جێ؛ ترۆفیز (ن).
*
1. Having eloquent tongue, making a show of good speaker. adj./ Metpah.
2. Conceit, priggery, self - complacency. n.

ئێ (ئاك/ ئسب)

١. ب. (ئا ٢، ٤).

1. see (a 2, 4). adv. /int.

٢. پێم بڵێ؛ بوێژە؛ بێژە؛ واچە؛ دەقسە بکە دەی (ئد).

2. Tell me, Go on, Go ahead, Tell about, yes?, tell us about that. id.

٣. وەرە؛ وەرە بەرێوە! (ئد).

3. Get along! id.

٤. بەڵێ گوێم لێیە! (ئد).

4. Yes, Iam listening. id.

٥. بەڵێ وایە؛ ڕاست دەکەیت؛ هوویە! (ئد).

5. Yes, it is so, you speak veraciously, It s true. id.

٦. بەردەوام بە!؛ تەواوی کە؛ لەسەری برۆ (ئد).

6. Keep on!, continue! hold out, be steadfast, be constant. id.

ئێتوون (ن)

ب. (ئەتوون / ٣)

see (etun /3). n.

ئێتۆن (ئان)

کوێر؛ کۆرە؛ نابینا؛ شفرەشك.

Blind, sightless, visionless, eyeless, stone - blind, unseeing. adj.

ئێجگار (ئاك)

١. یەجگار؛ یەکجار؛ ئێجگار؛ یجگار؛ یێگجار.

1. Quite, completely, wholly, entirely, totally, perfectly, exactly, precisely. adv.

٢. فرە؛ مشە؛ بێ‌شومار؛ تاڕادەیەکی زۆر (خ).

3. Very, considerably, in a great degree, to a great extent. Metaph.

ئێجگاریی (ئاك/ئان)

١. یەکجاریی؛ بە جاریَ؛ بە تەواوی؛ بە تێکرایی.

٢. هەمیشەیی؛ ئێگجاریی؛ یێجگاریی؛ یەجگاریی؛ بەردەوامیی؛ یەکجاریی (ئان).

1. Compleately, entirely, wholly, thoroughly, fully, altogether. adv.

2. Permanent, lasting, abiding, enduring, continuing, durable, perdurable, standing. adj.

ئێجگارەکیی (ئان /ئاك)

یەگجارەکیی؛ یەکجارەکیی؛ بەجارێك؛ ئێجگاری.

Permanent, fixed, stable, steadfast, perpetual, constant, also: Permanentlly, steadfastly, perpetualy, constantly, fixedly. adj. / adv.

ئێختە (ئان)

١. یەختە؛ یێختە؛ خەساو؛ خەسێنراو (ئەسپ...)؛ خەسەك.

٢. زرتەبۆز؛ لۆزنگەر؛ لۆزنەر؛ بۆرە زەلام.

1. Gelded (horses, mules... etc), capon, emasculated, castrated, deprived of virility. adj

2. Lout, loutish, stalwart, pumpkin, boor, lubber, boorish, lubberly. Metaph./ adj. n.

ئێختەرمە (ن)

١. یەختەرمە؛ دەسکەوت؛ چەك و کەلو پەلی دوژمن کە دەستی بەسەردا دەگیرێ بەزۆر.

٢. یەدەگ؛ ئەسپی دوای سوار؛ ئێدەگ؛ یەدەك؛ ئێردەك؛ ئیدەك.

Booty, prey, loot, pillage, ammunitions, arms, equipments which are plundered. n.

2. Led - horse, the lead- horse. n.

ـە کردن (کتپ)

١. خەساندن؛ یەختە کردن؛ یێختەکردن؛ گونەوێلە دەرهێنان (ئەسپ....)

1. Geld, castrate, emasculate, make a eunuch. remove the testicles of (horse... etc). vt.

٢. لە پیاوەتیی خستن؛ لە گیف و گوڕ خستن؛ لە هەرو گیف خستن؛ لە هەراو هوریاو گورەگوڕ خستن (کتپ/ئد).

2. Deprive s.o. virility, deprive of vigour, take the life out of, break in, deprive of anything essential. vt. id.

٣. بەیدەست کردن؛ ژێردەست کردن؛ هێنانە بەربار؛ هێنانە ژێربار.

3. Let one draw in one's horns, let one come to terms, make tame, make docile, reclaim, master. vt./ id.

٤. ماڵی کردن؛ ڕاهێنان.

4. Domesticate, tame, meeken, train. vt.

•

ئێخسیر (ن/ئان)

١. یەخسیر، یێخسیر؛ دیل؛ بەیدەست.

1. Captive, prisoner, convict, jailbird, condemned person. n. /adj.

٢. بەند؛ حەپس (ن).

2. Prisoner, a person held in custody. n.

٣. بێ دەسەڵات؛ دەست و پێ سپی؛ دەم چەوت؛ هیچلەبارا نەبوو (خ /ئان).

3. Poor, weak, cold, languid, having no talent, without any faculty, uninfluential, having no capability of performing. adj. /Metaph.

ئێد (ج)

ب. (ئەمە/١).

see (eme /1); pron.

ئێدەگ (ن)

ب. (ئێختەرمە /١).

ئێر (ن)

شوێن؛ جێگە؛ جێگا.

Place, stead, lieu. n.

ئێر (ن)

ب. (ئاگر).

see (agir). n.

(ژ) ئێر [ئاك/فر]

لە شوێن؛ لە جێگەی؛ لە جێگای؛ لە جیاتی؛ لە باتیی.

In lieu of, instead of, in exchange, in (the) place of, rather than. adv. phr.

ئێرانه (ئاك)
ب. (ئێره).

see (érekane). n. /adv.

ئێرووکانه (ئاك/ن)
ب. (ئێرەکانه).

ئێره (ئاك/ن)
ئەگره؛ ئێگه؛ ئێرانه؛ ئێرهه؛ ئەمێ؛ ئەگرەته؛ ئێندا؛ ئیمکه؛ ئەیره؛ ڤێرێ؛ ڤر؛ چونده؛ لەیره؛ لەمێ.

Here, in this place, hither, to this place, in the present state, in the present life, now, in here, inside this place, here in, in this, inside of this. adv. /n.

ئێرەنیی (ئان)
١. لاواز؛ لەر؛ داڵگۆشت؛ زراف؛ ئاشقۆرت.
٢. بێتین؛ کەمتین؛ مردگە.
٣. شیرمردە؛ چیلاز؛ مسری؛ چەمچۆر؛ چەلم.
٤. نامەحکەم؛ هلۆڵ؛ چرووك؛ زەعیف.

1. Weak, lean, feeble, languid, weakly, strengthless. adj.
2. Powerless, impotent, helpless, impuissant, slight. adj.
3. Sleazy, flimsy, frivolous, trifling, poor. adj.
4. Defenceless, exposed, vulnerable, assailable, accessible, unprotected. adj.

مق (ن/ئان)
١. ب. (ئاموور).
٢. رەپ؛ رمق؛ هەڵساو (ئامرازی نێرینه).

1. see (amur). n.
2. Swollen and hard, stiff and straight, having the penis standing out (of man...: etc). adj.

ئێرەقان (نخ) ●
یەرەقان؛ نەخۆشیی زەردوویی.
Jaundice, jaundis, galbinus; dise.

ئێرەق بوون (کتن) ●
رەپ بوون؛ رەق بوون؛ هەڵسان؛ یەرەق بوون (چوَک)؛ بەل بوون؛ قیت بوون.
Stiffen, become stiff, become stiffer, erect, become swollen and hard (penis). vi.

ئێرەق کردن (کتپ) ●
رەپ کردن؛ رەق کردن؛ هەڵساندن (چوَک).
Draw out,stretch out, make swollen and stiff (penis). vt.

ئێرەقە (ن) ●
ب. (ئاموور).
see (amur). n.

ئێرەکانە (ئاك/ن) ●
ەکانێ؛ ئێرانە؛ ئاگرە؛ ئاگرەنە؛ ئەیردانە؛ لیرە؛ لەم دەوروبەرە.
Here abouts, hearabout, about here, bear here, in this general vicinty, close by, not far from here. n. adj.

ئێرەکانێ (ئاك) ●
ب. (ئێرەکانە)
see (e´rekane). adv.

ئێرە و ئەوێ (فر) ●
١. ئەملا و ئەولا؛ ئەم شوێن و ئەو شوێن؛ ئەم جێ و ئەو جێ.
1. Here and there, in one place and another, in one point and another, at irreguler intervals, phr.
٢. بەملا و بەولا (فر)
2. Hither and thither; phr.

ئێرەیی (ن) ●
١. حەسوودی؛ بەخیلیی؛ رژدیی؛ رووژدیی.
1. Grudge, envy, jealousy, envious, inveterate dislike, secret hate, sullenmice, concealed enmity. n.
٢. ناحەزیی؛ بەد خوازیی؛ چەپخوازیی؛ چەپخووسی.
2. Pique, spite, malice, rancor, resentment, malevolence, ill-will. n.

٣. خەڵکی ئێرە؛ دانیشتووی ئێرە؛ دانیشتووی ئەم شوێنە؛ خەڵکی ئەم جێگەیە؛ خەڵکی ئەم شارە (دێ، ئاوایی . . . تاد).

3. From here, of this place, of here, men of this place, belonging to this place having to do with this place, (man) resident or inhabitant of this city, village... etc. adj.

ئێزا (ن)

●

١. ئێزا؛ پاداش؛ پاداشت؛ چاکە؛ تۆڵەی چاکەدانەوە.

1. Reward, recompense, compensation, guerdon, requital, remuneration, pay, indemnity. n.

٢. سزا.

2. Retribution, punishment. n.

ئێزنگ (ن)

●

هێزم؛ سووتەنی؛ سووتەمەنی؛ چۆ؛ چێو؛ زمنگە؛ چڵ‌وچێو؛ ئێزنگە؛ چاوگ.

Fuel, material for burning, firing material, combustible matter. n.

ئێزنگشان (نل)

●

دارشکێن؛ داربڕ؛ دارکەر؛ گزرەخەر؛ داربڕەوە (مرۆڤ).

Feller, wood - cutter, lumberman, lumberjack, felling. n.

ئێسا (ئاك)

●

ب. (ئێستە).

see (e´ste). adv.

ئێساکە (ئاك)

●

ب. (ئێستە).

see (e´ste). adv.

ئێستا (ئاك)

●

ب. (ئێستە).

see (e`ste). adv.

ئێستاکانێ (ئاك)
ب. (ئێستاکە).

●
see (e´stake). adv.

ئێستاکوونێ (ئاك)
ب. (ئێستە).

●
see (e´ste). adv.

ئێستاکە (ئاك)
ب. (ئێستە).

●
see (e´ste). adv.

ئێستاکێ (ئاك)
ب (ئێستە)

●
see (e´ste). adv.

ئێستر (ن)
هێستر؛ هەستر؛ هەسەرە؛ جاشی ماین لە نێرەکەر خوڵقاو.

●
Mule, hinny, mongrel, hybrid, a hybrid (cross) between a male ass and a mare. n.

ئێستر سوار (ئان)
١. قاتر سوار؛ قەتار چی؛ وولاخدار.
٢. سەربازی قاتر سوار؛ سوارەی ئێستر (ئان).

●
1. Mule - driver, muleteer, infantry seated on mule - back. adj.
2. Mule - mounted - police, one serving on mule - back, mounted. adj.

ئێستك (ن)
ب (ئێسك).

●
see (e´sk). n.

ئێستگە (ن)
ب. (ئیستگە).

●
see (istge). n.

ئێستە (ئاك/ن)
١. ئێستێ؛ ئێستاکێ؛ ئێستەکانێ؛ ئێستەکە؛ ئێستەکێ؛ ئێستاکوونێ؛ ئێستاکە؛ ئێستیکێ؛

●
Now, at this time, at once, at this moment, at present, after this, things being so, since, it

ئەمێستا؛ ئەمێستە؛ ئەمێستاکە؛ ئەمێستەکە؛ ئێستا؛ ئیساکە؛ ئیسا کوونێ؛ ئیسە؛ ئێسە؛ ئێسەنێ؛ ئەوێستا؛ ئەوێستاکە؛ ئەویستاکێ؛ ئێستێکانێ؛ ئیساکێ؛ نوها؛ نها؛ هەنگاوی؛ هەندیگاوی؛ هەندیگایی؛ گوورژ؛ فەهوّ؛ وێستا؛ وێسا.

being so that, the present. adv. n.
also: Nowadays, in these days, in this age, in the present age, at the present time, at the time referred to, then, next, at a time very close to the present, very recently, not long ago, seeing that, this very moment.

٢. ب. (ئەمسا).

2. see (emsa),. adv./. n.

ئێسخوان (ن)
●
ب. (ئێسك).
see (e´sk). n.

ئێسقان (ن)
●
١. ب. (ئێسك).
1. see (e´sk). n.
٢. پیشە؛ کار؛ کردار؛ ئیش.
2. work, occupation, employment, business, task, function, n.
٣. پلان؛ پیلان؛ پرۆژە (ن).
3. Plan, scheme, project, system, method. n.

ئێسقانی رەش بێ! (ئد)
●
بمرێ؛ نەمێنێ؛ فەوت و فەنابێ؛ لەوەلاترچێ؛ ئێسکی رەش بێ؛ ئێسکی خواتەوە؛ ئێسکی مرێ؛ شکڵی خواتەوە؛ رەمزای مرێ؛ شکڵی مرێ.

Let him die (a sudden death), I hope he may die by strangulation, let him have a terrific death, Blast him!. id.

ئێسقانی سنگ (نل)
●
کوڵەی سنگ؛ کوڵەکەی سنگ؛ پەراسوویەند.
Sternum, cartina, breastbone, sternon. c.n.

ئێسقانی کلوت (نل)
●
ئێسقانی سمت.
Hip - bone, innominate - bone. c.n.

ئێسك (ن)

١. ئێستك؛ ئێسخوان؛ پێشه سخان؛ سووقان؛ ئێسقـان؛ هێستك؛ هێستی؛ هێسك؛ هەسق؛ هەستوو؛ هێسته.

٢. شكڵ؛ شێوه؛ شكڵ و شێوەی مرۆڤ؛ ڕەزا؛ ڕەنگ و ڕوخسار؛ ڕوو؛ سكووم؛ ڕوخسـار؛ ڕووچك.

٣. هـەڤڕاتی؛ ئـەمبـایی؛ ئـەرەجی؛ هاوڕوویی.

*

1. Bone, osseous substance, part of skeleton. n.

2. Form, shape, figure, configuration, format, contour, body, mould, cut, cast, tournure, outline. n.

3. Similarity, parallelism, analogy, parity, similitude, semblance. n.

ئێسك سووك (ئان)

١. ڕەزا سووك؛ ڕەزاشیرین؛ خوێن شیرین (شیرن)؛ له بەر دڵان (مرۆڤ)؛ شكڵ و شێوەجوان؛ جوان و دڵگیر.

٢. ڕەفتار شیرین؛ خووڕەوشت جوان؛ نەریت جوان؛ ڕێك و پێك (ڕەفتار).

*

1. Pleasing in appearance, good - looking, having attractive personal appearance, having pleasing facial features, beautiful, handsome. adj.

2. Mild (temper), tender, courteous, well - mannered, well - behaved, well bred, polite. adj.

ئێسك شكێن (م/ن)

داڵ؛ هوما.

*

B./ Lammergeier, lammergeyer. n.

ئێسك قورس (ئان/خ)

١. ئێسك گران؛ بێ‌ڕەزا؛ بێ‌تام؛ بەنۆك؛ چارەگران؛ خـوێن تـاڵ؛ ڕەزاقـورس؛ ڕەزاگران؛ ڕەزاتاڵ؛ كرێت؛ گۆشت‌تاڵ؛ مرقن؛ دزێو؛ ناشیرین؛ ناشرین؛ نافرەجا.

٢. بەدڕەفتار؛ ڕەفتار ناشیرین، كردگار ناشیرین؛ كردار ناپەسەند؛ شەڕانیی؛ بە گێچەڵ؛ ووشك؛ سك؛ بەڵوك (ئان).

٣. سامناك؛ سامدار؛ بەسام؛ ترسناك؛ بەترس؛ ترسێن؛ بەربچاڤ؛ بكەرب.

*

1. Ill - shapen, ill - looking, evil - looking, ill - favored, out of sorts, of an ugly figure, ugly, uncomely, unlovely, unbeautiful, unshapely, unprepossessing. adj. Metaph.

2. Hard to deal with, ill - tempered, ill-natured, bad - tempered, cross - grained, contankerous, churlish, quarrelsome, crabbed, surly. adj.

3. Frightful, horrible, hideous, horrid, shocking, terrible, grewsome, loathsome, gruesome. adj.

ئێسك گران (ئان)
ب. (ئێسك قورس).

see (ésik qurs). adj.

ئێسك گرتنەوە (كتپ)
ئێسقان گرتنەوە؛ ئێسك بەند كردن؛ تەتەر پێچ كردن.

Set - bone, be set (bone). vt.

ئێسك و پرووسك (نل)
١. ئێسقانی مردوو؛ ئێسقانی نیوە ڕزیوی مردوو؛ ئێسكی پواو.
٢. پاشماوەی ئێسقان.

1. Crumbs, decayed bones. c.n.
2. Remains or small particles of bones. n.

ئێسك و پروسكی نەماوە (ئد)
دەمێكە مردووە؛ ئێسقانی نەماوە؛ مردووە و خەلستووە؛ ماوەیەكی زۆرە مردووە.

(He is) dead and gone, dead and buried. Used to sreas that some one died a long time ago id.

ئێسكی خواتەوە (ئد)
ب. (ئێسقانی ڕەش بێ).

see (ésqani reš be). id.

ئێسكی ڕەش بێ (ئد)
ب. (ئێسكی خواتەوە).

see (éski xuwatewe). id.

ئێسكی فیل (نل /خ)
١. دانی فیل؛ شفرەی فیل.
٢. كالآیەك لە دوكاندا زۆر بمێنێتەوە و نەفرۆشرێت (خ).

1. Ivory, tusks of elephant. n.
2. Used of an article (sells bad), i.e. no one buys it, a bad buy (goods).

ئێستە (ئاك)
ب. (ئێستە).

see (éste). adv.

ئێش (ن).
١. ئازار؛ ئازار و ژانی لەش؛ ێش؛ ژان؛ دەرد؛ زرویكە؛ گل.

1. Pain, distress (physically), ache, pang, hurt, sting, gripe, torment, torture, throe, twinge, discomfort, hurt, smart, suffering. n.

٢. ژوار؛ ئازاری گیان؛ نارەحەتی؛ خەم؛ خەفەت؛ تاڵی؛ سوو؛ ترشی؛ سوێری؛ پەژارە؛ بار؛ بووشکول؛ کزیی؛ کەسەر؛ ئالووس؛ ناهەمواریی (ن).	2. Uneasiness, disquietude, anxiety, grief, sorrow, bitterness, soreness, woe, solicitude, affliction, heartache, care, chargin, vexation, anguish, dolor, trouble, distress, unhappiness, misery, wretchedness (mentally). n.
ئێشان (کتن)	●
١. ژان کردن؛ پێشان، وەژان هاتن؛ وەئازار هاتن، گل کردن؛ هەست کردن بە پەیدا بوونی ئازار (لە ئەندامێکی لەشدا).	1. Pain, ache, hurt, twinge, shoot, rankle, smart, sting, feel - discomfort (in some part of the body).
٢. هەست کردن بە ژان و ئازار (فیزیکی یان یادیی)؛ هەست بە ئازار کردن.	2. Feel steady pain (physically or mentally), have pain, feel or have the sensation of pain.
ئێشاندن (کتپ)	●
١. ئازار دان؛ ئەزیەتدان؛ عەزابدان؛ ئازاریێ گەیاندن؛ عەزێتدان؛ ژان بردنەدڵ؛ وەژان هێنان؛ پێشاندن.	1. Pain, hurt, torment, torture, rack, anguish, agonize, bite, distress, impale. vt.
٢. هەست بریندار کردن؛ ئازاردان (کەسێ بە قسە یا هەرچ هۆیەکی تری یادیی)؛ نارەحەت کردن؛ تووشی پەژارە کردن؛ تاڵی دەرخواردان؛ تووشی مەینەتیی کردن؛ دڵ بریندار کردن؛ ناهەمواریی هێنابەر (کەسێ)؛ هەراسان کردن؛ بێزۆ کردن.	2. Aggrieve, grieve, disquiet, trouble, afflict, displease, annoy, plague, bore, vex, worry, tease, fret, chafe, incommode, distress, harass. vt.
ئێش پێ گەیاندن (کتپ)	●
١. ب. (ئێشاندن).	1. see (ěsandin). vt.
٢. جەزرەبە پێ گەیاندن؛ پێوە دان؛ چزە لێ هەڵسان؛ شلەکوتیمەرگ کردن (ئد/کتپ).	2. Excruciate, cause pain to, cause to suffer, put to extreme pain, pain extremely. id. /vt.
ئێشتا (ئاك/ ئپ)	●
هێشتا؛ هەتائێستا؛ تائێستا؛ هەتائەم کاتە؛ تائەم کاتە.	Still, yet, till now, to this time, even now, up to the present time, thus for, hither to. adj. conj.
ئێشك (ن)	●

١. كێشك؛ شەو نخوونیی؛ قاسێق.

1. Watch, watching, watchfulness, outlook, guard, ward, vigil, espial, wakefulness. n.

٢. چاودێریی؛ ئاگاداریی؛ وریایی؛ پارێزگاریی؛ سەرپەرشتیی.

2. Inspection, observation, circumspection, attention, oversight, surveillance, care, heed, caution. n.

ئێشکچیی (ن/ئان)

ئێشك گر؛ كێشكچیی؛ قەرەووڵ؛ حەس حەس؛ وەردیان؛ پارێزەر؛ سەرپەرشتیکەر؛ پاسەوان؛ یاساوڵ؛ دیدەوان.

Watchman, guardian, custodian, keeper, protector, warden, defender, observer, beholder, spectator, by - stander, on-looker, looker - on, guardsman, sentry, sentinel. n. / adj.

ئێشكگر (ن/ئان)

ب. (ئێشکچیی).

ئێشك گرتن (کتپ)

١. ئاگاڵی بوون؛ پاراستن؛ پاس کردن؛ پاس لێ کردن؛ پارێزگاریی کردن؛ چاوتێوە بوون؛ چاوڵێ بوون؛ سەرپەرشتیی کردن؛ سەرپەرشتیی لێ کردن؛ بەرچاو کردن.

1. Guard, keep watch, secure - against attack, provide against objections, make with caution, safe - guard, attend for protection, observe, eye, keep the eye on, keep an eye upon, keep in view, follow, not lose sight of. vt.

٢. بە دیارەوە بوون؛ كێشك گرتن؛ ئاگاداریی کردن؛ پاسەوانی لێ کردن؛ چاودێریی لێ کردن؛ هێشك گرتن (کتپ).

2. Watch, tend, attend, have in keeping, patrol, scout, oversee, superintend. vt.

٣. شەوارە گرتن؛ كێشك كێشان؛ شەو نخوونی کردن؛ شەوارە کردن؛ شەو تا ڕۆژدانیشتن (بۆ مەبەستێ).

3. Be vigilant, be alert to danger, stay awake with a parturient during the usual hours of sleep purposefully. vi.

ئیفتادە (ن/ئان)

١. پیر؛ پەككەوتە؛ کەفتەکار (لەبەر تەمەنی درێژ)؛ بەتەمەن.

1. Old, aged, elderly, of advanced age, advanced in years. n. adj.

٢. بەزیو؛ شکاو؛ ژێرکەوتوو؛ کۆڵداو؛ کۆڵ پێ دراو؛ کەوتوو (لە شەڕدا) [ئان].

2. Prostrate, prostrated, fallen, stretched out, overthrown, thrown down. adj.

٣. خۆ بەکەمزان؛ خۆ بەکەم گرتوو؛

3. Humble, meek, lowly, submissive, free

سەرکز؛ سەر بە کز گرتوو؛ دڵ نزم؛ سەرچەماو؛ چەماو (ئان).

from pride, unassuming, obscure, unpretending. adj.

ئێقنوتە (ئان)

۱. ب. (ئێقنوتە) [ن].

۲. لەش ساغ؛ بەهێز؛ بەتین؛ تیندار؛ هێزدار (ئان).

2. Healthy, sound, hale, lusty, vigorous, strong, of good health, of a sound constitution. adj.

۳. باش؛ داگرتیی؛ دارشتوو (خۆ)؛ تێك سەراو؛ قەڵەو؛ پان‌وپۆڕ؛ چوارشانە؛ خەپان (ئان).

3. Well, wholesome, salubrious, salutary, healthful, hygienic, bracing, invigorating, healthgiving. adj.

٤. تەن دروست؛ پڕ پیو؛ چاك (لەش)؛ بەجێ (تەندروستیی) [ئان].

4. In good health, in a sound condition, in good case, fleshy, voluptuous. adj.

ئێق (ن)

قرقێنە؛ یەق؛ بای گەدە؛ بای ناو سك؛ قرخێنە؛ قورقێنە؛ قوڵپك؛ ئارووغ.

Aerogastria, gastric air, air of stomach, stomach air, burp, belching, eructation. n.

دان (کتن)

یەق دان؛ یەق کردن؛ سك‌تێکچوون؛ گەدەخراپ بوون؛ هەست بە نەخۆشیی کردن (ناوسك)؛ نەخۆش کەوتن (لە سکەوە)؛ هەست بەئازاری سك‌کردن؛ گەدەیێشان.

Feel nuasea, have sickness of the stomach, have inclination to vomit, be loathing, have gastroenteritis. vi.

ئێق‌دانەوە (کتن)

۱. یەق‌دانەوە (ئاو)؛ پەنگ خواردنەوە و گەڕانەوەی ئاوبەرەو سەرچاوە.

1. Flow back (water), move back in a steady stream (water). vi.

۲. پەنگ خواردنەوە و جێگە نەبوونەوە (خەڵك لە شوێنێك و بڵاوبوونەوەیان بۆ ئەولاولا)؛ یەق دانەوەی ڕەوتەنیی (ڕیزی ئۆتومبێل... تاد) بەرەو دواوە یان بۆ ئەملاولا؛ شەپۆل دان (قەڵەبالغیی بەرەو دواوە).

2. Flow across, flow along, flow away, move across in a steady stream (pedestrian, traffic... etc). vi.

ئیق کردنەوە (کتن/کتپ)

١. یەق کردنەوە؛ رشانەوە؛ یەق دانەوە؛ ئیقدانەوە؛ گەیە خالّی کردنەوە؛ هیلّنجدان و بەتالّ کردنەوەی شتی ناوگەدە.

1. Puke, vomit, spew, throw up (from the stomach), puke up, cast, up, disgorge. vi./t.

٢. گەراندنەوەی شت؛ رمت کردنەوە؛ فریدان؛ گیرانەوە؛ گل نەدانەوە؛ وەخۆ نەگرتن.

2. Give back, eject, emit, throw forth, belch forth, throw aside, cast away, throw over board, reject with disgust. vt.

٣. شێ هەلّهێنان؛ تەر بوون؛ یەق کردنەوە؛ لیق بوونەوە.

3. Become damp or wet, get dank, be dampened or moistened. vi.

٤. قرقینەدانەوە؛ بای ناوسك خالّی کردنەوە لەدەمەوە؛ هاتنە دەرەوەی بای گەدە.

4. Discharge gastric air, eject air of stomach through mouth, send out stomach air throw mouth. vi/t.

(ن/ئان/ج/ئاك)

١. هیك؛ هیلّکە (ن)

1. Egg, ovum. n.

٢. یەك؛ ییك؛ یەی؛ خانەی یەکان (ن/ئان/ج/ئاك).

2. One, first number, first units, units, digits. n. adj. adv.

٣. تاك؛ تاق؛ تەنها (ئان)

3. Single, individual, the only one, the sole, alone. adj.

٤. بێوێنە؛ تاقی تەنها (ئان)

4. Single in kind, of first rate, excellent, pairless, unique. adj.

٥. کەس؛ کەسێ؛ هەند؛ هەندێ.

5. Some, any (one). adj.

ئیکجار (ن)

ب. (ئیجگار).

see (e´cgar). n.

ئێکێتیی (ن)
١. یەکێتیی؛ تاکیی؛ تەنهایی؛ سەلْتیی؛ یەکیەتیی.
٢. یەك گرتوویی؛ یەك دەستیی؛ یەك دڵیی؛ هاودڵیی؛ تەبایی؛ هاوگیانیی (ن)

◆
1. Singleness, individuality, oneness, loneliness. n.
2. Unity, sameness, self - sameness, identity, uniformity, unison, union. n.

ئێگە (ئاك)
ب. (ئێرە).

◆
see (e´re). adv

(ن)
١. عێل؛ بەرە؛ بنەماڵە؛ بابك؛ باڤك؛ بەرەباب؛ توخم؛ تیرە؛ توشماڵ؛ جووم؛ خێڵ؛ رەگەز؛ زۆم؛ مەرە؛ نەوە؛ هۆز؛ یێل.
٢. خزم؛ کەسوکار؛ قەومرقیلە؛ هاوخوێن؛ خوێیی؛ هاوپشت؛ خوێش (ن/ئان)
٣. ڕێگا؛ ئایین؛ ڕەوشت؛ ڕێگە (ن).
٤. نەتەوە؛ گەل؛ یەل؛ میللەت (ن).

◆
1. Tribe, race, clan, sept, lineage, phratry, clique, coterie, set, gang, sodality, house, kindred, progeny, descendants, offspring. n.

2. Relative, relations, kinsman, kinswoman, consanguineous, blood, kin. n. adj.
3. Course, rude of life, means, line, streak. n.
4. Nation, people, community, race, nationality. n.

ئێلاخ (ن)
لێلاخ؛ کوێستان؛ ئیلاخ؛ زۆزان؛ هاوینە هەوار؛ سەردەسیر؛ سەرسیر.

◆
Summer- resort, summer, camp, highlands, summer vacation place, rendezvous, summer encampment, summer - quarters, the country.n.

(بۆ ئێلاخان ڕۆیشتن (کتن)
شارەودەر کردن؛ دوورکەوتنەوە لە دێ بۆ ناو کێڵگە؛ بەرەو لێلاخ ڕۆیشتن؛ چوونە کوێستان.

◆
Remove from the village to highlands, move from, change place, move towards summer quarters, go to summer vacation place. vi.

بەگیی (ئل)
ئـاغا؛ ئیلخـان؛ سەرئیـل؛ سەرخێـڵ؛ سەرکۆمار؛ گەورەی عێل؛ سەرۆکی خێڵ.

●
Tribal chief, chieftain, agha, aga, principal person (of a tribe), commander, head, tribal leader, coryphеus. c.n.

ئیلجاریی (ن/نج)
گەلەکۆمە؛ گەلەکۆمەکێ؛ عێلجاریی؛ کاری (دەنگدان و هاندانی قەوموقبیلە کاتی پێویست) هێرش بردنە سەر کەسێ یان شوێنێ بە کۆمەڵ؛ بانگە کردن و پرچەك کردنی پیاوانی عێل کاتی شەر؛ کۆکردنەوەی خەڵکی زۆ ربۆ بەرامبەری دوژمن؛ گەلەگومەگیی.

●
Making a levy, levy making, the people collected, levying men able to bear arms when their tribe, country, etc. is attacked, the call of personnel as for waging war, levy in mass; n.; infin. n.

ئیلجاریی کردن (کتپ/کتن)
عێلجاریی کردن؛ گەلەکۆمەکێ لێ کردن؛ هـێرش بـردنـەسـەر دوژمن؛ بـەرەنگـار دوژمن بوون.

●
Levy, raise, muster, call together, wage (war), make a levy. vt./ i.

ئیلچیی (ئل)
١. پەیامبەر؛ تەتەر؛ زیرەوان؛ پۆستەچیی؛ شاتر؛ قاسید؛ نامەبەر؛ نێرراو؛ هەڵگری نامە.

●
1. Messenger, emissary, envoy, nuncio, courier, mercury, carrier, intelligencer, express. c.n.

٢. رابەر؛ مزگێنیدەر؛ نیشـانـدەر؛ هەواڵدەر.

2. Herald; harbinger, forerunner, precursor. n.

٣. باڵیوز؛ شابەندەر؛ سەفیر؛ نوێنەر؛ نمایندە؛ دەمراست؛ باڵوێز.

3. Ambassador, plenipotentiary, legate, deputy. n.

ئێل (ن)
ب. (ئێل /١).

see (eʹl/1). n).

ئێمە (ج)
ب. (ئەمە /٣).

see (eme /3); pron.

ئێمەگەل (نل/ج)
ب (ئێمەمانان)

ئێمە مانان (نل/ج)
ئێمەومانان؛ ئێمەگەل؛ مەمانان؛ ئەوانەی لە ئێمە دەچن؛ ئەوانەی وە ئێمە دەچن؛ ئەوکەسانەی حاڵیان وەك حاڵی ئێمە وایە.

We, our actual selves, our true selves, our own selves, our real selves, we ourselves, we mean ourselves, we for our part. c.n.; pron.

ئێمەومانان (نل/ج)
ب. (ئێمەمانان).

see (e´me manan). c.n. ; pron.

ئێنە (ئاك)
ب. (ئەوێ).

ئێوار (ن)
ب. (ئێوارە).

see (eware). .n.

ئێواره (ن/ئاك)

١. ئێڤار؛ ئێوارێ؛ هێڤار؛ ڤێرەگا؛ كاتی ئێوارێ؛ زەردەپەڕ؛ خۆرەزەرد؛ دواكاتی ڕۆژ؛ كاتی ئاوابوونی ڕۆژ؛ كاتی ڕۆژ ئاوابوون؛ هێواره؛ وێرەگا؛ كاتی ڕۆژاوا؛ شێیم؛ شام؛ شۆم؛ هەنگۆر.

٢. ناوەخت؛ دەرەنگ وەخت؛ دوای كاتی پێویست (خ).

●

1. Evening, Eve, even, eventide, sunsetting, dusk, nightfall, twilight, close of the day, fall of day, decline of day, sunset, going down of the sun, late in the afternoon, sundown. n. /adv.

2. Late, tardily, after the proper time, at the eleventh hour. Metaph.

ئێواره بازاڕ (نل/خ)

١. بازاڕی چۆڵ؛ بازاڕی كەم كڕیار؛ بازاڕی بێ برەو؛ بازاڕی سارد؛ بێ بازاڕیی.

٢. بازاڕی درەنگ وەخت (خ).

●

1. A business slump, a business depression, a period of little business activity, a falling market, a time when prices (for a certain commodity) are dropping or getting lower. c.n. Metaph.

2. Remnant sale. Metaph.

ئێواره وەخت (نل/ئان/ئاك)

١. ئێواره وەختە؛ كاتی ئێواره؛ دەمەو ئێوارێ.

٢. بەرەو تاریكیی شەو؛ سەر لە ئێواره؛ كاتی خەوتنان.

●

1. In the evening, for the evening, of the evening. c.n. /adj. /adv.

2. The last part of the day, early part of night, bed-time. Metaph.

اره وەختە (نل/ئان/ئاك)

ب. (ئێواره وەخت).

●

see (e´warewext). c.n. adj/ adv.

ئێوارەیەكی دەرەنگ (نل/ئاك/فر)

خۆراوا؛ چرا كەران؛ كاتی چراپێ كەران (پێ كردن)؛ كاتی زەردەپەڕ؛ ئەو دەمەی ڕۆژ ئەگاتە

●

Late in the evening, at the decline of the day, night before preceding. c.n. /adv./; phr.

ئێواره.
ئێوارێ (ن /ئاك)
ب. (ئێواره).

see (e´ware). n. /adv.

ئێور (ن)
ب. (ئابشار).

see (absar). n.

ئێورگه (ن)
پەنا؛ داڵده؛ دەرەتان؛ رزگارگه؛ نەوا.

Refuge, shelter, protection, asylum, hiding - place, place of safety, place of refuge. n.

ئێوه (ج)
ئەوه؛ ئەنگۆ؛ هەنگۆ؛ هنگە؛ هون؛ هەوه؛ هن؛ هوونگە؛ هێوه؛ وه؛ ڤه.

You, yourself, yourselves, your own self, your own selves, your Honor, your majesty, of you; pron.

ئێومت (ن/ئان)
١ ـ ب. (ئوودە / ١، ٢).
٢ . چاودێریی؛ نیگاداریی؛ خوێنداریی.

1. see (ude 1, 2). adj.
2. Attention, care, h ed, observance, watchfulness. n.

ئێومر (ن)
ئیبومر؛ باس؛ دەستاوێژ؛ دوانگه؛ ووته؛ سفن.

Topic, theme, thesis, point, matter, subject - matter, object - matter, object (of a science), subject (of a book). n.

ـەگەل (نل/ج)
ب. (ئێوه مانان).

see (e´we manan). c.n.; pron.

ئێوه مانان (نل/ ج)
ئێوەو مانان؛ ئێوەگەل؛ ئێوەو قەومو قیلەتان؛ ئێوەو دەست و پێوەنگتان؛ ئەوانەی وەك ئێوەن.

●
You and your junto, your combination, you and your cabal, you and your league, your alliance, your ring, you and your association, you who. c.n.; pron.

ئێوەومانان (نل/ج)
ب. (ئێوەمانان).

●
see (e´we manan). c.n.; pron.

ئیتر (ئاك/ئپ)
١. ئیدی؛ ئیدیکە؛ ئیکە؛ دیکە؛ ئیدی.
٢. پاشان؛ پاشی؛ پاشین؛ لە پاشان؛ دپشت ئەه؛ دوایی؛ دوایە؛ دوتر؛ کاتیکی تر (ئاك).
٣. لەوە زیاتر (ئاك).

●
1. Then, thence, thenceforth, thenceforward. adv. conj.
2. Afterwards, afterward, at another time, from that time, hereafter, in future. adv.
3. Any more, to any degree, to any extent, at all. adv.

ئیتر بۆی برۆ (ئد)
هەتا هەرە دوایی؛ هەتا بنەبان؛ ئیکەو ئیتریش؛ هیکە و هیتریش.

●
And so on, and so forth, so let it be the end, be it so to extreme point. id.

ئیتر بەسە! (ئد)
ئیتر وازبێنە و برۆ! چیت ویست کردت؛ ئیتر برۆ بە ڕیگەی خۆتەوە!.

●
Lusisti satis! (L.), you have enjoyed long enough, it is time for you to go, you have enjoyed yourself long enough, now be off! id.

ئیدی (ئاك/ئپ/ن)

١. ب. (ئیتر و ئیدی).

٢. ئیستە؛ ئەو دەمی؛ ئەو دەمەی؛ جا؛ دەجا؛ سا؛ دەسا؛ هەینێ؛ هـەنگینێ؛ هەنگی؛ هنگاڤێ.

●

2. And so, in that case, time then, a case in point, the case connected to the subject of discussion, in case of, when there is, in the event of, considering, regarding. n. adv.

ئیروو (ن)

١. پیت؛ بەرەکەت؛ پیت و بەرەکەت؛ ڕێژموە؛ ڕێژنە؛ بڕشت.

٢. بەر؛ بووم؛ بەر و بووم؛ کەڵك؛ بوونیی؛ مشە؛ زۆریی.

٣. خێرو خۆشیی؛ تێر و تەسەلیی؛ خۆش گوزەرانیی؛ حاڵخۆشیی.

●

1. Fertility, fecundity, fertileness, prolific quality, prolific character, fecundation, n.

2. Fruitfulness, productiveness, plenteousness, exuberance, abundance, richness, profusion. n.

3. Luxury, luxuriousness, pleasure, enjoument, delight. n.

ئیزا (ن)

ب. (ئێزا).

●

ئیزنگ (ن)

١. ب. (ئێزنگ).

٢. زەنگە؛داری زەنگە قڵیشـە؛ داری سووتاندن؛ داری قەڵاشکەریی.

●

1. see (ézing). n.

2. Fire- wood, wood used as fuel. n.

ئیست (ن)

پشوویەك؛ چاو تروکانێك؛ هەناسەیەك؛ مۆڵەتێك؛ دان بە خۆداگرتنێك؛ وەستانێکی کەم؛ ڕاوەستانێکی بچووك؛ کاری وازهێنان لەکار، قسە... تاد، بۆ ماوەیەکی کەم؛ مەلوێستانێکی کەم.

●

A point of time, a moment, an instant, an eyewink, a twinkling, a trice, a second, a while, a short period of time, a short pause, stop, cessation, or intermission. n.

ئیست کردن (کتن)
پشو دان؛ ئارام گرتن؛ ووچاندان؛ لەنگە کردن؛ ویستان بۆ تۆزێك؛ دان بە خۆدا گرتن بۆ ماوەیەکی کەم؛ ووچان گرتن.

Pause, have a break, desist, wait, rest, breathe, break off, have a short pause, stop for a short period of time. vi.

ئیستگە (ن)
ب. (ئیستگە).

see (istge). n.

ئیستۆن (ئان)
کوێر؛ کۆر؛ کۆرە؛ بێچاو؛ نابینا.

Blind, sightless, visionless, eyeless, unseeing. adj.

ئیسك (ن)
ئیسکۆتك؛ هەنیسك.

Sob, convulsive sigh. n.

ئیسوەت (ن)
ب. (ئالەت).

see (alet). n.

ئیش (ن)
١. کار؛ فەرمان؛ کردار؛ پیشە؛ شۆل؛ شوول.
٢. خەبات؛ تەقەلا؛ کۆشش.
٣. بەر؛ بەرهەم؛ بەروبۆ؛ بەروبووم.
٤. چارە؛ چارەسەر؛ تیکەولیکە.
٥. کر؛ کردە؛ کردەیی؛ دەستکرد (ن).

1. Work, employment, labour, task, occupation, business, office, employment. n.
2. Effort, toil, exertion, drugery, struggle. n.
3. Product (of labor), fruit, opus, production. n.
4. Treatment, management, managery, skilful treatment. n.
5. Fabric, manufacture. n.

ئەستێوور (ئان)

١. ئەستەوێر؛ ئەستەور؛ ستەورە؛ نەزۆك (گیاندار، ئاژاڵ، ....)؛ سك نەكەر (ژن).
٢. بێ بەر هەم؛ بێ پیت (ئان).
٣. بێ بەر (دار درەخت)؛ بێ وەر؛ بێ حاسڵ.
٤. بێ شیر (ئا / ئان)

●
1. Barren (living creature, animals...) childless, incapable of bearing offspring (a woman). adj.
2. Unproductive, bare, infertile, sterile, poor. adj.
3. Acarpous, destitute of fruit. adj..
4. Bad - milker. adj.

ئەستێوول (ن)

ب (ئەستێووڵك / ٢).

●
see (est´ewulk /2). n.

ئەستێووڵك (نل)

١. ئەستێوڵك؛ ئامرازێكی موبەقە، دەمەكەی پانە بۆ ئەم دیوو ئەودیو كردنی خواردەمەنیی ناو تاوە بەكار دەهێنرێ.
٢. ب (ئەستێو).

●
1. Slice, spatula, kitchen implement with a flat, broad blade, used for turning food in a skillet. c.n.
2. see (est´ew). n.

ئەستێڵ (ن)

ب (ئەستێرك ١، ٢).

●
see (est´erk 1, 2). n.

ئەسر (ن)

١. ئەسرین؛ فرمێسك؛ ڕۆندك؛ ڕۆنتك؛ ڕندك؛ هەڵی؛ هۆرمیس.
٢. غەم؛ خەفەت؛ پەژارە.

●
1. Tear (which flows from the eye). n.
2. Sorrow, grief, worry, affliction, dolor, woe.n.

ئەسرین (ن)

ب (ئەسر).

●
see (esir). n.

ئیش لەدەس هاتن (کتن/ئد)

١. ووزەی کار کردن لە کەسێکدا هەبوون؛ تین و توانای کار کردن هەبوون؛ خزمەت گوزار بوون؛ توانای کار ڕاپەڕاندن هەبوون؛ حەزکردن لە ڕاپەڕاندنی ئیش.

1. Have enough power, skill...etc. to do s.th., be qualified to do a specified act, have willing to serve, haye willingness to serve, have much power (of mind) to do. s.th., have ability to, have energy of, have liability to, be able to, be energetic of, show energy to, be vigorous. vi. id.

٢. دەسەڵاتدار بوون؛ کارامە بوون؛ لە کار زانین (کتن / ئد).

2. Be able to carry out a service, understand the nature of s.th. find the answer to, can work out, be forcilbe, be potent, be efficacious. vi. /id.

ئیش لێهاتوو (ن/ئان)

ب. (ئیشکەر ١/٢).

ئیشی ئەمڕۆ مەخەرەسبەینێ (پن)

ئەو ئیشەی ئەمڕۆ دەتوانی بیکەیت مەیخەرە سبەینێ.

T. Don't put off to -day's work till to- morrow, defer not till tomorrow what may be done to-day; pvb.

(بڕنگە)

E.E Never put off till to-morrow what you can to-day.

ئیکە (ئپ)

ب. (ئیتر /١).

see (îtir /1). conj.

ئیل (ن)

ب. (ئێل).

see (eīl). n.

ئیم (ن/ج/ئاك)
١. ب. (ئالیك / ١)
٢.ب. (ئەمە).
٣. ب. (ئا/٢).

ئیمدان (كتپ)
ب. (ئالیكدان).

ئین (ن)
١. ب. (ئەیین).
٢.ب. (ئان/٧).

1. see (eyin). n.
2. see (an/7). n.

ئینان (كتپ)
هێنان؛ هاوردن.

Bring, fetch, bear, convey. vt.

ئینانەوە (كتپ)
١. هێنانەوە؛ گێرانەوە؛ گەڕاندنـەوە؛ ناردنەوە؛ دانەوە (شتێ)؛ دانە دواوە (شتێ)؛ لە زفراندن؛ زفراندن؛ لە گەڕاندن.
٢. پەشیمان كردنەوە؛ دڵ سارد كردنەوە (كتپ).

1. Bring back, re-store, return, send back, recollect, give back, get back, remit, refund, render up, re-pay. vt.
2. Cause to regret, unenthuse, cause to become unenthusiastic. vt.

ئینەشا (ئل/ج)
ب. (ئەمیانە).

see (emeyane). c.n.; pron.

ئینی (ن)
١. هەینی؛ جومعە؛ حەوتەم ڕۆژی هەفتە.
٢. هەفتە؛ حەفتە؛ حەوتوو؛ حەوتەم شەوی هەفتە.

1. Friday, the seventh day of the week. n.
2. week, sevennight, the seventh night. n.

ئینێلە (ج/ئاك)
١. ب. (ئەمە).
٢. ئەوەكان (شتەكان؛ كەسەكان).

1. see (eme). adv. pron.
2. Those (things or persons). adv.; pron.

الجمهورية العراقية
وزارة الثقافة والاعلام
دار الثقافة والنشر الكردية
الكتاب المرقم (٢٤٢)

قاموس
كردى - انكليزى

شوكت اسماعيل حسن

الجزء الاول (أ)

رقم الايداع في دار الكتب والوثائق ٧٩٥
لسنة ١٩٨٩

مطابع دار الجماهير للصحافة